Kommunstyrelsens arbetsutskott

kallas härmed till sammanträde **tisdagen den 7 april 2020 kl. 08:15 i fullmäktigesalen**.

Ärende Upphandling av verksamhetssystem kommer att föredras på beslutssammanträdet av Mats Collin, förvaltningschef på socialförvaltningen

Hålltider för sammanträdet	
08.15	Upprop
08.20	Årsredovisning 2019 – Lars Liljedahl, kommundirektör
08.40	Förutsättningar krisledningsarbete – Per Jonsson, beredskapssamordnare och Anna Bostedt, tf. ekonomichef
09.10	Ärendegenomgång
Därefter	beslutssammanträde

Föredragningslista

1. Informationsärenden
2. Fastställande av föredragningslista 2020
3. Val av justerare
4. Upphandling av verksamhetssystem
5. Ekonomisk månadsrapport Kommunstyrelsen 2020
6. Årsredovisning 2019
7. Planarbete Västra Saltvik etapp 2
8. Markanvisning, del av fastigheterna Härnösand Saltvik 2:23, 2:35 och 2:43
9. Hembud i Servanet
10. Grundläggande granskning
11. Försäljning av aktier i Ostkustbanan AB
12. Årsplan 2020, inklusive behovsutredning för miljöavdelningen
13. Tillfälliga förändringar i reglemente för ekonomistyrning
14. Kommunstyrelsens uppdragsbeslut 2020
15. Anmälan av ärenden för kännedom till kommunstyrelsen 2020

Andreas Sjölander
ordförande

Datum
2020-03-27

Dnr
KS/2020-000166

Kommunstyrelseförvaltningen
Petra Norberg, 0611-34 85 30
petra.norberg@harnosand.se

Kommunstyrelsen

Upphandling av verksamhetssystem

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att från och med datum som överenskommes i slutförhandling, och 7 år framåt med förlängningsklausul på 3+3+2 år, längst till och med 2035, tilldela XX, som leverantör av verksamhetssystem till socialförvaltningens vård – och omsorgsverksamhet till ett kontraktsvärde av max 26,9 mnkr,

att uppdra till Socialförvaltningens förvaltningschef att underteckna tilldelningsbeslutet, samt

att paragrafen skall ses som omedelbart justerad.

Beskrivning av ärendet

Socialförvaltningen är i slutfasen av upphandling av ett verksamhetssystem som skall klara hela förvaltningens behov. Idag har förvaltningen två olika leverantörer. En leverantör för individ- och familjeomsorgen respektive en för äldreomsorgen, funktionshinder området inklusive Hälso- och sjukvården. Förvaltningens vision för ett nytt verksamhetssystem har varit att upphandla:

- Ett verksamhetssystem för alla cirka 1 450 medarbetare
- Ett modernt och plattformsoberoende verksamhetssystem
- Ett intuitivt och användarvänligt verksamhetssystem
- Ett verksamhetssystem med tydliga processer
- Ett verksamhetssystem som ger en grund för ökad digitalisering

Arbetet påbörjade i januari 2019 där en projektgrupp och styrgrupp bildades. Förfrågningsunderlag skickades ut till alla leverantörer i början av oktober, och en reviderad kravspecifikation gick ut i början av december. Utvärdering av de offererade systemen genomfördes under delar av januari och februari. Utvärdering har baserat sig på **funktion** och **användbarhet,** men även **pris**. Två anbud lämnades in, dels från XX och dels från YY.

Båda anbudsgivarna klarade uppställd nivå på ska-kraven.

Avtalstiden är maximalt 15 år, fördelat på 7 år som grund, med möjlighet till förlängning i 3+3+2 år. Sett över de 15 åren är skillnaden mellan de två anbuden knappt 12,9 mnkr.

Upphandlingen genomförs genom så kallat ”förhandlat förfarande” vilket innebär att ytterligare detaljer i offerten och priset kommer att avgöras vid en slutförhandling som är planerad till den 7 april. Förvaltningen bedömning är att slutförhandling skall genomföras med XX. Utöver att XX i utvärderingen fick högre poäng så har de även offererat ett lägre pris.

Det totala kontraktsvärdet sett över 15 år blir max strax över 26,9 mnkr. Antagande av anbud i upphandlingar av förvaltningsövergripande ramavtal över 10 miljoner kronor ska enligt delegationsordningen fattas av kommunstyrelsens arbetsutskott.

Socialt perspektiv

Ingen påverkan

Ekologiskt perspektiv

Ingen påverkan

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Ur ett ekonomiskt perspektiv är det fördelaktigt då kostnaden för ett upphandlat system blir 88 tkr billigare än nuvarande. I ett juridiskt perspektiv är det effektiverare och säkrare att hantera ett gemensamt system för förvaltningen än två separata, i ett informationssäkerhetsperspektiv.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag Socialnämnden 2020-03-26 §18

Lars Liljedahl
Kommundirektör

Petra Norberg
t.f. kanslichef

Bilagor

Protokollsutdrag socialnämnden 2020-03-26 §18

Härnösands kommun

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2020-03-13

Dnr
KS/2020-000022

KOMMUNSTYRELSEN
Åsa Rönnlund, 0611 34 80 55
asa.ronnlund@harnosand.se

Kommunstyrelsen

Ekonomisk månadsrapport Kommunstyrelsen 2020

Förslag till beslut

Ekonomiavdelningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att godkänna informationen och lägga den till handlingarna.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelseförvaltningen genom ekonomiavdelningen sammanställer efter varje avslutad månad en ekonomisk månadsrapport för att ge en översiktlig och kortfattad bild av kommunens ekonomiska situation och utveckling löpande under året.

Anna Bostedt
t.f. ekonomichef

Åsa Rönnlund
Ekonomistrateg

Bilagor

Månadsrapport februari 2020

MÅNADSRAPPORT KOMMUNSTYRELSEN FEBRUARI 2020

Ekonomiavdelningen

HÄRNÖSANDS KOMMUN

INLEDNING

Månadsrapportens syfte är att ge en översiktlig bild av kommunens ekonomiska situation och utveckling löpande under året. Den ekonomiska situationen ges en kortfattad sammanfattning och ska ses som ett komplement till kommunens fyramånaders – och delårsbokslut där en djupare analys och prognos görs.

Rapporten baseras på nämndernas resultat och är upprättad utifrån nämndernas månadsbokslut.

SAMMANFATTNING FEBRUARI 2020

Nämndernas ackumulerade utfall t.o.m. februari är något lägre än det budgeterade resultatet för perioden. Tre av fem nämnder har ett I/K-tal som är precis eller över 1,00, vilket innebär att tre av fem nämnder har intäkter lika stora som eller större än kostnaderna.

Likviditeten per den sista dagen i månaden är högre för februari månad än för januari, samt högre än den sista februari 2019. Figur 6 visar att det under månaden betalats ut 836,2 tkr avseende investeringsprojekt, att jämföra med januari månad då 9 543,5 tkr utbetalades. Checkräkningskrediten på 90 000 tkr har som högst utnyttjats till 33,2 % under månaden.

Kommunens låneportfölj är oförändrad under februari månad, och ligger kvar på 210 000 tkr.

För februari månad hade kommunen 2007 anställda i heltider.

KOMMUNENS RESULTAT

ACKUMULERAT RESULTAT 2020 EXKL SEMESTERLÖNESKULDEN

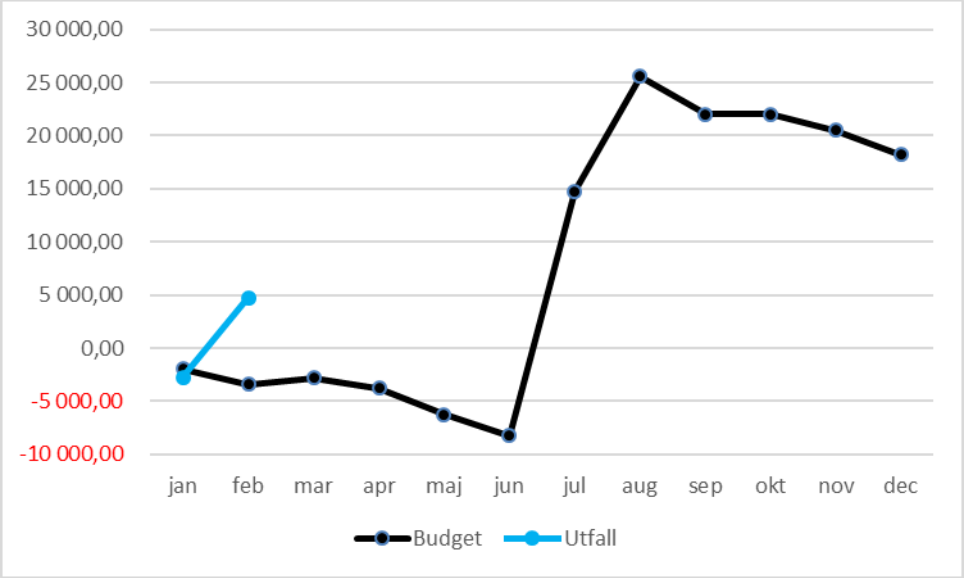

Kommunens ackumulerade resultat, exklusive semesterlöneskulden, är per den sista februari 4 741,0 tkr. Budgeterat resultat för perioden är -3 443,3 tkr exklusive semesterlöneskulden.

NÄMNDERNAS RESULTAT

NÄMNDERNAS ÅRSBUDGET 2019

Driftsbudget *(tkr)*	*Kommunstyrelse*	*Arbetslivsnämnd*	*Samhällsnämnd*	*Skolnämnd*	*Socialnämnd*
Skattemedel	158 900	57 500	179 600	600 300	596 600
Externa intäkter	25 600	5 300	25 600	86 800	87 000
Kostnader	**-275 000**	**-122 500**	**-202 700**	**-693 400**	**-685 600**

Investeringsbudget *(tkr)*	*Kommunstyrelse*	*Arbetslivsnämnd*	*Samhällsnämnd*	*Skolnämnd*	*Socialnämnd*
Skattemedel	**9 000**	**500**	**49 000**	**2 000**	**500**
Annan finansiering					

ACKUMULERAT RESULTAT FÖR NÄMNDERNA 2020*

Nämndernas budget för 2020 är 0 tkr på helår, vilket innebär att nämnderna den sista december 2020 ska ha kostnader vars storlek inte överstiger intäkterna. Som den svarta kurvan nedan visar har nämnderna dock vissa smärre variationer sett över hela budgetåret. Under våren ligger den svarta kurvan en bit över 0-strecket, vilket betyder att nämnderna då har budgeterat med ett överskott, som sedan successivt planar ut till en nollbudget på helåret.

Den blå kurvan visar nämndernas samlade utfall för perioden. Så länge den blå kurvan håller sig ovanför den svarta är det samlade utfallet för nämnderna bättre än vad som budgeterats för perioden, dvs. nämnderna har högre intäkter eller lägre kostnader än vad de budgeterat, och därmed ett positivt resultat.

Det ackumulerade utfallet t.o.m. sista februari visar att den blå utfallskurvan är något nedanför den svarta och att nämnderna således har ett lägre utfall än vad som budgeterats för perioden: -772,9 tkr mot budgeterade 1 832,5 tkr.

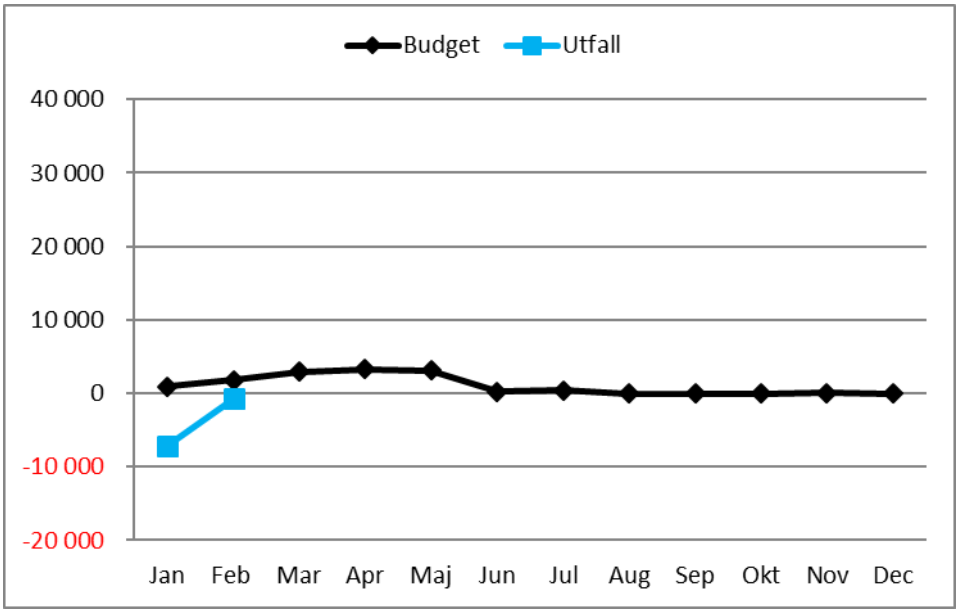

** För jan-feb 2020 har kommunstyrelsens utfall beräknats genom att nettot tagits mellan kommunstyrelsen och kommungemensamma ansvar. Detta då kostnader har flyttats budgetmässigt mellan dessa, men där utfallet ännu inte korrigerats för att möta dessa budgetändringar. För januari 2020 gjordes inget fullskaligt månadsbokslut p.g.a. årsbokslutet.*

ACKUMULERAT I/K-TAL PER NÄMND*

Målet för ekonomi i balans är ett I/K-tal över 1,00, som visar att intäkterna är högre än kostnaderna. För februari månad är I/K-talet 1,00 eller där över för tre av fem nämnder: kommunstyrelse, samhällsnämnd och arbetslivnämnd. Skolnämnden har ett I/K-tal på 0,993 och socialnämnden 0,976.

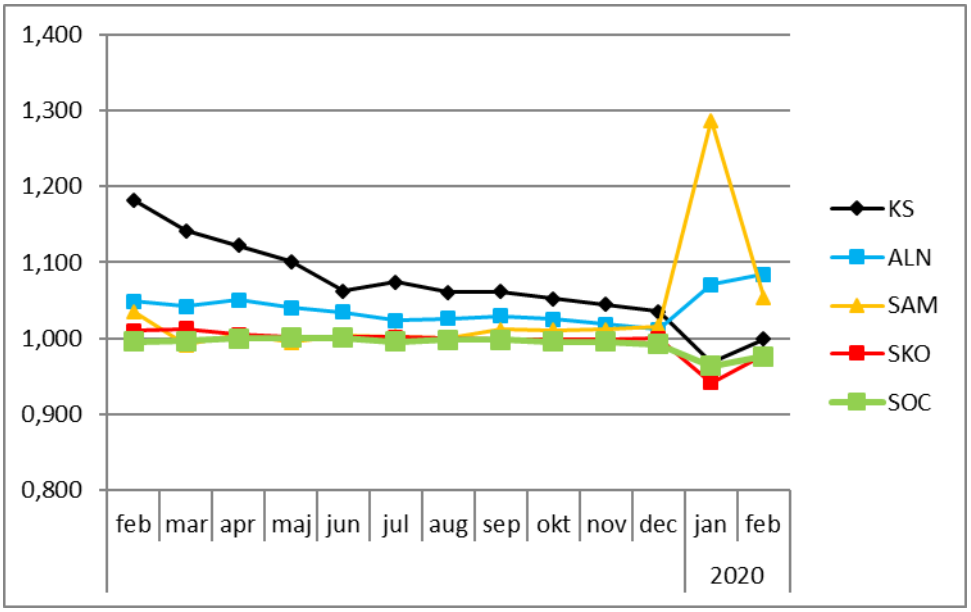

** För jan-feb 2020 har kommunstyrelsens utfall beräknats genom att nettot tagits mellan kommunstyrelsen och kommungemensamma ansvar. Detta då kostnader har flyttats budgetmässigt mellan dessa, men där utfallet ännu inte korrigerats för att möta dessa budgetändringar. För januari 2020 gjordes inget fullskaligt månadsbokslut p.g.a. årsbokslutet.*

ACKUMULERAT RESULTAT PER NÄMND*

En vit ruta innebär ett resultat bättre än 0. Ett blått/mörkblått resultat innebär ett underskott, av mindre/större karaktär. Denna tabell visar det faktiska utfallet per nämnd, oavsett budget för perioden.

Det samlade utfallet är alltså 773,0 tkr lägre än noll, medan figur 2 visar utfallet ställt i relation till budget för perioden.

tkr	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
KS	-2 026	1 100										
ALN	1 014	2 470										
SAM	6 965	3 319										
SKO	-8 710	-1 967										
SOC	-4 397	-5 695										
Total	**-7 155**	**-773**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

** För jan-feb 2020 har kommunstyrelsens utfall beräknats genom att nettot tagits mellan kommunstyrelsen och kommungemensamma ansvar. Detta då kostnader har flyttats budgetmässigt mellan dessa, men där utfallet ännu inte korrigerats för att möta dessa budgetändringar. För januari 2020 gjordes inget fullskaligt månadsbokslut p.g.a. årsbokslutet.*

FINANSRAPPORT

LIKVIDITET

Under februari månad uppnåddes det högsta värdet på kontot 2020-02-21, med ett saldo på 67 549 tkr. Månadens lägsta värde noteras 2020-02-20, med ett saldo på -29 867 tkr. Checkkrediten för kommunen är 90 000 tkr och har som högst utnyttjats till 33,2% under månaden. Likviditeten per den sista dagen i månaden är högre för februari månad än för januari, samt högre än den sista februari 2019.

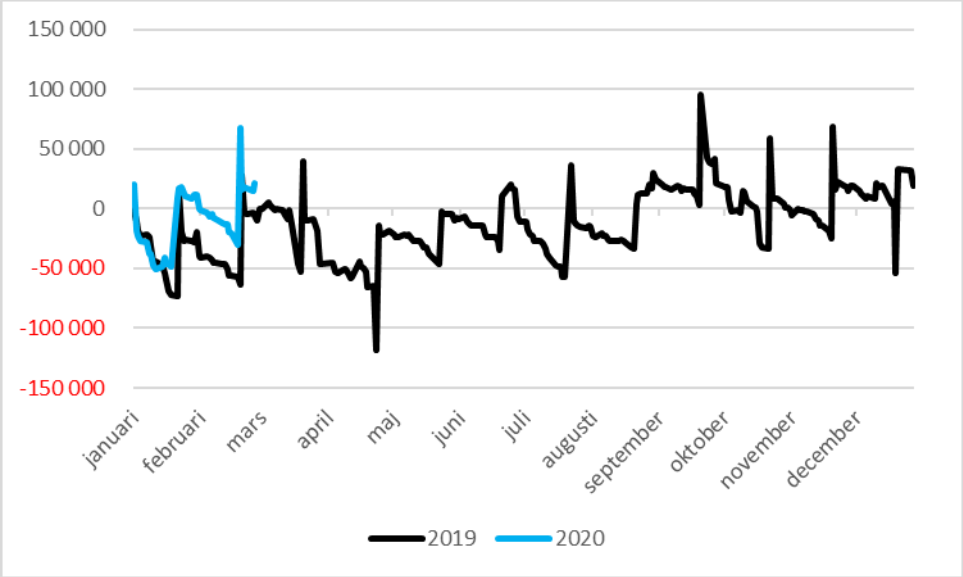

INVESTERINGARNAS PÅVERKAN PÅ LIKVIDITETEN

I figur 5 visas investeringsprojektens likvidpåverkan under perioden. De visar att det från kommunens bankkonto under februari utbetalades sammanlagt 836,2 tkr avseende investeringsprojekt. Hittills under 2020 har investeringarnas likvidpåverkan varit 10 379,7 tkr.

Månad	**2020**	**2019**	***Differens år***
Jan	-9 543,5	-7 708,9	*-1 834,6*
Feb	-836,2	1 610,3	*-2 446,5*
Mar		-2 327,9	
Apr		-3 587,3	
Maj		-2 014,1	
Jun		-178,5	
Jul		-4 569,2	
Aug		-5 626,4	
Sep		-4 207,0	
Okt		-3 431,4	
Nov		-5 121,8	
Dec		-6 290,7	
Totalt	**-10 379,7**	**-43 452,9**	

LÅNEPORTFÖLJ

Långivare	Lånenr	Lånedatum	Förfallo-datum	Ränta	Räntebind-ningstid	Belopp tkr
Kommuninvest	104009	2018-11-14	2021-11-16	0,32%	90	50 000
Kommuninvest	112551	2019-06-17	2023-11-13	0,28%	90	50 000
Kommuninvest	99489	2018-09-07	2020-06-01	0,03%	Fast	50 000
Kommuninvest	112131	2019-06-03	2024-06-03	0,46%	90	20 000
Kommuninvest	108601	2019-03-01	2022-03-23	0,38%	Fast	40 000
					Summa:	**210 000**

Kommunens låneportfölj uppgår till 210 000 tkr per den sista februari. Inga nya lån har tecknats under perioden. Ett lån förfaller till betalning under resterande del av året, 2020-06-01.

PERSONALNYCKELTAL

I figur 7 visas antalet heltider anställda i Härnösands kommun. För februari månad uppgår den siffran till 2007 st. Motsvarande siffra för februari 2019 var 2078 st. Figur 8 visar personalsiffror per nämnd, där även antal heltider finns med som en kolumn, nedbruten per nämndsnivå.

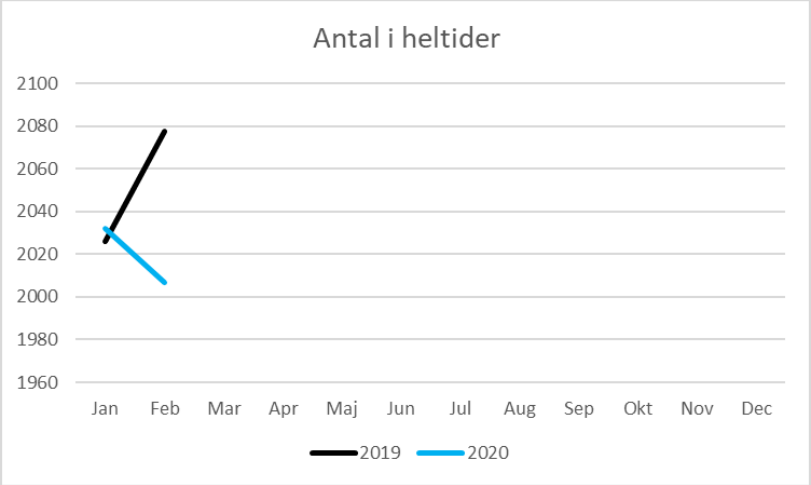

		Antal anställda personer	Antal i heltider	Visstidsanställda i heltider	Andel heltidanst av tillsv.anst
Kommunen	**Feb 2020**	**2072**	**2007**	**329**	**82%**
	Feb 2019	2144	2078	371	82%
Kommunstyrelsen	**Feb 2020**	**222**	**218**	**16**	**97%**
	Feb 2019	214	214	25	97%
Arbetslivsnämnden	**Feb 2020**	**85**	**85**	**12**	**96%**
	Feb 2019	98	98	16	96%
Samhällsnämnden	**Feb 2020**	**73**	**72**	**4**	**97%**
	Feb 2019	75	74	6	97%
Skolnämnden	**Feb 2020**	**854**	**840**	**116**	**97%**
	Feb 2019	871	851	133	98%
Socialnämnden	**Feb 2020**	**843**	**792**	**43**	**64%**
	Feb 2019	889	840	49	65%

FOKUSOMRÅDE 2020

Datum
2020-03-24

Dnr
KS/2020-044

Malin Ullström, 0611 34 80 24
malin.ullstrom@harnosand.se

Kommunfullmäktige

Årsredovisning 2019

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att godkänna årsredovisning 2019.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att överlämna årsredovisning 2019 till revisionen.

Beskrivning av ärendet

Årsredovisning för året 2019 har sammanställts och överlämnas till kommunstyrelsen för godkännande. Årsredovisningen i koncept ska efter beslut i kommunstyrelsen överlämnas till revisorerna som ska revidera och avlämna en revisionsberättelse. Årsredovisningen tillsammans med revisionsberättelsen överlämnas därefter till kommunfullmäktige för beslut.

Budgetförutsättningarna har väsentligt förändrats under året då kommunen beslutade att ändra redovisningsmodell för pensioner från fullfondering till blandmodell. För kommunens resultat fick det en negativ konsekvens på cirka 50 miljoner kronor. Utifrån det så beslutade kommunfullmäktige i november 2019 om att förändra det finansiella målet från 1,4 procent till 0,01 procent. Kommunens resultatöverskott i procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning för 2019 var 0,2 procent. Det överstiger resultatnivån med 0,19 procentenheter och kommunen uppnår därigenom målet för god ekonomisk hushållning.

Beslutet att byta modell för pensionsredovisning har tillsammans med ny redovisningslag och rekommendationer krävt att årsredovisningen för 2018 konverterats för att möjliggöra jämförbarhet mellan åren.

Härnösands kommun redovisar ett positivt resultat på +3,2 mnkr för 2019, vilket är en förbättring med +8,3 mnkr jämfört med föregående år.

Lars Liljedahl
Kommundirektör

Anna Bostedt
Tf. Ekonomichef

Bilagor

Bilaga - Årsredovisning 2019.

Härnösands kommun

Härnösands kommun

Årsredovisning

2019-12-31

Årsredovisning

Innehållsförteckning

Årsredovisning ***1***

1 Kommunstyrelsens ordförande och kommundirektören har ordet ***2***

2 Så här används pengarna ***5***

3 Förvaltningsberättelse ***6***

3.1 Översikt över verksamhetens utveckling **6**

3.2 Den kommunala koncernen **8**

3.2.1 Kommunen 9

3.2.2 Kommunala koncernföretag 10

3.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning **11**

3.3.1 Omvärldsrisker 11

3.3.2 Verksamhetsrisker 13

3.3.3 Finansiella risker 14

3.3.4 Pensioner 15

3.4 Händelser av väsentlig betydelse **15**

3.5 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten **17**

3.5.1 Hur kommunen styrs 18

3.5.2 Målprogram för kommunen 18

3.6 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning **19**

3.6.1 God ekonomisk hushållning 19

3.6.2 Resultat och ekonomisk ställning för den kommunala koncernen 25

3.6.3 Resultat och ekonomisk ställning kommunen 27

3.7 Balanskravsresultat **32**

3.8 Väsentliga personalförhållanden **32**

3.9 Förväntad utveckling **35**

4 Finansiella rapporter ***39***

4.1 Resultaträkning **39**

4.2 Balansräkning **39**

4.3 Noter **41**

4.4 Drift- och investeringsredovisning **52**

5 Redovisningsprinciper ***54***

6 Ekonomisk ordlista ***57***

7 Revisionsberättelse ***58***

1 Kommunstyrelsens ordförande och kommundirektören har ordet

2019 – En återblick

När den politiska majoriteten tillträdde efter valet 2018 så formulerades sex prioriterade områden som särskilt angelägna att fokusera på. När nu 2019 ska läggas till handlingarna så är det tid att blicka tillbaka på hur det gått under det första hela året av denna mandatperiod. Givetvis finns det både glädjeämnen och fortsatta utmaningar för Härnösands kommun. Nedan gör vi några nedslag och från båda vågskålarna.

God kvalitet i kärnverksamheterna
Här kan vi glädjas över god kvalitet inom vår skolverksamhet. När det gäller grundskolan så ligger det genomsnittliga betyget i årskurs 9 strax under rikets snitt medan Härnösand placerade sig som länets bästa skolkommun i Lärarförbundets rankning av landets kommuner (bland de 40 bästa). Här har skolnämnden konstaterat att en viktig utmaning för framtiden är att kunna ge elever med utomeuropeiskt ursprung fullödigt stöd så att även dessa elever uppnår grundskolans mål.

Härnösands gymnasieskola kan även den uppvisa resultat som ligger på rikssnittsnivå. Andelen som lämnar gymnasiet med en examen efter tre år är till exempel 63 procent, genomsnittet i riket ligger tre procentenheter högre medan Härnösands ungdomar ligger lite bättre än rikets medelvärde när det gäller behörighet till universitet och högskola (53 procent jämfört med 49 procent i riket).

Inom äldreomsorgen har brukarnöjdheten tyvärr gått ner några enheter under 2019 jämfört med tidigare års goda nivåer. Den kommunala hemtjänsten ligger på "rikssnittsnivå" (88 % nöjda totalt sett) medan nöjdheten hos de medborgare som har valt annan utförare ligger en bit under rikssnittet (80 % nöjda totalt sett).

Härnösands arbete med personer med funktionsnedsättning har uppmärksammats nationellt. Härnösand var utsedd som en av landets fem bästa kommuner under hösten 2019 och även om det inte blev en ”guldmedalj” så signalerar nomineringen ändå god kvalitet.

Individ- och familjeomsorgen (samhällets yttersta skyddsnät) jobbar på ett gott och ändamålsenligt sätt – vilket bland annat syns genom att verksamheten kostar mindre än vad Statistiska centralbyrån har beräknat att den borde kosta. Särskilt glädjande är att Socialnämnden har lyckats minska antalet dagar som det tar att handlägga en ansökan om försörjningsstöd – dock inte ända ner till Kommunfullmäktiges mål (24 dagar jämfört med 19 dagar som var målnivån från KF). I ljuset av att arbetslösheten alltjämt ligger kvar på en hög nivå är detta mycket glädjande. Socialnämndens goda arbete för att stödja medborgare som har försörjningsstöd till egen försörjning har även uppmärksammats av Sveriges Kommuner och Regioner.

Långsiktigt hållbar ekonomi
Under 2019 ändrade kommunen sin pensionsredovisningsmodell och övergick till den redovisningsmodell som i princip alla kommuner använder. Trots denna förändring - som i ett slag försämrade resultatnivån med cirka 50 miljoner kronor - så kunde ett glädjande plusresultat redovisas vid årets slut. Detta har enbart varit möjligt tack vare en stor lojalitet och ett ansvarstagande för helheten i alla verksamheter och av alla medarbetare i Härnösands kommun.

Därmed har en treårig period med underskott (2016-2018) under 2019 kunnat vändas till ett överskott med drygt 3 miljoner kronor.

God arbetsgivare
Detta är ett område där den politiska majoriteten har höga ambitioner och där Härnösands kommun på sikt ska vara ett efterfrågat föredöme. Här är ambitionen att bra ska kunna bli ännu bättre.

Härnösand relativt låga sjuktal kan vara en försiktig signal om att ambitionen om att vara en god arbetsgivare är på väg att förverkligas. När kommunens medarbetarna värderar hur de trivs på jobbet så ligger resultatet på en riksgenomsnittlig nivå.

Klimat
Ett prioriterat område precis som det varit under flera tidigare mandatperioder. Här finns alltjämt mer att göra för att vi med högburet huvud ska kunna se den uppväxande generationen (och oss själva) i ögonen. Vindkraftsetableringen i Viksjö, Kretsloppsparken och HEMABs biogasanläggning är tre satsningar som stödjer ambitionerna om ett hållbart Härnösand. Ett minskat resande med fossilbränsledrivna fordon är ett prioriterat utvecklingsområde de kommande åren.

Näringsliv och etableringar
Mark- och miljööverdomstolens beslut om att hotellet vid Kanaludden får byggas ger nytt hopp om ett framtida hotell. En etablering som i sin tur kommer att ge föreningar, företag och myndigheter möjlighet att genomföra både små och stora evenemang – och där våra långväga besökare kan hitta lämpligt boende inom kommungränsen. Ett nytt hotell i Härnösand och Höga Kusten är verkligen efterfrågat.

Under hela 2019 och alltmer intensivt under senhösten genomförde Tillväxtavdelningen och Samhällsnämnden ett stort och viktigt jobb för att ge Skatteverket de svar/förutsättningar som krävdes för att de under inledningen av 2020 kunde påannonsera byggnationen av ett nytt arkiv i Härnösand. En etablering som beräknas ge mellan 20-30 arbetstillfällen när arkivet står klart i slutet av 2021.

Även om resultatet i den årliga Näringslivsrankningen var några få enheter upp så ligger Härnösands kommun alltjämt sämre till än vad som är den politiska ambitionen. Läget sporrar till ytterligare ansträngningar för att fånga in och sedan åtgärda vad det är kommunen behöver göra annorlunda för att alla företag i Härnösand verkligen ska känna att de får det stöd de behöver.

Social hållbarhet
Som beskrivits ovan så har Härnösand - trots relativt hög arbetslöshet – glädjande nog kunnat minska behovet av försörjningsstöd. Därmed går vi mot rikstrenden och ett planerat fördjupat samarbete mellan Socialnämnden och Arbetslivsnämnden ger oss goda förutsättningar att fortsätta denna utveckling.

Under hösten presenterades den så kallade ”LUPP-undersökning” som genomförs i många kommuner i landet. Särskilt glädjande i rapporten var Härnösands unga tjejers upplevelse av ökad trygghet där vi går mot den nationella trenden på ett positivt sätt. Den kraftsamling som skett under samlingsnamnet ”#WeDo” torde åtminstone vara en delorsak till den utvecklingen.

När ni läser detta har vi redan kommit ett par månader in i 2020 och med utgångspunkt i ovanstående så är det bara att konstatera att vi har mycket som vi med rätta kan känna stolthet över och samtidigt finns det många viktiga utmaningar kvar att jobba med.

Ett arbete som vi verkligen ser fram emot att göra tillsammans med alla goda krafter som på olika sätt jobbar för att Härnösand ska bli en ännu bättre plats att bo och vistas i.

Andreas Sjölander (S) Lars Liljedahl

Kommunstyrelsens ordförande Kommundirektör

2 Så här används pengarna

	2019
Vård och omsorg	34 kr
Skol, barn och ungdom	26 kr
Förskola och barnomsorg	12 kr
Infrastruktur och skydd mm	9 kr
Fritid och kultur	6 kr
Individ- och familjeomsorg	6 kr
Politisk verksamhet	2 kr
Affärsverksamhet	2 kr
Särskilt riktade insatser	1 kr
Vuxenutbildning och övrig utbildning	2 kr
	100 kr

KOMMUNENS INTÄKTER 2019			**KOMMUNENS KOSTNADER 2019**		
Intäkter	**mnkr**	**%**	**Kostnader**	**mnkr**	**%**
Skatteintäkter	1 199	59	Personalkostnader	1 198	59
Generella statsbidrag och utjämningar	470	23	Entreprenader och köp av verksamhet	289	14
Bidrag	206	10	Lokalhyror	202	10
Hyror och arrenden	51	3	Material, bränsle, energi och vatten	88	4
Taxor och avgifter	44	2	Bidrag	66	3
Övriga intäkter	30	1	Tjänster	54	3
Försäljning av verksamhet	27	1	Övriga kostnader	76	4
			Avskrivningar	48	2
Total	**2 027**	**100**	**Total**	**2 020**	**100**

3 Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen syftar till att ge en övergripande bild över den kommunala koncernen och kommunen räkenskapsåret 2019.

Under pågående räkenskapsår 2019 fattade Kommunfullmäktige beslut om att byta modell för pensionsredovisning. Beslutet har påverkat och präglat den ekonomiska redovisningen för kommunen under 2019. Byte av pensionsredovisningsmodell har påverkat möjligheten till värdefulla jämförelser mellan åren. 2018 års redovisning har konverterats för att möjliggöra jämförelser med föregående räkenskapsår.

3.1 Översikt över verksamhetens utveckling

I tabellen nedan lämnas en översikt över verksamhetens utveckling för åren 2015-2019.

FEM ÅR I SAMMANDRAG	2019	2018	2017	2016	2015
Folkmängd 31/12	25 183	25 120	25 190	25 269	25 066
Total skattesats, %	34,63	34,63	34,63	34,63	34,03
• varav kommunal skattesats	23,34	23,34	23,34	23,34	23,34
Koncernen					
Årets resultat, mnkr	41,6	11,3	-	-	-
Årets resultat, mnkr*	41,6	11,3	-	-	-
Soliditet, %	24,0	24,0	-	-	-
Nettoinvesteringar, mnkr	210	255	302	200	286
Antal tillsvidareanställda	**2 140**	2 112	2 136	2 125	2 031
Kommunen					
Verksamhetens nettokostnad, mnkr*	-1 668,6	-1 685,3	-	-	-
Skatteintäkter och generella statsbidrag, mnkr	1 668,5	1 644,2	1 599,1	1 485,7	1 414,1
Verksamhetens nettokostnadsandel av skatteintäkter och gen. statsbidrag, %*	100,0	102,5	-	-	-
Finansnetto, mnkr*	3,3	5,5	-	-	-
Årets resultat, mnkr	3,2	-5,1	-	-	-
Årets resultat, mnkr*	3,2	-35,6	-	-	-
Tillgångar, mnkr	1 053,1	960,2	-	-	-

Tillgångar per invånare, kr	41 818	38 225	-	-	-
Skulder, avsättningar, mnkr	729,5	639,8	-	-	-
Skulder, avsättningar per invånare, kr	28 968	25 470	-	-	-
Eget kapital, mnkr	323,6	320,4	-	-	-
Soliditet, %	30,7	33,4	-	-	-
Investeringsvolym, mnkr	60,0	72,4	66,4	64,6	132,3
Avskrivningar, mnkr	-47,9	-47,4	-46,1	-39,9	-32,7
Antal tillsvidareanställda	1 905	1 880	1 904	1 892	1 842
Antal årsarbetare tillsvidareanställda	1 857	1 832	1 841	1 825	1 763

* Exklusive jämförelsestörande och extraordinära posters fulla effekt.

På grund av att kommunens redovisningsprinciper från och med räkenskapsår 2019 har uppdateras i samband med ikraftträdandet av lag (2018:597) samt RKR:s nya rekommendationer finns enbart 2018 omräknat till jämförbara siffror.

3.2 Den kommunala koncernen

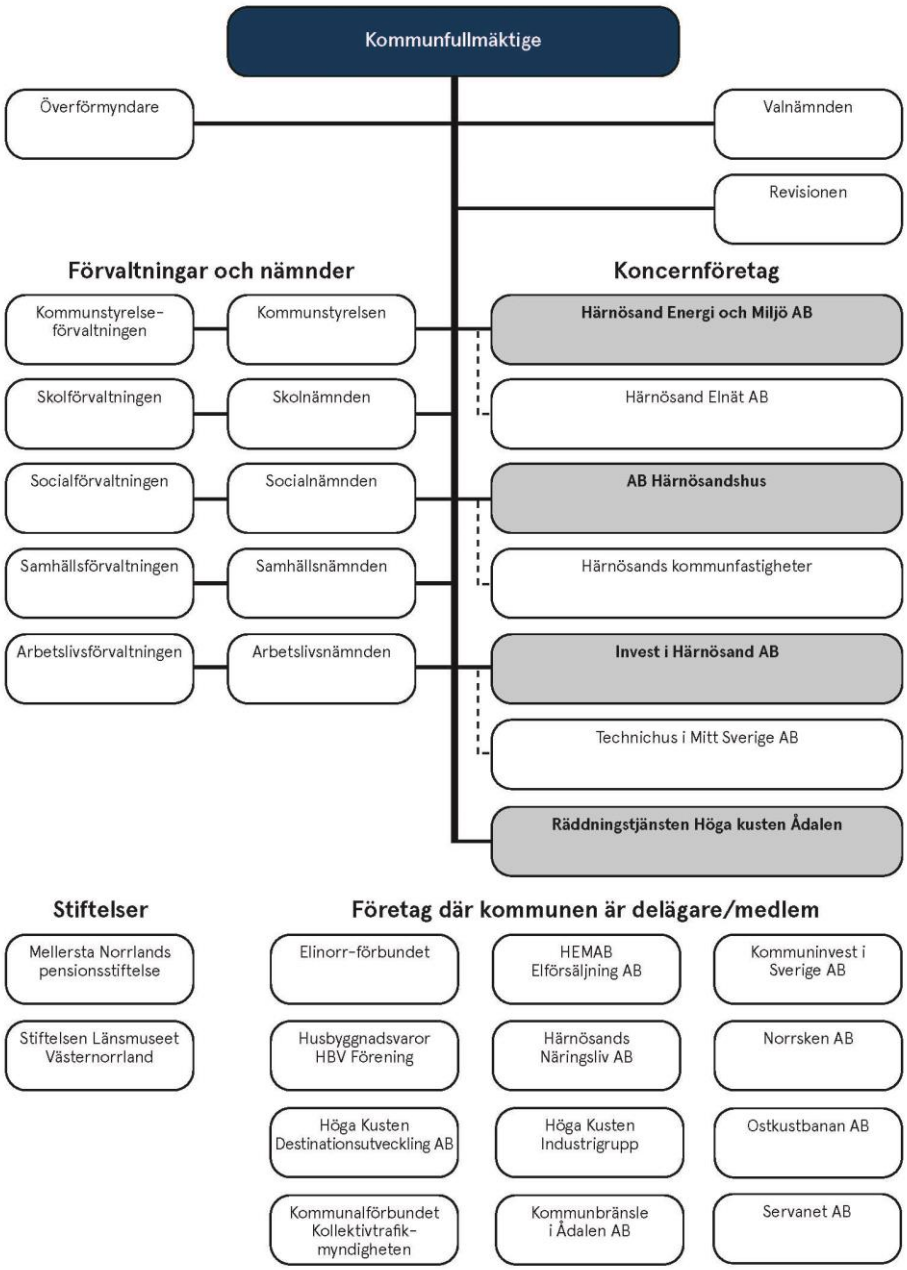

Koncernerna för HEMAB, AB Härnösandshus och Invest i Härnösand AB samt Härnösands del i Räddningstjänsten Höga Kusten-Ådalen (33%) ingår i den kommunala koncernen (nedan kallat koncernen). De bedöms ha en särskild betydelse för kommunens ekonomi eller verksamhet. Kommunala koncernföretag som inte ingår i de sammanställda räkenskaperna framgår av organisationsschemat då de inte uppfyller något kriterium för att upptas i de sammanställda räkenskaperna. Endast Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse är föremål för en eventuell sådan klassificering, se redovisningsprinciper för vidare information.

3.2.1 Kommunen

Härnösands kommun är organiserad i fem nämnder.

Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan med helhetsansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Den övergripande uppgiften är att leda, samordna och styra uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter. Kommunstyrelsen är anställnings-, löne- och pensionsmyndighet och ansvarar för frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare.

Arbetslivsnämnden
Arbetslivsnämnden är kommunens nämnd för arbetsmarknad, vuxnas lärande och mottagning av nyanlända. Nämnden har ansvar för vuxenutbildning i form av Kommunal vuxenutbildning (Komvux), Lärvux, Svenska för invandrare (SFI), samhällsorientering för nyanlända (SO) samt för Yrkeshögskolan. Även mottagning av nyanlända samt sysselsättning för personer som står långt från arbetsmarknaden ingår i nämndens uppdrag.

Samhällsnämnden
Samhällsnämnden ansvarar för miljöarbete, fysisk planering, bygglov, mark och fastighetsfrågor, mätningsuppgifter, gator och parker, naturvård, miljö- och hälsoskydd samt livsmedelskontroller. I samhällsnämndens ansvarsområde ingår även fritids- och ungdomsverksamhet, däribland drift av fritids- och friluftsanläggningar samt ungdomsgården Kåken.

Skolnämnden
Skolnämnden ansvarar för utbildning av barn och ungdomar i åldern 1-21 år. Skolnämndens verksamheter omfattar förskola, pedagogisk omsorg, öppen förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola samt den kommunala Musik- och kulturskolan.

Socialnämnden
Socialnämndens uppgift är att erbjuda enskilda och familjer stöd i sin livsföring. Nämnden ska också verka för en god vård och omsorg för äldre och funktionshindrade samt bedriva verksamhet som ger stöd för den enskilde att leva ett självständigt och aktivt liv i gemenskap med andra. Socialnämnden fullgör kommunens uppgifter inom socialtjänsten beträffande stöd och service till funktionshindrade, den kommunala hälso- och sjukvården, bistånd, insatser mot missbruk och omsorg om barn och ungdom. Nämnden beslutar även i ärenden om serveringstillstånd samt ansvarar för kommunens familjerådgivning.

Mandat i kommunfullmäktige

Parti	Mandat	%
Socialdemokraterna	14	32,3
Moderaterna	8	18,3
Centerpartiet	5	12,1
Sverigedemokraterna	5	11,7
Vänsterpartiet	4	9,5
Miljöpartiet de gröna	3	6,4
Liberalerna	2	4,1
Kristdemokraterna	2	3,6
Feministiskt initiativ	0	1,8
Övriga partier	0	0,2
Totalt	**43**	**100**

Valdeltagandet i kommunen uppgick vid valet 2018 till 85,29 procent.

3.2.2 Kommunala koncernföretag

AB Härnösandshus

Den grundläggande uppgiften är att erbjuda allmänheten attraktiva, trygga, klimatsmarta och prisvärda hyresbostäder inom Härnösands kommun, samt äga ändamålsenliga och tillgängliga lokaler för kommunens olika verksamheter, så kallade publika fastigheter. Företaget kan i begränsad omfattning äga kommersiella fastigheter för uthyrning på marknadsmässiga villkor.

Härnösand Energi och Miljö AB, HEMAB

Den grundläggande uppgiften för företaget är att tillhandahålla teknisk infrastruktur i Härnösand. Kunderna ska erbjudas god kvalitet, störningsfria leveranser och närhet. Låga priser ska prioriteras före hög avkastning.

Invest i Härnösand AB samt Technichus i Mittsverige AB

Invest i Härnösand AB tas från och med 2019 med i de sammanställda räkenskaperna, där dotterbolaget Technichus i Mitt Sverige AB utgör den största verksamheten. Företaget Invest i Härnösand AB har till uppgift att verka för att näringslivet utvecklas i Härnösands kommun. Det sker genom att initiera och stödja utvecklingsprojekt i linje med kommunens vision och de kommungemensamma mål som kommunfullmäktige fastställt samt vara aktiv ägare av dotterbolaget Technichus i Mittsverige AB. Technichus i sin tur har till främsta uppgift att öka intresset för naturvetenskap och entreprenörskap hos barn och ungdomar i Härnösand, men även övriga Västernorrland.

Räddningstjänsten i Höga Kusten-Ådalen

Räddningstjänsten Höga Kusten–Ådalen är ett kommunalförbund mellan kommunerna Sollefteå, Kramfors och Härnösand. Förbundet ska inom sina medlemskommuner skydda och rädda människor, egendom och miljö. Genom förebyggande arbete ska förbundet även minska sannolikheten för att bränder och andra olyckor inträffar, samt minska konsekvenserna av inträffade händelser.

3.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

3.3.1 Omvärldsrisker

Förändringar i vår omvärld påverkar den kommunala koncernen. Snabb omställningsförmåga i kombination med en hög robusthet är framgångsfaktorer för att lyckas hantera omvärldsförändringar av olika slag. Förtroendet från befolkningen är i mångt och mycket en avgörande faktor för att lyckas.

Samhällsekonomi

Enligt Sveriges kommuner och regioners (SKR) senaste ekonomirapport blir signalerna nu allt tydligare på att konjunkturen mattas av. SKR räknar med att Sverige går in i en mild lågkonjunktur under 2020 och att den kommer att fortsätta under 2021. Bruttonationalprodukten (BNP) beräknas öka med strax över 1 procent, och arbetslösheten prognostiseras öka något. Parallellt med detta ökar grupperna barn, unga och äldre snabbare än gruppen som är i arbetsför ålder, vilket leder till ett högt demografiskt tryck. Detta innebär att behovet av resurser för upprätthållande av välfärden på dagens nivå ökar snabbare än skatteintäkterna.

Förutom trycket från demografin, framförallt det växande antalet äldre och yngre, måste kommunerna hantera konsekvenserna av att staten drar ned på sina resurser på ett sätt som ökar kommunernas ansvar.

Förändringar i statlig närvaro och statlig finansiering ställer kommunerna inför nya utmaningar, bland annat vad gäller de så kallade extratjänsterna. Här får kommunerna nu ta ett större arbetsmarknadspolitiskt ansvar än tidigare då den statliga närvaron minskar. Även inom vård- och omsorgssektorn har förändrade tolkningar gällande statligt respektive kommunalt ansvar påverkat kostnadsansvaret för kommuner.

Arbetsmarknad

Arbetsmarknaden var under 2019 fortsatt stark i Sverige, men påverkades av en dämpad tillväxt i den globala ekonomin och toppen på konjunkturen bedömdes ha passerat. Företagens anställningsplaner framåt pekar på ungefär oförändrad sysselsättning 2019-2020. Kommunernas ekonomiska situation och negativa finansiella sparande håller samtidigt tillbaka sysselsättningen i den offentliga sektorn som bara ökade svagt under perioden. Samtidigt fortsätter tillväxten i arbetskraften de närmaste åren. Utvecklingen visar att fler personer över 65 år är kvar i arbetslivet och att de sannolikt kommer att öka, utifrån personers egen vilja och ekonomiska situation samt som en konsekvens av svårigheterna att hitta arbetskraft med rätt kompetens.

Arbetsförmedlingens förändrade uppdrag, att fokusera på myndighetsutövning och ansvara för valfrihetssystem där fristående aktörer ska vara utförare, har skapat en osäkerhet kring kommunernas framtida roll inom arbetsmarknadsområdet.

Arbetslösheten i Västernorrlands län är cirka 1,5 procentenheter högre än riksgenomsnittet och såväl den totala arbetskraften som arbetslösheten har minskat sedan 2010. Länets största utmaningar på arbetsmarknaden är ett minskat antal yrkesaktiva och ökat antal äldre. Bristen på arbetskraft är fortsatt ett visst hinder för jobbtillväxten i länet inom flera branscher, framför allt bygg, transport, vård och omsorg samt utbildning. Arbetsförmedlingen uppgav i sin prognos (2019) att nästan varannan offentlig arbetsgivare och var fjärde privat arbetsgivare uppgav svårigheter att hitta rätt arbetskraft med rätt kompetens att rekrytera.

Arbetsmarknaden i Härnösands kommun består till stor del av offentliga tjänster och mer än vartannat arbetstillfälle återfinns inom detta område. De arbetstillfällen som kräver minst

gymnasiekompetens är få till antalet. Mot bakgrund av av branschstrukturen i kommunen krävs ofta minst gymnasieutbildning för att nå en anställning. Utbildningsnivån bland arbetssökande i Härnösand visar att 6 av 10 har en förgymnasial utbildning och av dessa har 6 av 10 kortare utbildning är nioårig grundskola. Vid utgången av 2019 var arbetslösheten 11,80 procent enligt arbetsförmedlingens statistik, vilket i stort sett är oförändrat sedan januari 2017. I gruppen utrikesfödda samt i gruppen ungdomar 18-24 år är arbetslösheten högre. (39,5% respektive 15,1%)

Kommunen har fått flera positiva besked som väntas ge effekter på den lokala arbetsmarknaden. Förslaget om 80 statliga jobb och Skatteverkets planer på etablering av arkiv i Härnösand är några av dem.

Social hållbarhet
I arbetet med ett socialt hållbart samhälle där Härnösand är en plats som bjuder på glädje, trygghet och respekt har det under året skett flera förändringar som har haft, eller kommer att ha påverkan på kommunen.

En viktig faktor för att kunna nå ett arbete och därmed egen försörjning är kunskaper i det svenska språket. Genom olika former av anställningsstöd kan personer som står långt från ett arbete ges möjlighet att utveckla såväl sina yrkeskunskaper som sina kunskaper i svenska genom en anställning. Under året minskades möjligheten till subventionerade arbetstillfällen kraftigt då Arbetsförmedlingen stoppade insatsen Extratjänst. När förutsättningarna förändras för de riktade statsbidrag som finansierar olika satsningar påverkar detta såväl kommunen som kommuninnevånarna.

För att möta det lagkrav som träder i kraft den 1 januari 2020 då FN:s konvention om barnets rättigheter blir svensk lag har kommunen under året arbetat med att förbereda implementeringen av de nya arbetssätten för att säkerställa att kommunen lever upp till lagen. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser som rör barn och syftar till att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet.

Under året har tillgänglighet och inkludering fått ett ökat utrymme vilket bland annat visat sig i de nya krav som ställs på kommuner och andra offentliga aktörer att tillgänglighetsanpassa information och service som tillhandahålls via digitala kanaler. De nya lagkraven träder i kraft under 2020 och kommunen har inlett arbetet med att klargöra på vilket sätt de nya kraven bäst kan tillgodoses.

Andelen äldre med behov av vård och omsorg ökar. Detta innebär en utmaning för kommunen att fortsatt kunna erbjuda en jämställd och solidarisk välfärd av hög kvalitet.

Befolkningsutveckling
Den totala befolkningsstorleken och fördelningen på olika åldrar bestäms av födslar, dödsfall och flyttningsmönster. Vid utgången av 2019 uppgick Sveriges folkmängd till drygt 10,3 miljoner, en ökning med över 97 000 personer i jämförelse med föregående år. Befolkningen i Sverige har ökat av två anledningar, dels har fler personer fötts än som dött, det positiva födelsenettot står för 27 procent av befolkningsökningen och dels har fler personer invandrat än som utvandrat och det positiva flyttningsnettot står för 73 procent av ökningen.

I Västernorrlands län har befolkningen minskat med 106 personer jämfört med föregående år. Förklaringen till detta består i ett negativt födelsenetto (-315) samt ett positivt flyttningsnetto (+131).

I Härnösand uppgick befolkningen 31 december 2019 till 25 183 personer, det är en ökning med 63 personer jämfört föregående år. Förändringen består av ett negativt födelsenetto (-32) och ett positivt flyttningsnetto (+79).

Befolkningssammansättningen i kommunen är en utmaning för framtiden. Liksom många andra kommuner har Härnösand en hög andel äldre, 26 procent, vilket är sex procentenheter högre än riket i stort. I gruppen äldre finns individuella behov att ta hänsyn till såväl som förändrade behov och förväntningar. En hög andel äldre innebär utmaningar för såväl arbetskraftsförsörjningen som för ekonomin.

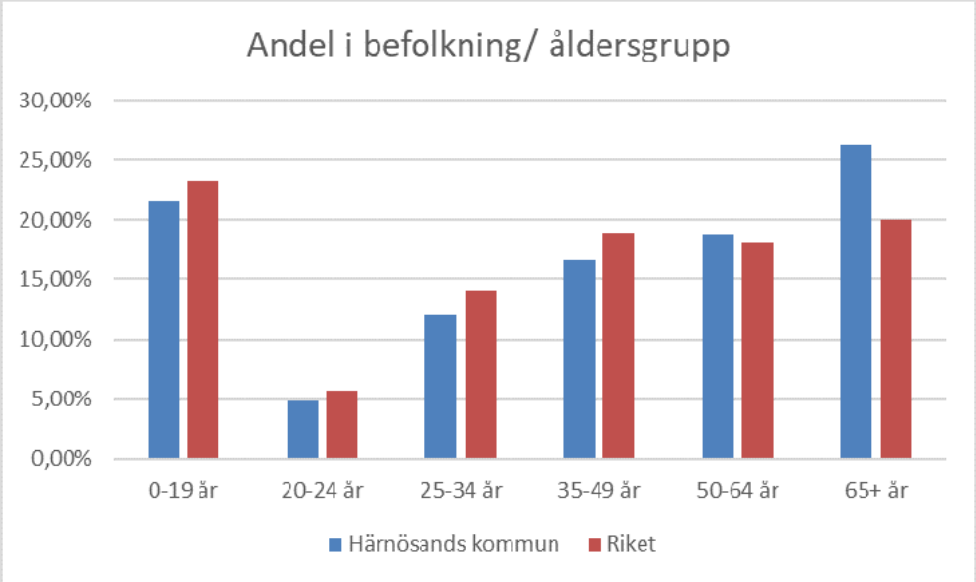

3.3.2 Verksamhetsrisker

Enligt kommunallagen skulle det nyvalda fullmäktige, efter valet 2018, fastställa budget (KL 11 kap. 10§). I Härnösand har man följt budgetprocessen som vanligt även under valår, vilket har inneburit att två budgetbeslut tagits. Ett i enlighet med beslutad process vid kommunfullmäktiges möte i juni året innan budgetåret samt att ett nytt beslut tagits direkt efter att nyvalda kommunfullmäktige tillträtt (valår). Beslutet om budget sköts fram på grund av majoritetsförhållanden i samband med valet till kommunfullmäktiges sammanträde i december 2018 (i enlighet med KL 11 kap. 11§). Socialnämnden visade samtidigt ett underskott om- 40 mnkr. Att under rådande omständigheter ställa om verksamheten inom socialnämnden för att nå en budget i balans var inte realistiskt.

Kommunfullmäktige beslutade två veckor innan budgetårets start att förändra budgetförutsättningarna för både kommunens nämnder som för kommunövergripande verksamhet. Nämnderna tillsammans skulle lämna ett överskott på +17 mnkr och kommunövergripande verksamhet ett överskott på +6 mnkr vid 2019 år slut, för att kunna balansera ett förväntat underskott inom socialnämnden. Socialnämndens möjligheter att planera för den beslutade förändringarna och förutsättningarna att följa de nya förutsättningarna minskade.

Kommunens inköp sker via skatteintäkter och måste vara effektiva så att medborgarnas skattepengar används ändamålsenligt. Effektiva inköp kan göra stor skillnad eftersom vi varje år köper varor och tjänster för omkring 450 mnkr. Det är också viktigt att vi följer juridiska krav för att undvika avtalsbrott och skadestånd. Felaktiga inköp kan även skada kommunens varumärke samt orsaka sämre köpvillkor, höga priser och sämre förhandlingsläge vid framtida upphandlingar. Under året infördes ett nytt system för att stödja organisationen vid inköp och fakturahantering.

Under maj månad infördes ett nytt system för e-handel och fakturahantering där införandeprojektet drevs av extern part. Under införandet uppdagades ett antal utmaningar och problem vilka beskrivits i utvärderingen. I syfte att åtgärda de brister som identifierats under införandet tillsattes en intern projektledning i slutet av oktober. Arbetet med införandet fortgår och samtliga medarbetare och chefer som har en roll i e-handelssystemet kommer att genomgå ytterligare utbildning under 2020. Hanteringen av skulder i det nya e-handels och fakturasystemet bidrar till att ge en mer rättvisande bild av kommunens ekonomi gällande leverantörsskulder.

Liksom andra kommuner i landet har Härnösand påverkats av den brist som finns i landet gällande legitimerad vårdpersonal. För att möta de behov och lagkrav som finns har kommunen under sommaren och hösten i viss mån varit tvungen att bemanna via bemanningsföretag. Vid bemanningslösningar finns risk för minskad kontinuitet och ökade kostnader.

De särskilda boendena Ugglan och Älandsgården övergick i februari till kommunal regi efter att ha varit på entreprenad. Som en följd av att Ugglans lokaler inte bedömdes ändamålsenliga togs beslut om att avveckla boendet. I syfte att minska den ökande kön för särskilt boende omvandlades en korttidsavdelning tillfälligt till demensboende. Minskat antal platser på särskilt boende och korttidsavdelning medför en risk att kommunen inte i tillräcklig omfattning kan erbjuda ändamålsenliga lösningar till kommuninvånarna.

En risk att ta hänsyn till när ekonomiska beslut fattas, som innebär minskade ramar, är att kommunens verksamheter skär ned i verksamheternas insatser, när man lika ofta kan utveckla verksamheter och samtidigt få ekonomiskt gynnsamma effekter. Nya lösningar och ökad samverkan mellan verksamheterna kan bidra till ökad effektivitet och ekonomisk hållbarhet på kort och lång sikt.

Antalet riktade statsbidrag till skolans verksamheter är flera, och kan utgöra en risk, då lokala individuella behov i skolans verksamheter kan få stå tillbaka för statsbidrag som fokuserar på insatser, som kanske inte skulle ha prioriteras lokalt. Här behöver organisationen vara modig och avstå från riktade statsbidrag om behoven lokalt är andra.

3.3.3 Finansiella risker

I samband med konverteringen från fullfonderingsmodell till blandmodell för redovisning av pensioner har risken för oförutsägbara svängningar i avsättningarna minskat. Den del av pensionsförpliktelserna som är mest oförutsägbar har lyfts ur balansräkningen till en ansvarsförbindelse och därigenom minskar resultatets känslighet för fluktuationer. Genom ökad kontroll på pensionsavtal minskar risken för oförväntade avvikelser från pensionsskuldsprognosen. Vidare beräknar kommunen att börja periodisera pensionskostnaderna under 2020, för att underlätta den ekonomiska uppföljningen och därmed generera mer kvalitativa underlag för beslutsfattande. Vid ett sådant införande minskar risken för felbedömningar av kommunens ekonomiska status under de månader som inte är föremål för tertialbokslut.

Det finns en ökad risk i att de återlånade medlen kortsiktigt kan komma att öka som en direkt effekt av pensionsstiftelsens förvaltade medel på grund av rådande trend på aktiemarknaden som följt av det globala utbrottet av coronavirus (COVID-19). Dock har kommunen en fortsatt god värdeutveckling av de förvaltade medlen i pensionsstiftelsen ur ett längre perspektiv.

Kommunen har en hög likviditetsrisk då det inte alltid finns tillräcklig likviditet för att hantera löpande utbetalningar. Vid flertalet tillfällen under året är utbetalningsdatum för kommunala skattemedel inte förenligt med utbetalning av kommunens utgifter.

3.3.4 Pensioner

PENSIONSFÖRPLIKTELSE (mnkr)	2019	2018
Ansvarsförbindelse inkl. särskild löneskatt	638,7	660,9
Avsättning inkl. särskild löneskatt	142,7	122
Pensionsförpliktelse som tryggats i pensionsstiftelse	-114,8	-97,9
Summa pensionsförpliktelse inkl. pensionsstiftelse	**666,6**	**685**
Totalt kapital, pensionsstiftelse (marknadsvärderat eget kapital)	-213	-208
Summa förvaltade pensionsmedel	**-213**	**-208**
Återlånade medel	568,4	574,9
Konsolideringsgrad (%)	31,44	34,04

2009 bildades Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse (MNP) för att trygga delar av kommunens pensionsförpliktelser. Kommunen har ej finansiella placeringar avseende pensionsmedel utöver den del som förvaltas av pensionsstiftelsen.

Pensionsmedlen i pensionsstiftelsen avser att trygga pensionsförpliktelser för personer födda till och med 1942. 2019 var pensionsstiftelsens totala pensionsåtagande 129 mnkr, varav kommunens del uppgick till 114,8 mnkr. Det totala marknadsvärderade egna kapitalet hos stiftelsen var 230,6 mnkr, varav kommunens andel utgjorde 92,6 procent. I koncernen har Räddningstjänsten Höga Kusten-Ådalen en pensionsförpliktelse på 10,3 mnkr för 2019. Kommunen begärde gottgörelse om 14,5 mnkr under 2019.

3.4 Händelser av väsentlig betydelse

HEMAB har fortsatt arbetet med att vädersäkra elnätet under året och vid årets slut återstod endast 5 mil ledning att gräva ner. Resultatet av arbetet visar att sårbarheten vid stormar minskat och kunderna drabbas mer sällan av avbrott. Under året har antalet fel/kund nått den lägsta siffran hitintills vilket är positivt för såväl företaget och kommunen som för kunderna.

Under året har kommunen genomfört en öppen upphandling av parkentreprenad. Upphandlingen annonserades i början av november och sista dag att lämna anbud var den 12 december. Skötsel av park och naturmark, gång – och cykelvägar samt planteringar har sedan 1994 bedrivits på entreprenad. Avtalet med nuvarande entreprenör löper ut i maj 2020 och ett nytt avtal är viktigt för att upprätthålla den fortsatta driften inom området.

De särskilda boendena Ugglan och Älandsgården övergick i februari till kommunal regi efter att ha varit på entreprenad. Då lokalerna på Ugglans särskilda boende inte bedömdes ändamålsenliga beslutade Socialnämnden att verksamheten ska avvecklas senast juni 2020. Ett omstruktureringsarbete pågår med syfte att finna lösningar för de boende. Avvecklingen av Ugglan har, i kombination med ett ökat behov av särskilt boende hos invånarna, påverkat kötiden för plats i särskilt boende.

Den nya järnvägsviadukten har under året öppnats för trafik och åtgärder har genomförts för att ge stadga till marken i området. Arbetet med slutbeläggning genomförs under 2020. Den totala kostnaden för investeringen uppgår till 42,4 mnkr varav 19,6 mnkr belastar 2019 vilket gör det till årets största investering för kommunen. Bron är av central betydelse för tillgängligheten till stadens

centrala delar från norr. Strengbergsgatan har iordningställts så att den binder ihop gång- och cykelnätet mellan Kastellgatan och Brunnshusgatan.

Kommunens leverantör av utbildning i svenska för invandrare och samhällsorientering drabbades i slutet av året av konkurs, omkring 250 elever var direkt påverkade av stängningen av verksamheten. Kommunen fick snabbt ställa om för att säkerställa fortsatt undervisning för eleverna, förändringen påverkade främst vuxenutbildningens verksamhet.

Produktionen av biogas har optimerats och nådde under året rekordnivåer. I slutet av året blev HEMAB:s biogödsel (den produkt som fås efter rötning av matavfallet) certifierad enligt SPCR 120. Genom detta uppnås en större nytta av matavfallet och ytterligare en produkt ingår i kretsloppet. Ett annat arbete som påverkar miljön i positiv riktning är projektet med upprättande av vindkraftverk på Spjutåsberget. Projektet är i sin slutfas och efter genomförd slutbesiktning tar HEMAB över ansvaret för tornen. Därefter kan produktionen av förnybar el börja. Produktionen av biogas och förnybar el ligger i linje med kommunens övergripande mål att vara en ledande miljökommun med aktivt omställningsarbete.

Härnösand och Sollefteå har arbetat fram ett gemensamt erbjudande till Försvarsmakten om Härnösand/ Sollefteå regemente i Västernorrland. Vid ett riksdagsseminarium i november presenterades kommunernas gemensamma erbjudande.

Arbetsförmedlingen har under året genomgått en genomgripande omorganisation och genomfört stora förändringar i sitt arbetssätt. I mars meddelades att kontoret i Härnösand kommer att stängas under inledningen av 2020. Under året har dialoger genomförts om konsekvenser och samverkansformer i syfte att säkerställa en fortsatt närvaro av Arbetsförmedlingen i Härnösand.

Under året har tre nya chefer tillträtt ledningsgruppen dessa är kommundirektör tillika förvaltningschef för kommunstyrelseförvaltningen samt förvaltningschefer för socialförvaltningen och skolförvaltningen. Nya personer i ledande funktion påverkar såväl ledning och styrning som verksamhetens utveckling.

Bristen på behöriga lärare är stor i hela landet. Under hösten startade en arbetsintegrerad 5-årig lärarutbildning med Härnösand som studieort. Studenterna har anställning i kommunen på halvtid samtidigt som de studerar till lärare med 75 procents studietakt. Utbildningen sker i Lärcentrums lokaler i samverkan med Mittuniversitetet och kommuner i Västernorrland, Hälsingland, Jämtland och Härjedalen. Utbildningen som löper över elva terminer har inriktning mot grundskolans åk 4–6 MA/NO/Teknik.

Kommunen har tilldelats stimulansmedel för investeringar i välfärdsteknik inom omsorgen. De satsningar som genomförts är exempelvis inköp av VR-glasögon för aktivering och upplevelser, inköp av surfplattor och kommunikationsstöd för ökad digital delaktighet samt inköp av bärbara datorer som ger möjlighet till mobil dokumentation för legitimerad personal och biståndshandläggare. Investeringarna påverkar brukarna positivt och underlättar dokumentationen för medarbetare.

Kompetensplattformar har under året utarbetats och implementerats för kommunens medarbetare och chefer. Plattformarna utgör grunden i kompetensförsörjningsarbetet, och är den röda tråden som ska löpa genom alla delar av kompetensförsörjningsprocessen: ”Attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla”.

I syfte att framtidssäkra vattensäkerheten har ett arbete påbörjats att installera ett kolfilter till vattenverket. Filtret utgör ett extra barriärsteg och kommer även att förbättra smakupplevelsen av dricksvattnet för en stor andel av kommunens invånare.

I september fastställde Mark- och miljööverdomstolen i en dom detaljplanen för Kanaludden. Beslutet möjliggör etablering av ett destinationshotell på Kanaludden och sätter slutligt punkt för en långdragen rättsprocess.

Härnösands kommunfastigheter har under året fattat beslut om att förvärva 50 procent av aktierna i Härnösands Handel AB, det företag som äger de fastigheter som ingår i den så kallade Prismagallerian. Då handeln i Sverige och i världen genomgår en omfattade förändring där trenden går från renodlade köpcentrum till mötesplatser med ett större utbud av restauranger, caféer och upplevelser är konkurrensen mellan köpcentrum och centrumkärnor mycket hård. Prisma gallerian har bedömts viktig för Härnösands centrums fortsatta utveckling och därmed viktig för Härnösands kommun. Kommunfullmäktige i Härnösand har tillstyrkt affären men beslutet är överklagat och ärendet väntar på avgörande i Förvaltningsrätten.

Härnösandshus har under året också genomfört en försäljning av fastigheterna Ugglan 1 och 2 vid Artillerigatan. Fastigheternas omfattar 94 lägenheter och ett gruppboende. En försäljningsprocess har pågått där ett antal intressenter lämnat bud på fastigheterna. Försäljningen har slutförts under början av januari 2020 då köparen tillträtt fastigheten. Under slutet av året lades bud på fastigheten Rådhuset 4, Hushållningssällskapets nuvarande fastighet. Budet är det högsta i budgivningen och under förutsättning att Kommunfullmäktige godkänner affären tillträdet företaget fastigheten i maj 2020. Att förvärva fastigheten bedöms gynnsamt såväl ur ett ekonomiskt perspektiv som ur ett koncernperspektiv då kommunen är störta hyresgäst.

Härnösands kommun har under 2019 genomfört ett stort arbete i att anpassa redovisningen efter den nya lagen om kommunal bokföring och redovisning (2018:597) och därtill genomgående nya rekommendationer utfärdade av Rådet för kommunal redovisning. Vidare har en genomgående översyn av kommunens processer, riktlinjer och rutiner genomförts under året för att dels anpassa redovisningen efter de nya lagkraven och dels för att höja kvaliteten på de siffror kommunen och koncernen redovisar. Den absolut största effekten är i form av bytet av pensionsredovisningsmodell.

Under årets första kvartal fick kommunen göra en direktavsättning om cirka 5,4 mnkr på grund av att en förtroendevald påbörjat uttag av visstidspension, där det sedan tidigare inte fanns något inrapporterat pensionsåtagande. Vidare skedde en förlikning med tidigare gatuentreprenör gällande vintern 2017/2018 om en kostnad av cirka 4 mnkr. Under året reglerades även felfakturering av skolskjutsar med Kollektivtrafikmyndigheten vilket belastat kostnaderna för räkenskapsår 2019 med cirka 1,2 mnkr.

3.5 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Den kommunala koncernen styrs via ett målprogram för kommunens fem nämnder (se 3.5.1 Hur kommunen styrs) samt via ägardirektiv för de kommunala företagen. I företagens ägardirektiv framgår att företagen är organ för kommunal verksamhet och i sin verksamhet står under kommunstyrelsens tillsyn. I ägardirektiven framgår även de ekonomiska mål som finns för respektive verksamhet. Förutom genom lagar och författningar regleras företagens verksamhet och företagens

förhållande till kommunen genom gällande bolagsordning, ägardirektiv samt av fullmäktige och kommunstyrelsen särskilt fattade beslut.

3.5.1 Hur kommunen styrs

En av kommunfullmäktiges främsta uppgifter är att utverka mål och riktlinjer för verksamheterna samt att följa de övriga föreskrifter som gäller för dem. De långsiktiga målen utgör själva ramen för styrningen. De spänner över alla grundläggande områden och stakar ut den gemensamma färdriktningen.

För att veta i vilken mån kommunen lyckas med sina ambitioner krävs fokus på uppföljning och resultat. Därför har kommunfullmäktige utverkat kortsiktiga, avgränsade och konkreta resultatuppdrag med tillhörande styrtal som anger vad nämnder och företagsstyrelser ska prioritera under året och vad uppföljningen ska fokusera på. Nämnderna kan utöver detta formulera egna mål för sitt arbete, med utgångspunkt från kommunens vision och övergripande mål.

Kommunstyrelsen ansvarar för att hålla uppsikt över hela kommunens samlade verksamheter, såväl nämnder som kommunala företag. För att uppföljning ska kunna ske på likartat sätt följer kommunstyrelsen upp alla mål i delårsrapporter och årsredovisning. Nämndernas och styrelsernas måluppfyllelse sammanställs till ett kommungemensamt resultat.

3.5.2 Målprogram för kommunen

Härnösands kommuns målprogram gäller för perioden 2016-2019. Programmet innehåller en vision och åtta kommunövergripande mål fördelade på två perspektiv (se bild). Det första perspektivet – Härnösandsperspektivet – speglar den önskvärda utvecklingen i kommunen generellt. Här betonas samverkan mellan olika aktörer och vikten av att kommunorganisationen bidrar till detta. Det andra perspektivet – organisationsperspektivet – innehåller mål för den verksamhet som kommunen själv bedriver, de tjänster som levereras samt personal och ekonomi. De övergripande målen 1-4 är placerade under Härnösandsperspektivet och mål 5-8 under Organisationsperspektivet.

Vision 2019: Härnösand - bygger en hållbar framtid

Härnösand är en levande mötesplats där människor förverkligar sina drömmar. En kommun i positiv utveckling som tar ledarskap för framtiden. En plats med centralortens attraktion, landsbygdens rikedom och med uppkoppling mot omvärlden. Härnösand erbjuder hög livskvalitet för alla invånare och gäster. Vårt gemensamma mål är ett solidariskt samhälle med ekologisk omställning som grund. Här bygger vi en hållbar framtid!

Kommunens övergripande perspektiv och mål 2016-2019

3.6 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

3.6.1 God ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagens 11 kap 1§ ska kommuner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses 10 kap. 2-6§§.

För att uppnå god ekonomisk hushållning krävs att kommunens mål- och resultatstyrning uttrycker realism och handlingsberedskap då kommunen ständigt ställs inför nya utmaningar, samtidigt som kommunen ska ha god ekonomisk hushållning. För att lyckas behövs, förutom att ha en utvecklad planering med framförhållning, tydliga mätbara mål och en rättvisande och tillförlitlig redovisning, service som är anpassad efter invånarnas behov och förväntningar samt ett säkerställt balanserat samband mellan resursåtgång, prestation, resultat och effekt. De finansiella målen uttrycker att ekonomin är en restriktion för verksamhetens omfattning.

Den kommunala verksamhetens målprogram har beskrivits under punkt 3.5.2 Målprogram för kommunen. Måluppfyllelsen redovisas nedan med hjälp av färgerna grönt, gult och rött. Bedömningen av måluppfyllelsen ska ses i relation till kommunens ambitionsnivå inom respektive verksamhetsområde. En röd eller gul markering är inte är lika med dålig kvalitet, utan betyder att kvaliteten inte når upp till kommunens ambitionsnivå. Tabellerna i det kommande avsnittet visar kommunens måluppfyllelse i samlad form. Nämndernas redovisning av arbetet med resultatuppdragen ligger till huvudsaklig grund för bedömningen.

3.6.1.1 Måluppfyllelse

FÄRGKODSFÖRKLARING

Nått målet	Bättre än baslinjen	Sämre än baslinjen

Härnösandsperspektivet Detta perspektiv fokuserar på önskvärd utveckling i Härnösands kommun. För att uppfylla dessa mål krävs att många olika aktörer samverkar och att kommunorganisationen bidrar till detta.

Kommunövergripande mål	
Mål 1 - Attraktivt boende i unik livsmiljö	
Mål 2 - Växande näringsliv med mångsidig arbetsmarknad	
Mål 3 - Ledande miljökommun med aktivt omställningsarbete	
Mål 4 - Kunskapsstaden där alla kan växa	

Mål 1- Attraktivt boende i unik livsmiljö

Beskrivning: Härnösand är en öppen och välkomnande kommun som ger utrymme för nya människor och nya initiativ. En plats där man lätt kan möta andra och vara delaktig i samhällsutvecklingen. Härnösand är känt för sina attraktiva boendemiljöer, en levande landsbygd och närheten till Höga Kusten. Invånarna har god hälsa och känner sig trygga. Ett pulserande kulturliv och mångfald av fritidsaktiviteter skapar möten över gränser.

Resultatuppdrag	Målnivå 2019	Resultat 2019	Resultat 2018	Baslinje 2017
Medborgarnas bedömning av kommunen som en plats att leva och bo på ska öka.	90%	82%	82%	84%
Medborgarnas nöjdhet när det gäller trygghet ska öka.	Index 57	Index 53	Index 53	Index 45

Målet bedöms delvis uppnått. Medborgarnas bedömning av trygghet är oförändrad mellan åren 2018-2019. Skillnader kan ses mellan könen där kvinnors upplevelse av trygghet är index 51 för 2019 och männens är index 55. God samverkan mellan polis och andra myndigheter och ett medvetet arbete genom #Wedo gav resultatet att inga anmälningar om ofredanden inkom under stadsfesten 2019. Trygghetsvandring har genomförts under året för att identifiera och utveckla områden för ökad trygghet. Det finns förbättringsåtgärder att vidta för att man ska känna sig trygg att vistas utomhus på kvällar och nätter.

Härnösands kommun befolkning har ökat under 2019. Jämför vi siffrorna på in- och utflyttning är det 79 personer fler som väljer att flytta till Härnösand. Attraktiva bostadsområden växer fram och bostadsbyggandet är fortsatt högt.

Resultatet i Medborgarundersökningen över de fyra senaste åren är vikande. Invånarna är i helhet nöjda med Härnösand som en plats att leva och bo på, men kommunen uppfyller inte medborgarnas förväntningar i tillräckligt hög grad. För att nå målet framöver kommer en djupare analys att behöva genomföras. Analysen bör tydliggöra och synliggöra vilka delar som behöver förbättras.

Mål 2 - Växande näringsliv med mångsidig arbetsmarknad

Beskrivning: Härnösand har ett näringsliv som växer och företag som utvecklas positivt. Klimatet för entreprenörskap och innovation är gott. Nya jobb uppstår på en arbetsmarknad som är bred och inkluderande med ansvarstagande för miljö och goda arbetsvillkor. Utveckling av kommunikationer och infrastruktur ger stärkta förutsättningar på en regional och global arena.

Resultatuppdrag	Målnivå 2019	Resultat 2019	Resultat 2018	Baslinje 2017
Resultatet i Svenskt Näringslivs mätning av företagsklimatet ska öka.	3,55	3,08	3,00	3,01
Andelen deltagare som efter 12 mån arbetsförberedande insatser upplever en ökad anställningsbarhet ska öka.	50%	55,00%	41%	50%

Målet bedöms delvis uppnått. Varje år delar SYNA (ett svenskt, oberoende kreditföretag) ut pris till kommuner utifrån uppnått resultat i mätningen Bästa tillväxt. Bästa tillväxt mäter tre olika kriterier hos samtliga aktiebolag i Sverige och jämför hur dessa förändras mellan de två senaste boksluten. Utmärkelsen går till den kommun i varje län som har störst andel företag som nyanställer, ökar sin omsättning och går med vinst. 2019 landade Härnösand på en glädjande andraplats och tilldelades silver i kategorin Bästa tillväxt.

Resultatet i Svenskt näringslivs mätning av företagsklimatet är årets resultat i stort sett oförändrat i jämförelse med föregående år, Härnösand placerar sig på plats 254 av rikets kommuner.
För att förbättra förutsättningarna för personer som står långt från arbetsmarknaden erbjuder kommunen arbetsförberedande program/insatser. Majoriteten av de personer som tar del av dessa insatser står långt ifrån arbetsmarknaden med försörjningshinder som innebär att de har behov av parallella insatser från andra myndigheter. Långa väntetider till bland annat hälso- och sjukvårdsinsatser påverkar deltagares förutsättningar att tillgodogöra sig insatser som stärker den egna anställningsbarheten. Deltagare som efter arbetsförberedande insatser upplever ökad anställningsbarhet har ökat med 14 procentenheter från föregående år, och resultatet överstiger målnivån.

Under året startades 135 nya företag i Härnösand vilket är en tydlig ökning från föregående år. Samtidigt minskade antalet konkurser vilket indikerar att företagen i området mår bättre. De branscher som under året gått bättre är arkitekt och konsult, bygg, vård och omsorg, partihandel, reklam och media medan de som haft det tuffare under året är fastighet, detaljhandel, el och vvs samt väg och mark.

Totalt är det 85 elever som under läsåret 2019/2020 driver UF-företag (Ung företagsamhet) på Härnösands gymnasium. Möjligheten att driva UF har ökat sedan höstterminen 2019 då kursen Entreprenörskap & Företagande erbjöds som individuellt val för de högskoleförberedande programmen. Härnösand har haft bra framgångar i konkurrens med övriga länet med flertalet vinster på den regionala mässan, och har därmed fått skicka deltagande företag till SM tre år i rad.

Mål 3 - Ledande miljökommun med aktivt omställningsarbete

Beskrivning: All utveckling i Härnösand präglas av hållbarhet och gemensamt engagemang för minskad miljöpåverkan. Här utvecklas kunskapen som behövs för att skapa ett hållbart samhälle. med förnybar energi, klimatsmarta lösningar, ökad självförsörjning och hushållning av naturresurser är Härnösand en föregångare i omställningen till en fossilfri ekonomi.

Resultatuppdrag	Målnivå 2019	Resultat 2019	Resultat 2018	Baslinje 2017
Andelen invånare som är nöjda med kommunens gång- och cykelvägar ska öka.	Index 53	Index 49	Index 48	Index 51
Antalet resor med kollektivtrafik ska öka.	700 000	833 230	536 452	603 063
Andelen miljöbilar i organisationen ska öka.	80%	70%	70%	64%

Målet bedöms vara delvis uppnått. Det kollektiva resandet med bussåkning har ökat kraftigt sedan år 2016. Trenden är stabil och har påverkats positivt av 2018 års kraftiga prissänkningar. Målet för 2019 var 700 000 resor, vilket har överträffats med ett resultat för 2019 med 833 230 vid årets slut. För de som bor utanför staden har pendlingsmöjligheterna förbättrats och där är även anropsstyrd trafik framtagen för att öka möjligheterna till att resa kollektivt.

Antalet laddplatser för elbilar har under året utökats med drygt ett 30-tal runt om i kommunen. Härnösands kommun tillsammans med Hemab verkar genom detta för en mer energieffektiv fordonspark och främjar användningen av drivmedel med låg klimatpåverkan. I kommunens organisation är en bilpolicy framtagen under året för att stärka argumenten att välja en miljöbil. Övergången till miljöbilar inom organisationen har inte uppgraderas i den takt som är önskvärt och andelen är oförändrad från föregående år. Detta påverkar främst miljön då utsläppen är högre hos befintliga fordon än de miljöfordon som finns på marknaden.

Som en del av ett aktivt omställningsarbete har kommunen byggt ut gång-och cykelvägar med 0,7 km och förbättrat säkerheten för oskyddade trafikanter. Prioriterade områden har varit trafiksäkrare entré till centrum och vid skolor. Generellt visar medborgarundersökningar att andelen nöjda invånare över tillgång, underhåll och säkerheten i gång-och cykelvägar inom kommunen har ökat markant under 2019. Undersökningen visar också att medborgarna är positiva till belysningen av gång-och cykelvägar. Härnösands kommun är genom sitt deltagande i det nationella projektet Glokala Sverige med i ambitionen att förena de globala hållbarhetsmålen och Agenda 2030, med verkligheten på lokal nivå, i kommunens alla verksamheter. Syftet är att genom att dra nytta av varandras arbete och erfarenheter bidra till ett lokalt omställningsarbete.

Kommunen har arrangerat aktiviteter såsom "Plogga" och "Palla hos mig". Att plogga innebär att kombinera fysisk aktivitet med att göra miljön en tjänst, för att uppmärksamma nedskräpningen och vikten av en ren närmiljö. "Palla hos mig" är en aktivitet som handlar om att skapa sammanhållning och gemenskap samtidigt som man tar tillvara på frukt som annars går till spillo i trädgården.

Härnösand strävar efter att sätta framtidens livsmedel på kartan med kretsloppsodling i fokus. Flera forskningsprojekt pågår inom området, bland annat för att utvinna fiskfoder från livsmedelsavfall. Studiebesök har genomförts i Bjuv för att ta del av deras arbete kring framtidens livsmedelsindustri.

Mål 4 - Kunskapsstaden där alla kan växa

Beskrivning: Härnösand är en modern kunskapsstad med kreativa miljöer för utbildning och lärande. Framgångsrik skolverksamhet på alla nivåer ger alla chansen att lyckas. Nya samarbeten, kunskapsutbyte och närhet till högre utbildning lägger en grund för dagens och morgondagens jobb och näringslivets kompetensbehov. Folkbildning och kulturella uttryck ger inspiration till nytänkande.

Resultatuppdrag	Målnivå 2019	Resultat 2019	Resultat 2018	Baslinje 2017
Andelen elever i grundskolans åk 3 som deltagit i och klarat alla delprov för ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk ska öka.	78%	69%	67%	76%
Andelen elever i åk 9 som är behöriga till ett gymnasieprogram ska öka.	84,50%	79,20%	83,60%	77,30%
Andelen gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 4 år i kommunen ska öka.	78,0%	70,50%	82,40%	77,40%
Andelen kursdeltagare som slutfört en kurs i kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå med godkänt betyg ska öka.	80%	80%	82%	77%
Andelen deltagare som saknar grundskole- eller gymnasiebetyg, och är inskrivna i arbetsmarknadsåtgärd som börjar studera inom kommunal vuxenutbildning ska öka.	65%	53%	42%	60%

Målet bedöms delvis uppnått. Resultaten gällande svenska och svenska som andraspråk i årskurs tre visar på variationer mellan kommunens skolor. Genomförda insatser har inte lyckats kompensera elevernas svårigheter i önskvärd grad.

Trenden för andel elever som är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram har varit vikande under några år och kommunen når inte upp till målet. Andelen behöriga var under 2019 drygt 79 procent vilket är 4,4 procentenheter lägre än föregående år.

Andelen elever som fullföljt sin gymnasieutbildning med examen eller studiebevis inom 4 år har väsentligt minskat 2019 jämfört med 2018 och fördjupade insatser kommer att behövas för ökad måluppfyllelse. Under läsåret 2018/2019 förbättrades matematikresultaten på gymnasiet och det var endast ett fåtal elever som inte erhöll sin gymnasieexamen på grund av ej godkända matematikbetyg. Med största sannolikhet har matematiklyftet och matematiklärarnas utökade samarbete bidragit till det förbättrade resultatet. En nationell jämförelse visar att fler elever vid Härnösands gymnasium än riksgenomsnittet går vidare från Introduktionsprogrammen till gymnasiala studier.

Viktiga områden för ökad målupfyllelse framgent är digitaliserade lärmiljöer, goda studiemiljöer, högre vuxennärvaro och ett förändrat arbetssätt med mer specialpedagogisk kompetens, elevhälsoarbete, samt nyanlända och flerspråkiga elevers lärande.

För att öka möjligheterna för vuxna att nå ett arbete eller studier har 487 personer tagit del av insatser via Arbete och integration under året. Av de personer som inte sedan tidigare studerar, eller har hälsomässiga hinder för studier, har mer än varannan (98 av 184 personer) påbörjat studier på grund- eller gymnasienivå under året. Individanpassat stöd för att förbättra individens totala livssituation och ett målinriktat motivationsarbete har bidragit till resultatet.

Inom kommunal vuxenutbildning har närmare 8 av 10 genomförda kurser varit i teoretiska ämnen, övriga inom yrkesutbildningar. Andelen kursdeltagare som slutfört en kurs och nått godkänt betyg visar en svag minskning från föregående år. Vuxenutbildningen har under året arbetat vidare med satsningen elevhälsoteam där specialpedagog, lärare, studie- och yrkesvägledare samt rektor ingår.

Organisationsperspektivet Detta perspektiv innehåller mål för den verksamhet som kommunorganisationen själv bedriver, de tjänster som levereras samt personal och ekonomi

Kommunövergripande mål	
Mål 5 - Jämställd och solidarisk välfärd av hög kvalitet	
Mål 6 - God service och gott bemötande	
Mål 7 - Framtidens arbetsgivare	
Mål 8 - Välskött och stabil ekonomi	

Mål 5 - Jämställd och solidarisk välfärd av hög kvalitet

Beskrivning: Härnösands kommun erbjuder välfärdstjänster av hög kvalitet där behoven styr och insatserna ges på lika villkor oavsett kön, sexuell läggning eller bakgrund. Resurser prioriteras så att allas rätt till utveckling och ett värdigt liv tillgodoses. Kommunens arbete präglas av lyhördhet och respekt för den enskilde. Barnens bästa är i centrum för alla beslut.

Resultatuppdrag	Målnivå 2019	Resultat 2019	Resultat 2018	Baslinje 2017
Andelen brukare som är nöjda med sin hemtjänst ska öka.	91%	87%	90%	90%
Andelen brukare som är nöjda med sitt särskilda boende ska öka.	89%	78%	88%	89%

Målet bedöms delvis uppnått. Den välfärd som kommunen erbjuder till invånarna i form av särskilt boende och hemtjänst motsvarar i hög grad brukarnas förväntningar. Årets resultat är dock en minskning från tidigare år gällande såväl hemtjänst som särskilt boende.

Hemtjänsten har under året uppmärksammat ett ökat vårdbehov hos invånarna i Härnösand. För att höja kvalitén i verksamheten, och därmed även graden av nöjdhet hos brukarna kommer ett omställningsarbete att genomföras under 2020. Trots förändringar inom särskilt boende i forma av avveckling av funktioner och ett boende visar Socialstyrelsens brukarundersökning att brukarna är generellt nöjda med äldreomsorgen i Härnösand.

Arbetet mot trakasserier och kränkande behandling, #WeDo, har fortsatt under året. Utbildningar har genomförts för elever och personal på gymnasiet kring kränkande behandling och sexuella trakasserier samt våldsbejakande extremism. Tillsammans med Länsstyrelsen Västernorrland har kommunen anordnat en utbildningsdag för hotellpersonal mot prostitution och människohandel. Trygghetsarbetet kring Härnösands stadsfest har fortsatt och gett mycket goda resultat då det under stadsfesten 2018 inte inkom någon anmälan om sexuella ofredanden eller våldtäkter. I samverkan med Svenska kyrkan har föreläsningar erbjudits till alla föräldrar i kommunen i syfte att öka kunskaperna kring unga och psykisk ohälsa samt barn och ungas hälsa kopplat till internetanvändande.

Mål 6 - God service med gott bemötande

Beskrivning: Gott värdskap, hög tillgänglighet och professionalitet är värden som genomsyrar Härnösands kommun. Kommunens medarbetare och politiker bemöter alltid människor med vänlighet, tydlighet och effektivitet. Genom samverkan, respekt och lyssnande byggs det goda samhället.

Resultatuppdrag	Målnivå 2019	Resultat 2019	Resultat 2018	Baslinje 2017
Andelen medborgare som tar kontakt med kommunen via telefon och som får ett direkt svar på en enkel fråga ska öka.	52%	– *	53%	50%
Den genomsnittliga handläggningstiden för att få ekonomiskt bistånd vid nybesök ska minska.	19 dagar	24 dagar	30 dagar	39 dagar

* Mätningen genomfördes inte 2019

Målet bedöms delvis uppnått. Kommunens servicenivå har de senaste åren fått goda betyg när det gäller att ge snabba svar på inkommande samtal. För att ytterligare underlätta för invånarna har ett kundforum skapats på hemsidan där invånare kan ställa frågor. Frågorna och svaren på dessa finns tillgängliga att läsa på hemsidan och fungerar som en informationskanal för invånare och besökare. Under året har kundforum haft 13 700 sidvisningar där de tre mest besökta frågeställningarna gällt datumparkering, gratis sandningssand och matning av änder.

I syfte att öka tillgängligheten på webben har ett projekt med namnet Klarspråk drivits. Inom projektet har informationen och kommunikationen via digitala kanaler och hemsidan förbättrats och gjorts mer tillgänglig för kommuninvånarna.

Under flera år har kommunen haft höga betyg i servicemätningen gällande andelen medborgare som får svar på e-post inom en dag. resultatet gällande andelen som är i kontakt med kommunen per telefon och får svar på en enkel fråga kan förbättras. Undersökningen genomfördes inte under 2019 då resultatet av undersökningen inte till fullo är tillförlitligt, servicemätningen kommer att ersättas med frågor om tillgänglighet och bemötande från nya Medborgarundersökningen. Ett utvecklingsområde i syfte att öka tillgängligheten för kommuninvånare är att bestämma principiella riktlinjer för kontakter per telefon.

Den genomsnittliga handläggningstiden för ekonomiskt bistånd vid nybesök har under de senaste åren sjunkit och uppgår vid årets slut till 24 dagar. Förklaringen består i en framgångsrik medverkan i Sveriges Kommuners och regioners nationella utvecklingsarbete inom området.

Mål 7 - Framtidens arbetsgivare

Beskrivning: Härnösands kommun är en föregångare som arbetsgivare och erbjuder en attraktiv arbetsplats dit människor söker sig. Organisationen präglas av nyfikenhet med beredskap för nya utmaningar. Medarbetare ges ett gott ledarskap, möjlighet till personlig och professionell utveckling och inflytande över sitt arbete. Härnösands kommun är en jämställd och hälsofrämjande arbetsplats med låga sjuktal, mångfald och goda arbetsvillkor.

Resultatuppdrag	Målnivå 2019	Resultat 2019	Resultat 2018	Baslinje 2017
Nöjd medarbetarindex ska öka.	Index 83	Index 79	Index 79	Index 78
Andelen tillsvidareanställda kvinnor med heltidsanställning ska öka.	90%	81%	81%	80%
Sjukfrånvaron ska minska.	6,8%	6,3%	6,9%	6,9%

Målet bedöms delvis uppnått. Under året har kompetensplattformar utarbetats och implementerats för medarbetare och chefer. Plattformarna utgör grunden i kompetensförsörjningsarbetet, och är den röda tråden som ska löpa genom alla delar av kompetensförsörjningsprocessen: Attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla. Arbetet som har genomförts har ännu inte gett resultat men på sikt väntas ansträngningarna ge positiva effekter på medarbetarindex.

Socialförvaltningens arbete med att minska sjukfrånvaron har gett resultat och påverkar kommunens tal positivt. Sjukfrånvaron för socialförvaltningen nådde under 2015 9,9 procent och motsvarande siffra för 2019 är 6,3 procent. Detta påverkar siffrorna på kommunövergripande nivå positivt där sjukfrånvaron sjunkit med 1,2 procentenheter under perioden.

Andelen tillsvidareanställda kvinnor med heltidsanställning minskade något under den första delen av året vilket bedömdes bero på den verksamhetsövergång som skedde till kommunen inom äldreomsorgen under våren. Vid utgången av året har resultatet återgått till samma nivå som före minskningen. I samband med att fler förvaltningar inom kommunen arbetar inom ramen för heltidsprojektet kommer fler anställda att kunna erbjudas en heltidsanställning i grunden.

Mål 8 - Välskött och stabil ekonomi

Beskrivning: I Härnösands kommun används resurser effektivt, ändamålsenligt och med långsiktighet. Uppsatta budgetmål uppnås och kommunens ekonomiska ställning är god. Långsiktiga och rätt genomförda investeringar och upphandlingar ger utveckling på kort och lång sikt. God analys och uppföljning samt respekt för miljömässig och social hållbarhet är en självklarhet.

Resultatuppdrag	Målnivå 2019	Resultat 2019	Resultat 2018	Baslinje 2017
Resultatöverskott i procent av skatter, statsbidrag och utjämning.	0,01% *	0,2%	−0,3 % **	–
Nämnder och styrelser ska följa budget.	5 av 5%	3 av 5	3 av 5	4 av 5

* Förändrad Målnivå enligt beslut §144 Kommunfullmäktige 25 November 2019

** Enligt konverterade jämförelsesiffror. Se kapitel 5. Redovisningsprinciper.

Målet bedöms delvis uppnått. Budgetförutsättningarna har väsentligt förändrats under året då kommunen beslutade att ändra redovisningsmodell för pensioner från fullfondering till blandmodell. För kommunens resultat fick det en negativ konsekvens på cirka 50 miljoner kronor. Utifrån det så beslutade kommunfullmäktige i november 2019 om att förändra det finansiella målet från 1,4 procent till 0,01 procent. Kommunens resultatöverskott i procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning för 2019 var 0,2 procent. Det överstiger resultatnivån med 0,19 procentenheter.

Under året har ett arbete genomförts för att se över effektiviseringsmöjligheter mellan förvaltningar så väl som mellan kommunen och dess företag för att skapa en hållbar ekonomisk hushållning.

3.6.1.2 *Bedömning avseende god ekonomisk hushållning*

Kommunen har visat stor handlingsberedskap då de ekonomiska förutsättningarna väsentligt förändrats under innevarande räkenskapsår. Den ändring av pensionsredovisningsmodell som genomförts har inneburit att en större resultatförbättring uteblivit, men trots det har kommunen nått sitt resultatmål. När föregående räkenskapsår (2018) konverterats för att bli jämförbart, utifrån ändrad redovisningsmodell, så har kommunen ett ekonomiskt resultat som är betydligt bättre än föregående år.

Mot bakgrund av de väsentliga förändringar som genomförts under året bör man se på måluppfyllelsen med realism. Kommunen har inte lyckats nå resultat kopplat till samtliga mål och inte nått alla målnivåer, men utifrån rådande förutsättningar har kommunen nått en realistisk måluppfyllelse.

Den sammanfattande bedömningen är att kommunen i ljuset av de förändrade förutsättningarna under året har lyckats uppnå ett balanserat samband mellan resursåtgång, prestation, resultat och effekt. Det synliggörs genom att kommunen uppnått sitt mål om resultatöverskott i procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

3.6.2 *Resultat och ekonomisk ställning för den kommunala koncernen*

Kommunkoncernen uppvisar ett positivt resultat 2019 med +41,6 mnkr. Jämfört med föregående år har resultatet förbättrats med +30,3 mnkr. HEMAB står för den största ökningen med nästan +15,6 mnkr, AB Härnösandshus +5,8 mnkr och kommunen för +8,3 mnkr.

3.6.2.1 *Koncernens resultat*

ÅRETS RESULTAT	mnkr	% av eget kapital
Kommunen	3,2	1,0
HEMAB, Koncernen	24,4	8,0
AB Härnösandshus, koncernen	12,1	4,8
Räddningstjänsten i Höga Kusten-Ådalen	1,5	25,4
Invest i Härnösand AB	0,4	14,8

Totalt	**41,6**	**5,8**

Koncernens resultat uppgår till +41,6 mnkr för 2019, vilket är en förbättring med +30,3 mnkr jämfört med föregående år.

Koncernen HEMAB redovisar ett resultat som är 15,6 mnkr högre än fjolårets och det överstiger ägardirektivets avkastningskrav på minst 5 procent. Årets resultat har påverkats positivt av både förbättrat rörelseresultat och skatteeffekter.

Koncernen AB Härnösandshus redovisar ett högre resultat med 5,8 mnkr jämfört med föregående år och det överstiger ägardirektivets avkastningskrav på minst 3 procent. Resultatet har påverkats positivt av ökade hyresintäkter och lägre kostnader för försäkringsskador. Uthyrningsgraden varit relativt god och legat stabilt under året. Den uppgick till 98,1 procent vid årets slut. Jämfört med föregående år har räntekostnaderna varit drygt 2 mnkr lägre.

Räddningstjänsten i Höga kusten-Ådalen redovisar ett resultat som är något högre än 2018. Intäkterna för automatlarm var högre jämfört med föregående år samt att pensionskostnaderna var betydligt lägre.

Invest i Härnösand AB tas från och med 2019 med i de sammanställda räkenskaperna, där dotterbolaget **T**echnichus i Mitt Sverige AB utgör den största verksamheten. Technichus i Mitt Sverige AB visar ett något lägre resultat 2019 jämfört med föregående år.

3.6.2.2 Förändring av intäkter och kostnader

FÖRÄNDRING AV INTÄKTER OCH KOSTNADER (%)	2019
Verksamhetens intäkter	3,0
Verksamhetens kostnader	-0,3
Verksamhetens kostnader exkl jämförelsestörande poster	-2,3

Koncernens verksamhetsintäkter har ökat med +25 mnkr jämfört med föregående år. Intäkterna för koncernföretagen ökade utom för Räddningstjänsten i Höga Kusten-Ådalen. Intäkterna för kommunen minskade, bidragen från Migrationsverket står för den största delen (-27 mnkr). Verksamhetens kostnader för koncernen visade en minskning med -7 mnkr, kommunen, AB Härnösandshus och Räddningstjänsten i Höga Kusten-Ådalen utgör största delen.

3.6.2.3 Investeringar

INVESTERINGAR	2019	2018
Nettoinvesteringar, mnkr	210	255
Avskrivningar, mnkr	144	149
Nettoinvestering/avskrivning, %	147	171
Självfinansieringsgrad av årets investeringar, %	88	83

Investeringstakten ligger i nivå med föregående år. Självfinansieringsgraden som speglar förmågan att med egna medel finansiera nyinvesteringar förbättrades under 2019. Under 2019 understiger självfinansieringsgraden 100 procent vilket medför att extern finansiering är nödvändig för verksamheterna för att inte försämra tillgängliga likvida medel.

3.6.2.4 Soliditet

SOLIDITET (%)	2019	2018
Soliditet	24	24

Soliditet inkl samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	3	0

Soliditet beskriver den långsiktiga betalningsberedskapen eller till vilken grad tillgångarna har finansierats med egna medel. Soliditeten är oförändrad jämfört med 2018 för koncernen. Med hänsyn tagen till pensionsförpliktelserna så är måttet något bättre 2019 jämfört med 2018. Både Hemab- samt Härnösandshuskoncernerna uppfyller soliditetsmålet som ägardirektiven anger.

Eget kapital för koncernen uppgår till 717 mnkr jämfört med 673 mnkr föregående år.

3.6.2.5 Likviditet

LIKVIDITET	2019	2018
Kassalikviditet, %	46	38
Rörelsekapital, mnkr	-362	-386
Anläggningskapital, mnkr	1 079	1 059

Jämfört med föregående år har likvida medel ökat med +95 mnkr, och uppgick den 31 december 2019 till 118,5 mnkr.

För att klara att betala alla kortfristiga skulder omedelbart ska kassalikviditeten vara 100 procent eller högre. Utfallet för 2019 på 46 procent understiger riktvärdet, men har förbättrats jämfört med föregående år.

Rörelsekapitalet visar koncernens finansiella styrka. För att uppnå balans mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder saknas det -362 mnkr.

3.6.2.6 Låneskuld till kreditinstitut

LÅNESKULD TILL KREDITINSTITUT	2019	2018
Låneskuld, mnkr	1 546	1 449
Andel lån som förfaller till betalning, %		
• inom år 1	27	15
• inom år 2-5	73	85
• efter år 5	0	0

Koncernens låneskuld vid årets utgång 2019 uppgick till 1 546 mnkr och har ökat med +97 mnkr jämfört med föregående år. HEMAB står för den största delen av nyupplåningen och de avser investeringar i materiella anläggningstillgångar.

NETTOFÖRÄNDRING LÅNESKULD (mnkr)	
Kommun	20
HEMAB, koncernen	92
AB Härnösandshus, koncernen	-15
Totalt	97

3.6.3 Resultat och ekonomisk ställning kommunen

Härnösands kommun redovisar ett positivt resultat på +3,2 mnkr för 2019, vilket är en förbättring med +8,3 mnkr jämfört med föregående år. Resultateffekten av att kommunen under året har bytt pensionsredovisningsmodell blev -22 mnkr. Trots den stora förändringen under innevarande år redovisar kommunen ett positivt resultat och uppnår kommunens resultatmål för god ekonomisk hushållning.

3.6.3.1 Kommunens resultat

ÅRETS RESULTAT	2019	2018
Årets resultat, mnkr	3,2	-5,1
• Procent av skatteintäkter och generella statsbidrag, %	0,2	-0,3
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster, mnkr	3,2	-35,6
• Procent av skatteintäkter och generella statsbidrag, %	0,2	-2,2

Kommunen redovisar ett positivt resultat på 3,2 mnkr 2019 vilket överstiger förra årets resultat med 8,3 mnkr. Resultateffekten av att kommunen under året bytt pensionsredovisningsmodell från fullfonderings- till blandmodellen blev -22 mnkr för 2019. Trots det uppnår kommunen resultatmålet för god ekonomisk hushållning.

Kommunens finansiella mål för god ekonomisk hushållning 2019 var ett resultat på 0,01 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning (Kommunfullmäktige 2019-11-25 §144). Kommunens resultat för 2019 uppgår till 0,2 procent och kommunen uppnår därigenom målet för god ekonomisk hushållning. Genomsnittet 2019 var för Sveriges kommuner 3,2 procent.

3.6.3.2 Intäkts- och kostnadsutveckling

INTÄKTS- OCH KOSTNADSUTVECKLING 2019	Förändring jämfört mot föregående år (%)
Verksamhetens intäkter	-7,2
Verksamhetens kostnader	-2,2
Skatteintäkter och generella statsbidrag	1,5
Verksamhetens nettokostnad, exkl. jämförelsestörande poster	-1,0

För att leva upp till god ekonomisk hushållning ska nettokostnaderna inte öka i snabbare takt än skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning har ökat med 1,5 procent (24,3 mnkr) för 2019, det är en försämring med 1,3 procentenheter jämfört mot 2018. Den genomsnittliga utvecklingen av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning för kommunen har under en tioårsperiod legat på 3,5 procent.

Verksamhetens intäkter har minskat med -27,3 mnkr, varav bidrag står för nästan -20 mnkr. Bidrag från Migrationsverket har minskat i stor omfattning (-23 mnkr) och står nu för 27 procent av alla bidrag. Jämfört mot föregående år (35 procent) är det en minskning med 8 procentenheter, och det är nu på samma nivå som bidrag från Skolverket. Kommunens verksamhetsintäkter täcker 18 procent av verksamhetens kostnader, en minskning med 1 procentenhet jämfört mot 2018.

Verksamhetens kostnader har minskat med 2,2 procent (-44,5 mnkr). Löneökningarna i löneöversynen för 2019 blev cirka 3,0 procent för tillsvidareanställda men samtidigt har personalkostnaderna exklusive pensioner enbart ökat med 1,5 procent. En förklaring till det är att kommunen minskat antalet årsarbetare med 1,6 procent. Köp av huvudverksamhet har minskat med 8 procent (-26 mnkr). Den största anledningen till det är att två särskilda boende har övergått från entreprenad till egen regi under året. Huvuddelen av köp av verksamhet sker inom områdena

förskola och äldreomsorg. Pensionskostnaden har reducerats med 14,5 mnkr eftersom kommunen begärde gottgörelse från pensionsstiftelsen.

Avskrivningarna har jämfört mot föregående år ökat med +0,5 mnkr.

3.6.3.3 Nettokostnadsandel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

NETTOKOSTNADSANDEL (%) AV SKATTEINTÄKTER, GENERELLA STATSBIDRAG OCH UTJÄMNING	2019	2018
Verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	97,1	99,6
Avskrivningar	2,9	2,9
Nettokostnadsandel före finansnetto	100,0	102,5
Finansnetto	-0,2	-0,3
Nettokostnadsandel exkl. jämförelsestörande poster	99,8	102,2
Jämförelsestörande engångsposter (netto)	0,0	-1,9
Nettokostnadsandel	99,8	100,3

I syfte att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning krävs en balans mellan löpande intäkter och kostnader. Denna balans kan mätas genom nettokostnadsandelen som innebär att samtliga löpande kostnader, såväl exklusive samt inklusive finansnetto relateras till kommunens skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Om kommunens nettokostnadsandel understiger 100 procent finns en positiv balans.

Verksamhetens intäkter och kostnader nyttjade 97,1 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning, vilket är en minskning med 2,5 procentenheter jämfört med föregående år. En förklaring till minskningen är att skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningen ökat. Avskrivningar nyttjade 2,9 procent och ligger på samma nivå som 2018.

Finansnettot uppgick vid årets slut till -0,2 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning, vilket innebär att de finansiella intäkterna var större än de finansiella kostnaderna. Finansnettot var något lägre 2019 jämfört med föregående år.

Kommunens nettokostnader efter finansnetto tog i anspråk 99,8 procent, vilket är en förbättring med 0,5 procentenheter.

3.6.3.4 Likviditet

LIKVIDITET	2019	2018
Kassalikviditet, %	63,4	36,5
Rörelsekapital, mnkr	-117,2	-234,4
• varav semesterlöneskuld	66,6	68,1
Anläggningskapital, mnkr	440,8	554,8

Kassalikviditet är ett mått som beskriver organisationens kortsiktiga betalningsförmåga. För att omgående kunna klara av att betala alla kortfristiga skulder ska måttet vara minst 100 procent.

Kassalikviditeten vid årets utgång 2019 var 63,4 procent, det är betydligt under riktvärdet på 100 procent. Jämfört med föregående år ses dock en förbättring. För att uppnå en kassalikviditet på 100 procent saknas 127 mnkr i rörelsekapital 2019.

Den sista december 2019 uppgick saldot på koncernkontot till +69 mnkr och kommunen hade en outnyttjad kredit på 90,4 mnkr.

Kommunens finanspolicy anger ett mått för betalningsberedskap på 30 dagar, det vill säga kommunen ska ha tillgångar i kassa och bank som räcker för att betala nästkommande 30 dagars utgifter. Det har saknats likvida medel vid löneutbetalningsdatum under några tillfällen 2019 och checkräkningskrediten nyttjats ideligen.

3.6.3.5 Soliditet

SOLIDITET	2019	2018
Soliditet, %	30,7	33,4
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt, %	-29,9	-35,5

Soliditet är ett mått på organisationens långsiktiga betalningsförmåga. Det visar till vilken grad tillgångarna har finansierats med egna medel.

På grund av att de långfristiga skulderna har ökat har soliditeten försvagats med 2,7 procentenheter jämfört med föregående år. Tar man däremot hänsyn till soliditeten inklusive pensionsförpliktelserna har det negativa måttet förbättrats med 5,6 procentenheter jämfört med föregående år.

Det genomsnittliga soliditetsmåttet för Sveriges kommuner 2018 låg på 47,3 procent och inklusive pensionsåtagande på 17,9 procent.

3.6.3.6 Låneskuld

LÅNESKULD	2019	2018
Låneskuld, mnkr	210,0	190,0

Kommunens låneskuld har ökat med 20 mnkr per år de senaste två åren. Nyupplåningen har uppkommit i syfte att finansiera investeringar. Kommunens hade 2019 fem lån på totalt 210 mnkr. De har klassificeras som långfristiga utifrån att det mest sannolika är att det lån på 50 mnkr som förfaller under 2020 kommer att refinansieras. Snitträntan för 2019 var 0,13 procent, den genomsnittliga räntebindningstiden 1,0 år och den genomsnittliga kapitalbindningen 2,3 år.

Vid refinansiering av lånen, och om höjd tas med 20 baspunkter jämfört med dagens marknadsräntor, kommer räntekostnaden för 2020 öka med cirka 140 procent jämfört med 2019.

3.6.3.7 Borgensåtagande

BORGENSÅTAGANDE (mnkr)	2019	2018
Borgen	1 402,8	1 327,8
• varav kommunala företag	1 381,3	1 304,3
• varav egna hem	0,2	0,2
• varav övriga	21,3	23,4

Kommunens borgensåtagande har ökat med 75 mnkr under det senaste året. Det beror framför allt på att HEMAB har haft ett ökat investeringsbehov med 92 mnkr samtidigt som AB Härnösandshus har haft ett minskat behov med 12 mnkr. HEMAB står för över 50 procent av den totala

borgensförbindelsen och AB Härnösandshus för drygt 40 procent. Kommunen har inte infriat några borgensåtaganden under året. Kommunen tar ut en borgensavgift på 0,4 procent av de kommunala företagen vilket för 2019 uppgick till drygt 5 mnkr.

Målet på sikt är att minska och avsluta ingångna borgensåtaganden som ligger utanför kommunen och dess företag.

3.6.3.8 Utfall i förhållande till budget

UTFALL I FÖRHÅLLANDE TILL BUDGET (mnkr)	2019
Avvikelse nämnder	-4,7
Avvikelse årets resultat	-19,8

Kommunens nämnder hade för 2019 ett budgeterat överskott på +17 mnkr (se 3.3.2 Verksamhetsrisker). Årets resultat för nämnderna på +12,3 mnkr (se 4.4 Drifts- och investeringsredovisning) ger en negativ budgetavvikelse på -4,7 mnkr. Den negativa budgetavvikelsen beror på socialnämndens underskott på -10,5 mnkr men uppvägs till en del av att både kommunstyrelse, arbetslivsnämnd och samhällsnämnd redovisar ett bättre resultat än budgeterat. Samtliga nämnder har haft en bra kontroll och god budgetföljsamhet under året. Utifrån givna förutsättningar vid årets början får alla nämnder anses ha uppnått ett bra resultat.

Samtidigt som kommunens nämnder hade ett budgeterat överskott på +17 mnkr så fanns ett budgeterat överskott för den kommungemensamma verksamheten på +6 mnkr. Kommunen hade totalt ett budgeterat överskott på +23 mnkr för 2019. Kommunens resultat för 2019 på +3,2 mnkr, ger en negativ budgetavvikelse på -19,8 mnkr utifrån det budgeterade överskottet. Den negativa budgetavvikelsen beror på den förändring av redovisningsmodell för pensioner som genomfördes under innevarande år.

3.6.3.9 Helårsprognos

HELÅRSPROGNOS, AVVIKELSE (mnkr)	UTFALL	PROGNOS AUG	PROGNOS APR
Kommunstyrelsen	15,3	14,0	10,0
Arbetslivsnämnden	2,2	2,6	2,8
Samhällsnämnden	6,0	2,1	5,1
Skolnämnden	-0,7	0,0	0,0
Socialnämnden	-10,5	-7,4	0,0
Avvikelse nämnder	**-4,7**	**-5,7**	**0,9**

För att anses ha en god prognossäkerhet bör prognosavvikelsen vara under 1 procent av kostnadsomslutningen. Prognosavvikelsen för 2019 var per sista april 0,05 procent och per sista augusti 0,29 procent. En god prognossäkerhet innebär att kommunen har goda förutsättningar till att anpassa sig efter förändrade förutsättningar under året.

3.7 Balanskravsresultat

Balanskravsresultat (mnkr)	2019	2018
= Årets resultat enligt resultaträkningen	3,2	-5,1
– Samtliga realisationsvinster	-0,8	-0,3
+ Realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	0	0
+ Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	0	0
+/- Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0	0
-/+ Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0	0
= Årets resultat efter balanskravsjusteringar	**2,4**	**-5,4**
– Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	0	0
+ Användning av medel från resultatutjämningsreserv	0	0
= Balanskravsresultat	**2,4**	**-5,4**

Härnösands kommun har ett utgående ackumulerat balanskravsresultat för 2019 om -3 mnkr. Det ackumulerade negativa balanskravsresultatet avses återställas senast 2021 enligt beslut i kommunfullmäktige 2019-11-25 § 145.

3.8 Väsentliga personalförhållanden

Kommunen

Under året har medarbetar- och ledarplattformar arbetats fram som gör att det nu finns en gemensam grund att utgå ifrån för alla som är anställda i kommunen. Plattformarna tydliggör förväntningar samtidigt som de visar på ambitionsnivån för både medarbetarskap och ledarskap framåt och bedöms på sikt bidra till att stärka kommunens arbetsgivarvarumärke och ge positiva effekter på medarbetarindex.

Andelen tillsvidareanställda kvinnor med heltidsanställning minskade något under den första delen av året vilket bedömdes bero på den verksamhetsövergång som skedde till kommunen inom äldreomsorgen under våren. Vid utgången av året har resultatet återgått till samma nivå som före minskningen. I samband med att fler förvaltningar inom kommunen arbetar inom ramen för heltidsprojektet kommer fler anställda att kunna erbjudas en heltidsanställning i grunden.

AB Härnösandshus

Under året har en utbildning genomförts inom ramen för verksamhetssystemet avseende miljö, arbetsmiljö och kvalitet. I början av året genomförde all personal en utbildning i Hjärt- och lungräddning (HLR).

All personal genomgår vartannat år en hälso- och arbetsmiljöprofil med individuella samtal angående psykosociala frågor, stress, trivsel på arbetsplatsen m.m. Resultatet av den senaste undersökningen, som genomfördes under början av 2019, visar på ett i huvudsak gott resultat med medarbetare som är friska och som trivs på jobbet samt upplever sitt arbete meningsfullt.

Under de kommande fem åren beräknas åtta personer lämna företaget med ålderspension. En prioriterad uppgift under de kommande åren är således att ersättningsrekrytera medarbetare i samband med pensionsavgångar och samtidigt fortsätta att rekrytera yngre medarbetare för att sänka medelåldern. En blandning av yngre och äldre medarbetare är bra både ur ett kompetensperspektiv och ur ett socialt perspektiv.

HEMAB
Utbildningsinsatser har genomförts under året där samtliga chefer och skyddsombud genomgått arbetsmiljöutbildning. I syfte att skapa ett större utrymme för medarbetarna att själva styra över sin arbetstid har flextidsramen utökats. Denna förändring har varit efterfrågad och förväntas skapa en positiva effekter i form av minskad stress och ökad nöjdhet. Inom ramen för den nya friskvårdssatsningen har medarbetarna erbjudits en Hälso-, arbetsmiljö- och livsstilsundersökning (HALU). Under de kommande fem åren beräknas 15 personer lämna företaget med ålderspension.

Invest i Härnösand AB - Technichus i Mittsverige AB
Under 2019 har samtliga i personalen genomfört en utbildning i Hjärt- och lungräddning samt hur man använder en hjärtstartare. Utöver detta har lärare deltagit vid SETT-mässan i Älvsjö, vilket är en läromedelsmässa med seminarium inom naturvetenskap och teknik. Temat för året var digitalisering och programmering.

Under arbetsplatsträffar förs samtal om möjlighet till friskvårdsbidrag och friskvårdstimme. Drygt 9 av 10 medarbetare har under året använt dessa medel. Vid arbetsplatsträffar och i enskilda samtal arbetstagare-arbetsgivare diskuteras arbetsmiljö kontinuerligt. Under de två senaste åren redovisar företaget en jämförelsevis låg sjukfrånvaro bland personalen. Sjukfrånvaron har ökat under året, från 2,0 procent 2018 till 3,1 procent 2019. Under de kommande 5 åren beräknas en person att lämna företaget med ålderspension.

Räddningstjänsten Höga Kusten-Ådalen
Utbildningsinsatser har genomförts för flertalet medarbetare i bland annat användandet av flygande resurser vid skogsbrandsbekämpning samt arbetsmiljöutbildning för ledningsgruppen, fackliga organisationer och styrkeledare. Förbundet har ingen betydande mängd pensionsavgångar inom de kommande åren och pensionsavgångarna bedöms kunna hanteras genom en god dialog mellan medarbetare och arbetsgivare. För att möta den utmaning som finns gällande att behålla befintlig personal och få en mer varaktig personalstyrka kan deltidsanställda med godkänd utbildning ges möjlighet till tillsvidareanställning.

Anställda	Antal anställda personer 2019	Antal anställda personer 2018	Antal årsarbetare 2019	Antal årsarbetare 2018
Kommunstyrelsen	216	212	211,5	209,8
Arbetslivsnämnden	221	248	214,5	240,0
Samhällsnämnden	73	78	71,9	77,4
Skolnämnden	844	860	821,1	832,5
Socialnämnden	851	836	782,0	775,2
Kommunen totalt	**2 205**	**2 234**	**2 101,1**	**2 134,7**
AB Härnösandshus	30	32	30,0	31,0
HEMAB	154	141	154,0	141,0
Räddningstjänsten i Höga Kusten-Ådalen	68	63	68,0	63,0
Invest i Härnösand AB (Technichus i Mitt Sverige AB)	13	13	11,5	11,5
Koncernen totalt	**2 470**	**2 483**	**2 364,6**	**2 381,2**

Antal anställda avser månadsavlönade. Antal årsarbetare avser anställdas tjänstgöringsgrad omräknat till heltidstjänster.

Sjukfrånvaro 2019	Sjuk-frånvaro i % av ordinarie arbetstid	Andel sjuk-frånvaro som är samman-hängande 60 dagar eller mer	Sjuk-frånvaro för kvinnor	Sjuk-frånvaro för män	Sjuk-frånvaro i åldrarna 29 år eller yngre	Sjuk-frånvaro i åldrarna 30-49 år	Sjuk-frånvaro i åldrarna 50 år eller äldre
Kommunstyrelsen	3,84	24,9	4,05	3,33	3,21	4,59	3,47
Arbetslivsnämnden	5,93	22,6	5,8	6,05	9,99	5,03	6,0
Samhällsnämnden	2,89	45,5	3,37	2,5	1,0	4,47	2,14
Skolnämnden	5,48	43,0	5,95	4,02	5,27	4,84	6,53
Socialnämnden	6,32	34,4	6,25	6,59	5,51	5,04	7,51
Kommunen totalt	**5,58**	**37,0**	**5,81**	**4,99**	**5,67**	**4,87**	**6,39**
AB Härnösandshus	5,10	63,7	1,60	6,98	4,19	1,42	7,32
HEMAB	4,3	1,8	4,0	4,3	5,2	4,1	4,4
Räddningstjänsten i Höga Kusten-Ådalen	2,4	92,0	3,1	2,3	0,2	2,4	4,2
Invest i Härnösand AB (Technichus i Mitt Sverige AB)	3,1	0	3,9	2,1	*	*	*

* För litet antal anställda för att uppgiften ska kunna redovisas utan risk att enskilda personer identifieras.

Sjukfrånvaron för kommunen som helhet ligger kvar på en lägre nivå än jämförbara kommuner. Det arbete som gjorts för att minska sjukfrånvaron inom socialnämndens verksamheter under de senaste åren har påverkat kommunens resultat positivt.

Frisktal (%)	Andel heltidsfriska personer 2019	Andel heltidsfriska personer 2018	Andel personer med 1-5 sjukdagar 2019	Andel personer med 1-5 sjukdagar 2018
Kommunstyrelsen	46,2	40,5	23,9	27,4
Arbetslivsnämnden	50,5	57,1	17,8	21,8
Samhällsnämnden	49,4	38,0	19,5	27,2
Skolnämnden	34,3	33,0	27,4	23,7
Socialnämnden	32,4	29,7	22,4	25,0
Kommunen totalt	**35,6**	**33,0**	**24,4**	**25,1**

Nytt nyckeltal, jämförelsesiffror saknas. I kommande årsredovisningar kommer företagens frisktal att redovisas tillsammans med frisktal för kommunen.

3.9 Förväntad utveckling

Makroekonomisk utveckling

På en global nivå ser konjunkturutsikterna relativt negativa ut och SKR antar en låg BNP-tillväxt under 2020. Ett år som för Sveriges del förväntas landa i lågkonjunktur även om den anses vara av mildare art så kommer den fungera som en multiplikator till de strukturella utmaningarna som redan präglar kommuners ekonomi. Dock bedöms Sveriges statsfinanser som goda och det finns utrymme för stimulans av konjunkturen genom finanspolitik.

Dock är den fulla effekten av Covid-19 viruset fortsatt okänd. En effekt som hittills visat sig påverka den globala ekonomin och tillväxten kraftigt negativt. Det finns starka skäl att anse att SKRs negativa prognos från februari 2020 vid nästa uppdatering kommer att revideras till ett ännu mer dystert scenario. Sedan februari 2020 har några av världens största aktiemarknader fallit med cirka 30 procent. Hittills finns inget som indikerar på att hanteringen av Covid-19 viruset eller att beteendet från världens regeringar kommer att ändras i närtid, därmed finns inga skäl att anta en förväntad ekonomisk uppsving som skulle kunna indikera en återhämtning av den globala ekonomin. Just nu visar regeringars handlande och marknader världen över det motsatta.

De negativa konsekvenserna av den makroekonomiska utvecklingen förväntas för kommuners del till viss del bli reducerad av statens åtgärdspaket som syftar till att täcka delar av de extraordinära kostnader som kommuner kommer behöva bära. Dock är det för tidigt och osäkert att spekulera i hur åtgärdspaket de facto i slutändan kommer att ha stimulerat kommunernas ekonomi. Eftersom oron är på en global nivå finns därmed inga garantier att varken Sverige som nation eller enskilda kommuner och koncernföretag kommer kunna hantera de ökade utmaningarna på ett visst sätt.

Bland de kommunal koncernföretagen förväntas det marknadsvärderade egna kapitalet i Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse sjunka kraftigt under 2020 vilket på kort sikt kan påverka kommunens möjlighet och inställning till begäran om gottgörelse. Beroende på omfattningen av längden och åtgärder av restriktionerna i samband med coronaviruset finns det skäl i att anta att Technichus kommer att påverkas negativt och därmed Invest-koncernen. Vidare finns en logik i att HEMAB-koncernen och Härnösandshus-koncernen kommer påverkas på ett sätt som direkt speglas av samhällsklimatet. I stora drag så är det två verksamheter som är direkt nödvändiga för hur landet är uppbyggt och fungerar, så skälen till oro är inte lika starka i dessa fall.

Demografi
Befolkningsprognosen pekar mot oförändrat antal i befolkningen åren 2020-2021, men beräknas minska åren 2022-2024.

Andelen av befolkningen som är 80 år och äldre ökar och prognosen visar att ökningen sker fram till år 2034. Mellan åren 2020-2022 förväntas åldersgruppen öka med cirka 100 personer. Antalet personer med behov av plats i särskilt boende kommer därmed också att öka.

Arbetslöshet och utbildningsnivå
Arbetslösheten i riket var i december 2019 7,4 procent, i Härnösand var motsvarande siffra strax under 12 procent. Prognosen för de närmaste två åren visar vid årsskiftet 2019/2020 på en fortsatt stark arbetsmarknad i riket, en bedömning som dock kan förväntas påverkats kraftigt av den ekonomiska turbulens som följt av Covid-19. Efterfrågan på arbetskraft förväntas dämpas mycket kraftigt under året, samtidigt bedöms antalet sysselsatta fortsätta öka men med en betydligt lägre takt.

Insatser för att höja utbildningsnivån bland arbetssökande är den enskilt största faktorn för att öka anställningsbarheten hos de enskilda personerna om vi ser till arbetsgivarnas kompetensbehov och den tid det tar att rekrytera ny kompetens.

Kompetensförsörjning
Internt
Härnösands kommun är och vill vara en attraktiv arbetsgivare. Med fem generationer på arbetsmarknaden behöver organisationen anpassa sig till olika behov, erfarenheter och utbildningsbakgrund. Under 2019 var den externa omsättningen 9,8 procent och den interna 4,3 procent. Inom några yrkesgrupper är den högre, exempelvis rektorer som hade en omsättning om 25 procent. Antalet som beräknas gå i pension är cirka 150 medarbetare (givet att de går i pension vid 65 års ålder). Kompetensförsörjning av befintlig personal är en viktig fråga framåt, har vi rätt kompetens på rätt plats i våra verksamheter, nyttjar vi de kompetenser vi har på ett effektivt sätt?

Arbetet för att förbli en god arbetsgivare fortsätter kommande år, med fokus på heltider och ett förändringsarbete som ska göra det attraktivt att arbeta på flera arbetsplatser, än tidigare.

Externt
Arbetsmarknadsstrukturen i Härnösand har ett behov av att fler arbetstillfällen med lägre kompetenskrav finns att tillgå. Företagen i Härnösand upplever att tillgången på arbetskraft med relevant kompetens är en faktor som i stor utsträckning påverkar företagens möjligheter att växa. Enligt Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät misslyckas företag med en av fem rekryteringar. Den enskilt största förklaringen till företagens svårigheter att rekrytera är brist på personer med rätt yrkeserfarenhet. Undersökningar (SCB) visar att fler med kompetens och arbete flyttar från Härnösand än personer med kompetens och arbete, flyttar till Härnösand.

Teknik
Digitaliseringen är ett faktum i Sverige. Trenden går mot att allt som kan digitaliseras kommer att digitaliseras. Många av välfärdens rutinmässiga administrativa uppgifter kan utföras av robotar. Det innebär att människor förväntar sig friktionsfria och snabba lösningar. För kommunen är det ett arbete som måste göras för att förnya strukturer och arbetssätten så att de speglar samhällsutvecklingen. Den digitala mognaden måste höjas inom den egna organisationen och utvecklingen behöver vara strategisk och balansera mellan tillgänglighet och sårbarhet vid utveckling av ny teknik.

Kommunen hade 39 e-tjänster vid utgången av år 2019, varav de flesta återfanns inom trafik och infrastruktur. Mellan åren 2018-2020 inkom 5054 ärenden via kommunens e-tjänster. För att utveckla fler digitala lösningar inom exempelvis vård-och omsorgsområdet krävs det en infrastruktur som kan rymma sådan utveckling.

Ökat fokus på landsbygden
Alla vill inte bo i en stad. Många människor föredrar att bo på landet. För några är det närheten till naturen som lockar, andra söker ett lugnare livstempo och kanske ett billigare boende. Ökat fokus på landsbygden innebär att se över och fatta beslut om det också ska innebära likvärdiga verksamhetsförutsättningar i stad och landsbygd. En levande landsbygd behöver bibehålla och utveckla service och verksamhet, utvecklade kommunikationer och fortsatt bredbandsutbyggnad. Resursfördelningen behöver ses över i organisationens verksamheter för att säkerställa likvärdighet inom skola och omsorg. Utvecklade kommunikationer behöver kreativa lösningar i framtiden.

Klimat
Effekterna av klimatförändringarna väntas tillta och ge konkreta konsekvenser. Extrem nederbörd, oftare värmeböljor och torka är några effekter. Med dessa följer sekundära effekter som påverkar skog och natur.

Fram till 2040 förväntas årsmedeltemperaturen vara cirka 2,5 grader högre än den var mellan åren 1961-1990. Mot slutet av århundradet förväntas årsmedeltemperaturen ha ökat med cirka 5 grader. Vintern påverkas mest, med upp emot 7 grader varmare än den var 1961-1990.

Konsekvenserna av ett förändrat klimat beror bland annat på hur väl kommunen lyckas förbereda sig. Med god planering och en strategi för hur man ska hantera risker och ta vara på möjligheter kan kommunen förstärka det positiva och dämpa det negativa. Klimatrisker är idag en del av den fysiska planeringen i kommunen till viss del, men behöver tas med mer i planeringen de närmaste åren.

Tillväxt
Försvarsberedningen lämnade sin slutrapport under året, där föreslogs att två nya regementen inrättas. Härnösand och Sollefteå kommun har lanserat ett förslag där vi tillsammans erbjudit försvarsmakten att inrätta ett regemente i vårt område.

Regeringen föreslog i en utredning våren 2019 att 80 arbetstillfällen omlokaliseras från Stockholm till Härnösand. Beskedet har inneburit att kommunen påbörjat planeringen av ett flertal olika aktiviteter som ska pågår under hela etableringsprocessen.

Ett förslag till ny regional utvecklingsstrategi, RUS, har arbetas fram under året. RUS ska tillsammans med andra kopplade obligatoriska planer och program ligga till grund för hur de regionala tillväxtmedlen används. Härnösands kommun har aktivt deltagit i processen och utformandet under året. Strategin har stor betydelse för kommunens tillväxtarbete.

Regeringens nationella livsmedelsstrategi med handlingsplan som kom 2019 har stor betydelse för kommunens arbete med att skapa ett centrum för framtidens livsmedelsindustri. Syfte med livsmedelsstrategin är tydligt - den ska ge fler jobb och hållbar utveckling i hela landet.

Den officiella inkvarteringsstatistiken för 2019 visar att besöksnäringen i Höga Kusten slår ännu ett rekord då sommarturismen ökat för nionde året i rad. Tillsammans med näringen har därför arbetet intensifierats med att kunna erbjuda både fler boendealternativ och aktiviteter för olika målgrupper.

Vindkraftsutbyggnaden i regionen har fått, och kommer fortsatt att få, stora effekter för Härnösand och hamnområdet samt och ger möjlighet för det lokala näringslivet att erbjuda service och tjänster under uppförandet.

Arbetet med en ny översiktsplan pågår och fortgår under 2020. Arbetssättet i framtagandet av planen har fokuserat på att skapas kunskap, samsyn och förståelse kring behovet av kommande investeringar och prioriteringar.

4 Finansiella rapporter

4.1 Resultaträkning

(mnkr)		Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
		2019	2018	2019	2018
Verksamhetens intäkter	*Not 1*	351,0	378,3	871,1	846,1
Verksamhetens kostnader	*Not 2*	-1971,7	-2016,2	-2341,4	-2348,3
Jämförelsestörande poster	*Not 3*	0,0	30,5	0,0	30,5
Avskrivningar	*Not 4*	-47,9	-47,4	-143,7	-149,1
Verksamhetens nettokostnad		**-1668,6**	**-1654,8**	**-1614,0**	**-1620,8**
Skatteintäkter	*Not 5*	1199,0	1177,8	1199,0	1177,8
Generella statsbidrag och utjämning	*Not 6*	469,5	466,4	469,5	466,4
Verksamhetens resultat		**-0,1**	**-10,6**	**54,5**	**23,4**
Finansiella intäkter	*Not 7*	8,0	8,9	3,0	4,2
Finansiella kostnader	*Not 8*	-4,7	-3,4	-16,0	-16,2
Resultat efter finansiella poster		**3,2**	**-5,1**	**41,6**	**11,3**
Extraordinära poster	*Not 9*	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat		**3,2**	**-5,1**	**41,6**	**11,3**

4.2 Balansräkning

(mnkr)		Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
		2019	2018	2019	2018
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	*Not 10*	0,0	0,0	0,0	0,0
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	*Not 11*	566,6	550,2	2458,6	2351,4
Maskiner och inventarier	*Not 12*	60,1	62,2	174,5	181,2
Övriga materiella anläggningstillgångar		0,0	0,0	0,0	0,0
Finansiella anläggningstillgångar					
Andelar i koncern- och intresseföretag m.fl	*Not 13*	190,3	190,3	18,1	18,4
Långsiktiga fordringar	*Not 14*	5,8	6,3	18,4	19,4
Bidrag till infrastruktur		0,0	0,0	0,0	0,0
Summa anläggningstillgångar		***822,8***	***809,0***	***2669,6***	***2570,4***
Omsättningstillgångar					
Förråd m.m.	*Not 15*	9,9	10,5	21,7	19,7
Fordringar	*Not 16*	151,0	140,6	212,9	225,2
Kortfristiga placeringar		0,0	0,0	0,0	0,0
Kassa och bank	*Not 17*	69,4	0,1	118,5	23,8
Summa omsättningstillgångar		***230,3***	***151,2***	***353,0***	***268,7***

Summa tillgångar		**1053,1**	**960,2**	**3022,7**	**2839,1**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	*Not 18*				
Årets resultat		3,2	-5,1	41,6	11,3
Resultatujämningsreserv		0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt eget kapital		320,4	325,5	675,1	661,6
Summa eget kapital		***323,6***	***320,4***	***716,7***	***672,9***
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	*Not 19*	142,7	122,0	153,0	132,9
Andra avsättningar	*Not 20*	0,0	2,0	121,3	118,3
Summa avsättningar		***142,7***	***124,0***	***274,3***	***251,2***
Skulder					
Långfristiga skulder	*Not 21*	239,3	130,2	1316,7	1259,9
Kortfristiga skulder	*Not 22*	347,5	385,6	715,0	655,1
Summa skulder		***586,8***	***515,8***	***2031,7***	***1915,0***
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		**1053,1**	**960,2**	**3022,7**	**2839,1**
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER					
Panter och därmed jämförliga säkerheter		0,0	0,0	0,0	0,0
Ansvarsförbindelser					
Ansvarsförbindelse för pensioner	*Not 23*	638,7	660,9	638,7	660,9
Övriga ansvarsförbindelser	*Not 24*	1404,0	1331,5	22,9	27,7
Summa panter och ansvarsförbindelser		**2042,7**	**1992,4**	**661,6**	**688,6**

(mnkr)		**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
		2019	**2018**	**2019**	**2018**
Den löpande kassaflödesanalysen					
Årets resultat		**3,2**	**-5,1**	**41,6**	**11,3**
Justering för ej likviditetspåverkande poster	*Not 26*	159,1	141,7	110,1	263,2
Övriga likviditetspåverkande poster	*Not 27*	-6,1	-3,2	-17,7	-16,4
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		**156,2**	**133,4**	**133,9**	**258,1**
Ökning/minskning av periodiserade anslutningsavgifter		0,0	0,0	0,0	0,0
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar		-10,4	-8,0	12,3	-42,0
Ökning/minskning av förråd och varulager		0,6	-3,7	-2,0	-9,1
Ökning/minskning av kortfristiga skulder		-38,1	-71,0	59,9	-72,9
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**108,3**	**50,7**	**204,1**	**134,1**
Investeringsverksamheten					

Investering i immateriella anläggnignstillgångar		0,0	0,0	0,0	0,0
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar		0,0	0,0	0,0	0,0
Investering i materiella anläggnignstillgångar		-63,2	-72,3	-244,3	-256,3
Försäljning/utrangering av materiella anläggningstillgångar		1,6	0,8	30,6	1,2
Erhållna investeringsbidrag		2,1	2,5	2,1	2,5
Investering i kommunkoncernföretag		0,0	0,0	0,0	0,0
Försäljning av kommunkoncernföretag		0,0	0,0	0,0	0,0
Förvärv av finansiella tillgångar		0,5	-1,7	1,3	-2,7
Avyttring av finansiella tillgångar		0,0	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-59,0**	**-70,7**	**-210,3**	**-255,3**
Finansieringsverksamheten					
Nyupptagna lån		110,0	190,0	490,0	413,9
Amortering av skulder för finansiell leasing		0,0	0,0	0,0	0,0
Amortering av långfristiga skulder		-90,0	-170,0	-389,1	-317,8
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**20,0**	**20,0**	**100,9**	**96,1**
Årets kassaflöde		**69,3**	**0,0**	**94,7**	**-25,1**
Likvida medel vid årets början		**0,1**	**0,1**	**23,8**	**48,9**
Likvida medel vid årets slut		**69,4**	**0,1**	**118,5**	**23,8**

4.3 Noter

(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 1 Verksamhetens intäkter				
Försäljningsintäkter	19,5	23,4	509,0	459,6
Taxor och avgifter	44,3	42,1	45,6	43,5
Hyror och arrenden	51,4	52,4	51,9	52,7
Bidrag från staten	187,2	205,9	213,6	232,2
Bidrag övriga	18,9	19,9	21,0	19,9
Försäljning verksamhet	27,4	33,5	27,7	37,1
Övrigt	2,3	1,1	2,3	1,1
Summa verksamhetens intäkter	**351,0**	**378,3**	**871,1**	**846,1**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 2 Verksamhetens kostnader				
Bidrag	-66,0	-71,6	-66,0	-71,6
Entraprenader och köp av verksamhet	-288,9	-314,8	-288,9	-314,8
Tjänster	-61,4	-55,0	-61,7	-55,0

Löner, ersättningar och sociala avgifter	-1103,0	-1087,2	-1128,1	-1106,6
Pensioner inkl. löneskatt	-110,1	-95,9	-111,9	-97,7
Pensionskostnad engångseffekt	14,8	-30,5	14,8	-30,5
Lokalhyror	-202,0	-199,6	-205,0	-202,5
Fastighets- och driftskostnader	-29,0	-29,6	-29,0	-29,6
Material	-67,4	-72,4	-68,9	-75,1
Skattekostnad	0,0	0,0	0,9	-7,2
Övriga verksamhetskostnader	-58,7	-59,5	-397,6	-357,7
Summa verksamhetens kostnader	**-1971,7**	**-2016,1**	**-2341,4**	**-2348,3**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 3 Jämförelsestörande poster				
Engångseffekt föranledd av ändrad pensionsskuldsberäkning	0,0	30,5	0,0	30,5
Summa jämförelsestörande poster	**0,0**	**30,5**	**0,0**	**30,5**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 4 Avskrivningar				
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-47,9	-47,4	-140,1	-139,3
Nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar	0,0	0,0	-3,6	-9,8
Summa avskrivningar	**-47,9**	**-47,4**	**-143,7**	**-149,1**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 5 Skatteintäkter				
Kommunalskatt	1209,2	1183,0	1209,2	1183,0
Avräkning kommunalskatt				
• slutavräkning föregående år	0,6	-3,7	0,6	-3,7
• preliminär avräkning innevarande år	-10,8	-1,5	-10,8	-1,5
Summa skatteintäkter	**1199,0**	**1177,8**	**1199,0**	**1177,8**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 6 Generella statsbidrag och utjämning				
Inkomstutjämning	312,9	299,8	312,9	299,8
Bidrag för LSS-tjämning	56,4	53,8	56,4	53,8
Kommunal fastighetsavgift	50,1	48,9	50,1	48,9
Tillfälligt statsbidrag mottagning av flyktingar	0,0	23,5	0,0	23,5
Byggbonus boverket	0,0	2,2	0,0	2,2

Välfärdsmiljonerna	27,9	40,1	27,9	40,1
Regleringsavgift	17,6	4,0	17,6	4,0
Kostnadsutjämning	4,6	-5,9	4,6	-5,9
Summa generella statsbidrag och utjämningsbidrag	**469,5**	**466,4**	**469,5**	**466,4**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 7 Finansiella intäkter				
Överskottsutdelning Kommuninvest	2,7	3,7	2,7	3,7
Ränteintäkter	0,3	0,2	0,6	0,4
Borgensprovision från koncernföretagen	5,0	4,9	0,0	0,0
Andel i intresseföretag	0,0	0,0	-0,3	-0,2
Övriga finansiella intäkter	0,0	0,1	0,0	0,3
Summa finansiella intäkter	**8,0**	**8,9**	**3,0**	**4,2**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 8 Finansiella kostnader				
Låneräntor	-0,3	-0,1	-11,3	-12,7
Ränta pensionsskuld	-4,2	-3,1	-4,5	-3,3
Övriga finansiella kostnader	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Summa finansiella kostnader	**-4,7**	**-3,4**	**-16,0**	**-16,2**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 9 Extraordinära poster				
Extraordinära poster	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa extraordinära poster	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 10 Immateriella anläggningstillgångar				
Ingående anskaffningsvärde	0,0	0,0	0,0	10,2
Årets nyinvesteringar	0,0	0,0	0,0	0,0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**10,2**
Ingående ackumulerade avskrivningar	0,0	0,0	0,0	-9,2
Årets avskrivningar	0,0	0,0	0,0	-1,0
Utgående ackumulerade avskrivningar	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**-10,2**
Utgående redovisat värde	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**

NOT 11 Mark, byggnader och teknisk anläggning				
Ingående anskaffningsvärde	901,0	843,7	4032,0	3808,3
Årets nyinvesteringar	49,5	57,2	219,1	223,6
Försäljning/utarangeringar	-0,5	0,0	-7,7	0,0
Omklassificering till varulager	0,0	0,0	0,0	0,0
Justering från fg. År	0,0	0,1	0,0	0,1
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**950,0**	**901,0**	**4243,4**	**4032,0**
Ingående ackumulerade avskrivningar	-350,7	-316,9	-1680,6	-1562,9
Årets avskrivningar	-32,7	-32,3	-108,4	-106,7
Årets nedskrivningar	0,0	0,0	-3,4	-9,4
Utarangering/försäljning	0,0	0,0	7,2	0,0
Omklassificering till varulager	0,0	0,0	0,0	0,0
Justering från fg. år	0,0	-1,5	0,4	-1,6
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-383,4**	**-350,7**	**-1784,8**	**-1680,6**
Utgående redovisat värde	**566,6**	**550,2**	**2458,6**	**2351,4**
Genomsnittlig nyttjandeperiod (år)	16,8	16,3	21,7	21,0
Fördelning per område:				
-markreserv	24,4	24,9	24,4	24,9
-verksamh.fastigheter	79,8	81,6	920,5	927,2
-fastigheter för affärsverksamhet (va-verk, hamnar)	49,6	47,7	52,5	50,6
-publika fastigheter (gator, vägar, parker)	404,8	361,5	404,8	361,5
-tomträttsmark	4,3	4,3	4,3	4,3
-tekniska anläggningar (fjärrvärmeanläggning, reningsanläggning m.m.)	0,0	0,0	922,3	895,4
-pågående arbete	3,7	30,2	129,8	87,5
Utgående redovisat värde	**566,6**	**550,2**	**2458,6**	**2351,4**

Linjär avskrivning tillämpas för samtliga materiella anläggningstillgångar förutom mark, konst och pågående arbeten.

(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 12 Maskiner och inventarier				
Ingående anskaffningsvärde	253,9	239	567,3	530,6
Årets nyinvesteringar	13,7	15,1	25,2	32,7
Försäljning/utarangeringar	-1,1	-0,8	-22,9	-1,2
Justering från fg. år	0,0	0,6	0,0	5,2
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**266,5**	**253,9**	**569,6**	**567,3**
Ingående ackumulerade avskrivningar	-191,7	-175,9	-386,1	-348,6
Årets avskrivningar	-15,1	-15,3	-31,6	-32,3
Årets nedskrivningar	0,0	0,1	-0,1	0,5

Utarangering/försäljning	0,4	0,0	22,0	-0,4
Justering från fg. år	0,0	-0,6	0,7	-5,3
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-206,4**	**-191,7**	**-395,1**	**-386,1**
Utgående redovisat värde	**60,1**	**62,2**	**174,5**	**181,2**
Genomsnittlig nyttjandeperiod (år)	4,1	4,1	5,7	5,6
Fördelning per område:				
-inventarier	34,4	32,9	117,2	118,6
-maskiner och fordon	11,7	13,0	43,3	46,3
-förbättringsutgift i annans fastighet	13,7	16,2	13,7	16,2
-pågående arbete	0,3	0,1	0,3	0,1
Utgående redovisat värde	**60,1**	**62,2**	**174,5**	**181,2**

Linjär avskrivning tillämpas för samtliga maskiner och inventarier förutom vid pågående arbeten.

(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 13 Andelar i koncern- och intresseföretag m.fl				
Härnösands Energi och Miljö AB	50,1	50,1	0,0	0,0
AB Härnösandshus	127,5	127,5	0,0	0,0
Härnösand Invest AB	0,1	0,1	0,0	0,1
Kommuninvest i Sverige AB	12,5	12,5	12,5	12,5
HögaKusten Destination AB	0,1	0,1	0,1	0,1
Kommunbränsle i Ådalen AB	0,0	0,0	3,0	3,1
Övriga långfistiga värdepappersinnehav	0,0	0,0	2,5	2,6
Summa andelar i koncern- och intresseföretag m.fl	**190,3**	**190,3**	**18,1**	**18,4**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 14 Långfristiga fordringar				
AB Härnösand Kommunfastigheter	0,0	0,0	0,0	0,0
Förlagsbevis Kommuninvest i Sverige AB	3,7	3,7	3,7	3,7
Västernorrlands Länstrafik AB	0,4	0,4	0,4	0,4
Värdereglering långfristig fordran Koneo	1,7	2,2	1,7	2,2
Investeringsbidrag Vågmannen	0,0	0,0	7,1	7,3
Fordran Servanet	0,0	0,0	0,0	1,0
Uppskjuten skattefordran	0,0	0,0	5,5	4,8
Summa långfristiga fordringar	**5,8**	**6,3**	**18,4**	**19,4**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 15 Förråd m.m.				
Exploateringsfastigheter	9,9	10,5	10,0	10,5
Varulager	0,0	0,0	11,7	9,2

Summa förråd m.m.	**9,9**	**10,5**	**21,7**	**19,7**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 16 Fordringar				
Kundfordringar	8,6	13,3	24,3	42,3
Statsbidragsfordringar	4,9	8,2	4,9	9,0
Fordran skatteavräkning	1,8	3,2	2,5	3,2
Fordran gottgörelse	14,5	0,0	14,5	0,0
Förutbetalda kostnader & upplupna intäkter	62,2	64,2	103,8	111,2
Upplupna skatteintäkter	29,9	23,9	30,5	24,2
Momsfordran	17,3	16,6	17,6	17,4
Övriga kortfristiga fordringar	11,8	11,2	14,8	17,9
Summa fordringar	**151,0**	**140,6**	**212,9**	**225,2**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 17 Kassa och bank				
Kassa och bank	69,4	0,1	118,5	23,8
Summa kassa och bank	**69,4**	**0,1**	**118,5**	**23,8**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 18 Eget kapital				
Ingående eget kapital	320,4	325,9	672,9	661,3
Justeringar ändrade redovisningsprinciper				
• Förvärvade andelar enligt återbärgningsmodellen	0,0	9,4	0,0	9,4
• Konsolidering av koncernföretag	0,0	0,0	2,3	0,0
• Informell förpliktelse	0,0	0,0	0,0	0,2
• Återföring finansiella anläggningstillgångar	0,0	-9,8	0,0	-9,8
• Korrigering, HEMAB	0,0	0,0	0,0	0,5
Årets resultat	3,2	-5,1	41,6	11,3
Utgående eget kapital	**323,6**	**320,4**	**716,7**	**672,9**
Egna kapitalet består av:				
anläggningskapital	440,8	554,8	1078,6	1059,3
rörelsekapital	-117,2	-234,4	-362,0	-386,4
Summa eget kapital	**323,6**	**320,4**	**716,7**	**672,9**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 19 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser				

Ingående avsättning till pensioner inkl. löneskatt	121,7	114,8	132,6	125,3
Nyintjänad pension	17,1	11,5	17,2	12,3
Årets utbetalningar	-4,6	-4,0	-5,5	-4,7
Ränte- och basbeloppsuppräkning	3,1	1,9	3,4	2,1
Effekt vid byte av pensionsadministratör/aktuarie	0,0	-5,1	0,0	-5,1
Övrig post	1,3	0,2	1,3	0,2
Förändring av löneskatt	4,1	2,4	4,0	2,5
Summa avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	**142,7**	**121,7**	**153,0**	**132,6**
Pensioner OPF-KL	0,0	0,3	0,0	0,3
Utgående avsättning pensioner	**142,7**	**122,0**	**153,0**	**132,9**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 20 Andra avsättningar				
Lokala investeringsprogrammet				
Ingående värde	1,5	1,5	1,5	1,5
Ny avsättning	0,0	0,0	0,0	0,0
Ianspråktagna avsättningar	-1,5	0,0	-1,5	0,0
Utgående avsättning	**0,0**	**1,5**	**0,0**	**1,5**
Överenskommelser				
Ingående värde	0,0	1,0	0,0	1,0
Ny avsättning	0,0	0,0	0,0	0,0
Ianspråktagna avsättningar	0,0	-1,0	0,0	-1,0
Utgående avsättning	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Avsättning leverantör				
Ingående värde	0,5	0,9	0,5	0,9
Ny avsättning	0,0	0,0	0,0	0,0
Ianspråktagna avsättningar	-0,5	-0,4	-0,5	-0,4
Utgående avsättning	**0,0**	**0,5**	**0,0**	**0,5**
Avsättning deponiyta 2				
Ingående värde	0,0	0,0	7,6	8,2
Ny avsättning	0,0	0,0	0,2	0,0
Ianspråktagna avsättningar	0,0	0,0	0,0	-0,6
Utgående avsättning	**0,0**	**0,0**	**7,8**	**7,6**
Avsättning vindkraft				
Ingående värde	0,0	0,0	0,4	0,7
Ny avsättning	0,0	0,0	0,0	0,1
Ianspråktagna avsättningar	0,0	0,0	-0,1	-0,4

Utgående avsättning	**0,0**	**0,0**	**0,3**	**0,4**
Avsättning vattenskador				
Ingående värde	0,0	0,0	0,4	1,8
Ny avsättning	0,0	0,0	0,0	0,0
Ianspråktagna avsättningar	0,0	0,0	-0,2	-1,4
Utgående avsättning	**0,0**	**0,0**	**0,2**	**0,4**
Avsättning Fondering VA				
Ingående värde	0,0	0,0	15,0	10,0
Ny avsättning	0,0	0,0	5,0	5,0
Ianspråktagna avsättningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Utgående avsättning	**0,0**	**0,0**	**20,0**	**15,0**
Uppskjuten skatteskuld	0,0	0,0	0,4	0,0
Avsättningar för uppskjuten skatt	0,0	0,0	92,6	92,9
Summa andra avsättningar	**0,0**	**2,0**	**121,3**	**118,3**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 21 Långfristiga skulder				
Lån i banker och kreditinstitut	210,0	100,0	1247,8	1183,4
Checkräkningskredit	0,0	0,2	0,0	0,2
Övriga långfristiga skulder	29,3	30,0	68,9	76,3
Summa långfristiga skulder	**239,3**	**130,2**	**1316,7**	**1259,9**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 22 Kortfristiga skulder				
Kortfristiga skulder till kreditinstitut och kunder	1,0	91,6	258,6	222,6
Skulder inom koncernkontot	49,5	-1,1	0,0	1,9
Leverantörsskulder	68,3	37,0	99,1	52,1
Personalens skatter, avgifter och löneavdrag	18,4	17,8	19,4	21,8
Övriga kortfristiga skulder	6,2	5,7	36,7	29,3
Semesterlöneskuld och upplupna löner	98,9	97,4	103,2	105,0
Årets pensioner avgiftsbestämd del inkl löneskatt	43,1	45,7	44,5	46,3
Aktuella skatteskulder	0,0	0,0	0,1	0,0
Checkräkningskredit	0,0	0,0	5,9	0,0
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	62,1	91,5	147,5	176,1
Summa kortfristiga skulder	**347,5**	**385,6**	**715,0**	**655,1**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 23 Ansvarsförbindelse för pensioner och liknande förpliktelser				

Ingående ansvarsförbindelse för pensioner inkl. löneskatt	660,9	712,8	660,9	712,8
Ränte- och basbeloppsuppräkning	16,2	11,8	16,2	11,8
Nyintjänad pension (+)/Ädelreformen (-), Netto	0,4	-12,2	0,4	-12,2
Effekt vid byte av pensionsadministratör/aktuarie	0,0	-4,3	0,0	-4,3
Årets utbetalningar	-31,7	-31,8	-31,7	-31,8
Övrig post	-2,8	-6,1	-2,8	-6,1
Förändring av löneskatt	-4,3	-9,3	-4,3	-9,3
Summa ansvarsförbindelse för pensioner inkl. löneskatt	**638,7**	**660,9**	**638,7**	**660,9**

Härnösands kommun har ett pensionsåtagande som per den sista december 2019 var tryggat med 213 mnkr (marknadsvärderat eget kapital) i Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse för personer födda till och med 1942, vilket är en ökning med 5 mnkr jämfört med 2018. Kommunen har för 2019 relativt goda möjligheter att begära gottgörelse för den del av ansvarsförbindelsen som avser pensioner. Antalet visstidsförordnanden för politiker uppgår till två. Aktualiseringsgraden är 98 procent för både pensionsavsättningen och ansvarsförbindelsen för pensioner.

(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 24 Övriga ansvarsförbindelser				
Borgen i kommunala företag	1381,3	1304,2	0,0	0,0
Borgensåtagande egna hem	0,2	0,2	0,2	0,2
Övriga borgensmässigaförpliktelser	21,3	23,4	21,3	23,4
Prognos garantibelopp Fastigo inom 1 år	0,0	0,0	0,0	0,2
Prognos garantibelopp Fastigo senare än 1 år men inom 5 år	0,0	0,0	0,0	0,0
Prognos garantibelopp Fastigo senare än 5 år	0,0	0,0	0,0	0,0
EU-projekt budgeterat inom 1 år	0,8	2,5	0,8	2,5
EU-projekt budgeterat senare än 1 år men inom 5 år	0,4	1,2	0,4	1,2
EU-projekt budgeterat senare än 5 år	0,0	0,0	0,0	0,0
Garantikostnader	0,0	0,0	0,2	0,2
Summa övriga ansvarsförbindelser	**1404,0**	**1331,5**	**22,9**	**27,7**

Härnösands kommun har i december 1993 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga förpliktelser. Samtliga 274 kommuner som per sista december 1993 var medlemmar i Kommuninvest har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga dessa kommuner har ingåtts ett avtal om hur ansvaret ska fördelas på varje medlemskommun vid ett eventuellt infriande av borgensansvaret. Principerna för denna fördelning sker efter en beräkningsmodell grundad på samtliga medlemskommuners respektive ägarandel i Kommuninvest. Härnösands kommun hade vid årsskiftet 2012/2013 en ägarandel i Kommuninvest som uppgick till 0,36 procent.

(mnkr)	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2019	2018	2019	2018
NOT 25 Operationell leasing				
Tilläggsupplysning operationell leasing				
Prognos leasingavgifter inom 1 år	0,5	0,6	0,5	0,6
Prognos leasingavgifter senare än 1 år men inom 5 år	1,0	0,8	1,0	0,8
Prognos leasingavgifter senare än 5 år	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilläggsupplysning hyresavtal längre än tre år				
Prognos hyresavgifter inom 1 år	170,7	169,9	170,7	169,9
Prognos hyresavgifter senare än 1 år men inom 5 år	643,1	616,4	643,1	616,4
Prognos hyresavgifter senare än 5 år	616,0	558,2	616,0	558,2
Summa operationell leasing	**1431,3**	**1345,9**	**1431,3**	**1345,9**

Majoriteten av kommunens leasingavtal har ingåtts innan räkenskapsårets början. Klassificeringen vid avtalens ingång var operationell leasing. All leasing i kommunen är fortsatt klassificerad som operationell med grund i att leasingavtalen inte i all väsentlighet överför de risker och fördelar som är förknippade med att äga tillgången.

(mnkr)	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2019	2018	2019	2018
NOT 26 Justering för ej likviditetspåverkande poster				
Avskrivningar	47,9	47,4	140,1	139,3
Nedskrivningar	0,0	0,0	3,6	9,8
Gjorda avsättningar	21,0	12,0	26,2	14,0
Återförda avsättningar	1,8	1,5	2,8	2,7
Intäktsbokförda ej likvida gåvor	0,0	0,0	0,0	0,0
Orealiserade kursförändringar	0,0	0,0	0,0	0,0
Upplösning av bidrag till infrastruktur	0,0	0,0	0,0	0,0
Övriga ej likviditetspåverkande poster	-0,7	1,0	-17,6	14,7
Uppskjuten skatt	0,0	0,0	-0,9	7,2
Rörelse hänförligt till förändring i långfristiga skulder	89,1	79,8	-44,1	75,5
Summa justering för ej likviditetspåverkande poster	**159,1**	**141,7**	**110,1**	**263,2**
(mnkr)	**Kommun**	**Kommun**	**Koncern**	**Koncern**
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
NOT 27 Övriga likviditetspåverkande poster som tillhör den löpande verksamheten				
Utbetalning av avsättningar för pensioner	-4,6	-3,9	-5,2	-4,5
Ränte- och utdelningsnetto	-1,5	0,7	-12,5	-11,9
Summa övriga likviditetspåverkande poster som tillhör den löpande verksamheten	**-6,1**	**-3,2**	**-17,7**	**-16,4**

(mnkr)	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2019	2018	2019	2018
NOT 28 Finansiella tillgångar och finansiella skulder				
Genomsnittlig räntebindningstid	1,0 år	0,5 år	1,9 år	1,9 år
Genomsnittlig ränta	0,13%	-0,15%	0,76%	0,94%

Låneskuldens förfallostruktur (mnkr)	Kommun	Kommun	Kommun	Kommun
	2020	2021	2022	2023
Banklån	50	50	40	50
	Koncern	Koncern	Koncern	Koncern
	2020	2021	2022	2023
Banklån	349,5	340,8	300,2	300,1

Låneskuldens förfallostruktur tar ej hänsyn till eventuella förnyelsepolicys.

Total kostnad för räkenskapsrevision
Kostnader för räkenskapsrevision avser kostnader för granskning av bokföring, delårsrapport samt årsredovisning för räkenskapsår 2019. Den totala kostnaden för revision uppgår till 258 000 kronor för år 2019, varav kostnad för sakkunnigt biträde uppgår till 150 000 kronor.

Särredovisningar
I den kommunala koncernen Härnösand Energi & Miljö AB finns särredovisningar avseende elnät enligt ellagen (1997:857), vatten enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster samt för fjärrvärme enligt fjärrvärmelagen (2008:263). Särredovisningarna finns tillgängliga på företagets hemsida, www.hemab.se.

Kommunala koncernföretag
Koncernerna för HEMAB, AB Härnösandshus och Invest i Härnösand AB samt Härnösands del i Räddningstjänsten Höga Kusten-Ådalen (33%) ingår i den kommunala koncernen. De bedöms ha en särskild betydelse för kommunens ekonomi eller verksamhet. Kommunala koncernföretag som inte ingår i de sammanställda räkenskaperna framgår av organisationsschemat då de inte uppfyller något kriterium för att upptas i de sammanställda räkenskaperna. Endast Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse är föremål för en eventuell sådan klassificering, se redovisningsprinciper för vidare information.

Nedskrivningar
HEMAB-koncernen har under 2019 genomfört nedskrivning om totalt 3,6 mnkr. Affärsområde återvinning kopplat till fastighetsrenhållning (1,3 mnkr). Bredband för icke arrendegrundande delar (2,1 mnkr) samt stegbil (0,1 mnkr).

4.4 Drift- och investeringsredovisning

NÄMNDERNAS DRIFTSREDOVISNING (mnkr)	Intäkter	Kostnader	Nettokostnad	Budget nettokostnad	Avvikelse mot budget
Kommunstyrelse inkl KF	141	-285	-144	-159	15
Arbetslivsnämnden	78	-133	-55	-58	2
Samhällsnämnden	31	-205	-174	-180	6
Skolnämnden	121	-722	-601	-600	-1
Socialnämnden	111	-718	-607	-597	-10
Summa nämnder	**481**	**-2 061**	**-1 581**	**-1 593**	**12**
Kommunövergripande verksamhet	44	-100	-56	0	-56
Korrigering interna poster	-174	142	-32	0	-32
Korrigering avskrivningar	0	48	48	0	48
Summa	**351**	**-1971**	**-1 621**	**-1 593**	**-28**

Korrigering har skett för interna mellanhavanden mellan kommunens nämnder och som inte är hänförbara till verksamhetens intäkter och verksamhetens kostnader i resultaträkningen.

INVESTERINGSREDOVISNING (MNKR)	Utgifter sedan projektens start			Varav: årets investeringar		
Färdigställda projekt	**Beslutad totalutgift**	**Ack. Utfall**	**Avvikelse**	**Budget**	**Utfall**	**Avvikelse**
Kommunstyrelse totalt			0,0	9,0	9,3	-0,3
• varav Kommunstyrelse			0,0	3,0	2,3	0,7
• varav kommungemensamt & finansen			0,0	6,0	7,0	-1,0
Arbetslivsnämnd			0,0	0,5	0,4	0,1
Samhällsnämnd			0,0	49,0	49,4	-0,4
• varav Bro över JV Ådalsv	27,5	42,4	-14,9	20,0	19,6	0,4
• varav GC Torget-Universitetsb.	2,3	9,6	-7,3	3,0	8,8	-5,8
• varav Utsprångskajen	3,0	5,6	-2,6	2,0	3,0	-1,0
• varav Vårstagatan	3,2	2,8	0,4	3,2	2,8	0,4
• varav Strengbergsgatan inkl G	1,7	4,4	-2,7	2,2	2,6	-0,4
• varav Daghemsvägen	2,4	1,5	0,9	2,4	1,5	0,9
• varav Ismaskin bandyplan	1,1	1,1	0,0	1,1	1,1	0,0

• varav Utemiljö LP Lägret	1,4	1,2	0,2	0,4	0,9	-0,5
Skolnämnd			0,0	2,0	2,8	-0,8
• varav Utemiljö Brännaskolan	0,7	0,6	0,1	0,0	0,6	-0,6
• varav Utemiljö Älandsbro	0,5	0,6	-0,1	0,0	0,4	-0,4
Socialnämd			0,0	0,5	0,4	0,1
Justering finansiella anläggningstillgångar					0,5	
S:a färdigställda projekt	**43,8**	**69,8**	**-26,0**	**61,0**	**62,7**	**-1,3**
Pågående projekt	**Beslutad totalutgift**	**Ack. Utfall**	**Avvikelse**	**Budget**	**Utfall**	**Avvikelse**
Kommunstyrelse totalt			0,0			0,0
• varav Kommunstyrelse			0,0			0,0
• varav kommungemensamt & finansen			0,0			0,0
Arbetslivsnämnd			0,0			0,0
Samhällsnämnd			0,0			0,0
• varav Sägarvägen förstudie	0,3	0,1	0,2			0,0
• varav Utemiljö uteplats lägret	2,7	1,2	1,5	1,4	1,2	0,2
• varav Östra kanalbron	0,7	0,4	0,3		0,4	-0,4
• varav Nybrogatan RE komponent	7,5	2	5,5	2	0,4	1,6
• varav Nybron 2023-1	0,5		0,5			0,0
Skolnämnd			0,0			0,0
• varav Accesspunkter förskolan	0,5	0,3	0,2		0,3	-0,3
Socialnämd			0,0			0,0
S:a pågående projekt	**12,2**	**4**	**0,0**	**3,4**	**2,3**	**0,0**
S:a investeringsprojekt	**56**	**73,8**	**-26**	**64,4**	**65**	**1,1**

Samhällsnämndens självfinansierade investeringsram var 29 mnkr 2019, för att fullgöra den planerade investeringen av Järnvägsviadukten, har externt lån motsvarande 20 mnkr upptagits under året (i enlighet med beslutad Årsplan 2019).

5 Redovisningsprinciper

Lagstiftning och normgivning
Härnösands kommun har i enighet med lagen för kommunal bokföring LKBR (2018:597) och Rådet för kommunal redovisning (RKR) upprättat årsredovisningen om inget annat anges.

Värdering
Härnösands kommun tillämpar försiktighetsprincipen vilket innebär att värdering i räkenskaperna ska göras med rimlig försiktighet. Förfaller en osäkerhet vid en värdering ska kommunen välja en lägre värdering av tillgångar och en högre värdering av skulder.

Anläggningstillgångar
Vid en klassificering och upptagning som anläggningstillgång tillämpar kommunen från och med räkenskapsår 2019 RKR R4. Det innebär att tillgångarna måste vara avsedda för stadigvarande bruk eller innehav, bedömas ha en nyttjandeperiod om minst tre år samt överstiga värdet om ett helt prisbasbelopp (46 500 kronor, 2019). Anläggningstillgångar upptas till anskaffningsvärde i balansräkningen efter avdrag för planenliga avskrivningar. Undantaget för planenliga avskrivningar är mark, konst och pågående arbeten. Investeringsbidrag, gatukostnadsersättningar och anslutningsavgifter tas från och med 2010 upp som en långfristig skuld och periodiseras över anläggningens nyttjandeperiod.

Avskrivningstider har fram till 2009 baserats på SKL:s förslag, sedan 2010 skrivs kommunens anläggningstillgångar av efter nyttjandeperioden. Det har inte genomförts någon anpassning av avskrivningstiderna mellan företagen i de sammanställda räkenskaperna. Avskrivningarna påbörjas den dag anläggningstillgången tas i bruk. Bedömning av nyttjandeperiod sker i samråd av personal med teknisk kompetens inom aktuellt område tillsammans med ekonomiavdelningen. Komponentavskrivningar görs på nya investeringar som har ett värde över 1 mnkr.

Fram till och med 2009 tillämpas huvudsakligen följande ekonomiska livslängder:

- Fastigheter och anläggningar 20, 33 och 50 år
- Maskiner och inventarier 5-10 år
- Energidistributionsanläggningar 25 år
- VA-anläggningar 10, 20 och 33 år
- Från och med 2010 tillämpas huvudsakligen följande nyttjandetider för investeringar som är gjorda 2010 och senare:
- Fritidsanläggningar 10-60 år
- Fastigheter och anläggningar 10-60 år
- Parker 15-25 år
- Gatu- och belysningsanläggning 25-60 år
- Maskiner och inventarier 3-10 år

Leasing
Från och med 2004 har all leasing redovisats i en tilläggsupplysning, från och med 2019 redovisas den i en not och ingår inte längre i ansvarsförbindelsen. Alla leasingavtal i kommunen har klassificerats som operationell leasing. Enligt RKR R5 ska klassificering ske vid leasingavtalets början och majoriteten av leasingavtalen har inte trätt i kraft under 2019. All leasing i kommunen är därtill fortsatt klassificerade som operationell leasing med grunden att leasingavtalen inte i all väsentlighet överför de risker och fördelar som är förknippade med att äga tillgången till leasingtagaren.

Kassaflödesanalys
Kommunens kassaflödesanalys konstrueras enligt indirekt metod och i huvudsak enligt RKR R13. Posten för försäljning av anläggningstillgångar nettoredovisas inkluderat utrangeringar för att återspegla investeringsvolymen. Korrigeringspost för den icke likviditetspåverkande delen ingår i posten övriga ej likviditetspåverkande poster. Därmed korrigeras kassaflödet även för realisationsresultat vid försäljning av anläggningstillgångar indirekt i samma post. Kassaflöde från investeringsverksamheten är lika med nettoupplåningen.

Extraordinära poster
Vid klassificering av extraordinära poster följer kommunen lagkrav och rekommendationer enligt 5 kap. 5 § LKBR samt RKR R11. Poster måste uppgå till ett väsentligt belopp, den ekonomiska händelsen får inte förväntas inträffa regelbundet samt att den måste sakna ett samband med kommunens normala verksamhet.

Jämförelsestörande poster
För att klassificera en ekonomisk händelse som en jämförelsestörande post följer kommunen RKR R11. Ramverket som ger upphov till en bedömning är att den ekonomiska händelsen inte är extraordinär men är viktig att uppmärksamma.

Intäkter
SKR:s prognos på skatteavräkningen som publiceras i december ligger till grund för beräkning och periodisering av årets skatteintäkt i enighet med RKR R2. Förutbetalda intäkter och övriga intäkter på balansräkningens skuldsida avses att periodiseras på nästkommande år om inget annat framgår av bokslutsbilaga. Investeringsbidrag intäktsförs enligt redovisningsprincipen för anläggningstillgångar.

Sammanställda räkenskaper
I enighet med RKR R16 omfattar de sammanställda räkenskaperna kommunen, företag och kommunalförbund där kommunen har ett väsentligt inflytande och där företaget eller förbundet har en väsentlig betydelse för kommunen. Proportionell konsolidering tillämpas. Undantaget är alla organisationer som inte nämns i tilläggsupplysningarna. Av flera skäl har kommunen valt att tillsvidare undanta Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse från de sammanställda räkenskaperna då det råder en oenighet i om och hur en pensionsstiftelse eventuellt ska konsolideras för att ge en rättvisande bild.

Pensionskostnader och pensionsskuld
Kommunen har mellan räkenskapsår 2005 och 2018 redovisat hela pensionsåtagandet som en avsättning i balansräkningen och därmed följt den så kallade fullfonderingsmodellen. Det innebar att under räkenskapsår 2018 så påverkades resultatet positivt med 51,9 mnkr. Från och med räkenskapsår 2019 har kommunen beslutat att använda den blandmodellen enligt RKR R10. Det innebär att endast intjänade pensionsförmåner från och med 1998 ska redovisas som en avsättning i balansräkningen medan intjänade pensionsförmåner till och med 1997 redovisas som en ansvarsförbindelse. Bytet medförde att kommunens eget kapital förändrades med 438,3 miljoner kronor efter att pensionsförmåner och löneskatt intjänade till och med 1997 lyfts ur balansräkningen. I enighet med RKR R10 kommer därmed utbetalningar för pension intjänade till och med 1997 att tas upp i resultaträkningen som verksamhetens kostnader. En kortfristig fordran om 3,1 miljoner kronor reducerade pensionsavsättningen i och med årsbokslutet för räkenskapsår 2018. Den har tagits upp under sin rätta klassificering utan kvittning för att göra en jämförelse och konvertering mellan åren möjlig enligt RKR R12 och LKBR 5 kap. 6 § andra stycket och 6 Kap. 5 § andra stycket samt därtill följa

LKBR 4 kap. 4 § som ej tillåter kvittning. Kommunen följer därmed RKR 10 sedan 2019 och beräkningarna för pensionsskulden bygger på den modell som anvisas i RIPS 19.

Byte av redovisningsprinciper
Majoriteten av kommunens redovisningsprinciper har från och med räkenskapsår 2019 uppdateras i samband med ikraftträdandet av lag (2018:597) samt RKR:s nya rekommendationer. Det har inneburit både korrigeringar och flertalet förändringar i kommunens årsredovisning. Störst effekt på de finansiella rapporterna är bytet av pensionsredovisningsmodell där kommunen följt RKR R12. Den ingående balansen för räkenskapsår 2019 har ändrats som effekt av bytet, likväl har nya jämförelsetal tagits fram. Kommunen har därmed som en effekt av bytet av pensionsredovisningsmodell lyft ut den del av skulden som avser ansvarsförbindelsen för pensioner ur balansräkningen. Samt därtill konverterat nödvändiga poster för att möjliggöra en jämförbarhet mellan år 2019 och år 2018, i synnerhet där kvittning omöjliggjort en jämförelse mellan åren. Vidare har de andelar av Kommuninvest som är tvistade återförts från och med 2018 för att möjliggöra jämförbarhet. Det rör sig om 9,8 mnkr som minskat på tillgångssidan och ökat i eget kapital.

Rättelse av relativt små fel under tidigare perioder (2018) har gjorts i den del som utgör HEMAB-koncernen i de sammanställda räkenskaperna. Underlag till rättning var HEMAB-koncernens årsredovisning. Det har endast påverkat omslutningen och har inte haft någon resultateffekt. Poster som påverkats är maskiner och inventarier som ökat med 0,4 mnkr, summa skulder +0,4 mnkr samt en korrigering av det egna kapitalet. Även skuldklassificeringen har korrigerats för att göra åren jämförbara. I kontexten har felet bedömts varit väsentligt och hanterats därefter eftersom det omöjliggjort en jämförbarhet mellan åren, i synnerhet i det egna kapitalet. En avsättning hos AB Härnösandshus-koncernen om 0,2 mnkr har i de sammanställda räkenskaperna omklassificerats till ansvarsförbindelse då den utgjorts av en informell förpliktelse för både 2019 och 2018.

Kommunen har även i och med räkenskapsår 2019 tagit med koncernen Invest i Härnösand AB i de sammanställda räkenskaperna. Omräkning av jämförelsetalen har inte skett i flerårsöversikten då kommunen följt LKBR 5 kap. 6 § andra stycket och 6 Kap. 5 § andra stycket och därmed endast konverterat de poster som avser närmast föregående räkenskapsår. Vidare har kommunen lyft in borgensförbindelsen i ansvarsförbindelsen och lyft ut delen som är operationell leasing till en egen not enligt RKR R5 och RKR R9.

Internredovisningsprinciper
Intäkter och kostnaderna i driftredovisningen speglar varje nämnds individuella ekonomiska relation till omvärlden. Därav saknas skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning, finansiella intäkter och kostnader samt extraordinära kostnader i driftsredovisningen jämfört mot resultaträkningen. Omvänt förhållande gäller interndebiteringar som enbart upptas i driftsredovisningen men ej är föremål för kommunens resultaträkning.

Investeringsredovisningen utgörs av kommunexterna utgifter och i vissa fall löneutgift inkluderat sociala avgifter och andra direkt anställningsrelaterade utgifter.

6 Ekonomisk ordlista

ANLÄGGNINGSTILLGÅNG
Tillgångar avsedda för stadigvarande innehav såsom anläggningar och inventarier.

AVSKRIVNING
Planmässig värdeminskning av anläggningstillgångar för att fördela kostnaden över tillgångens livslängd.

BALANSLIKVIDITET
Betalningsförmåga på kort sikt. Definieras som kvoten mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder.

BALANSRÄKNING
Visar den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen och hur den har förändrats under året. Av balansräkningen framgår hur kommunen har använt sitt kapital (i anläggnings- och omsättningstillgångar), respektive hur kapitalet anskaffats (lång och kortfristiga skulder samt eget kapital).

EGET KAPITAL
Skillnaden mellan tillgångar och skulder. Utgör det ackumulerade resultatet.

FINANSIELLA INTÄKTER & KOSTNADER
Består av intäkter och kostnader hänförliga till rent finansiell verksamhet.

JÄMFÖRELSESTÖRANDE POSTER
Är kostnader och intäkter som inte tillhör den ordinarie verksamheten och som är viktig att uppmärksamma vid jämförelse med andra perioder.

OMSÄTTNINGSTILLGÅNG
Tillgångar i likvida medel och kortfristiga fordringar m.m. Omsättningstillgångarna ska inom kort varsel kunna omvandlas och användas till betalning.

KORTFRISTIGA SKULDER OCH FORDRINGAR
Skulder och fordringar som förfaller inom ett år från balansdagen.

LÅNGFRISTIGA SKULDER OCH FORDRINGAR
Skulder och fordringar som förfaller senare än ett år från balansdagen eller lån som avses ersättas med andra lån.

SOLIDITET
Långfristig betalningsförmåga. Andelen eget kapital av de totala tillgångarna.

RESULTATRÄKNING
Sammanställning av årets intäkter och kostnader som visar årets resultat (förändring av eget kapital).

RÖRELSEKAPITAL
Skillnaden mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder. Rörelsekapitalet avspeglar kommunens finansiella styrka.

7 Revisionsberättelse

§ 21 Dnr 2019-000038 3.1.2.2

Planarbete Västra Saltvik etapp 2

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

att anvisa 600 000 kr för att planlägga ny industrimark på Västra Saltvik, samt

att finansieringen om 600 000 kr ska belasta kommunstyrelsens oförutsedda utgifter 2020.

Yttranden

I ärendet yttrar sig Andreas Sjölander (S) och Anders Gäfvert (M)

Yrkanden

Andreas Sjölander (S) yrkar på en ändrad andra attsats som lyder:

att finansieringen om 600 000 kr ska belasta kommunstyrelsens oförutsedda utgifter 2020.

Anders Gäfvert (M) yrkar bifall till liggande förslag.

Propositionsordning

Ordförande finner att det föreligger två förslag till beslut, ordförandes förslag samt Anders Gäfverts (M) yrkande.

Ordförande frågar om kommunstyrelsens arbetsutskott avser att besluta i enlighet med ordförandes förslag om ändrad andra attsats.

Ordförande frågar om kommunstyrelsens arbetsutskott avser att besluta i enlighet med Anders Gäfverts (M) yrkande.

Ordförande finner att kommunstyrelsens arbetsutskott har beslutat i enlighet med ordförandes förslag om ändrad andra attsats.

Votering begärs och verkställs.

Votering och utfall

Ordförande ställer följande propositionsordning: den som vill att kommunstyrelsens arbetsutskott ska besluta i enlighet med ordförandes förslag om ändrad andra attsats röstar ”ja” och den som vill att kommunstyrelsens arbetsutskott ska besluta i enlighet med Anders Gäfverts (M) förslag röstar ”nej”.

Med 6 ja-röster mot 1 nej-röster finner ordföranden att kommunstyrelsens arbetsutskott har beslutat i enlighet med liggande ordförandes förslag om ändrad andra attsats.

Hur de enskilda ledamöterna röstat framgår av tabellen nedan.

Ledamot	Närv.	Parti	§ 21	
			Ja	Nej
Andreas Sjölander		S	X	
Ingrid Nilsson		MP	X	
Christina Lindberg		C	X	
Lotta Visén		S	X	
Johan Sundqvist		MP	X	
Ingemar Wiklander		KD	X	
Anders Gäfvert		M		X

Reservation

Anders Gäfvert (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag.

Bakgrund

Det är viktigt att kommunen har planberedskap för att kunna stå i framkant och ha mark att erbjuda när behov av industrimark uppstår. Kommunen har visioner om att bli norra Sveriges Foodtech-centrum, ett nav för forskning, utveckling och innovation inom Foodtech, vilket också kräver planlagd industrimark i framtiden.

Tack vare att kommunen hade planlagd mark på Västra Saltvik kunde vi erbjuda byggklar mark till Skatteverket som ska bygga en ny arkivbyggnad på Västra Saltvik. Det visar hur viktigt det är att ha planberedskap. Deras etablering tycks väcka intresse hos fler företag, vilket innebär att en större del av den mark vi har planlagt på Saltvik snabbt kan vara såld.

Att lokalisera industriverksamhet på Saltvik väster om E4 bedömts vara lämpligt tack vare närheten till E4, hamnen och det befintliga industriområdet öster om E4. Möjligheten att ansluta området till en eventuell E4 förbifart och den så kallade Saltvikslänken är också till stor fördel.

I kommunens översiktsplan är Västra Saltvik utpekat som utvecklingsområde för industri. År 2011 upprättades ett planprogram som förslagsvis kunde delas upp i två etapper, se bilaga1. Etapp 1, på ca 6 ha industrimark planlades och vann laga kraft 2016.

Tillväxtavdelningen ansökte om planbesked 2018, för att påbörja planläggning av Västra Saltvik etapp 2. Området omfattar ett ungefär lika stort industriområde, som ligger väster om det idag planlagda området, se kartbilaga 2. För att komma vidare med planarbetet kommer det att behöva göras en del undersökningar, och framtagande av annat material. Kostnaden

för detta uppskattas till ca 600 000 kr, vilket inte ryms inom tillväxtavdelningens budget för exploatering.

Socialt perspektiv

Genom att planlägga ytterligare industrimark, gör vi det möjligt för nya företagare att etablera sig i Härnösand, och befintliga företagare har möjlighet att utveckla och expandera sina verksamheter. Fler företagare på en och samma plats kommer att skapa synergier, vilket bidrar till en positiv inverkan på det sociala perspektivet.

Ekologiskt perspektiv

En etablering på detta område bedöms inte medföra en betydande inverkan på det ekologiska perspektivet.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Etableringen kommer troligtvis att bidra till fler företag som i sin tur kan bidra till inflyttningar, ökade skatteintäkter och fler arbetstillfällen i Härnösand.

Beslutsunderlag

Tillväxtavdelningens tjänsteskrivelse, 2020-03-06

Bilaga 1 – Planprogram

Bilaga 2 - Karta

_____

Datum
2020-03-06

Dnr
KS/2019-000038

Tillväxtavdelning
Hanna Viklund, 0611-348117
hanna.viklund@harnosand.se

Kommunstyrelsen

Planarbete Västra Saltvik etapp 2

Förslag till beslut

Tillväxtavdelningen föreslår kommunstyrelsens arbetsutskott föreslå kommunstyrelsen besluta

att anvisa 600 000 kr för att planlägga ny industrimark på Västra Saltvik, samt

att finansieringen om 600 000 kr ska belastar 2020 års resultat.

Beskrivning av ärendet

Det är viktigt att kommunen har planberedskap för att kunna stå i framkant och ha mark att erbjuda när behov av industrimark uppstår. Kommunen har visioner om att bli norra Sveriges Foodtech-centrum, ett nav för forskning, utveckling och innovation inom Foodtech, vilket också kräver planlagd industrimark i framtiden.

Tack vare att kommunen hade planlagd mark på Västra Saltvik kunde vi erbjuda byggklar mark till Skatteverket som ska bygga en ny arkivbyggnad på Västra Saltvik. Det visar hur viktigt det är att ha planberedskap. Deras etablering tycks väcka intresse hos fler företag, vilket innebär att en större del av den mark vi har planlagt på Saltvik snabbt kan vara såld.

Att lokalisera industriverksamhet på Saltvik väster om E4 bedömts vara lämpligt tack vare närheten till E4, hamnen och det befintliga industriområdet öster om E4. Möjligheten att ansluta området till en eventuell E4 förbifart och den så kallade Saltvikslänken är också till stor fördel.

I kommunens översiktsplan är Västra Saltvik utpekat som utvecklingsområde för industri. År 2011 upprättades ett planprogram som förslagsvis kunde delas upp i två etapper, se bilaga1. Etapp 1, på ca 6 ha industrimark planlades och vann laga kraft 2016.

Tillväxtavdelningen ansökte om planbesked 2018, för att påbörja planläggning av Västra Saltvik etapp 2. Området omfattar ett ungefär lika stort industriområde, som ligger väster om det idag planlagda området, se kartbilaga 2. För att komma vidare med planarbetet kommer det att behöva göras en del undersökningar, och framtagande av annat material. Kostnaden

för detta uppskattas till ca 600 000 kr, vilket inte ryms inom tillväxtavdelningens budget för exploatering.

Socialt perspektiv

Genom att planlägga ytterligare industrimark, gör vi det möjligt för nya företagare att etablera sig i Härnösand, och befintliga företagare har möjlighet att utveckla och expandera sina verksamheter. Fler företagare på en och samma plats kommer att skapa synergier, vilket bidrar till en positiv inverkan på det sociala perspektivet.

Ekologiskt perspektiv

En etablering på detta område bedöms inte medföra en betydande inverkan på det ekologiska perspektivet.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Etableringen kommer troligtvis att bidra till fler företag som i sin tur kan bidra till inflyttningar, ökade skatteintäkter och fler arbetstillfällen i Härnösand.

Uno Jonsson
Tillväxtchef

Hanna Viklund
Mark- och exploateringshandläggare

Bilagor

Bilaga 1 – Planprogram

Bilaga 2 - Karta

Planprogram för del av
Bondsjö 2:35 och 17:1, Västra Saltvik industriområde

Härnösands kommun
Västernorrlands län

Härnösands kommun

Dnr: SAM 10/000032

PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG

Syftet med planen är att möjliggöra för industrietableringar på Saltvik väster om E4. Att lokalisera industriverksamhet i området bedöms vara lämpligt tack vare närheten till E4, Hamnleden, hamnen och det befintliga industriområdet öster om E4.

PLANDATA OCH MARKÄGARE

Härnösands kommun är fastighetsägare, Bondsjö 2:35 och Bondsjö 17:1. Området omfattar totalt cirka 20 ha (200 000 m^2).

Planområde

Området är beläget ungefär 3,5 kilometer nordväst om Härnösands centrum. Cirka 500 meter sydost om planområdet ligger ett bostadsområde med friliggande villor.

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

Översiktsplan

Planområdet utgör den västra delen av utvecklingsområde för industri (UI 2) som pekas ut i Översiktsplan 2011-2025. För ett fortsatt planarbete i det aktuella området framgår det att särskild hänsyn ska tas till det rörliga friluftslivet samt till närliggande bostadsbebyggelse.

I översiktsplanen anges att det aktuella området även ligger inom utvecklings-område för infrastruktur, Saltvikslänken (UV 2). Tanken är att Saltvikslänken ska fungera som en förlängning av Hamnleden ut mot en framtida E4-förbifart väster om Härnösand.

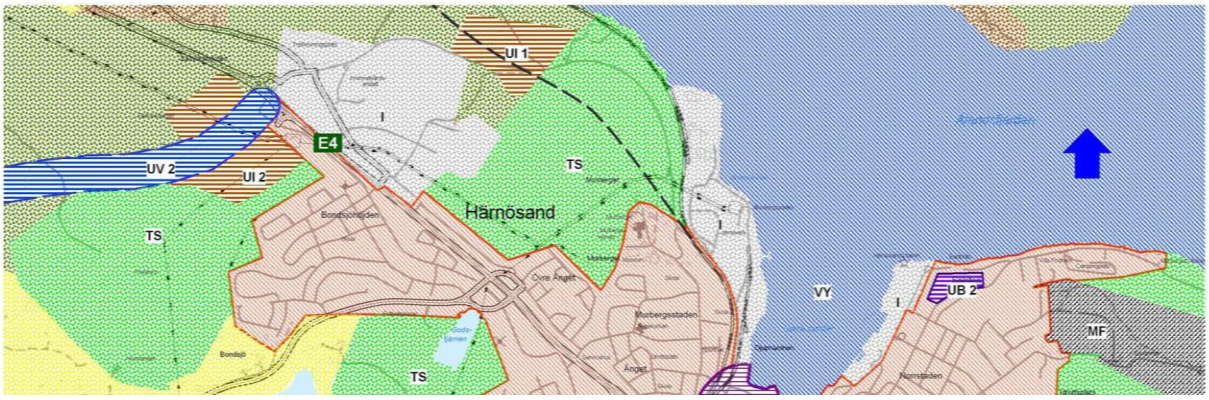

UI 2 Västra Saltvik industriområde, UV 2 Saltvikslänken, TS Tätortsnära skog (ÖP 2011-2025)

Detaljplaner
Området är inte sedan tidigare planlagt.

Kommunala beslut i övrigt
Samhällsnämnden har i § 16 den 28 jan 2010 beslutat att planarbetet kan starta.

Riksintresse
E4 som ligger i anslutning till planområdet är utpekat som riksintresse. Riksintressets värden får inte skadas.

FÖRUTSÄTTNINGAR
Mark och natur
Området utgörs av blandad skogsmark där avverkningar förekommer på flera håll. Marken sluttar svagt ned mot E4. Inom området varierar marknivåerna mellan 67-82 meter.

Geotekniska förhållanden
En översiktlig geoteknisk undersökning utfördes i fält under december 2007.
De geotekniska grundförhållandena är goda i stora delar av området. Grunden utgörs av morän och jordarterna är i huvudsak mull, torv och delvis siltig sand. I de redovisade provgroparna påträffas berg på mellan 0,2 – 2,0 meters djup och på sina håll syns även berg i dagen.

Geohydrologiska förhållanden
En översiktlig geohydrologisk undersökning genomfördes under vintern 2010-2011. Grundvattenytan ligger sannolikt i marknivå i vissa låglänta partier och i de högre partierna är grundvattenytan troligen djupare ned under marken med bättre möjlighet till infiltration av dagvatten.

En naturlig vattendelare skär området på mitten och planområdet är uppdelat i två separata avrinningsområden.

Rekreation, natur och kultur
En stig löper längs planområdets sydöstra utkant. Det finns inga kända naturvärden eller kulturlämningar inom planområdet eller i dess närhet.

Trafik
Området försörjs med fordonstrafik via E4 och Hamnleden. Det är sedan tidigare förberett för att ansluta till en framtida Saltvikslänk.

Saltvikslänken ska fungera som en förlängning av Hamnleden ut mot en eventuell E4 Förbifart väster om Härnösand. Tung trafik ska kunna angöra hamnen och industriområdena på Saltvik utan att åka igenom tätbebyggda områden. Saltvikslänkens sträckning är inte detaljstuderad och Trafikverket har i dagsläget inte fattat beslut om när en Förbifart Härnösand kan komma till stånd.

Närmaste hållplats för kollektivtrafik ligger vid Saltviksanstalten öster om E4 ca 600m från planområdet. Inga separerade gång- och cykelvägar ansluter området.

Teknisk försörjning
Planområdet omfattas inte av kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp (VA). En kommunal VA-ledning ligger i Hamnleden fram till planområdets gräns i nordost.

Ledningar för fjärrvärme finns i det närliggande bostadsområdet samt inom industriområdet öster om E4. Genom planområdet löper en kraftledningsgata med en ledning på 130 KV (EON) samt en ledning på 40 KV (Hemab).

Vy mot norr

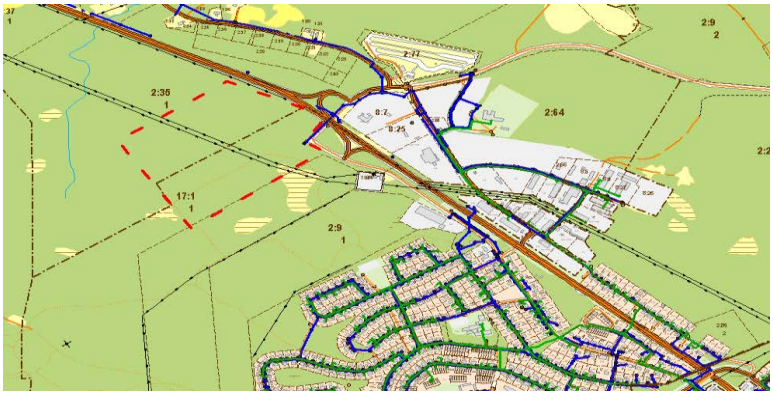
Vatten och avlopp (blå), fjärrvärme (grön)

FÖRSLAG

Verksamheter

De verksamheter som etablerar sig inom området kan komma att syssla med produktion samt lagring och hantering av varor eller material. Även viss sällanvaru-handel som kräver större ytor kan vara lämpliga, exempelvis byggvaruhus. Totalt omfattar förslaget cirka 8,6 ha (86 000 m^2) industrimark. Tomtstorlekarna bör vara flexibla.

Kommunen ska i det fortsatta arbetet undersöka förutsättningarna för att anlägga en kommunal snödeponi i området.

Landskapsbild

En trädridå kommer att behållas mot E4 och mot Saltvikslänken. Möjligheten att ha ett gemensamt skyltläge för de verksamheter som etablerar sig ska undersökas. Ett bra skyltläge ska vara synlig både för trafikanter från norr och söder. En stor fördel med en gemensam skyltning är att området upplevs ordnat och organiserat.

Rekreation

För att tillgodose det rörliga friluftslivet bör den stig som går i planområdets sydöstra utkant dras om. En ny sträckning söder om det befintliga läget kräver ett mindre omfattande röjningsarbete.

Trafik

Infartsvägarna till industriområdet anpassas efter ett framtida läge för Saltvikslänken. Parkering ska göras på tomtmark.

Teknisk försörjning

Industriområdet bör anslutas till befintlig VA-ledning och omfattas av det kommunala verksamhetsområdet.

För att dagvattnet inte ska orsaka problem inom eller utanför området har det bedömts vara lämpligt med någon form av fördröjning inom planområdet. Dagvattenhantering med fördröjning och rening kan anordnas inom respektive fastighet eller genom en gemensam anläggning.

Illustration

I den översiktliga geohydrologiska undersökningen som genomfördes vid årsskiftet 2010/2011 föreslås att en dagvattendamm anläggs i planområdets nordöstra hörn. En eventuell snötipp bör följaktligen anläggas i närheten av en sådan dagvattendamm.

Vilken lösning som bedöms vara mest lämpad när det gäller dagvattenhantering kommer att undersökas vidare inom det fortsatta planarbetet. Möjligheten att bygga ut fjärrvärmenätet till det aktuella området ska också undersökas.

Miljö, hälsa, säkerhet
De verksamheter som etablerar sig på området kan komma att medföra en del störningar som buller, utsläpp och lukt. Verksamheterna ska anordnas och bedrivas så att skada eller olägenhet för människor eller miljö inte uppstår. Det ska vara erforderliga skyddsavstånd till befintlig bebyggelse och verksamhets-utövaren är ansvarig för eventuella skyddsåtgärder.

En snödeponi klassas som en miljöfarlig verksamhet och miljöbalkens hänsyns-regler gäller vid anläggande av en sådan.

Ett byggnadsfritt säkerhetsavstånd på 40 meter från E4 samt 20 meter från kraftledningen (130 kV) kommer att krävas.

Behovsbedömning
En behovsbedömning har genomförts och plangenomförandet bedöms inte medföra en betydande inverkan på miljön, hälsan eller på hushållningen med mark, vatten eller andra resurser.

Genomförande
Ett genomförande av planen skulle med fördel kunna göras i etapper med en början i området norr om kraftledningen. Det skulle i det första skedet innebära att den nordligaste gatan anläggs samt att det möjliggörs för etableringar på ca 5 ha industrimark.

ARBETSORGANISATION
Upprättande av planprogrammet har utförts av Samhällsförvaltningen, Bygg- och miljö.

Underlag till planprogrammet har tagits fram av Ramböll, Tyréns, Structor mark samt Karavan landskap och arkitektur.

Härnösand 2011-08-16

Birgitta Westerlind	Ulrika Bylund
Bygg- och miljöchef	Samhällsplanerare

PLANPROCESSEN
En normal planprocess tar ca 1 – 1½ år och regleras av plan och bygglagen.

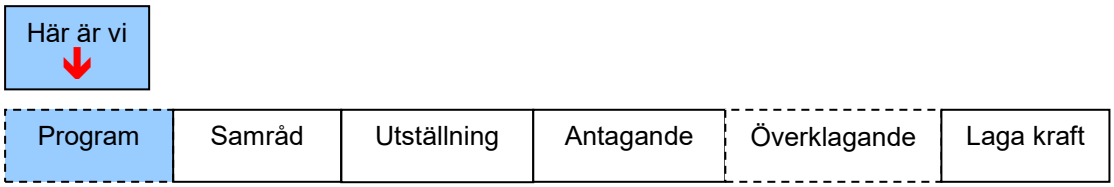

- Planprogrammet är det första steget i processen och anger utgångspunkter och mål för planen. Planprogrammet skickas på samråd för att i ett tidigt skede få in synpunkter från myndigheter och andra berörda.
- Inkomna synpunkter under programsamrådet sammanställs och arbetas in i förslaget till detaljplan som skickas ut på samråd för att fånga upp ytterligare synpunkter.
- Efter samrådet bearbetas planen och ställs ut för slutlig granskning.
- Det är kommunfullmäktige eller samhällsnämnden som antar detaljplanen.
- Detaljplanen vinner laga kraft ca tre veckor efter antagandet om den inte överklagats.

Härnösands kommun

Kommunstyrelseförvaltningen

Kartbilaga 2,
Planarbete Västra Saltvik etapp 2

Etapp 2
235
1
171
1
Natur
Natur
Natur

§ 22 Dnr 2020-000092 3.1.3.2

Markanvisning, del av fastigheterna Härnösand Saltvik 2:23, 2:35 och 2:43

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

att godkänna upprättat förlag till markanvisningsavtal med EgenLokal i Sverige AB, på del av fastigheterna Härnösand Saltvik 2:23, 2:35 och 2:43.

Propositionsordning

Ordförande finner att det endast föreligger ett förslag till beslut, liggande förslag.

Ordförande frågar om kommunstyrelsens arbetsutskott avser att besluta i enlighet med liggande förslag.

Ordförande finner att kommunstyrelsens arbetsutskott har beslutat i enlighet med liggande förslag.

Bakgrund

Ett förslag på markanvisningsavtal har upprättats med EgenLokal i Sverige AB (nedan kallad exploatören), som avser att exploatera det aktuella markområdet med lokaler anpassade för småföretagare och hantverkare, i enhet med gällande detaljplan.

Köpekontrakt upprättas den dag exploatören kan uppvisa hur exploateringen ska realiseras, och exploatören har sålt så många lokaler som krävs för att starta byggnationen.

Markanvisningsavtalet är skrivet på 8 månader, räknat från den dag kommunstyrelsens beslut om att godkänna markanvisningsavtalet vunnit laga kraft. Tillväxtavdelningen medges rätt att förlänga avtalet i ytterligare 12 månader om exploatören aktivt driver projektet framåt.

Socialt perspektiv

Affärsidén bygger på att skapa en plattform för småföretagare, som genom att samlas på ett och samma ställe kan drar nytta av varandra. I takt med att företagen växer så borde även detta innebära att fler människor anställs. En byggnation av 30 lokaler kan innebära att ca 45-80 personer kommer att ha

sin arbetsplats i dessa lokaler. Detta bidrar till en positiv inverkan på det sociala perspektivet.

Ekologiskt perspektiv

En etablering på detta område bedöms inte medföra en betydande inverkan på det ekologiska perspektivet.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Etableringen kommer troligtvis att bidra till fler småföretagare som i sin tur kan bidra till inflyttningar, ökade skatteintäkter och fler arbetstillfällen i Härnösand.

Beslutsunderlag

Tillväxtavdelningens tjänsteskrivelse, 2020-03-05

Markanvisningsavtal

Bilaga 1.1 - Etableringsplan

Bilaga 1.2 - Karta Etableringsplan

Bilaga 2 - Karta

Bilaga 3.1 - Detaljplan karta

Bilaga 3.2 - Detaljplan beskrivning

_____

Härnösands kommun

TJÄNSTESKRIVELSE

KS2020-000092

Datum
2020-03-05

Kommunstyrelseförvaltningen
Hanna Viklund, 0611-348117
hanna.viklund@harnosand.se

Kommunstyrelsen

Markanvisningsavtal, del av Härnösand Saltvik 2:23, 2:35 och 2:43

Förslag till beslut

Tillväxtavdelningen föreslår kommunstyrelsens arbetsutskott föreslå kommunstyrelsen besluta

att godkänna upprättat förlag till markanvisningsavtal med EgenLokal i Sverige AB, på del av fastigheterna Härnösand Saltvik 2:23, 2:35 och 2:43.

Beskrivning av ärendet

Ett förslag på markanvisningsavtal har upprättats med EgenLokal i Sverige AB (nedan kallad exploatören), som avser att exploatera det aktuella markområdet med lokaler anpassade för småföretagare och hantverkare, i enhet med gällande detaljplan.

Köpekontrakt upprättas den dag exploatören kan uppvisa hur exploateringen ska realiseras, och exploatören har sålt så många lokaler som krävs för att starta byggnationen.

Markanvisningsavtalet är skrivet på 8 månader, räknat från den dag kommunstyrelsens beslut om att godkänna markanvisningsavtalet vunnit laga kraft. Tillväxtavdelningen medges rätt att förlänga avtalet i ytterligare 12 månader om exploatören aktivt driver projektet framåt.

Socialt perspektiv

Affärsidén bygger på att skapa en plattform för småföretagare, som genom att samlas på ett och samma ställe kan drar nytta av varandra. I takt med att företagen växer så borde även detta innebära att fler människor anställs. En byggnation av 30 lokaler kan innebära att ca 45-80 personer kommer att ha sin arbetsplats i dessa lokaler. Detta bidrar till en positiv inverkan på det sociala perspektivet.

Ekologiskt perspektiv

En etablering på detta område bedöms inte medföra en betydande inverkan på det ekologiska perspektivet.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Etableringen kommer troligtvis att bidra till fler småföretagare som i sin tur kan bidra till inflyttningar, ökade skatteintäkter och fler arbetstillfällen i Härnösand.

Beslutsunderlag

Härnösands kommun har upprättat ett förslag på markanvisningsavtal, vilket avser fastigheten Härnösand Saltvik 2:23, 2:35 och 2:43.

Uno Jonsson	Hanna Viklund
Tillväxtchef	Mark- och exploateringshandläggare

Bilagor

Bilaga 1 Förslag på markanvisningsavtal med tillhörande bilagor

Checklista/Företag

Företagsnamn:

EgenLokal i Sverige AB

Orgnr:

559220-2070

Annat företag som ska köpa/bygga?:

EgenLokal i Sverige AB ägs av 3 parter (33% vardera):

- LLM i Linköping AB (556701-4641) – detta är en finansiell partner
- Expertiss Holding AB (556581-7284) – finansiär och operativ (Henrik Eriksson)
- Fastagon AB (559169-6371) – operativ (Gustav Kock)

Kontaktpersoner:

Gustav Kock (tel: 0739721831)

Beskrivning av verksamheten idag och i framtiden:

(inkl. typ av verksamhet, risker, mått på produktion, transporter, utsläpp mm)

Då vi säljer våra lokaler till småföretag och till viss del privatpersoner/hobbyverksamheter så kan vi inte i detalj gå in på vad varje enhet kommer användas till. Generellt kan man dock säga att det är hantverkare / rörmokare / målare etc (lättindustri) som köper våra lokaler. Buller och kraftiga utsläpp är därför inget som görs. I köpeavtalet samt våra stadgar för den samfällighet som bildas så reglerar vi att våra kunder endast får använda lokalerna enligt gällande detaljplan.

Krav på marken/byggnaden:

(in/utfarter, läge, andra tekniska behov)

In/utfart vid fastigheten. Tillgång till kommunalt VA och el.

Vad ger etableringen och den närmsta omgivningen:

(arbetstillfällen, framtiden)

Då vår affärsidé bygger på att skapa en plattform för småföretagande så innebär detta, på samma sätt som kontorshotell, att nya idéer föds och man drar nytta av

varandra. I takt med att företagen växer så borde även detta innebära att fler människor anställs. Vi räknar med att 2-3 personer kommer i snitt kommer jobba i varje lokal. Det innebär att ca 80-100 personer kommer att ha sin arbetsplats i dessa lokaler.

Tidsplan:

(steg1, steg2 osv)

Steg 1: Ni tycker detta är en kanonidé och tilldelar en markanvisning till oss! Denna vill vi helst att den löper mellan 6-12 månader. Det kommer inte behövas mer i Härnösand då vi är tämligen säkra på att marknaden / efterfrågan för detta är stort. De vi har pratat med i kommunen håller med om den analysen.

Steg 2a: Vi går ut till försäljning och testar intresset på marknaden. Vi räknar med att vara fulltecknade inom bara några månader.

Steg 2b: Parallellt med försäljning så tar vi fram bygglovshandlingar och skickar in bygglov.

Steg 3a: Vi börjar bygga. Byggtid ca 4-6 månader

Steg 3b: Parallellt med byggnation så genomför vi en avstyckning av fastigheten. Detta är ”flaskhalsen” och tar upp till 10-11 månader (max).

Steg 4: Inflytt!

Aktuell tomt/tomter:

Saltvik (se bifogad situationsplan framtagen av vår arkitekt)

EGENLOKAL.SE

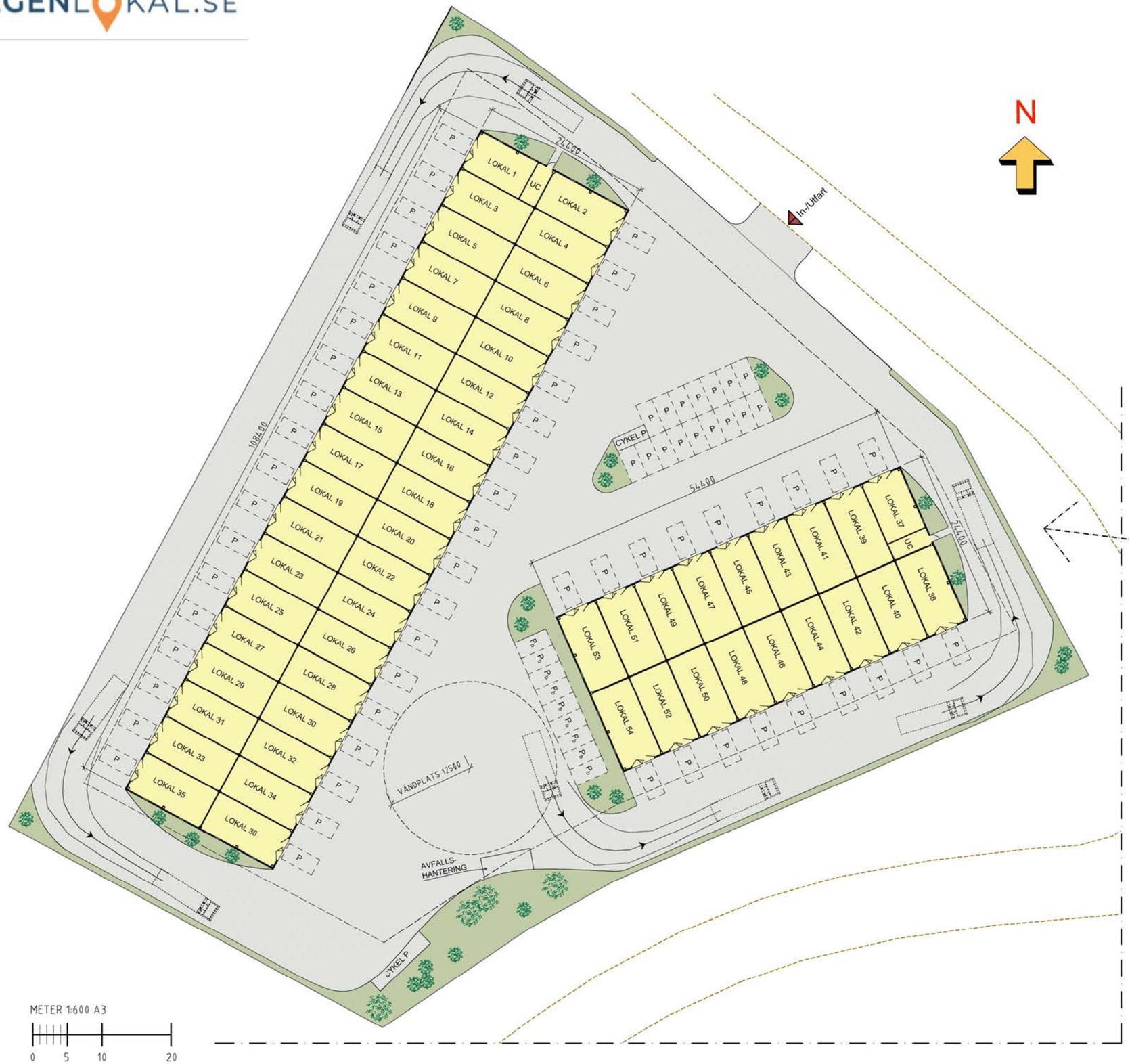

FÖRKLARINGAR & FÖRESKRIFTER

MÅTT ANGES I MILLIMETER OM INTE ANNAT ANGES
PLUSHÖJDER ANGES I METER.

HÅRDGJORD YTA (ASFALT)

GRÄS

TRÄD

AREOR
TOMTAREA FÖRESLAGEN INDELNING 12 040 M²

BYA HUVUDBYGGNAD 2646 M² + 1327 M² = 3973 M²
BTA HUVUDBYGGNAD 2646 M² + 1327 M² = 3973 M²

PARKERINGSPLATSER
9 ST BESÖKSPLATSER
16 ST P-PLATSER
SAMTLIGA FACK HAR ÄVEN MÖJLIGHET TILL 1 ST P-PLATSER
FRAMFÖR EGEN VIKPORT

CYKELPARKERING:
30 ST CYKELPLATSER

AVFALLSHANTERING:
AVFALLSHANTERING MED FRISTÅENDE KÄRL

FÄRDIG GOLVHÖJD
+FG HÖJD REDOVISAS I SENARE SKEDE
AV MARKPROJEKTÖR

LOD
ENL. SEPARAT DOKUMENT UPPRÄTTAT AV MARKENTREPRENÖR

Orienteringsfigur

PE Teknik & Arkitektur
PROJEKTENGAGEMANG

Saltvik, Härnösand | Situationsplan industrihotell | Skala 1:600/A3 | Idéskiss 2020-01-20

Härnösands kommun
Kommunstyrelseförvaltningen

Kartbilaga 2,
MARKANVISNINGSAVTAL
del av fastigheterna Härnösand Saltvik 2:23, 2:35 och 2:43

Härnösands kommun

Kommunstyrelseförvaltningen

KS2020-

Kartbilaga 2,
MARKANVISNINGSAVTAL
del av fastigheterna Härnösand Saltvik 2:23, 2:35 och 2:43

HÄRNÖSAND 1992-11-23 1

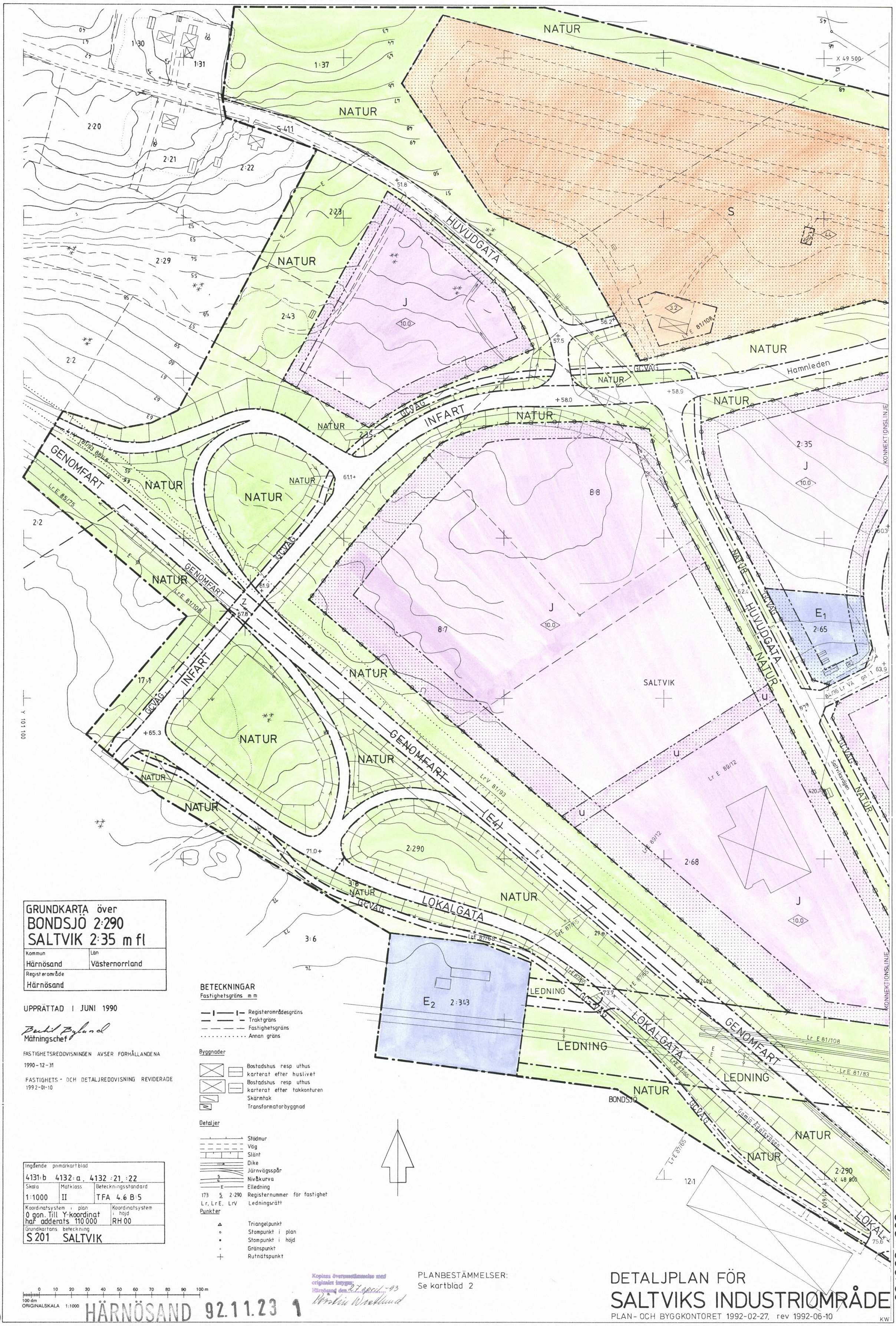

GRUNDKARTA över
BONDSJÖ 2:290
SALTVIK 2:35 m fl

Kommun	Län
Härnösand	Västernorrland
Registerområde	
Härnösand	

UPPRÄTTAD I JUNI 1990

Bertil Byland
Mätningschef

FASTIGHETSREDOVISNINGEN AVSER FORHÅLLANDENA
1990-12-31

FASTIGHETS- OCH DETALJREDOVISNING REVIDERADE
1992-01-10

Ingående primärkartblad		
4131:b 4132:a, 4132:21, :22		
Skala	Mätklass	Beteckningsstandard
1:1000	II	TFA 4.6 B:5
Koordinatsystem i plan		Koordinatsystem i höjd
0 gon. Till Y-koordinat har adderats 110 000		RH 00
Grundkartans beteckning		
S 201 SALTVIK		

BETECKNINGAR

Fastighetsgräns m m
- Registerområdesgräns
- Traktgräns
- Fastighetsgräns
- Annan gräns

Byggnader
- Bostadshus resp uthus karterat efter huslivet
- Bostadshus resp uthus karterat efter takkonturen
- Skärmtak
- Transformatorbyggnad

Detaljer
- Stödmur
- Väg
- Slänt
- Dike
- Järnvägsspår
- Nivåkurva
- Elledning
- 173 S 2:290 Registernummer för fastighet
- Lr, LrE, LrV Ledningsrätt

Punkter
- Triangelpunkt
- Stompunkt i plan
- Stompunkt i höjd
- Gränspunkt
- Rutnätspunkt

Kopians överensstämmelse med originalet intygas
Härnösand den 27 april -93
Birgitta Wiedlund

PLANBESTÄMMELSER:
Se kartblad 2

DETALJPLAN FÖR SALTVIKS INDUSTRIOMRÅDE

PLAN- OCH BYGGKONTORET 1992-02-27, rev 1992-06-10

KW

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 m
100 dm
ORIGINALSKALA 1:1000

HÄRNÖSAND 92.11.23 1

2280-P92/1123/1:1

921222 383

1 (2)

Laga kraft 1992-12-22 **383**

Detaljplan för SALTVIKS INDUSTRIOMRÅDE

PLANBESKRIVNING

Handlingar

2 st plankartor med bestämmelser (1:1000)
Planbeskrivning
Genomförandebeskrivning
Fastighetsförteckning
Grundkartor
Samrådsredogörelse
Utlåtande efter utställning

SYFTE

Syftet med detaljplanen är att reglera utnyttjandet av återstående ej exploaterade industrikvarter på Saltviksområdet sedan utrymme tagits i anspråk för en ny korsning med E4:an och för planerad utbyggnad av Hamnleden, sträckan E4 - Varvsallen.

PLANDATA

Läge

Saltvik är beläget intill E4 vid norra infarten till Härnösand,
Avståndet till centrum är ca 3 km. Planområdets areal är ca 45 ha.

Markägare

Den oexploaterade marken ägs eller har ägts av kommunen.

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

För en stor del av området finns gällande detaljplan fastställd 820902. Utvecklingen av området har dock inte följt den gällande planen. De största avstegen från planen är tillkomsten av kriminalvårdsanstalten och av halkövningsbanan. Dessa och behov av utrymme för vägtrafiken har ställt erforderliga krav på omdisponering av återstående ytor.

NATUR

Mark och vegetation

Marken inom de tänkta exploateringsområdena har avverkats. Området lutar svagt mot nordost och ned mot Ålandsfjärden i norr.

Geoteknik

Grundförhållandenaär goda. Grunden utgörs av morän som är finkornig och fast lagrad. Inom begränsade områden finns berg och lera.

Grundläggning

Bärigheten är god inom hela området och tillåter konventionell grundläggning.

Markradon

Saltvik ligger inom lågriskområde för radon. Marken är ej detaljundersökt.

Bebyggelse

Inom planområdet finns idag en kriminalvårdsanstalt, en entreprenadmaskinförsäljare och en halkövningsbana samt några smärre industribyggnader. (Se grundkarta)

Arbetsplatser

Tillkommande industrier i närheten av kriminalvårdsanstalten skall i likhet med befintliga vara av icke miljöstörande karaktär. Högsta tillåtna byggnadshöjd är 10 meter.

Service

Någon kommersiell eller offentlig service finns inte i området.

Friytor

Friytorna, naturmark, runt området utgör en skyddszon mellan industrierna och omgivande bostäder samt friluftsområden.

Gator och trafik

Saltviksområdet ansluts till E4 via en planskild korsning i norr.

Hamnleden, infart, mellan den planskilda korsningen och Varvsallen ska vara utbyggd 1993. Därför ingår den i detaljplanen.

Parkering sker i första hand på tomtmark.

Särskilda gång- och cykelvägar anläggs vid den planskilda korsningen. Utmed Saltviksvägen finns utrymme för särskild gång och cykelväg om det skulle bli aktuellt i framtiden.

Kollektiva bussar trafikerar Saltviksvägen.

Buller och störningar

Den avsatta skyddszonen (natur) bedöms tillräcklig för att störningar ej skall behöva uppstå för bostadsbebyggelsen norr om industriområdet.

Behov av ev. ytterligare störningsskydd mot buller för bostadsbebyggelse norr om industriområdet bör övervägasi samband med bygglovprövninqen.

TEKNISKA ANLÄGGNINGAR

Ledningar i mark

Området är anslutet till kommunalt vatten och avlopp.

VA- och dagvatten ledningar finns utlagda i Verkstadsvägen, Saltviksvägen och Sommarstugevägen.

Pumpstationer för avloppsledningar finns vid Saltviksvägen och Sommarstugevägen.

Dagvattnet i området leds i ledningar till dike i Sommarstugevägens förlängning ca 650 meter från Älandsfjärden.

Strax intill kriminalvårdsanstalten reserveras utrymme för en framtida lågvattenreservoar.

Luftledningar

En större högspänningsledning (130 kV) passerar området. Väster om E4 finns ett större ställverk.

Värme

Inom området finns en lokal värmecentral för produktion av fjärrvärme.

Härnösand 1992-02-27, rev 1992-06-10

Håkan Stjernholm
Stadsbyggnadschef

Torsten Bäckman
Stadsplanearkitekt

Dnr KS 2020-000092

MARKANVISNINGSAVTAL
del av fastigheten Härnösand Saltvik 2:23, 2:35 och 2:43

Följande avtal om markanvisning avseende del av fastigheterna Härnösand Saltvik 2:23, 2:35 och 2:43 har träffats mellan Kommunen och Exploatören:

Kommunen

Härnösands kommun (Org. nr 212000-2403)
87180 Härnösands kommun

(nedan kallad Kommunen)

Exploatören

EgenLokal i Sverige AB (Org. Nr: 559220-2070)
c/o Paragera AB
Repslagaregatan 19
582 22 Linköping
Kontaktperson: Gustav Kock
Tel: 073 972 18 31
Mail: gustav@egenlokal.se
(nedan kallad Exploatören)

§ 1 Bakgrund

Exploatören har inkommit med en förfrågan om att förvärva mark i Härnösand för att bygga och sälja lokaler anpassade för småföretagare och hantverkare, mer info om exploatörens etableringsplan, se bilaga 1.

§ 2 Förutsättning

Detta avtal gäller under förutsättning att Härnösands kommunstyrelse beslutar om markanvisning enligt detta avtal. Om kommunstyrelsen inte beslutar att godkänna avtalet eller om kommunstyrelsens beslut inte vinner laga kraft är detta avtal till alla delar förfallet utan ersättningsskyldighet för någon av parterna. Parternas gemensamma avsikt är att i bästa samförstånd lösa eventuella hinder för avtalets genomförande.

3 § Detaljplan

Område är planlagt för industriändamål, planbestämmelser finns att läsa i detaljplan 2280-P92/1123/1, bilaga 3. Etableringen ska ske i enlighet med gällande detaljplan.

§ 4 Markanvisning

Kommunen anvisar härmed till Exploatören fastigheten del av Härnösand Saltvik 2:23, 2:35 och 2:43, se markerat område i bifogad karta, bilaga 2. Området är ca 11 900 kvadratmeter, den exakta arealen fastställs i samband med att fastigheten avstyckas.

Anvisningen ger Exploatören möjlighet att undersöka förutsättningarna för kommande etablering, samt påbörja försäljning av lokalerna.

Under markanvisningstiden ska exploatören ha tät dialog med tillväxtavdelningen på Härnösands kommun för att informera hur projektet tar form.

Markanvisningsavtalet gäller i 8 månader räknat från att kommunstyrelsens beslut om markanvisning enligt § 2 vunnit laga kraft.

Äganderätten till Fastigheten övergår först på Tillträdesdagen (se § 7).

§ 5 Markanvisningsavgift

Vid detta avtals undertecknande skall exploatören erlägga en markanvisningsavgift på 15 000 kr. Markanvisningsavgiften ska sättas in på kommunens bankgirokonto: 5576-5218. Betalningen ska märkas med ”markanvisning- Egenlokal”.

§ 6 Köpeskilling

Exploatören betalar Härnösands kommun en köpeskilling om 175 kr per kvm.

Priset ligger fast i 8 månader räknat från kommunstyrelsens beslut om markanvisning enligt § 2.

I samband med undertecknandet av detta markanvisningsavtal ska exploatören betala in en markanvisningsavgift, på 15 000 kr, enligt § 5. Denna markanvisningsavgift, ska tillgodoräknas som del av betalning av den ovan angivna köpeskillingen, den dag exploatören förvärvar fastigheten. Om exploatören väljer att inte fullfölja markanvisningen och köpa fastigheten har Härnösands kommun rätt att behålla markanvisningsavgiften.

§ 7 Tillträde, köpebrev och återgångsklausul

Ett köpekontrakt ska upprättas den dag Exploatören kan uppvisa hur exploateringen ska realiseras, och exploatören har sålt så många lokaler som krävs för att starta byggnationen.

Tillträde till fastigheten sker först när bygglov har beviljats och övriga tillstånd samt finansiering är klara.

Vid köpekontraktets undertecknade ska handpenning på 10 % av köpeskillingen erläggas. Resterande del av köpeskillingen erläggs kontant på Tillträdesdagen. När Exploatören erlagt köpeskillingen överlämnar Kommunen kvitterat köpebrev till Exploatören.

Om dessa villkor för köpekontraktets upprättande inte uppfylls inom 8 månader från det att kommunstyrelsens godkännande av detta avtal vunnit laga kraft ska markanvisningen återgå om förlängning ej sker enligt § 15.

§ 8 Kostnader och intäkter

Löpande avgifter såsom skatter, räntor och andra kostnader för fastigheten erläggs av Kommunen vad avser tiden före tillträdesdagen och av Exploatören vad avser tiden efter tillträdesdagen. Fastighetsskatt ska därvid vara en kostnad som periodiseras som andra kostnader.

Motsvarande fördelningsprincip gäller för intäkter härrörande från fastigheten.

Exploatören är medveten om att denne står för all ekonomisk risk avseende planering, projektering och genomförande inom markanvisningens ram.

§ 9 Fastighetsbildning, lagfart mm

Exploatören ansöker om och bekostar fastighetsbildnings- och andra förrättningsåtgärder som är erforderliga för genomförandet av detta avtal och framtida exploateringen. Fastighetsbildning får inte ansökas med detta markanvisningsavtal som grund.

Exploatören ansvarar för att söka och bekosta lagfart för den nybildade fastigheten. Köpehandlingarna ska ligga till grund för fastighetsbildnings- och lagfartsansökan.

§ 10 Besiktning och andra undersökningar av fastigheten

Exploatören äger, oavsett tillträdestidpunkten (se § 5), rätt att under markanvisningstiden disponera markanvisningsområdet för grundundersökningar och övriga byggförberedande åtgärder som krävs. Kommunen skall dock informeras innan sådana undersökningar/åtgärder genomförs.

Eventuell omdragning/flytt av ledningar i marken bekostas av exploatören, alternativt ledningsägaren.

Exploatören har ansvar för att bekosta och undersöka om det finns behov av arkeologiska utgrävningar och undersökningar på fastigheten. Diskussion ska föras mellan parterna hur ett eventuellt påträffat arkeologiskt fynd ska hanteras.

§11 Gata och infrastruktur

Exploatören skall under markanvisningstiden kontakta Trafikverket för samråd gällande placering och byggnation av ny infart till området.

Anläggningsavgift för vatten, avlopp, el, fiber och eventuell fjärrvärme tillkommer enligt gällande taxa vid tid för byggstart. Exploatören ska inom markanvisningstiden inhämta prisuppgifter för detta hos HEMAB.

§ 12 Skog på området

Den skog som står på området tillfaller inte exploatören. Härnösands kommun skall innan köpebrevet upprättas avverka och bortföra den skog som står på området.

§ 13 Miljö- och sanering

Det finns inget som tyder på att markanvisningsområdet är förorenat.

§ 14 Återtagande

Om markanvisningen inte har tagits i anspråk inom 8 månader är parterna överens om att markanvisningen förfaller, enligt § 4. Marken ska anses vara ianspråktagen, i enlighet med denna paragraf, den dag köpekontrakt upprättats, enligt 7 §.

Parterna är även överens om att kommunen ska ha rätt att återta markanvisningen under markanvisningstiden om det är uppenbart att Exploatören inte avser eller förmår att genomföra projektet på det sätt som avsågs vid undertecknandet av markanvisningen. Exploatören är medveten om att återtagen markanvisning inte ger denne någon rätt att få ersättning för nedlagda kostnader.

§ 15 Förlängning

Förlängning av markanvisningen kan medges vid särskilda skäl. En förutsättning för förlängning är att exploatören aktivt drivit projektet framåt och att försening inte beror på exploatören. Tillväxtavdelningen har rätt att förlänga markanvisningen i 12 månader.

§ 16 Avbrutet projekt

Projekt som avbryts under genomförandeprocessen till följd av myndighetsbeslut, kommunalt beslut eller liknande ger inte exploatören rätt till ny markanvisning som kompensation. Vid kommunala beslut som är hänförliga till och beror på myndighetsbeslut utgår inga ersättningar.

§ 17 Skadeståndsansvar

Exploatören är gentemot Kommunen ansvarig för eventuella skador och andra åtgärder som med avseende på detta avtal vidtages eller underlåtes av Exploatörens anställda samt av Exploatörens anlitade entreprenörer och leverantörer.

§ 18 Överlåtelse

Detta avtal får inte överlåtas av Exploatören till annan utan Tillväxtavdelningens skriftliga godkännande. Detta gäller även överlåtelse till närstående företag.

Vid en överlåtelse av markanvisningsavtalet ska Exploatörens kvarstående åtaganden enligt detta avtal överföras på övertagande part på samma villkor. Detta gäller även vid överlåtelser i flera led.

§ 19 Tvist

Tvist rörande tolkning eller tillämpning av detta avtal ska i första hand lösas i samförstånd mellan Kommunen och Exploatören. Om en samförståndslösning inte kan uppnås ska tolkningen av detta avtal avgöras enligt svensk lag och av svensk allmän domstol. Ångermanlands Tingsrätt ska vara första instans.

§ 20 Avtalsexemplar

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar varav parterna tagit var sitt.

Härnösand 2020-

_____	_____
Uno Jonsson Tillväxtchef	Hanna Viklund Mark- & exploateringshandläggare

2020-

_____

Bilagor till avtalet

Bilaga 1: Etableringsplan

Bilaga 2: Kart över markansvisningsområdet, markerad med orange begränsningslinje

Bilaga 3: Detaljplan 2280-P92/1123/1

Datum
2020-03-17

Dnr
KS/2020-000107

Kommunstyrelseförvaltningen
Henrik Petre, 0611-348015
henrik.petre@harnosand.se

Kommunfullmäktige

Hembud i ServaNet

Förslag till beslut

Kommunledningskontoret föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att bifalla ServaNet ABs förslagna förändringar i bolagets bolagsordning, aktieägaravtal och ägardirektiv.

Beskrivning av ärendet

ServaNet hemställer hos kommunfullmäktige i Härnösands kommun om att godkänna förslagna förändringar i bolagsordningen, aktieägaravtal och ägardirektiv. Anledningen är att Bergs Tingslags Elektriska AB (Berg) har för avsikt att avyttra sina aktier i ServaNet AB. Härnösands Energi och Miljö AB är delägare i ServaNet.

Härnösand Energi & Miljö AB, Sundsvall Elnät AB, Timrå kommun och Ånge kommun har förklarat sig vara villiga att köpa Bergs aktier i ServaNet i samband med hembudsförfarandet. Strömsund kommun och Ragunda kommun har framfört att de ej önskar förvärva ytterligare aktier i bolaget.

Aktierna som köps av Berg kommer fördelas proportionerligt till nuvarande ägarandelar i ServaNet. I fördelningen ökar Hemab:s andel med 16 stycken aktier.

Fördelningen av ledamöter i styrelsen blir oförändrad men Bergs suppleantplats tas bort. ServaNets styrelse beslutade 2020-02-24 att bara förslå nödvändiga förändringar i de berörda styrande dokumenten för ServaNet AB men gav ServaNets VD i uppdrag att kalla till ägarmöte 2020-04-28 för att diskutera eventuella ändringar i styrelsens sammansättning.

Kommunledningskontorets bedömning är att föreslå kommunfullmäktige att bifalla ServaNets hemställan om att godkänna de förändringar bolagets bolagsordning, aktieägaravtal och ägardirektiv. Aktierna fördelas proportionerligt och mandaten i styrelsen blir oförändrad vilket ger samma förutsättningar som innan Bergs avyttring av sitt aktiekapital.

Socialt perspektiv

Beslutet anses inte påverka det sociala perspektivet

Ekologiskt perspektiv

Beslutet anses inte påverka det ekologiska perspektivet

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Beslutet anses inte påverka det ekonomiska och juridiska perspektivet då tidigare beslut om att köpa aktierna från Berg redan tagits i kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag kommunfullmäktige 2019-04-29 §52.

Petra Norberg
Tf. Kanslichef

Henrik Petré
Utredare

Bilagor

ServaNets hembud till kommunfullmäktige i Härnösands kommun

Förslag till nytt Aktieägaravtal

Förslag till ny bolagsordning

Förslag till nytt ägardirektiv

Hembud i ServaNet

Med anledning av att Bergs Tingslags Elektriska AB (Berg) har för avsikt att avyttra sina aktier i ServaNet tillskriver vi Er i detta ärende.

Härnösand Energi & Miljö AB (Härnösand), Sundsvall Elnät AB (Sundsvall), Timrå kommun (Timrå) och Ånge kommun (Ånge) har förklarat sig vara villiga att köpa Bergs aktier i ServaNet i samband med hembudsförfarandet. Strömsund kommun (Strömsund) och Ragunda kommun (Ragunda) har framfört att de ej önskar förvärva ytterligare aktier i bolaget.

Vid hembudet ska Bergs aktier fördelas i proportion till nuvarande ägarandelar i bolaget. Det gör att aktierna ska fördelas enlig tabellen nedan.

	Nu	Fördelning	Avrundat	Sedan
Sundsvall Elnät	3200	64,043	64	3264
HEMAB	800	16,011	16	816
Timrå	250	5,003	5	255
Ånge	247	4,943	5	252
Ragunda	90	0,000	0	90
BTEA	90	-90,000	-90	0
Strömsund	180	0,000	0	180
Summa	4857	0,000	0	4857

Till följd av den förändrade ägarbilden måste bolagsordning, aktieägaravtal och ägardirektiv revideras. Enligt aktieägaravtalet ska ServaNets styrelsen vara fulltalig och enig för att lämna förslag till bolagsstämma om ändring av bolagsordning. Enligt bolagsordningen måste förändringar i bolagsordningen dessutom godkännas av kommunfullmäktige i nuvarande ägarkommuner (även Berg). Detta gör att vi måste hemställa hos samtliga delägares kommunfullmäktige, utom Timrå som delegerat beslutsrätten i ärendet till kommunstyrelsen, om att göra nödvändiga ändringar i bolagshandlingarna.

Vid ägarmötet i december 2019 framförde Timrå önskemål om en ordinarie styrelseplats, då de äger fler aktier i bolaget än Ånge, varpå Ånges ombud

förklarade att Ånge inte är beredda att släppa en styrelseplats. Sundsvalls ägarombud lade då fram ett förslag om att utöka styrelsen med två ledamöter, en från Timrå och en från Sundsvall. Då skulle styrelsen bestå av fyra ledamöter inklusive ordförande från Sundsvall, två ledamöter från Härnösand, en ledamot vardera från Ånge och Timrå samt en suppleant vardera från Ragunda och Strömsund. På så sätt skulle Sundsvall behålla ett bestämmandeinflytande i styrelsen, Timrå få en styrelseplats, samtidigt som antalet ledamöter och suppleanter sammantaget inte blir fler än då Berg är delägare. Nuvarande fördelning är ju tre ledamöter från Sundsvall, två från Härnösand och en från Ånge samt en suppleant vardera från Berg, Ragunda, Strömsund och Timrå.

Ägarmöten nämns ej i Aktiebolagslagen och saknar därför mandat att fatta några beslut. Ägarmötena hålls för att bolaget ska kunna informera ägarna om utvecklingen i bolaget, samt diskutera aktuella frågor. Därför hänsköts frågan om vilka förändringar i bolagshandlingarna som ska föreslås till kommunfullmäktige i ägarkommunerna, till följd av hembudet, till ServaNets styrelse.

ServaNets styrelse beslutade på styrelsemötet 2020-02-24 att bara föreslå nödvändiga förändringarna i de berörda styrande dokumenten för ServaNet, dvs inte förändra antalet ledamöter i styrelsen och att bara ta bort Bergs suppleantplats, samt att ge vd i uppdrag att kalla bolagets ägare till ett ägarmöte för att diskutera eventuella ändringar i styrelsens sammansättning. Ägarmötet kommer att hållas i samband med stämman 2020-04-28.

ServaNet hemställer därför hos kommunfullmäktige i Härnösands kommun om att godkänna föreslagna ändringar i ServaNets bolagsordning, aktieägaravtal och ägardirektiv i enlighet med bifogade handlingar.

ServaNet AB

Göran Sörell
Vd

Bilagor

Bolagsordning
Aktieägaravtal
Ägardirektiv

Mellan Sundsvall Elnät AB org. nr 556502-7223 (”**Elnät**”), Härnösand Energi & Miljö AB org. nr 556526-3745 (”**HEMAB**”), Ånge kommun org. nr 212000-2387 (”**Ånge**”), Ragunda kommun org. nr 212000-2452 (”**Ragunda**”), Strömsunds kommun org. nr 212000-2486 (”**Strömsund**”) och Timrå kommun org. nr. 212000-2395 (”**Timrå**”) nedan var och en kallad för **"Part"** eller ”**Aktieägare**” och gemensamt för ”**Aktieägarna**” eller ”**Parterna**” träffas följande

AKTIEÄGARAVTAL

avseende samverkan för drift, utveckling och försäljning av kommunikationslösningar i stadsnät (”**Avtal**”).

BAKGRUND

ServaNet AB (Bolaget) bildades 2008 genom att drift, utveckling och försäljning av bredbandsverksamheterna i Elnät och HEMAB överfördes till det nya bolaget. Från och med 2010 ingår motsvarande verksamhet i Ånge kommun. Verksamheten utökades 2014 till att även omfatta bredbandsverksamheterna i Bergs, Ragunda och Strömsunds kommuner. Sedan 2016 verkar bolaget även i Timrå Kommun. År 2020 avvecklades Bergs delägarskap i bolaget via hembud.

1 Syfte

1.1 Detta Avtal reglerar samverkan i Bolaget mellan Aktieägarna.

1.2 Genom Avtalet har Parterna för avsikt att reglera vissa frågor avseende Bolagets verksamhet och Parternas aktieinnehav i Bolaget.

1.3 Parterna förbinder sig att dels medverka till att detta Avtal blir godkänt av Bolaget i de delar som angår detta Bolag och dels använda sitt inflytande i Bolaget så att bestämmelserna i avtalet följs av Bolaget.

2 Bolaget

2.1 Parterna skall äga samtliga aktier i Bolaget. Bolaget har ett aktiekapital om 4 857 000 kr fördelat på 4 857 aktier om 1 000 kronor vardera. Aktierna fördelar sig enligt följande:

Sundsvall Elnät AB	3 264	aktier
Härnösand Energi & Miljö AB	816	aktier
Ånge kommun	252	aktier
Ragunda kommun	90	aktier
Strömsunds kommun	180	aktier
Timrå kommun	255	aktier
Summa	4 857	aktier

2.2 Önskar ytterligare någon kommun eller något kommunägt företag inträda som aktieägare i Bolaget, och delta i verksamheten under samma förutsättningar som Parterna, skall aktieteckning i första hand ske genom riktad nyemission. Den nye aktieägarens aktieinnehav skall därvid anpassas till övriga delägares aktieinnehav med hänsyn tagen till den nye delägarens omfattning av stadsnätsverksamheten.

2.3 Nya aktieägare skall förklara sig beredda att inträda som delägare bland övriga delägare i Avtalet samt godkänna anslutande avtal med åtföljande rättigheter och skyldigheter.

3 Bolagsordning

3.1 Bolagsordningen skall ha det innehåll som framgår av bilaga till detta avtal.

3.2 Vid bristande överensstämmelse mellan bolagsordningen och Avtalet skall Avtalet äga företräde.

4 Styrelse

4.1 Bolagets styrelse skall bestå av 6 styrelseledamöter och 3 suppleanter. Parterna förbinder sig att tillse att av dem nominerade styrelseledamöter och suppleanter iakttar bestämmelserna i detta Aktieägaravtal.

4.2 Av styrelseledamöterna skall Elnät äga rätt att nominera tre (3) ledamöter, HEMAB två (2) ledamöter och Ånge en (1) ledamot. Strömsund äger rätt att nominera en (1) suppleant, Ragunda en (1) suppleant och Timrå en (1) suppleant. Elnät äger rätt att utse ordföranden i styrelsen och HEMAB att utse vice ordföranden.

4.3 Parterna emellan skall jäv ej anses föreligga vid behandling av frågor i styrelsen som rör förhållande mellan Bolaget och Part.

4.4 Styrelsemöten i Bolaget skall hållas minst fyra (4) gånger per år samt därutöver senast inom två (2) veckor efter det att någon av Parterna framställt begäran därom till styrelsens ordförande.

4.5 För giltigt styrelsebeslut i följande frågor krävs att styrelsen varit fulltalig och enig.

a. Förslag till bolagsstämma om ändring av bolagsordning
b. Förslag till bolagsstämma om ändring av bolagets aktiekapital
c. Förslag till bolagsstämma om ändring av verksamhetens inriktning
d. Fastställande av budget och affärsplan för varje år
e. Ingående av avtal/överenskommelse, vilken – oavsett kontraktsvärdet – är av strategisk eller principiell betydelse

Om beslut i fråga, där enighet enligt ovan krävs, ej kan fattas beroende på att styrelseledamot inte är närvarande vid sammanträdet eller om enighet eljest ej

uppnås, skall ärendet bordläggas och avgöras vid ett styrelsesammanträde att hållas tidigast två och senast fyra veckor därefter på tid som ordföranden bestämmer. Uppnås ej heller vid detta senare styrelsesammanträde enighet skall, på yrkande av styrelseledamot, frågan hänskjutas till avgörande på bolagsstämma, att hållas tidigast två och senast fyra veckor därefter på tid som ordföranden bestämmer.

5 Verkställande direktör

5.1 Verkställande direktören skall utses av styrelsen. Beslut härom skall föregås av samråd mellan Parterna.

6 Revisorer

6.1 Var och en av Parterna har rätt att nominera en revisor och en revisorssuppleant som skall utses av bolagsstämman. Minst en revisor och revisorssuppleant skall vara auktoriserade.

7 Lekmannarevisorer

7.1 Kommunfullmäktige i Sundsvall och i Härnösand har rätt att utse vardera en lekmannarevisor.

8 Firmateckning

8.1 Firman tecknas av styrelsen eller av två styrelseledamöter i förening eller av en styrelseledamot och verkställande direktören i förening. Verkställande direktören äger alltid rätt att teckna firman inom ramen för den löpande förvaltningen.

9 Arkivering av handlingar

9.1 Bolagets skyldighet att enligt gällande arkivlagstiftning föra arkiv skall fullgöras av arkivmyndigheten i Sundsvall.

10 Ikraftträdande och giltighet

10.1 Avtalet träder i kraft när det undertecknats av Parterna.

11 Avtalstid och konsekvenser för Parterna vid uppsägning av avtalet

11.1 Avtalet gäller till utgången av år 2021 för det fall ingendera av parten sagt upp avtalet till upphörande senast tolv (12) månader före avtalstidens utgång förlängs avtalstiden med 1 år i sänder, med arton (18) månaders uppsägningstid.

11.2 För det fall någon av Parterna säger upp Avtalet till upphörande, utan att avtalsbrott föreligger, skall denne erbjuda övriga Parter aktierna i Bolaget till aktiernas substansvärde, det vill säga Bolagets bokförda tillgångar minus bokförda skulder delat med antalet aktier. Aktierna fördelas mellan övriga Parter i proportion till deras aktieinnehav.

11.3 För det fall att Part begått väsentligt avtalsbrott, och inte efter skriftligt påpekande vidtar rättelse inom trettio (30) dagar, skall övriga Parter äga rätt att säga upp Avtalet till omedelbart upphörande. I sådant fall skall den Part som begått avtalsbrottet vara skyldig att överlåta aktierna i Bolaget till övriga Parter för det vid tiden samlade kvotvärdet av de aktuella aktierna samt därutöver ersätta de andra Parterna för den skada som avtalsbrottet föranlett. Aktierna fördelas mellan övriga Parter i proportion till deras aktieinnehav.

12 Övriga bestämmelser

12.1 I de fall Parterna önskar utnyttja Bolagets tjänster för olika uppgifter i Parternas övriga verksamhet skall avtal för sådana uppdrag och åtaganden träffas för varje särskilt fall på affärsmässiga grunder.

12.2 Ändringar och tillägg till detta Avtal skall vara skriftligt avfattade och undertecknade av behörig företrädare för varje Part för att vara bindande

12.3 Lag (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag skall inte äga tillämpning på detta Avtal

12.4 Eventuella tvister mellan Parterna i anledning av detta Avtal, vilka inte kan lösas genom förhandlingar mellan Parterna, skall avgöras med tillämpning av svensk rätt med Sundsvall tingsrätt som första instans.

Detta avtal har upprättats i sex exemplar av vilka parterna tagit var sitt

Sundsvall den.....

.....	.....
Sundsvall Elnät AB	Sundsvall Elnät AB

Härnösand den.....

.....	.....
Härnösand Energi & Miljö AB	Härnösand Energi & Miljö AB

Ånge den.....

.....	.....
Ånge kommun	Ånge kommun

Strömsund den.....

……..	……
Strömsund kommun	Strömsund kommun

Hammarstrand den.....

…….	……
Ragunda Kommun	Ragunda kommun

Timrå den.....

…….	…….
Timrå kommun	Timrå kommun

BOLAGSORDNING FÖR SERVANET AKTIEBOLAG

§1 FIRMA

Bolagets firma är ServaNet AB.

§ 2 SÄTE

Styrelsen skall ha sitt säte i Sundsvall.

§ 3 VERKSAMHETSFÖREMÅL

Bolaget har till föremål för sin verksamhet att i inhyrda svartfibernät ansvara för drift, utveckling och försäljning av kommunikationslösningar i öppna, konkurrenskraftiga stadsnät samt vid behov bygga ut det befintliga svartfibernätet på uppdrag av dess ägare.

§ 4 VERKSAMHETENS SYFTE

Ägarnas syfte med bolaget är att, med bibehållet lokalt ägande av svartfibernäten, skapa ökade förutsättningar för stadsnätens verksamhet och tillhandahålla en öppen, robust och framtidssäker ICT-infrastruktur (Information and Communication Technology) tillgänglig för alla.

Bolaget skall i huvudsak verka utifrån ett regionalt perspektiv.

§ 5 BEFOGENHETSBEGRÄNSNINGAR

Bolaget ska i sin verksamhet agera med iakttagande av samma begränsande villkor som skulle ha gällt för det fall bolagets verksamhet istället utförts i kommunal regi. Detta innebär att bolaget kontinuerligt ska säkerställa att det agerar väl inom ramen för det kommunala ändamålet med bolagets verksamhet (den kommunala kompetensen) samt med efterlevnad av de befogenhetsbegränsande principer som reglerar den kommunala förvaltningen.

Bolaget äger endast göra avsteg från nämnda principer i den utsträckning författningsreglerade undantag så medger.

§ 6 AKTIEBELOPP

Aktiekapitalet skall utgöra lägst SEK 4 000 000 och högst SEK 16 000 000.

§ 7 AKTIEANTAL

Antalet aktier i bolaget skall vara lägst 4 000 och högst 16 000.

§ 8 STYRELSE

Styrelsen skall bestå av sex ledamöter samt tre suppleanter.

Kommunfullmäktige i Sundsvall skall utse tre ledamöter. Kommunfullmäktige i Härnösand skall utse två ledamöter. Kommunfullmäktige i Ånge skall utse en ledamot. Kommunfullmäktige i Strömsund, Ragunda och Timrå kommuner utser var sin suppleant.

Styrelseordförande utses av kommunfullmäktige i Sundsvall. Övrig konstituering sker inom styrelsen.

§ 9 REVISORER

För granskning av bolagets årsredovisning och räkenskaper samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning utses av bolagsstämman minst en revisor.

§ 10 LEKMANNAREVISORER

För samma period som gäller för bolagets revisor utses av bolagsstämman två lekmannarevisorer.

§ 11 KALLELSE TILL ÅRSSTÄMMA

Kallelse till årsstämma skall ske genom brev till aktieägarna tidigast fyra veckor och senast två veckor före stämman.

§ 12 ÄRENDEN PÅ ORDINARIE BOLAGSSTÄMMA (ÅRSSTÄMMA)

På ordinarie bolagsstämma skall följande ärenden förekomma till behandling.

1. Val av ordförande vid stämman;
2. Upprättande och godkännande av röstlängd.
3. Val av en eller två justeringsmän;
4. Prövning av om stämman blivit behörigen sammankallad.
5. Godkännande av dagordning.
6. Framläggande av årsredovisningen, revisionsberättelsen och lekmannarevisorns granskningsrapport.
7. Beslut om
   a) fastställelse av resultat- och balansräkning samt i förekommande fall koncernresultat- och koncernbalansräkningen;
   b) dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen;
   c) ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och verkställande direktören.
8. Fastställande av arvoden åt styrelsen med suppleanter, revisor och lekmannarevisorer.
9. I förekommande fall val av revisor.

10. Val av styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, ordförande och vice ordförande i styrelsen.
11. I förekommande fall val av lekmannarevisorer.
12. Annat ärende som ankommer på bolagsstämman att besluta enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen.

§ 13 RÄKENSKAPSÅR

Bolagets räkenskapsår skall vara kalenderår.

§ 14 RÖSTRÄTT

Vid bolagsstämma får varje röstberättigad rösta för fulla antalet av honom företrädda aktier utan begränsning i röstetalet.

§ 15 HEMBUD

Har aktie övergått till person, som inte förut är aktieägare i bolaget, skall aktien genast hembjudas aktieägare till inlösen genom skriftlig anmälan hos bolagets styrelse. Åtkomsten av aktien skall därvid styrkas samt, där aktien övergått genom köp, uppgift lämnas om den betingade köpeskillingen.

När anmälan gjorts om akties övergång, skall styrelsen genast skriftligen meddela detta till varje lösningsberättigad, vars postadress är införd i aktieboken eller eljest är känd för bolaget, med en anmodan till den som önskar begagna lösningsrätten, att skriftligen framställa lösningsanspråk hos bolaget inom två månader, räknat från anmälan hos styrelsen om akties övergång. Lösningsrätten ska inte kunna utnyttjas för ett mindre antal aktier än erbjudandet omfattar.

Anmäler sig flera Lösningsberättigade, skall företrädesrätten dem emellan fördelas i proportion till deras tidigare innehav. Vid fördelningen ska gälla att avrundning sker uppåt eller nedåt till närmast heltal aktier. Lösenbeloppet ska, där aktierna förvärvas genom köp, maximalt utgöras av köpeskillingen enligt erbjudandet. Lösenbeloppet ska erläggas inom en månad från den tidpunkt lösenbeloppet blev bestämt av aktieägarna eller genom dom i allmän domstol med Härnösands Tingsrätt som första instans.

Lösenbeloppet skall utgöras, där fånget är köp, av köpeskillingen, men eljest av belopp, som, om parterna inte kommer överens, bestämmes i den ordning lagen (1999:116) om skiljeförfarande stadgar. Lösenbeloppet skall erläggas inom en månad från den tidpunkt, då lösenbeloppet blev bestämt. Talan i fråga om inlösen skall väckas inom högst två månader från den dag då lösningsanspråket framställdes hos bolaget.

Om inte inom stadgad tid någon lösningsberättigad framställer lösningsanspråk eller lösen inte erläggs inom föreskriven tid, äger den som gjort hembudet, att bli registrerad för aktien.

§ 16 LIKVIDATION

Vid bolagets likvidation skall bolagets behållna tillgångar utskiftas bland aktieägarna.

§ 17 KOMMUNFULLMÄKTIGES STÄLLNINGSTAGANDE

Bolaget skall inhämta fullmäktiges i de kommuner som är direkta eller indirekta ägare i bolaget ställningstagande innan sådana beslut fattats i verksamheten som är av principiell betydelse eller annars av större vikt.

§ 18 ÄNDRING AV BOLAGSORDNING

Denna bolagsordning får inte ändras utan medgivande av kommunfullmäktige i Sundsvall, Härnösand, Ånge, Strömsund, Ragunda och Timrå.

ÄGARDIREKTIV FÖR SERVANET AB

Detta ägardirektiv avser ServaNet AB, (556765-9296), (nedan kallat bolaget) och har fastställts på bolagsstämma 20XX-XX-XX.

1. Bolaget som en del av kommunala organisationer

Bolaget ägs av Härnösand Energi & Miljö AB, Ragunda kommun, Sundsvall Elnät AB, Strömsunds kommun, Timrå kommun och Ånge kommun.

Bolaget är en del av ägarnas verksamhet. Bolaget ska i sin verksamhet beakta det kommunala ägandet. Bolagets verksamhet regleras, utöver av lag och av bolagsordningen, av direktiv som fastställts av bolagsstämma.

Bolagets verksamhet bedrivs på en marknad och kan sålunda vara utsatt för konkurrens och kommersiella krafter i långt större omfattning än annan kommunal verksamhet.

2. Ägarnas direktivrätt

Bolagets styrelse och verkställande direktör har att följa utfärdade direktiv från bolagsstämma, såvida dessa inte strider mot bolagsordningen, aktieägaravtal, mot tvingande bestämmelser i lag eller annan författning, exempelvis aktiebolagslagen och offentlighets- och sekretesslagen, eller strider mot bolagets intresse.

Detta ägardirektiv är ett komplement till bolagsordningen och aktieägaravtal.

3. Kommunernas ledningsfunktion

Bolaget står enligt 6 kap. 1 § kommunallagen under uppsikt av kommunstyrelserna i ägarkommunerna.

Kommunstyrelserna har rätt att ta del av bolagets handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolaget och dess verksamhet. Bolaget ska lämna den information om verksamheten som kommunstyrelserna begär. Den närmare omfattningen av informationen fastställs i samråd med bolagets styrelse.

4. Sekretess

Föreligger på grund av lagstadgad sekretess hinder mot att överlämna viss uppgift till ägarna får uppgiften uteslutas. Bolaget ska i så fall uppge att strykning eller utelämnande skett.

5. Ägaridé

ServaNet AB är ett kommunägt bolag som därmed ska erbjuda insyn från medborgarnas sida.

Den grundläggande uppgiften är att ansvara för drift, utveckling och försäljning av kommunikationslösningar i öppna, konkurrenskraftiga bredbandsnät i ägarkommunerna, samt vid behov bygga ut det befintliga svartfibernätet på uppdrag av ägarna. Kunderna ska erbjudas god kvalitet, störningsfria leveranser och närhet. Låga priser ska prioriteras före hög avkastning.

Bolaget ska drivas affärsmässigt, ansvarsfullt och kostnadseffektivt med högt ställda krav på långsiktighet i ekonomiska överväganden, god arbetsmiljö, miljöhänsyn och hållbarhet i ett socialt perspektiv. Bolaget ska vara en god samhällsaktör där hållbart företagande och etiska förhållningssätt bidrar till samhällsutvecklingen i ett helhetsperspektiv. Bolagets agerande har betydelse inte bara för medarbetare och kunder utan för alla som påverkas av dess verksamhet. Bolaget kan i samverkan med andra bidra med insatser för aktuella utmaningar i samhället.

Bolaget ska engagera sig i utvecklingsarbete som rör nya informationstekniska lösningar och därmed ge inspiration för nytänkande.

För utveckling av regionen ska bolaget samverka med andra kommunala verksamheter, kunder, företag, myndigheter och med närliggande kommuner utanför ägarkretsen.

6. Nätutbyggnad

Bolaget ska vara behjälpligt med att uppfylla målen i ägarkommunernas bredbandspolicys samt samordna utbyggnadsprojekt av fibernätet. Möjligheter till extern finansiering ska undersökas.

7. Ekonomiska mål

Bolaget ska bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att kostnaderna för verksamheten täcks genom intäkter från bolagets kunder.

Bolaget ska nå ett resultat i verksamheten som motsvarar minst 2 % av omsättningen.

Bolaget ska eftersträva att vid varje tillfälle ha en soliditet på minst 30 %.

8. Finansiering

Bolagets verksamhet finansieras via intäkter från bolagets kunder.

Finansiering ska i normalfallet ske med egna medel. Vid behov kan extern lånefinansiering direkt från den finansiella marknaden ske, eventuellt i kombination med insatt eget kapital från delägarna.

9. Kapitalförvaltning

Bolaget ska följa Sundsvalls kommuns finanspolicy och ska ingå i Sundsvalls kommuns koncernkontorutin.

Företaget har rätt att placera eventuellt överskott av likvida medel hos annan om bättre förräntning kan erhållas än vid placering på koncernkontot.

Företaget har inte rätt att pantsätta tillgångar för något ändamål.

10. Information och ägardialog

Ägarna ska fortlöpande hållas informerade av bolaget om dess verksamhet. Bolaget ska initiera möten med ägarna om omständigheterna så påkallar.

Bolaget ska till ägarna redovisa bolagets ställning och resultat per den 30/4, 31/8 och 31/12. Bolaget ska därvid uppmärksamma ägarna på viktigare omständigheter och förändringar som kan inverka på bolagets verksamhet.

Ägarna ska utan anmodan få del av

- protokoll från bolagsstämma
- protokoll från styrelsesammanträde
- bolagets årsredovisning med revisionsberättelse och granskningsrapport från lekmannarevisor.

Bolagets ordförande, VD och andra nyckelpersoner i bolaget ska delta vid möte med företrädare för ägarna när så påkallas.

11. Samverkan och helhetssyn

Stor vikt ska läggas vid helhetssyn och samverkan med ägarna, i såväl löpande arbete som utvecklingsfrågor.

Företaget ska därtill ha en aktiv dialog och samverkan med ägarna gällande ekonomi, marknadsföringsfrågor med mera.

12. Extraordinär händelse

Bolaget har skyldighet att bistå ägarnas organisation för extraordinära händelser. Bolaget ska även upprätta en egen plan för extraordinära händelser, revidera planen årligen och se till att planen bygger på riskanalyser inom verksamheten.

13. Budget och verksamhetsplan

Bolaget ska årligen fastställa verksamhetsplan med strategiska mål för de närmaste fyra räkenskapsåren och budget för nästkommande räkenskapsår. Fastställd verksamhetsplan och budget ska tillställas ägarna senast den 1/11.

14. Bolagsstämma

Bolaget ska årligen senast 30/4 hålla ordinarie bolagsstämma (årsstämma).

Av bolagsordningen framgår hur kallelse till bolagsstämma ska ske.

15. Förvaltningsberättelse

Bolagets styrelse ska årligen i förvaltningsberättelsen, utöver vad aktiebolagslagen stadgar, redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det i bolagsordningen och dessa direktiv angivna syftet och ramarna med densamma.

Uttalandet ska vara så utformat att det kan läggas till grund för kommunstyrelsernas uppsikt och beslut enligt 6 kap. 1 och 1 a §§ kommunallagen samt till lekmannarevisorernas granskning.

16. Granskningsrapporten

Bolagets lekmannarevisorer ska årligen i sin granskningsrapport yttra sig om huruvida bolaget bedrivits på ett ändamålsenligt sätt utifrån det syfte som angivits i bolagsordningen och i detta ägardirektiv, samt de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten.

Om lekmannarevisorerna inom ramen för sin granskning finner brister i de avseenden som anges i första stycket ska lekmannarevisorerna löpande kommunicera sina iakttagelser med bolagets ägare.

Datum
2020-02-28

Dnr
KS/2020-000086

Kommunstyrelseförvaltningen
Petra Norberg, 0611-34 85 30
petra.norberg@harnosand.se

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens yttrande av revisionsrapport ”Grundläggande granskning”

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att anta kommunstyrelseförvaltningens yttrande angående revisionsrapporten ”Grundläggande granskning” som sitt eget, samt

att översända yttrandet i sin helhet till revisonen.

Beskrivning av ärendet

KPMG har på uppdrag av kommunens revisorer genomfört en grundläggande granskning2020-02-20 för att bedöma om styrelsen har skapat förutsättningar för tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten. Revisionen önskar att kommunstyrelsen lämnar synpunkter på de slutsatser som redovisas i rapporten senast den 15 maj.. Revisionskriterierna har utgått ifrån om rutinerna uppfyller:

- Kommunallagen 6 kap. § 6
- Gällande lagar och rekommendationer
- Tillämpbara interna regelverk och policys

Följande rekommendationer har lämnats i rapporten:

Revisionen anser att:

- Kommunstyrelsen regelbundet bör följa upp samtliga indikatorer och måltal för att säkerställa att de övergripande målen nås. Detta för att vid avvikelser kunna fatta beslut om måluppfyllande åtgärder. Vi rekommenderar därför att styrelsen ser över styrning och uppföljning mot kommunfullmäktiges mål.
- Revisionen bedömer att kommunstyrelsen i samråd med nämnderna bör förstärka arbetet med den interna kontrollen och säkerställa att den interna kontrollen omfattar de mest väsentliga risker och att dessa regelbundet följs upp löpande under året. Styrelsen bör upprätta en risk- och väsentlighetsanalys för att identifiera och

säkerställa att de mest kritiska områdena följs upp. Vi rekommenderar kommunstyrelsen att förstärka arbetet med internkontroll.

Socialt perspektiv

Ingen påverkan

Ekologiskt perspektiv

Ingen påverkan

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Granskningen och bedömningen av hur styrelsen skapat förutsättningar för tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av verksamheterna utgår från rutiner som ska uppfyllas utifrån kommunallagen 6 kap §6 och andra gällande lagar och rekommendationer. Yttrande över granskningen utgår från styrelsens avsikt att följa nämnda lagar och rekommendationer.

Beslutsunderlag

Revisionsrapport ”Grundläggande granskning” 2020-02-20

Lars Liljedal
Kommundirektör

Petra Norberg
t.f. kanslichef

Bilagor

Bilaga – Yttrande ”Grundläggande granskning” 2020-05-05

Kommunstyrelseförvaltningen
Petra Norberg
Petra.norberg@harnosand.se

Kommunstyrelsens yttrande på revisionens slutsatser i Grundläggande granskning

Som ett led i revisionens granskning av all verksamhet som bedrivs inom styrelsens verksamhetsområde, har revisionen genomfört en grundläggande granskning under 2019. Granskningens syfte är att bedöma om styrelsen har skapat förutsättningar för tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten. Granskningen har genomförts genom webbenkät till ledamöter i kommunstyrelsen, i dialog med presidiet för tillfälle att ställa kompletterande frågor samt dokumentstudier.

Revisionens bedömning

Revisionens sammanfattande bedömning är att de ställer sig positiv till att styrelsen utarbetat egna mål, men att indikatorerna och måltalen regelbundet bör följas upp för att säkerställa att målen uppnås och för att möjliggöra att styrelsen kan fatta beslut under året om måluppfyllande åtgärder.

I uppföljningen av internkontroll är bedömningen att det är bristande följsamhet i kontrollerna och att det saknas tydlig koppling mellan kontrollerna och verksamheternas processer. Arbetet med internkontroll bör förstärkas och säkerställa att kontrollerna omfattar de mest väsentlig riskerna, samt att de följs upp. Revisionen anser att styrelsen bör följa upp internkontroll löpande under året. Styrelsen bör upprätta en risk – och väsentlighetsanalys för att identifiera och säkerställa att de mest kritiska områdena följs upp.

Revisionens rekommendationer

Revisionen rekommenderar att kommunstyrelsen ser över styrning och uppföljning mot kommunfullmäktiges mål.

Svar: Kommunstyrelsen tar till sig revisionens synpunkter och rekommendationer och menar att de utvecklingsprocesser som startade i slutet av 2019 och som pågår under 2020 kommer att fullgöra revisionens rekommendationer, men att det inte är fullt implementerat förrän 2021.

Styrleden är ett genomgripande arbete för att se över planering, genomförande och uppföljning i kommunstyrelsen och organisationens stora processer. Processerna avser verksamhetsplanering, budgetprocessen och

uppföljning. I alla processer ingår mål, måluppfyllelse och uppföljning av densamma. Nyckeltal som spelar mot kommunstyrelsen mål och resultatuppdrag tydliggörs för att säkerställa att de och arbetet bidrar till ökad måluppfyllelse. I kommunstyrelsens uppsiktsplikt kommer det inför 2021 att tydliggöras i riktlinje för uppsiktsplikten hur uppföljningen ska genomföras, av vem och när. Kommunstyrelsen anser att måluppfyllelsen är en viktig del av uppsiktsplikten och att uppföljningen kan ske på flera olika sätt.

Revisionen rekommenderar att förstärka arbetet med internkontroll

Svar: Kommunstyrelsen tar till sig av revisionens synpunkter och rekommendationer för att förstärka arbetet med internkontroll. Kontrollpunkter som följs upp en gång per år kommer att finnas kvar i viss mån, då de är värdefulla att följa upp i relation till andra jämförbara kommuner.

Dessa åtgärder kommer att vidtas inför beslut om internkontrollplan i kommunstyrelsen för 2021:

- Upprättande av bruttorisklista som är kopplade till verksamhetsprocesserna, med tillhörande risk och väsentlighetsanalys som grund för beslut och prioriteringar av internkontrollpunkter för kommande år.
- Upprätta fler uppföljningsmoment för interna kontrollpunkter under året, i de kontrollpunkter det är möjligt att göra förbättringsåtgärder under året.
- Att genom rutinbeskrivningar i förvaltningen, implementera ovanstående.

Petra Norberg

Region Västernorrlands försäljning av delar av aktieinnehav och tre kommuners köp av aktier i Ostkustbanan 2015 AB

Förslag till beslut

Tillväxtavdelningen föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta:

att godkänna Region Västernorrlands försäljning av 190 aktier i Ostkustbanan 2015 AB á 100 kronor styck för en total summa om 19 000 kronor till Timrå kommun,

att godkänna Region Västernorrlands försäljning av 200 aktier i Ostkustbanan 2015 AB á 100 kronor styck för en total summa om 20 000 kronor till Sollefteå kommun,

att godkänna Region Västernorrlands försäljning av 100 aktier i Ostkustbanan 2015 AB á 100 kronor styck för en total summa om 10 000 kronor till Ånge kommun, samt

att ovanstående beslut gäller under förutsättning att samtliga delägare i bolaget godkänner affären.

Beskrivning av ärendet

Tre kommuner i Västernorrland (Sollefteå kommun, Timrå kommun och Ånge kommun) har beslutat köpa aktier (Timrå kommun) eller är mitt i processen med att fatta beslut om att köpa aktier i bolaget Ostkustbanan 2015 AB (Sollefteå kommun och Ånge kommun).

Aktierna säljs av Region Västernorrland till respektive kommun (Sollefteå kommun 2,0 procent, Timrå kommun 1,9 procent och Ånge kommun 1,0 procent) och måste godkännas av alla delägare.

Beslut från respektive ägare bör vara fattade och kommunicerade innan bolagsstämman 15 maj 2020.

Bakgrund

Sedan bolaget (Ostkustbanan 2015 AB) bildades 2015 har ägargruppen varit intakt och består av de båda regionerna (Gävleborg och Västernorrland) samt kustkommunerna i de två länen med undantag för Timrå kommun.

De kommuner i Västernorrland som inte redan är ägare i bolaget har antingen redan fattat beslut om att förvärva aktier (Timrå kommun) eller har meddelat att man vill köpa aktier (Sollefteå kommun och Ånge kommun). Därmed har alla kommuner i Gävleborgs län som inte redan är ägare i bolaget (Bollnäs kommun, Hofors kommun, Ljusdals kommun, Ockelbo kommun, Ovanåkers kommun och Sandvikens kommun) också erbjudits att förvärva aktier. Alla kommuner i Gävleborgs län som har erbjudits att köpa aktier har valt att avstå.

Upplägget bakom fördelningen av aktier är att 50 procent av aktierna ska ägas i respektive län (Gävleborg och Västernorrland). Regionerna ska äga minst 25 procent av aktierna och kommunerna tillsammans i en region maximalt 25 procent tillsammans. Fördelningen mellan kommunerna är baserat på SCB:s befolkningssiffror från 2012 och 2013. I Västernorrland avrundades aktieandelarna till en decimal, vilket inte gjordes i Gävleborg.

Tabell: Förteckning över befintliga och presumtiva delägare i bolaget samt andel aktieinnehav

Befintliga delägare	Andel aktier (%)	Presumtiva delägare	Andel aktier (%)
Region Gävleborg	*34,80*	*Gävleborg*	
Gävle kommun	8,78	Bollnäs kommun	2,36
Hudiksvalls kommun	3,30	Hofors kommun	0,84
Nordanstigs kommun	0,85	Ljusdals kommun	1,69
Söderhamns kommun	2,27	Ockelbo kommun	0,51
		Ovanåkers kommun	1,02
		Sandvikens kommun	3,38
Region Västernorrland	*29,9*	*Västernorrland*	
Härnösands kommun	2,5	Sollefteå kommun	2,0
Kramfors kommun	1,9	Timrå kommun	1,9
Sundsvalls kommun	10,0	Ånge kommun	1,0
Örnsköldsviks kommun	5,7		

Då inte alla kommuner valde att köpa aktier i bolaget 2015 köpte respektive region de andelar som kommunerna avstått från att förvärva. I Gävleborg köpte regionen totalt 34,8 procent av aktierna, 25 procent som reserverad andel samt andelen om totalt 9,8 procent som sex kommuner i Gävleborg gemensamt avstått från att förvärva. I Västernorrland köpte regionen 29,9 procent av aktierna, 25 procent som reserverad andel samt andelen om totalt 4,9 procent som tre kommuner i Västernorrland avstått från att förvärva.

Lars Liljedahl
Kommundirektör

Bilagor

Bilaga 1 Aktieägaravtal fastställt 2018-05-18 § 16

Bilaga 2 Ägardirektiv fastställt 2018-05-18 § 17

Bilaga 3 Bolagsordning fastställd 2018-05-18 § 18

Aktieägaravtal mellan delägarna i Ostkustbanan 2015 AB

Organisationsnummer 559021-6262

Mellan kommunerna
Örnsköldsviks, 212000-2445
Kramfors, 212000-2429
Härnösands, 212000-2403
Sundsvalls, 212000-2411
Nordanstigs, 2120002312
Hudiksvalls, 212000-2379
Söderhamns, 212000-2353
Gävle, 212000-2338, *samt*
Landstinget Västernorrland, 232100-0206 *och*
Region Gävleborg, 232100-0198
(nedan gemensamt benämnda Part eller Parterna) har denna dag träffats följande

Detta aktieägaravtal ersätter tidigare avtal, från den 27 januari 2016, mellan Parterna.

§ 1 Inledning

I syfte att reglera mellanhavanden mellan aktieägarna i Ostkustbanan 2015 AB (nedan kallat Bolaget) har detta aktieägar-avtal ingåtts med lydelse enligt §§ 2 – 19 nedan. Aktierna ägs av Parterna enligt fördelningen i bilaga 1.

§ 2 Bolagets syfte, ändamål och verksamhet

Syfte och ändamål
Parterna bildade Bolaget den 23 juli 2015 med syfte och ändamål att verka för utbyggnad av dubbelspår och snabbtågsstandard på Ostkustbanan, Gävle-Härnösand (Nya Ostkustbanan).

Verksamhet
Bolaget ska samordna de för Parterna gemensamma frågorna rörande utbyggnaden av Nya Ostkustbanan och dess framtida trafikering, det vill säga information-, samverkan-, analys-, och påverkansarbete. Bolagets ska informera och bedriva påverkans-arbete för att beslutsfattare inom EU samt på nationell, regional och lokal nivå och övriga ska komma till insikt med nödvändigheten av satsningarna på banutbyggnad och trafikering av Nya Ostkustbanan.

Myndigheter och andra, som ansvarar för Nya Ostkustbanans fysiska utbyggnad, ska påverkas att genomföra utbyggnadsprocessens olika delar med hög effektivitet i syfte att söka korta Nya Ostkustbanans planerings- och produktionstid.

Bolaget ska även föra dialog med staten och andra samt medverka i förhandlingar för att få till stånd avsedd infrastruktur.

Bolaget ska se till att största möjliga samordning sker av Parternas beslutsprocesser samt övriga erforderliga insatser.

Ett regionalt helhetsperspektiv ska ligga till grund för inriktningen av arbetet.

Bolagets syfte, ändamål och verksamhet framgår även av bolagsordningen.

Informationsarbetet ska bedrivas med stor öppenhet och inbjuda till dialog och delaktighet med berörd allmänhet och andra intressenter.

Behovet av helhetssyn gör att även andra internationella, nationella och lokala bansystem behöver beaktas. Nya Ostkustbanan ingår bland annat som en del i Botniska korridoren och bansystemets funktion ska särskilt uppmärksammas i Bolagets verksamhet.

§ 3 Val av styrelserepresentanter

Av bolagsordningens § 7 följer att Bolagets styrelse ska utses av stämman.

För att säkerställa att varje kommun, landsting och region blir representerade med en (1) ledamot vardera är parterna överens om att respektive kommun, landsting och region i god tid inför varje årsstämma ska nominera en representant vardera för uppdrag som ledamot i styrelsen.

Varje Part ska senast två (2) månader före stämma där val ska hållas meddela Bolaget vem som nominerats som ledamot till styrelsen.

Parterna förbinder sig genom detta avtal att acceptera varje annan Parts nominering och rösta för den kandidaten vid val på stämman.

I det fall en styrelseledamot avgår ska den ägare som ledamoten företrätt nominera ny representant. Inval sker vid extra bolagsstämma.

Styrelseledamot som inte kan närvara har rätt att utse en mötesdeltagare. Mötesdeltagaren ska vara adjungerad, det vill säga ha närvaro- och yttranderätt men inte beslutsrätt.

§ 4 Val av lekmannarevisor

Två (2) lekmannarevisorerna ska utses av bolagsstämman, en person som är revisor i region/landsting och en person som är revisor i kommun.

Parterna är överens om att lekmannarevisorer ska utses enligt följande efter första mandatperioden enligt följande i fyraårsperioder;

a) Region Gävleborg och Landstinget Västernorrland nominerar en (l) lekmannarevisor för varannan mandatperiod. Region Gävleborg nominerar revisorn vid årsstämman 2019 osv.
b) För kommunerna sker nomineringen av en (1) lekmannarevisor för fyraårs mandatperioder enligt följande ordning med start 2019.
   1 Örnsköldsviks kommun
   2 Söderhamns kommun
   3 Kramfors kommun
   4 Hudiksvalls kommun
   5 Härnösands kommun
   6 Nordanstigs kommun
   7 Sundsvalls kommun
   8 Gävle kommun

Därefter fortsätter nomineringen enligt samma ordning på nytt. Den Part som enligt detta avtal ska nominera lekmannarevisor ska anmäla sin nominerade kandidat till Bolaget senast sex (6) veckor före stämma där val till lekmannarevisor ska hållas.

Genom detta Avtal förbinder sig parterna att i samband med val på bolagsstämma (årsstämma) rösta på den kandidat som nomineras enligt föreskrift i detta avtal.

I det fall en lekmannarevisor avgår ska den Part som nominerat avgående ledamot nominera ny kandidat till Bolaget. Inval sker vid extra bolagsstämma.

§ 5 Ägarforum

Ägarforumet ska bestå av två (2) representanter från varje ägare, en (1) ledamot och en (1) suppleant, där ledamoten ska representera den politiska majoriteten och suppleanten ska representera den politiska oppositionen. Till ledamot eller suppleant i ägarforumet får inte väljas person som är ledamot i Bolagets styrelse.

Ägarforumet ska ha minst ett (1) möte per år. Ägarforumet ska också ha möte om någon av ägarna, Bolagets styrelse eller verkställande direktör så önskar.

Suppleanter har alltid rätt att närvara och delta i överläggningarna vid ägarforumets möte.

Region Gävleborg och Landstinget Västernorrland är gemensamt sammankallande för ägarforumet.

Ägare ska meddela Bolaget och övriga ägare vilka personer som är utsedda till representanter i ägarforumet.

§ 6 Ägardirektiv

Vid var tidpunkt gällande ägardirektiv ska ange de styrande förutsättningarna för Bolagets verksamhet. Dessa dokument ska beredas i samverkan mellan Parterna genom Ägarforumet.

§ 7 Finansiering

Delar av verksamheten kan komma att drivas och finansieras via EU, andra offentliga medel eller intäkter från olika uppdrag eller dylikt. Det åligger Bolaget att särskilt bevaka möjligheten att erhålla externa bidrag till verksamheten.

Utöver eventuell extern finansiering ska Parterna tillskjuta erforderliga resurser för Bolagets verksamhet. För det fall Bolagets verksamhet kräver att medel från ägarna ska tillskjutas Bolaget ska Parterna vara överens om densamma.

Samma procentuella fördelning av aktieägarnas insatser som för aktiefördelning gäller för köp av tjänster eller tillskjutande av tillskott från aktieägarna om inte annat särskilt överenskommes.

Istället för tillskott från aktieägarna kan medel till Bolaget tillskjuts genom att ägarna köper tjänster (lobbytjänster avseende Nya Ostkustbanans förverkligande) av Bolaget.

Utöver respektive andel av Bolagets aktiekapital ska Parterna i första hand köpa tjänster av Bolaget alternativt tillskjuta medel på annat sätt som överenskommes mellan Parterna.

Köpet av tjänster eller tillskjutande av medel på annat överenskommet sätt ska ske årligen i förskott eller i kortare intervaller (t.ex. kvartal) om Bolaget bedömer det som nödvändigt. Tillskjutandet sker mot faktura eller annan verifikation, beroende på typen av tillskott.

Parterna har kommit överens om finansiering för att täcka verksamhetens kostnad de tre första åren, det vill säga perioden 2015-2017. Finansieringen för år 1 (2015) var 2 000 000 kr, år 2 (2016) 3 000 000 kr och år 3 (2017) 3 000 000 kr. Fördelning som fastställdes av Parterna den 27 januari 2016 framgår av bilaga 1.

Parterna ska vid var tredje årsstämman, med början 2017, besluta om finansiering av kommande tre (3) årsperiod, dvs 2018 – 2020, 2021 – 2023 etc.

§ 8 Budget och verksamhetsplan

Bolagets styrelse upprättar och fastställer Bolagets budget och verksamhetsplan i enlighet med Ägardirektivet.

Ägarforumet och Bolaget ska gemensamt bestämma om förutsättningar för beredning av budget så att nivåerna i budgeten är väl förankrade hos respektive ägare innan beslut fattas av Bolaget.

Ägarforumet och Bolaget ska ta hänsyn till de kommande tre (3) verksamhetsåren i sina finansiella diskussioner.

Varje ägare (och Part i detta avtal) godtar därefter genom beslut om godkännande av budgeten att inbetala de medel som ska belasta respektive kommun.

§ 9 Bank- och finansfunktion samt likvikhantering

Sundsvalls kommun åtar sig att svara för bank och finansfunktion samt likvidhantering för Bolaget. Formerna för räntevillkor följer aktuell koncernränta för ansvarig region/landsting.

§ 10 Lån och borgen

Bolaget får uppta lån från Sundsvalls kommun i enlighet med § 9 och ingå borgensförbindelse eller andra liknande förbindelser endast under förutsättning av godkännande av Parternas fullmäktigeförsamlingar.

§ 11 Överlåtelse av aktie – förköp

Part äger endast överlåta, pantsätta, bortgiva eller på annat sätt förfoga över aktie i Bolaget i enlighet med bestämmelserna i detta Avtal. Part som önskar överlåta, bortgiva, pantsätta eller på annat sätt förfoga över aktier i Bolaget är skyldig att anmäla dessa aktier till förköp i enlighet med bestämmelserna i detta Avtal. Anmälan ska göras skriftligen och ställas till övriga Parter i rekommenderat brev samt avse hela den utträdande Partens aktieinnehav i Bolaget.

Part som mottagit anmälan har rätt att förvärva de aktier som omfattas av anmälan till det lösenbelopp som anges i § 12 nedan. Part som önskar lösa de förköpsanmälda aktierna ska meddela detta skriftligen till den utträdande Parten inom 60 dagar från det att Parten fick del av förköpsanmälan. Begäran att få lösa aktier ska avse hela den anmälda aktieposten. Om flera lösningsberättigade önskar lösa aktierna ska aktierna fördelas mellan dessa i förehållande till deras tidigare aktieinnehav. Eventuell udda aktie ska fördelas efter lottning av Bolagets styrelse eller, om någon lösningsberättigad begär det, av notarius publicus.

Begäran att få lösa förköpsanmälda aktier är bindande. Om förköp ej påfordras äger den som anmält aktierna till förköp att fritt överlåta dessa, dock med iakttagande av hembudsklausulen i bolagsordningen. Överlåtelse får dock ej ske till lägre pris eller på förmånligare villkor i övrigt än de som gäller i samband med förköpet. Om överlåtelse av aktier, vilka blivit fria genom att förköp ej ägt rum, ej fullföljes inom 120 dagar från den dag anmälan om förköp mottagits av samtliga övriga Parter, inträder ånyo skyldighet att anmäla aktierna till förköp.

Ett krav i samband med försäljning till utomstående är att den Part som säljer aktier som villkor för aktieförsäljningen ska kräva att förvärvande tredje man ska inträda såsom Part i detta avtal i den utträdande Partens ställe. Detta är en förutsättning för att överlåtelsen ska få genomföras. Det åligger den utträdande Parten att tillse detta.

§ 12 Värdering, lösenbelopp och betalning med mera

I händelse av förköp enligt detta Avtal ska inlösenbeloppet svara mot det kvotvärde (Bolagets registrerade aktiekapital fördelat över antalet aktier) som belöper på den aktiepost som ska inlösas, alternativt på aktieposten belöpande andel av substansvärdet (Bolagets bokförda egna kapital med tillägg för skillnaden mellan tillgångarnas bokförda värde och deras marknadsvärde) om det är lägre.

Ersättningen av den köpande Parten ska erläggas kontant vid tillträdet. I samband med tillträde avseende inlösta aktier ska utträdande Parten avstå från samtliga eventuella anspråk på återbetalning av insatta medel i Bolaget eller i förekommande fall, Dotterbolag, oavsett på vilket sätt tillskottet har skett.

§ 13 Nya aktieägare

Om ny Part avser tillträda i Bolaget utan att annan Part utgår som aktieägare (helt eller delvis) ska Parterna vara överens om detta såvida det inte är fråga om sådan kommun vars aktier vid bildandet tillföll Region Gävleborg eller Landstinget Västernorrland. Är den tillträdande Parten sådan kommun som nämns ovan och denne avser att förvärva aktier i enlighet med ursprunglig fördelning ska dessa aktier förvärvas av respektive Region Gävleborg eller Landstinget Västernorrland beroende på vilket landsting/region kommunen tillhör.

Om det inte är fråga om tillträde till ägarkretsen av någon kommun vars aktier vid bildandet tillföll Region Gävleborg eller Landstinget Västernorrland ska ny aktieägare tillträda genom att Bolaget emitterar nya aktier med riktad emission till den tillträdande parten

Om ny aktieägare ska tillträda utan att Part utgår som aktieägare ska denna svara för de kostnader som är förknippade med dennes tillträde om inte annat överenskoms.

§ 14 Ändringar i avtalet

Ändringar i avtalet kräver att samtliga Parter är överens och ska ske skriftligen genom ett tilläggsavtal.

§ 15 Avtalstid och utträde ur avtalet

Detta Avtal ska gälla tills vidare. Parts rätt till utträde ur avtalet är beroende av Parts innehav av aktier i Bolaget. Part utträder ur avtalet om Parts aktier avyttras. Part har inte rätt att utträda ur avtalet utan att Parten samtidigt avyttrar samtliga sina aktier i Bolaget.

§ 16 Likvidation

Om Bolaget likvideras upphör detta Avtal att gälla när likvidationen är slutförd.

§ 17 Tvist

Tvist i anledning av detta Avtal ska avgöras av svensk domstol och i första instans prövas av den tingsrätt där Bolaget har att svara i tvistemål enligt rättegångsbalkens regler.

§ 18 Bestämmelser om ogiltighet

Skulle någon bestämmelse i Avtalet eller del härav befinnas ogiltig, ska detta inte innebära att Avtalet i dess helhet är ogiltigt utan skälig jämkning i Avtalet ske.

§ 19 Avtalets giltighet

Detta Avtal är giltigt endast under förutsättning att fullmäktige hos respektive Part godkänner det och att beslutet vunnit laga kraft.

Detta Avtal har upprättats i 10 likalydande exemplar, varav Parterna tagit var sitt.

Bilaga 1

Aktieägare

Aktierna ägdes vid Bolagets bildande av Parterna enligt fördelningen nedan. Ingen ändring har skett sedan bildandet.

Kommun/landsting/region	**Andel**	**Antal aktier**	**Aktiekapital**
Region Gävleborg	34,80 %	3 480	348 000 kr
Landstinget Västernorrland	29,90 %	2 990	299 000 kr
Gävle kommun	8,78 %	878	88 000 kr
Hudiksvalls kommun	3,30 %	330	33 000 kr
Härnösands kommun	2,50 %	250	25 000 kr
Kramfors kommun	1,90 %	190	19 000 kr
Nordanstigs kommun	0,85 %	85	8 000 kr
Sundsvalls kommun	10,00 %	1 000	100 000 kr
Söderhamns kommun	2,27 %	227	23 000 kr
Örnsköldsviks kommun	5,70 %	570	57 000 kr
Summa	**100 %**	**10 000**	**1 000 000 kr**

Fördelning fastställdes av Parterna den 27 januari 2016 enligt följande:

Ägare	**Andel**	**2015**	**2016**	**2017**
Region Gävleborg	34,80 %	696 000 kr	1 044 000 kr	1 044 000 kr
Landstinget Västernorrland	29,90 %	597 000 kr	897 000 kr	897 000 kr
Gävle kommun	8,78 %	176 000 kr	263 000 kr	263 000 kr
Hudiksvalls kommun	3,30 %	66 000 kr	99 000kr	99 000 kr
Härnösands kommun	5,70 %	51 000 kr	76 000 kr	76 000 kr
Kramfors kommun	1,90 %	38 000 kr	57 000 kr	57 000 kr
Nordanstigs kommun	0,85 %	17 000kr	26 000 kr	26 000 kr
Sundsvalls kommun	10,00 %	200 000 kr	300 000 kr	300 000 kr
Söderhamns kommun	2,27 %	45 000 kr	68 000 kr	68 000kr
Örnsköldsviks kommun	5,70 %	114 000 kr	170 000 kr	170 000 kr
Totalt	**100 %**	**2 000 000 kr**	**3 000 000 kr**	**3 000 000 kr**

Ägardirektiv för Ostkustbanan 2015 AB

Organisationsnummer 559021-6262

Antagen av kommunfullmäktige i Örnsköldsvik 2017-11-27, § 216
Antagen av kommunfullmäktige i Kramfors 2017-12-18, § 166
Antagen av kommunfullmäktige i Härnösand 2017-11-27, § 169
Antagen av kommunfullmäktige i Sundsvall 2017-11-27, § 221
Antagen av kommunfullmäktige i Nordanstig 2017-12-04, § 102
Antagen av kommunfullmäktige i Hudiksvall 2017-11-27, § 153
Antagen av kommunfullmäktige i Söderhamn 2017-11-20, § 253
Antagen av kommunfullmäktige i Gävle 2018-02-19, § 5
Antagen av regionfullmäktige i Västernorrland 2017-11-30, § 241
Antagen av regionfullmäktige i Gävleborg 2017-12-13, § 295

Fastställt av bolagsstämman 2018-05-18, § 17

1 Bolaget

Bolaget ägs av följande kommuner:
Örnsköldsviks, 212000-2445
Kramfors, 212000-2429
Härnösands, 212000-2403
Sundsvalls, 212000-2411
Nordanstigs, 2120002312
Hudiksvalls, 212000-2379
Söderhamns, 212000-2353
Gävle, 212000-2338, samt
Landstinget Västernorrland, 232100-0206 och
Region Gävleborg, 2321000198 (nedan gemensamt benämnda Part eller Parterna).

Bolagets verksamhet regleras, utöver av lag och av bolagsordningen, av direktiv utfärdade av aktieägarnas respektive region- och kommunfullmäktiges ställningstagande. Direktivet fastställs av bolagsstämman.

2 Ägarnas direktivrätt

Bolagets styrelse och verkställande direktör har att följa utfärdade direktiv, såvida dessa inte strider mot bolagsordningen, mot tvingande bestämmelser i lag eller annan författning, exempelvis aktiebolagslagen och offentlighets- och sekretesslagen, eller strider mot bolagets intresse.

Detta ägardirektiv är ett komplement till bolagsordningen.

3 Ägarnas ledningsfunktioner

Vid var tidpunkt gällande ägardirektiv ska ange de styrande förutsättningarna för Bolagets verksamhet. Ägardirektivet ska beredas i samverkan mellan Parterna genom Ägarforumet. Ägarforumets sammansättning är reglerat mellan Parterna i aktieägaravtalet.

4 Sekretess

Föreligger på grund av lagstadgad sekretess hinder mot att överlämna viss uppgift till ägaren får uppgiften uteslutas. Bolaget ska i så fall uppge att strykning/utelämnande skett.

5 Bolagets ändamål

Syftet och målsättningen för bolagets verksamhet är angivna i bolagsordningen.

Bolagets syfte och ändamål är att verka för utbyggnad av dubbelspår och snabbtågsstandard på Ostkustbanan, Gävle-Härnösand (Nya Ostkustbanan).

Bolagets huvuduppgift är att bedriva information-, samverkan-, analys-, och påverkansarbete för att få tillstånd Nya Ostkustbanans förverkligande.

6 Ägarnas ställningstagande

Bolaget ansvarar för att ägarna får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av stor principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

7 Granskningsrapport

Bolagets lekmannarevisorer ska årligen i sin granskningsrapport yttra sig om huruvida bolaget bedrivits på ett ändamålsenligt sätt utifrån det syfte som angivits i bolagsordningen och i detta ägardirektiv.

8 Finansiering

Bolagets verksamhet finansieras via externa medel eller via ägartillskott från Parterna enligt det av Parterna överenskomna Aktieägaravtalet.

9 Information och ägardialog

Ägarna ska fortlöpande hållas informerad av bolagets styrelseordförande om dess verksamhet. Bolaget ska initiera möten med ägarna om omständigheterna så påkallar.

Ägarna ska utan dröjsmål få del av protokoll från bolagsstämma, styrelsesammanträde samt bolagets årsredovisning och granskningsrapport från lekmannarevisor.

För att hålla en öppenhet för internationella och nationella intryck och öka synergier kan intressenter bjudas in att närvara vid bolagsstämma och styrelsemöte. Bolaget bestämmer vilka som är intressenter. Förhållandet mellan Bolaget och intressent ska, om så bedöms nödvändigt, regleras av särskilt avtal.

10 Budget och verksamhetsplan

Bolaget ska årligen fastställa verksamhetsplan med strategiska mål för de närmaste tre verksamhetsåren och budget för nästkommande räkenskapsår.

Ägarforumet och Bolaget ska gemensamt bestämma om förutsättningar för beredning av budget så att nivåerna i budgeten är väl förankrade hos respektive ägare innan beslut fattas av Bolaget.

Ägarforumet och Bolaget ska ta hänsyn till de kommande tre (3) verksamhetsåren i sina finansiella diskussioner.

11 Arkivreglemente

Bolagets löpande handlingar ska förvaltas där Bolaget har sitt administrativa kontor.

Arkivering av dokument ska ske i Region Gävleborg. Regionstyrelsen i Region Gävleborg är arkivmyndighet.

12 Bolagsstämma

Bolaget ska årligen senast före utgången av maj månad hålla årsstämma.

13 Giltighet

Detta ägardirektiv gäller tills vidare.

Bolagsordning för Ostkustbanan 2015 AB

Organisationsnummer 559021-6262

Antagen av kommunfullmäktige i Örnsköldsvik 2017-11-27, § 216
Antagen av kommunfullmäktige i Kramfors 2017-12-18, § 166
Antagen av kommunfullmäktige i Härnösand 2017-11-27, § 169
Antagen av kommunfullmäktige i Sundsvall 2017-11-27, § 221
Antagen av kommunfullmäktige i Nordanstig 2017-12-04, § 102
Antagen av kommunfullmäktige i Hudiksvall 2017-11-27, § 153
Antagen av kommunfullmäktige i Söderhamn 2017-11-20, § 253
Antagen av kommunfullmäktige i Gävle 2018-02-19, § 5
Antagen av regionfullmäktige i Västernorrland 2017-11-30, § 241
Antagen av regionfullmäktige i Gävleborg 2017-12-13, § 295

§ 1 Firma

Bolagets firma (namn) är Ostkustbanan 2015 AB.

§ 2 Bolagets säte

Bolagets säte ska vara i Hudiksvalls kommun i Gävleborgs län.

§ 3 Bolagets syfte och ändamål

Bolagets syfte och ändamål är att verka för utbyggnad av dubbelspår och snabbtågsstandard på Ostkustbanan, Gävle-Härnösand (Nya Ostkustbanan).

§ 4 Bolagets verksamhet

Bolagets huvuduppgift är att bedriva information-, samverkan-, analys-, och påverkansarbete för att få till stånd Nya Ostkustbanans förverkligande.

Bolaget ska drivas utan vinstsyfte, i enlighet med 2 kap. 7 § kommunallagen (1991:900) samt i övrigt följa de principer som gäller för kommunal verksamhet.

§ 5 Aktiekapital

Aktiekapitalet ska utgöra lägst 1 000 000 kronor och högst 4 000 000 kronor.

§ 6 Antal aktier

Antalet aktier ska vara lägst 10 000 aktier och högst 40 000 aktier.

§ 7 Styrelsen med mera

Styrelsen ska bestå av lägst åtta (8) och högst tolv (12) ledamöter. Ledamöterna väljs av bolagsstämman (årsstämma). I styrelsen ska

finnas en ordförande och en vice ordförande vilka ska utses av styrelsen.

Samtliga styrelseledamöter utses för tiden från den årsstämma som följer närmast efter det att val till fullmäktige förrättats till slutet av den årsstämma som följer efter nästa val till kommunfullmäktige och regionfullmäktige i hela landet.

Uppdrag som ordförande och vice ordförande ska sammanfalla med mandattiden för styrelseledamöterna. Val av ordförande och vice ordförande ska ske på det första styrelsemöte som infaller efter det att val till styrelsen har skett.

Styrelsen ska för det löpande arbetet utse ett verkställande utskott. Det verkställande utskottet ska bestå av fem (5) ledamöter. Styrelsens ordförande och vice ordförande samt en ledamot från Region Gävleborg och en ledamot från Landstinget Västernorrland ska alltid ingå i verkställande utskottet. Ordförande och vice ordförande i verkställande utskottet ska vara desamma som i styrelsen. I övrigt ska styrelsen sträva efter att i utskottet få en balans mellan små och stora kommuner samt även en balans mellan olika politiska block på ett sätt i möjligaste mån avspeglar det samlade valresultatet i landstinget, regionen och kommunerna.

Styrelsen ska utse det verkställande utskottet på det första styrelsemöte som infaller efter det att val till styrelsen har skett.

§ 8 Revisorer

Bolaget ska ha auktoriserad revisor.

§ 9 Lekmannarevisor

Bolaget ska ha två (2) lekmannarevisorer. Lekmannarevisorerna utses av delägarnas region- respektive kommunfullmäktige, för samma mandatperiod som för styrelseledamöter.

§ 10 Rätt till granskning

Aktieägarna äger rätt att när som helst granska bolagets verksamhet och räkenskaper såvida inte hinder möter på grund av lagstadgad sekretess.

§ 11 Fullmäktiges ställningstagande

Bolaget ska inhämta aktieägarnas respektive region- och kommunfullmäktiges ställningstagande innan beslut fattas i verksamheten som är av stor principiell betydelse eller annars av större vikt för bolaget.

§ 12 Räkenskapsår

Bolagets räkenskapsår ska vara kalenderår.

§ 13 Årsstämma

Årsstämma ska hållas senast under maj månad året efter avslutat räkenskapsår.

§ 14 Kallelse och meddelanden

Kallelse till årsstämma ska ske genom brev eller elektroniskt till aktieägarna tidigast sex (6) veckor och senast två (2) veckor före stämman.

§ 15 Ärenden på årsstämma

På årsstämman ska följande ärenden förekomma till behandling:

1. Stämmans öppnande.
2. Val av ordförande vid stämman.
3. Upprättande och godkännande av röstlängd.
4. Val av två protokolljusterare.
5. Prövning om stämman blivit behörigen sammankallad.
6. Godkännande av dagordning.
7. Framläggande av årsredovisningen, revisionsberättelsen och lekmannarevisorernas granskningsrapport.
8. Beslut om:
   a) Fastställelse av resultat- och balansräkning.
   b) Dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen.
   c) Ansvarsfrihet för styrelseledamöter och verkställande direktören.
9. Fastställande av arvoden till styrelsen och lekmannarevisorn samt i förekommande fall till revisor.
10. I förekommande fall val av styrelseledamöter.
11. I förekommande fall val av lekmannarevisorer.
12. I förekommande fall val av auktoriserad revisor.
13. I förekommande fall beslut om ägardirektiv
14. Annat ärende som ankommer på stämman enligt aktiebolagslagen.

§ 16 Hembud

Har aktie övergått till annan ska aktien genast hembjudas till övriga aktieägarna genom skriftlig anmälan hos bolagets styrelse. Åtkomsten av aktie ska styrkas samt, där aktien övergått genom köp, uppgift lämnas om den betingade köpeskillingen.

När anmälan gjorts om akties övergång, ska styrelsen genast skriftligen meddela detta till varje lösningsberättigad, vars postadress är införd i aktieboken eller annars känd för bolaget, med en anmodan till den, som önskar begagna sig av lösningsrätten, att skriftligen framställa lösningsanspråk hos bolaget inom två månader, räknat från anmälan hos styrelsen om akties övergång (hembudet).

Lösningsrätten ska kunna utnyttjas även för ett mindre antal aktier än erbjudandet omfattar.

Företräde mellan flera lösningsberättigande
Anmäler sig flera än en lösningsberättigad ska samtliga aktier så långt det är möjligt fördelas mellan de lösningsberättigade proportionellt i förhållande till deras tidigare innehav av aktier i bolaget. Återstående aktier fördelas genom lottning av aktiebolagets styrelse eller, om någon lösningsberättigad begär det, av notarius publicus.

Om inte, inom stadgad tid, någon lösningsberättigad framställer lösningsanspråk eller lösen inte erläggs inom föreskriven tid, äger den som gjort hembudet, att bli registrerad för aktien.

Lösenbelopp och betalning
Har en aktie som är underkastad lösningsrätt överlåtits mot vederlag ska lösenbeloppet motsvara vederlaget om inte särskilda skäl föranleder annat. Lösenbeloppet ska erläggas inom en månad från den tidpunkt lösenbeloppet blev bestämt antigen genom överenskommelse mellan parterna eller genom dom.

Tvist i frågor om hembud och lösenbeloppets storlek prövas av den tingsrätt där bolaget har att svara i tvistemål enligt rättegångsbalkens regler och måste väckas inom två månader från den dag då lösenanspråket framställdes hos aktiebolaget.

§ 17 Befogenhetsbegränsningar

Bolaget ska i sin verksamhet agera med iakttagande av samma begränsande villkor som skulle ha gällt för det fall bolagets verksamhet istället utförts i kommunal regi. Detta innebär att bolaget kontinuerligt ska säkerställa att det agerar väl inom ramen för det kommunala ändamålet med bolagets verksamhet, den kommunala kompetensen, samt med efterlevnad av de befogenhets-begränsande principer som reglerar den kommunala förvaltningen.

§ 18 Ändring av bolagsordning

Denna bolagsordning kan inte ändras utan medgivande av aktieägarnas respektive region- och kommunfullmäktige om ägare är kommun, landsting eller region.

§ 19 Likvidation

Likvideras bolaget ska dess vinst och behållna tillgångar tillfalla respektive delägare i enlighet med dess ägarandel i bolaget.

Datum
2020-03-20

Dnr
KS/2020-000150

Kommunstyrelseförvaltningen
Petra Norberg, 0611-34 85 30
petra.norberg@harnosand.se

Kommunstyrelsen

Årsplan för miljöavdelningen 2020 med tillsynsplaner för miljö och hälsoskydd

Förslag till beslut

Kommunledningskontoret föreslå kommunstyrelsen besluta

att fastställa årsplanen som tillsynsplan med behovsutredning enligt miljöbalken 2020,

att fastställa årsplanen som verksamhetsplan med behovsutredning för 2020 samt

att delge årsrapporten till Länsstyrelsens miljöskyddsenhet.

Beskrivning av ärendet

Miljöavdelningen ansvarar för tillsyn inom områdena miljöskydd, hälsoskydd samt livsmedelssäkerhet. Avdelningen medverkar även i kommunala planeringsfrågor, genomför luftmätningar och erbjuder allmänheten och företag energirådgivning. Ett annat arbetsområde är naturvård, där avdelningen bland annat beslutar om strandskyddsdispenser och ansvarar för kalkning av sjöar och vattendrag.

Årsplanen syftar till att ge en samlad bild över miljöavdelningens arbetsuppgifter 2020 och görs för att klara kraven enligt följande lagstiftningar:

- Tillsynsförordningen till miljöbalken anger att det ska finnas en utredning om tillsynsbehovet för myndighetens hela ansvarsområde enligt miljöbalken. Behovsutredningen ska ses över minst en gång per år. Tillsynsmyndigheten ska årligen upprätta en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens ansvarsområde enligt miljöbalken.
- Enligt EG´s förordning ska kontrollmyndigheten ha en kontrollplan som beskriver hur livsmedelskontrollen går till. I livsmedelsverkets föreskrifter om offentlig kontroll av livsmedel finns mer detaljerade bestämmelser om innehåll. Kontrollplanen tas upp för särskilt beslut i samhällsnämnden.

Socialt perspektiv

Avdelningens arbete och tillsyn bidrar till folkhälsan.

Ekologiskt perspektiv

Avdelningens arbete och tillsyn bidrar till sund livsmedelshantering och ansvarsfullt användande av naturen.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Avdelningens arbete och tillsyn bidrar till efterlevnad av lagstiftningen. Genom rättssäker tillsyn ges samma förutsättningar för verksamhetsutövare.

Beslutsunderlag

Samhällsnämndens protokollsutdrag 2020-03-19 §46

Petra Norberg
Tf kanslichef

Bilagor

Årsplan miljöavdelningen 2020

§ 46 Dnr 2020-000007 3.2.2.0

Årsplan för miljöavdelningen 2020 inklusive tillsynsplaner för miljö och hälsoskydd

Samhällsnämndens beslut

Samhällsnämnden föreslår kommunstyrelsen besluta

att fastställa årsplanen som tillsynsplan med behovsutredning enligt miljöbalken 2020,

att fastställa årsplanen som verksamhetsplan med behovsutredning för 2020 samt

att delge årsrapporten till Länsstyrelsens miljöskyddsenhet.

Propositionsordning

Ordföranden finner att det endast finns ett förslag till beslut, liggande förslag.

Ordföranden frågar om samhällsnämnden avser besluta enligt liggande förslag.

Ordföranden finner att samhällsnämnden har beslutat enligt liggande förslag.

Bakgrund

Miljöavdelningen ansvarar för tillsyn inom områdena miljöskydd, hälsoskydd samt livsmedelssäkerhet. Avdelningen medverkar även i kommunala planeringsfrågor, genomför luftmätningar och erbjuder allmänheten och företag energirådgivning. Ett annat arbetsområde är naturvård, där avdelningen bland annat beslutar om strandskyddsdispenser och ansvarar för kalkning av sjöar och vattendrag.

Årsplanen syftar till att ge en samlad bild över miljöavdelningens arbetsuppgifter 2020 och görs för att klara kraven enligt följande lagstiftningar:

Tillsynsförordningen till miljöbalken anger att det ska finnas en utredning om tillsynsbehovet för myndighetens hela ansvarsområde enligt miljöbalken. Behovsutredningen ska ses över minst en gång per år. Tillsynsmyndigheten ska årligen upprätta en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens ansvarsområde enligt miljöbalken.

Enligt EG´s förordning ska kontrollmyndigheten ha en kontrollplan som beskriver hur livsmedelskontrollen går till. I livsmedelsverkets föreskrifter om offentlig kontroll av livsmedel finns mer detaljerade bestämmelser om innehåll. Kontrollplanen tas upp för särskilt beslut i samhällsnämnden.

Socialt perspektiv
Avdelningens arbete och tillsyn bidrar till folkhälsan.

Ekologiskt perspektiv
Avdelningens arbete och tillsyn bidrar till sund livsmedelshantering och ansvarsfullt användande av naturen.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv
Avdelningens arbete och tillsyn bidrar till efterlevnad av lagstiftningen. Genom rättssäker tillsyn ges samma förutsättningar för verksamhetsutövare.

Beslutsunderlag

Samhällsförvaltningens tjänsteskrivelse 2020-03-10
Årsplan miljöavdelningen 2020

_____

Datum
2020-03-10

Dnr
SAM/2020-000007

Samhällsförvaltningen
Thomas Jenssen, 070-3401509
thomas.jenssen@harnosand.se

Samhällsnämnden

Årsplan för miljöavdelningen 2020 inklusive tillsynsplaner för miljö och hälsoskydd

Förslag till beslut

Samhällsförvaltningen föreslår samhällsnämnden föreslå kommunstyrelsen besluta

Att fastställa årsplanen som tillsynsplan med behovsutredning enligt miljöbalken 2020,

Att fastställa årsplanen som verksamhetsplan med behovsutredning för 2020 samt

Att delge årsrapporten till Länsstyrelsens miljöskyddsenhet.

Beskrivning av ärendet

Miljöavdelningen ansvarar för tillsyn inom områdena miljöskydd, hälsoskydd samt livsmedelssäkerhet. Avdelningen medverkar även i kommunala planeringsfrågor, genomför luftmätningar och erbjuder allmänheten och företag energirådgivning. Ett annat arbetsområde är naturvård, där avdelningen bland annat beslutar om strandskyddsdispenser och ansvarar för kalkning av sjöar och vattendrag.

Årsplanen syftar till att ge en samlad bild över miljöavdelningens arbetsuppgifter 2020 och görs för att klara kraven enligt följande lagstiftningar:

- Tillsynsförordningen till miljöbalken anger att det ska finnas en utredning om tillsynsbehovet för myndighetens hela ansvarsområde enligt miljöbalken. Behovsutredningen ska ses över minst en gång per år. Tillsynsmyndigheten ska årligen upprätta en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens ansvarsområde enligt miljöbalken.
- Enligt EG´s förordning ska kontrollmyndigheten ha en kontrollplan som beskriver hur livsmedelskontrollen går till. I livsmedelsverkets föreskrifter om offentlig kontroll av livsmedel finns mer detaljerade bestämmelser om innehåll. Kontrollplanen tas upp för särskilt beslut i samhällsnämnden.

Socialt perspektiv

Avdelningens arbete och tillsyn bidrar till folkhälsan.

Ekologiskt perspektiv

Avdelningens arbete och tillsyn bidrar till sund livsmedelshantering och ansvarsfullt användande av naturen.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Avdelningens arbete och tillsyn bidrar till efterlevnad av lagstiftningen. Genom rättssäker tillsyn ges samma förutsättningar för verksamhetsutövare.

Beslutsunderlag

Årsplan miljöavdelningen 2020

Thomas Jenssen
Förvaltningschef

Bilagor

Årsplan miljöavdelningen 2020

Samhällsförvaltningen
Helene Lager
helene.lager@harnosand.se

Årsplan miljöavdelningen 2020

Miljöavdelningen ansvarar för tillsyn inom områdena miljöskydd, hälsoskydd, strandskydd samt livsmedelssäkerhet m.fl. Vi medverkar även bland annat i kommunala planeringsfrågor, genomför luftmätningar samt erbjuder allmänhet och företag energirådgivning. Ett annat arbetsområde är inom naturvård där vi bland annat arbetar med olika bidragsfinansierade naturvårdsprojekt och ansvarar för kalkning av sjöar och vattendrag.

Årsplaneringen syftar till att ge en samlad bild över miljöavdelningens arbetsuppgifter för 2020 och görs för att klara kraven enligt följande lagstiftningar:

> Tillsynsförordningen till miljöbalken anger att det ska finnas en utredning om tillsynsbehovet för myndighetens hela ansvarsområde enligt miljöbalken. Utredningen ska ses över vid behov och minst en gång varje år. Tillsynsmyndigheten ska årligen upprätta en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens ansvarsområde enligt miljöbalken. Planen ska baseras på behovsutredningen samt register över de tillsynsobjekt som behöver återkommande tillsyn.
>
> Enligt EG´s förordning ska kontrollmyndigheterna ha en kontrollplan som beskriver hur livsmedelskontrollen går till. I livsmedelsverkets föreskrifter om offentlig kontroll av livsmedel finns mer detaljerade bestämmelser om innehåll. Kontrollplanen ska avse en period på tre år.

Samtliga tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter planeras få minst ett tillsynsbesök per år. För de anmälningspliktiga verksamheterna varierar besöksintervallen utifrån tidigare tillsynserfarenheter och en enkel riskbedömning, men frekvensen är normalt från varje år till vart tredje år, se bilaga 1 gällande miljöskydd.

Under 2020 består miljöavdelningen av sju personer samt verksamhetschef. Kommunförbundet anger att en tjänst motsvarar ca 1900 timmar/år, varav tillgänglig tid 1100 timmar/år vilket stämmer väl med avdelningens tidredovisning de senaste åren.

Fördelning av resurser per huvudområde 2020:

Huvudområde	**Årsarbetskraft**
Miljö och hälsa	3.5
Livsmedel och dricksvatten	2,0
Naturvård	1,0
Energirådgivning	0,5
Totalt:	**7,0**

Antal verksamheter som miljöavdelningen ska ha tillsyn på:

Verksamhetsområde	**Antal ca**
Miljö – miljöfarliga verksamheter, tillstånds- och anmälningspliktiga	44
Miljö – övrigt (köldmedia, cisterner, kemikalietillsyn mm.)	120
Livsmedel (beroende på tillkommande under året)	230
Hälsa, anmälningspliktiga	60
Totalt ca	**454**

Översiktlig planering per område för 2020

Behovsutredning gällande livsmedelskontroll och uppföljning av densamma tas i särskilt beslut.

Förklaring till färgkodning i tabell nedan:

Tillgängliga resurser i tid (1100 timmar per heltidstjänst) ger totalt 7700 timmar.

Rubrik för verksamhetsområde	
Händelsestyrt arbete	Tillsyn på verksamheter benämnda B, C och H samt ansökningar, anmälningar, klagomål mm
Egeninitierat arbete	Övrigt arbete som prioriteras, t.ex. tillsynsprojekt och inventeringar

Verksamhetsområde		
MILJÖ	**Behov av resurser**	**Prioritering av resurserna**
Miljöfarliga verksamheter med fast årsavgift; besvara års- och miljörapporter, tillsynsbesök, anmälningar, klagomål mm; 392 h +m80=472	392	392
Förorenad mark, tillsyn	290	290
Strandskydd, prövningar	50	50
Avfallsdispenser	200	200
Små avloppsanläggningar, ansökningar och anmälningar	600	600
Värmepumpar och cisterner, anmälningar	100	100
Köldmedier, främst årsrapporter	120	120
U-verksamheter med återkommande tillsynsbehov	25	25
Nya anmälningsärenden	80	80
Inventeringar av enskilda avlopp	1000	500
Vattenskyddsarbete, arbete utifrån vattendirektiv	80	80
Vattenverksamhet, remisser	40	40
Förorenade områden – ta fram strategisk plan för tillsyn	100	100
Prioriterad tillsyn på verksamheter där det är länge sedan tillsyn skett; fordonsverkstäder och åkerier .	200	200
Remissarbete vid tillståndsprövningar	60	60
Strandskydd, tillsyn	100	100
Grönyteföretag, bekämpningsmedelshantering	40	40
Jordbruksföretag	100	0
Bekämpningsmedelsförsäljare	40	0
Bekämpningsmedelstillsyn på jordbruk, golfbana och trädgårdsföretag.	40	0
CLP- tillsyn	60	0
Husbehovstäkter	30	0
Sågverk och hyvlerier	20	0
Tandläkare	50	0
Grafiker, tryckerier	25	0

Småbåtshamnar	50	0
Skjutbanor, ej anmälningspliktiga	25	0

Abp- tillsyn: Ingår vid tillsyn på miljöfarliga verksamheter.
Sprängämnesprekursorer: Ingen tillsyn planeras för 2020.

HÄLSA	**Behov av resurser**	**Prioritering av resurserna**
Tillsyn på verksamheter med fast årlig avgift - Skolor (120 h) - Förskolor (170 h) - Fotvårdare (50 h) - Tatuering/piercing m.m. (30 h) - Bassäng och strandbad (30 h)	400	400
Anmälnings- och tillståndsärenden	40	40
Ej anmälningspliktiga verksamheter - Familjedaghem (3 h) - Fritidsgård eller liknande (1 h) - Samlingslokaler, folkhögskola utan boende, universitet och högskolor (3 h) - Solarium (6 h) - Skönhetsvård, hudvård, manikyr, pedikyr (13 h) - Frisersalong (30 h) - Lokaler för vård eller annat omhändertagande (90h) - Kiropraktor, naprapat, sjukgymnastik eller liknande (25 h) - Idrottsanläggning, gym eller motsvarande (30 h) - Bostäder mer än 200 lägenheter men högst 500 lägenheter inom samma bostadsområde (10 h) - Bostäder mer än 25 lägenheter men högst 200 lägenheter inom samma bostadsområde (50 h) - Bostäder med högst 25 lägenheter inom samma bostadsområde (300 h) - Camping/stuganläggning (12 h) - Bed & breakfast (8 h) - Lokaler för förvaring av djur (3 h)	570	0
Klagomålsjouren: klagomål på störningar inomhus, nedskräpning, vedeldning, skyddsjakt mm.	270	270
Rökfria miljöer	20	20
Strålskydd – Radon och solarier	30	30
Radon: uppföljning med inriktning på miljömålen.	180	180
Uppdatera hälsoskyddsföreskrifter.	30	0

LIVSMEDEL – tillsynsobjekt	**Behov av resurser**	**Prioritering av resurserna**
Registrering, kontroll enligt kontrollplan mm., se dnr 2020-1125	2200	2200

NATURVÅRD	**Behov av resurser**	**Prioritering av resurserna**
LONA-projekt invasiva arter	40	40
LONA-projekt Gerestabäcken	100	100
Övrig naturvård: kalkning, kartering Gådeåbergsbrännan mm.	250	250

ENERGIRÅDGIVNING	**Behov av resurser**	**Prioritering av resurserna**
Energirådgivning (ersättning söks från Energimyndigheten)	550	550

ÖVRIGT	**Behov av resurser**	**Prioritering av resurserna**
Vision	220	220
Digitalisering inkl. e-tjänster	150	150
Översiktsplan (ÖP)	200	200
VA-planarbete	70	70
Avfallsplanarbete	40	40
Klimatanpassning, delta i KS-projekt	20	20
Luftövervakning	10	10
Uppdatering webbplatsen	20	20
Beredskapsplanering	20	20

När annat kommunövergripande arbete med hållbarhet t.ex.: miljömål blir aktuellt prioriteras detta utifrån behov och resurser.

Detaljerade listor för vilka verksamheter som ingår som underlag för de olika tillsynsaktiviteterna finns hos miljöavdelningen.

Datum
2020-04-03

Dnr
KS/2020-000182

Kommunstyrelseförvaltningen
Petra Norberg, 0611-34 85 30
petra.norberg@harnosand.se

Kommunfullmäktige

Tillfälliga förändringar i reglemente för ekonomistyrning

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige

att ändra tidpunkt för fastställande av mål- och budget 2021 för kommunen från juni till oktober.

att åtgärder vid befarat underskott och ekonomiska handlingsplaner inom tre veckor till nämnd, inte ska gälla enligt reglementet, under den tid krisledningsnämnden är aktiverad och en månad därefter.

Beskrivning av ärendet

Kommunallagen 11 kap §§5-11 reglerar budgetprocessen och budgetens innehåll i stort. Utöver detta gäller för Härnösands kommun att kommunfullmäktige senast i juni, ska fastställa mål och budget (årsplan) för kommunen, nästkommande år.

Nämnderna är skyldig att löpande under budgetåret utan anmodan vidta åtgärder vid befarat underskott. Uppvisar en prognos underskott ska nämnden via sin förvaltning erhålla en handlingsplan inom tre veckor. Handlingsplanen ska tydliggöra åtgärdernas effekt i tid och pengar. Om nämnden bedömer att den av kommunfullmäktige beslutade budgetramen är otillräcklig för att uppnå de uppsatta målen, ska nämnden i första hand vidta åtgärder för att omdisponera tillgängliga resurser inom budgetram. I andra hand ska nämnden hos kommunfullmäktige aktualisera behovet av att ändra mål och inriktning för verksamheten. Varje utökning av budget ska vara finansierad.

Flytta fram beslutet om mål- och budget

Med anledning av Corona och Covid-19 smittspridning och att den största delen av tjänstemannaorganisationens resurser riktas mot förebyggande insatser för att mildra smittspridning och kontinuitetsplanering av verksamheterna, föreslår förvaltningen att mål-och budgetarbetet skjuts fram i tid.

Föreslagen tidsplan för mål och budget för kommunstyrelsen och kommunfullmäktige föreslås flytta till den 6 oktober för kommunstyrelsen och den 26 oktober för fastställande av mål och budget i kommunfullmäktige.

Åtgärder vid negativa prognoser

Ett förslag om att tilldela kommunerna och regionerna ett tillskott om 22 miljarder som en förstärkning av generella statsbidrag och merkostnader inom sjuk-och hälsovård samt omsorg ska behandlas i vårändringsbudgeten den 15 april. Den politiska enigheten kring att fördela extra medel till kommunerna gör att förvaltningen räknar med tillskott med anledning av utgifter kopplade till Covid-19 och smittspridningen. Alla kostnader och insatser med anledning av Covid-19 bokförs och följs särskilt upp.

Med anledning av den situation som nu råder och utifrån de signaler som skickats ut av regeringen, föreslår förvaltningen att nämndernas skyldighet att vidta åtgärder vid befarat underskott pausas under ovanstående tidsperiod. Nämndens ansvar att följa den ekonomiska utvecklingen och följa den ekonomiska utvecklingen och ha ekonomisk kontroll kvarstår dock under Coronakrisen.

Socialt perspektiv

Ingen påverkan

Ekologiskt perspektiv

Ingen påverkan

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Påverkan utgår från kommunens ekonomiska reglemente som fastställts av kommunfullmäktige, och påverkan är av tillfällig art utifrån extraordinär händelse i form av Covid-19. Detta beslut och förslag på tidsplan håller sig inom kommunallagens tidsram för budgetbeslut.

Beslutsunderlag

Reglemente för ekonomistyrning i Härnösands kommun

Lars Liljedahl
Kommundirektör

Petra Norberg
t.f. kanslichef

Redovisning av kommunstyrelsens uppdragsbeslut t o m 2020-04-07 KS20-05

Kommunledningskontoret
Johanna Laine
Denna lista har presenterats på KS 2020-02-04, inga nya uppdrag gavs på det mötet.

Uppdraget	**KS-beslut, datum samt §**	**Ansvarig för ärendet**	**Kommentarer**	Pågående Avslutat
Uppföljning revisionsgranskning om investeringsprocessen att uppdra åt kommundirektören att se över budget- och uppföljningsprocessen	2018-09-04 § 148	Kommundirektören	Ingår i projekt ”Styrleden”.	Pågår. Vi gör och lär inför 2021 års budget. In- och omvärldsanalys presenterad 21/1, arbetsdagar KLG 5-6/2, Budgetdag 25/2 och Planeringsförutsättningar i KS i mars. 2020 framflytt pga Coronakris. Fastställs inför 2022 års budgetprocess.
Samordning av tillsyn och tillståndsgivning av alkoholservering och livsmedelskontroll att uppdra till kommundirektören att tillsammans med berörda förvaltningar utreda effektiviseringsmöjlig-heter i samordning inom tillsyn och tillståndsgivning av alkoholservering och livsmedel	2019-02-05 § 26	Kommundirektören	Arbete pågår	Sam förbereder sig för övertagande from september. SAM och SN tillsammans. SWOT genomförd. Risk- och konsekvensanalyser slutförs i januari 2020. Kommer upp till KS så snart det är möjligt utifrån Coronaläget. Ärendet är berett och ligger klart för beslut.
Förändrade budgetförutsättningar utifrån konsekvenser av ny redovisningsmodell att uppdra åt kommundirektören att återrapportera utredningsuppdragen: a) Framtida drift och organisation b) Översyn av bolagsform för kommunen och dessbolag c) Samordning och organisation av lokaler i kommunen d) Samordning av kommunkoncernens	2019-05-07 § 85	Kommundirektören	Utredningsdirektiv finns. Utredning pågår studiebesök i Piteå genomfört Lokalsamordnare anställd för ett år medan vidare utredning pågår	a) Styrleden (se ovan) b) Bolags VD:ar och KLG vill samfällt fördjupa koncernsamarbetet under 2020. Fyra ”Koncernledningsgrupper” under 2020 med start 28/1 och med fokus på ”hur vi tillsammans kan göra Härnösand till en ännu bättre kommun att bo och verka i”, VD ingår i Krisledningsgruppen som träffas minst 2 ggr/vecka sedan 5/3. Slutrapport presenteras så snart det är möjligt utifrån Coronaläget.

IT-tjänster senast i december 2019			Kartläggning genomförd. Samordningsplanering påbörjad.	Ärendet är berett och ligger klart för beslut. c) Lokalgruppen har det strategiska ansvaret. Ansvar och rollfördelning från operativ till strategisk nivå är fastställd. Lokalgruppen träffas en gång per månad. Slutrapport presenteras så snart det är möjligt utifrån Coronaläget. Ärendet är berett och ligger klart för beslut. d). ”Slutrapport” är nu klar (inkluderande en plan för hur samverkan kan fördjupas.) Slutrapport presenteras så snart det är möjligt utifrån Coronaläget. Ärendet är berett och ligger klart för beslut. Fortsatt effektivisering från den fastställda bruttolistan ingår som en av alla åtgärder för en budget i balans 2021.
Kostverksamhet i Härnösands kommun **att** uppdra till kommundirektören att senast i december 2019 i samband med översyn av kostverksamheten utarbeta Policy för kostverksamhet i Härnösands kommun	2019-06-04 § 118	Kommundirektören	Sker i samband med kostöversynen	Pågår. Kartläggningsarbete klart den 31/3. Förslag på Måltidspolicy och Rapporten i sammandrag presenteras vid majsammanträdet. Eventuella förändringar av organisering struktur kommer i oktober/november 2020.
Sjöfartsutbildningen – Härnösand **att** förslagen lämnas till kommundirektören för beredning	2019-09-10	Kommundirektören		Pågår. Delrapport 1: Gymnasieutbildning=Avslutad. Ett lovande intresse. 9/4 presenteras den preliminära antagningen. 20/4-19/5 = omvalsperiod. Delrapport 2 YH-utbildning marssammanträdet. Politiska referensgruppen träffas vid behov för avstämning och nästa gång i slutet av april. Slutrapport kommer i augusti 2020.

Samverkansavtal mellan Härnösands kommun och Möten i Härnösand AB **att** ge kommundirektören i uppdrag att underteckna samverkansavtalet och att redovisa uppföljning och utvärdering av arbetet till kommunstyrelsen senast i kommunstyrelsens junisammanträde	2019-11-05 § 168	Kommundirektören		Pågår. Uppföljning/utvärdering i juni 2020.
Permutation av Sjökapten Johan Nybergs donationsstiftelse **att** uppdra till kommundirektören att återkomma till kommunstyrelsen med förslag på utformning och plats.	2020-01-07 § 10	Kommundirektören		Pågår. Plan = förslag vid majsammanträdet 2020 för att vara klar till slutet av maj (kvarstår trots Covid-19).
Samverkansavtal – Härnösands Näringsliv Ekonomisk Förening HNEF **att** ge kommundirektören i uppdrag att underteckna samverkansavtalet och redovisa uppföljning och utvärdering av arbetet till kommunstyrelsen senast i november 2020	2020-03-03 § 57	Kommundirektören		Pågår Uppföljning/utvärdering i oktober 2020

Härnösands kommun

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2020-03-23

Dnr
KS/2020-000002

Kommunstyrelseförvaltningen
Jeanette George, 0611 34 80 16
jeanette.george@harnosand.se

Kommunstyrelsen

Anmälan av ärenden för kännedom till kommunstyrelsen 2020

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att ärendena för kännedom läggs till handlingarna.

Kallelse Årsstämma HEMAB 2020-03-31

Protokoll HEMAB 2020-02-18

Protokoll HEAB 2020-02-18

Protokoll Härnösandshus 2020-02-25

Protokoll Kommunfastigheter 2020-02-25

Protokoll Länsmuseet med bilagor

Protokoll kommunala pensionärsrådet 2019-12-10

Protokoll kommunala pensionärsrådet 2020-02-25

Protokoll tillgänglighetsrådet 2020-03-05

Grundläggande granskning socialnämnden 2020-02-23 § 28

Projektsavslutsrapport eSamverkan

Delegationer för kännedom

Delegationsbeslut – Skolförvaltningen

Delegationsbeslut – Personalärenden 2020-02-01-2020-02-29

Jeanette George

Kommunsekreterare
Bilaga – Anmälan av ärenden för kännedom

Bilaga – Delegationer för kännedom

HÄRNÖSAND ENERGI & MILJÖ

HÄRNÖSANDS KOMMUN
2020 -03- 12
Dnr. KS 20 - 113

2020-03-10

Härnösands kommun

871 80 HÄRNÖSAND

Kallelse

Ordinarie årsstämma för Härnösand Energi & Miljö AB, HEMAB, hålls

Tisdagen den 31 mars 2020

Plats: Alfhild Agrellsalen, Sambiblioteket, Härnösand

Årsstämman börjar kl. 17.00, se bifogad föredragningslista.

Separat kallelse har även skickats till ägarens ombud Andreas Sjölander och ev. ersättare Eva Olstedt Lundgren.

Enligt tidigare beslut skall även kommunfullmäktiges ledamöter inbjudas till årsstämman.

Härnösand 2020-03-10

Härnösand Energi & Miljö AB

Lena Af Geijerstam Unger
Enligt uppdrag

Bilagor Föredragningslista Årsstämma HEMAB
Inbjudan till fullmäktiges ledamöter
Årsredovisning

HÄRNÖSAND
ENERGI & MILJÖ

Årsstämma för Härnösand Energi & Miljö AB, HEMAB, avseende verksamhetsåret 2019

Tid: tisdagen den 31 mars 2020 kl. 17.00,
Plats: Alfhild Agrellsalen, Sambiblioteket, Härnösand.

FÖREDRAGNINGSLISTA

1. Stämmans öppnande
2. Val av ordförande
3. Val av sekreterare
4. Upprättande och godkännande av röstlängd
5. Godkännande av dagordning
6. Val av protokolljusterare
7. Fråga om stämman är lagligen sammankallad
8. Framläggande av årsredovisningen
9. Framläggande av revisionsberättelsen
10. Framläggande av lekmannarevisorernas granskningsrapport
11. Beslut om fastställande av balansräkning och resultaträkning
12. Beslut avseende resultatdisposition enligt aktiebolagslagen
13. Beslut om ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och verkställande direktören för den tid redovisningen omfattar
14. Bestämmande av arvoden åt styrelsen
15. Bestämmande av revisionsarvoden
16. Anmälan av styrelseordförande samt 1:a och 2:a vice ordförande för HEMAB, vilka utsetts av kommunfullmäktige
17. Anmälan av styrelseledamöter och suppleanter, vilka utsetts av kommunfullmäktige
18. Anmälan av lekmannarevisorer med suppleanter, vilka utsetts av kommunfullmäktige
19. Val av revisorer och revisorssuppleanter
20. Behandling av från aktieägaren, styrelsen, revisorer eller lekmannarevisorer i laga ordning väckta förslag
21. Stämman avslutas

HÄRNÖSAND ENERGI & MILJÖ

2020-03-10

Härnösands kommuns fullmäktigeledamöter

Inbjudan

Härnösand Energi & Miljö AB, HEMAB, kommer att hålla sin **ordinarie årsstämma tisdagen den 31 mars 2020 kl. 17.00**

Plats: Alfhild Agrellsalen, Sambiblioteket, Härnösand.

Välkomna!

Härnösand 2020-03-10

Med vänlig hälsning

HÄRNÖSAND ENERGI & MILJÖ AB

Lena Af Geijerstam Unger
Enligt uppdrag

Årsredovisning

och

Koncernredovisning

för

Härnösand Energi Och Miljö AB

556526-3745

Räkenskapsåret

2019

Innehållsförteckning

Förvaltningsberättelse	2
Resultaträkning koncern	10
Balansräkning koncern	11
Kassaflödesanalys koncern	13
Resultaträkning	14
Balansräkning	15
Kassaflödesanalys	17
Noter	18

ir

Härnösand Energi Och Miljö AB
Org.nr 556526-3745

Styrelsen och verkställande direktören för Härnösand Energi Och Miljö AB avger följande årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 2019.

Förvaltningsberättelse

Information om verksamheten

Koncernens verksamhet är uppdelad i fyra affärsområden: Fjärrvärme, Återvinning, Vatten och Elnät. Elnätverksamheten bedrivs i Härnösand Elnät AB och Elförsäljning i HEMAB Elförsäljning AB. Övriga verksamheter bedrivs i moderbolaget HEMAB. Verksamheten omfattar även vindkraft, biogas, fordonsgas, bredband och laddstolpar.
Koncernen redovisar ett resultat på 23,5 Mkr för 2019 vilket är 7,5 Mkr högre än föregående år.
Investeringar för 2019 uppgick till 164,8 Mkr, varav cirka 50 Mkr avser Spjutås, 17 Mkr fiberutbyggnad och 9 Mkr kolfilter.

Företaget har sitt säte i Härnösand.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Vatten

I april fattade styrelsen beslut om investering i ett kolfilter till vattenverket. Filtret blir ett extra barriärsteg som kommer att framtidssäkra vattensäkerheten, men även förbättra smakupplevelsen.

För att förbättra luften i området kring simhallen har en investering gjorts i pumpstationen där. Bestrålning med UV-ljus och en efterföljande rening med aktivt kol gör att lukten har dämpats avsevärt.

I år fick fontän i Nattviken gå i pension efter 30 års drift. Fontänen har inneburit en hel del underhåll och HEMAB, Härnösandshus och Härnösands kommun har gemensamt stått för drift- och underhållskostnaderna av den.

I december beslutade HEMABs styrelse att en reservvattenledning ska byggas genom Bondsjön. Syftet är att säkra tillgången till råvatten för Härnösands stad i händelse av att vattnet i Bondsjön skulle bli obrukbart. Reservvattenledningen ska placeras på botten av Bondsjön och kunna leda Långsjöns vatten direkt till vattenverket i Härnösand. Projektet beräknas vara färdigställt i oktober 2020.

Slam från reningsverket på Kattastrand började under 2019 skickas till Timrå istället för Älands återvinningsanläggning. Anledningarna är flera, bland annat att vi inte har kapacitet att röta allt slam vid Äland och därmed får för mycket organiskt avfall i deponin.

Arbetet med reinvestering i ledningsnätet med strumpinfodring har intensifierats under året. Tekniken gör att arbetet går fortare och har en betydligt mindre miljöpåverkan genom bland annat minskade koldioxidutsläpp.

Byten av vattenmätare till fjärravlästa sådana har fortsatt och vi har nu bytt 50 % av mätarna.

Vi har investerat i en vattenkiosk i syfte att bättre kunna mäta och debitera vatten som företag köper. Tidigare har dessa hämtat vatten ur brandposter.

Under året har komplettering till ansökan om vattenskyddsområde Brunne tagits fram och bearbetats.

Återvinning

I början av året brast en invallning av en lakvattendamm vid Äland, vilket gjorde att vattnet rann ut i Mjösjöbäcken istället för via överföringsledning. Dessbättre uppmättes inga förhöjda värden i bäcken då en extern konsult analyserade proverna därifrån.

Ett antal insatser har genomförts för att förbättra värdena av BOD (syreförbrukande ämnen) på Älands återvinningsanläggning. Till exempel har vi minskat mängden biologiskt material. Dels genom ett samarbete med Gästrike Ekogas och dels genom att utöka biogasanläggningen så att mer material kan processas samtidigt. Vi har även byggt om tippfickorna för att undvika läckage och istället föra urlakning mot tippfickan.

I ett samarbete med Ica Maxi och Stora Coop har det sedan sommaren erbjudits papperspåsar till frukt och grönt som alternativ till plastpåsar i dessa butiker.

I juni utbröt en brand i balningsanläggningen på Jaktstigen. Personalen handlade snabbt och lyckades begränsa elden tills räddningstjänsten var på plats.

I och med den nya avfallstaxan förändrades taxan för slamtömning för att bli mer kostnadsriktig. Det är nu till exempel större skillnader i pris mellan förbokad och akut tömning.

HEMAB har ambitionen att nå det av Avfall Sverige uppsatta målet att minska mängden hushållsavfall med 25 % mellan åren 2015-2025. Som en åtgärd kring detta genomförde vi i maj Källsorteringsveckan, för att ge lite extra uppmärksamhet till vikten av återvinning och återbruk. Veckan blev uppmärksammad och mycket lyckad och kommer troligen bli en återkommande aktivitet för att återkommande sätta fokus på vikten av hållbarhet.

Under året har flera samarbeten med Technichus genomförts. Bland annat har vi haft en utställning om återbruk och återvinning på plats, vi har även kunnat bidra till att möjliggöra kostnadsfria kurser kring återbruk för barn.

I december genomfördes Julbytardagen vid Härnösands kretsloppspark. En mycket uppskattat aktivitet med syfte och fokus på att främja återbruk och cirkulär ekonomi. Omkring 300 personer kom och bytte julsaker med varandra under trevliga former. Även denna aktivitet kommer troligen bli utvecklad och återkommande. I samband med aktiviteten skänkte vi även en summa pengar per besökare till Svenska kyrkans Jul i gemenskap som vår årliga julgåva.

I december genomfördes även en plockanalys som vi fick resultatet av i januari 2020. Trenden är fortfarande minskad mängd brännbart avfall, vilket är mycket positivt.

Fjärrvärme

Bränslepriserna har fortsatt ligga på en hög, men stabil nivå. Vi genomförde under sommaren och hösten ytterligare en ris- och slykampanj där vi erbjöd gratis hämtning. Kampanjen blev lyckad med omkring 1 000 ton insamlat bränsle.

Bränsle har även kommit in via ett samarbete med Resursgruppen där en grupp på 5-7 personer har röjt och kört ris och sly från Kommunens mark till Kraftvärmeverket. Samarbetet har varit positivt ur såväl miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbarhetsperspektiv.

Reinvesteringsarbetet har fokuserats till främst Trädgårdsgatan, Brunnshusgatan och Hovsgatan, där cirka 1 200 meter ledning bytts ut. Utöver det har vi även bytt cirka 300 meter ledning vid Peckas naturodlingar för att klara av den ökade effekten efter deras utökning.

Under året har vi börjat erbjuda serviceavtal till våra fjärrvärmekunder. Produkten har blivit väl emottagen och försäljningen har gått över förväntan, vilket vi ser som et tecken på att den varit

eftertraktad.

I slutet av augusti fick vi kvitto på att vi har väl fungerande beredskap och rutiner vid Kraftvärmeverket, då en glödbrand upptäcktes i tid och räddningstjänsten tillkallades. Personalen hann släcka den synliga branden innan räddningstjänsten var på plats, vilket gjorde att den aldrig hann sprida sig. Föredömligt hanterat!

I slutet av året lanserade vi en ny produkt i form av solvärme. Våra kunder har sedan 1 december 2019 kunnat anmäla sitt intresse för att köpa solvärme och produkten börjar levereras 1 januari 2020.

Som ett steg i att bli så effektiva och smarta som möjligt i vår bränslehantering utförde vi i slutet av året en 3D-inventering av vårt flislager. Denna visade en felmarginal på ca 10 000 m3, vilket ger oss en uppfattning om vad vi har att jobba vidare med.

En stor investering på Kraftvärmeverket under året var det nya golvet i mellanlagret. Trycket på golvet från den 20 meter höga bränslestacken utgör en stor påfrestning med slitage som följd. Det nya golvet kommer att minska fettanvändning markant och därmed även miljöbelastningen.

Peckas tredje växthus blev en stor anslutning och vi är glada att de har valt fjärrvärme till sin anläggning.

Under hösten har månadsvisa avstämningar med BioNorr genomförts för att optimera spillvärmeanvändningen från dem till Kraftvärmeverket.

Elnät
Under Alfrida, den hittills värsta storm som drabbat Finland, blev 93 % av alla hushåll strömlösa. Efter förfrågan om hjälp skickade vi två team på totalt åtta personer som har stor erfarenhet av storstörningar. Samarbetet med Ålands ansvariga fungerade väldigt bra och arbetet var välorganiserat. Och vi blev ännu en erfarenhet rikare.

Den årliga helikopterbesiktningen visade att vi följer en positiv trend med allt färre anmärkningar. Vår strukturerade underhållsplan och ett systematiskt röjningsarbete har gett frukt i form av färre träd på ledningar och bättre röjda ledningsgator. Röjningen av ledningsgator följer en femårsplan, vilket gör att det i de allra flesta fall inte hinner växa igen tillräckligt mycket mellan röjningarna för att innebära ett problem.

Att dra el till de nya vindkraftverken på Spjutås har varit ett grannlaga arbete. Vi har utgått från Saltvik och därifrån grävt ner kabel via Ed och Fröland, hela vägen till Spjutås. Att gräva ner kabel är ett arbete som kräver hög kompetens och att ha en bra underentreprenör är av stor vikt. Vi är därför nöjda att vi funnit den kompetensen lokalt i Härnösand.

Nu har vi bara 5 mil ledning kvar att gräva ner i vädersäkringsprojektet ISO 2020. Vi ser redan effekter av detta arbete i form av att vi inte är lika sårbara vid stormar och våra kunder drabbas mer sällan av avbrott. Faktum är att vi under 2019 endast hade 0,636 fel per kund och år vilket är det lägsta någonsin.

Elförsäljning
Under året har såväl interna rutiner som samarbetet med Statkraft utvecklats. Marknadspriserna på el och elcertifikat har verkligen fluktuerat under 2019 på ett sätt som varit svårt att förutse. Mot den bakgrunden känns vår affärsmodell och strategi trygg, och vår volymtillväxt nådde i slutet av året uppsatt mål.

Det råder tydlig konkurrens på marknaden där nykundsrabatter och premier för att locka nya kunder förekommer brett. Trots detta har avtalstecknandet gått väldigt bra med många nya kunder både på företags- och privatsidan. Kopplingen till lokal handel där alla privatkunder som tecknar elavtal erhåller ett presentkort har bidragit med stora belopp till centrumhandeln i Härnösand. Detta känns extra roligt då vi under 2019 välkomnade drygt 10 nya butiker som ambassadörer för detta upplägg.

Kampanjen Mitt Härnösand, där vi lyfter fram så väl medarbetare som härnösandsbor som ser fördelarna med att köpa hållbar, lokalproducerad el, har synts såväl på bio som i sociala medier.

I slutet av året lanserade vi ett lojalitetsstärkande e-brev riktat till våra avtalskunder. Vi har även satt rutinerna för kampanjarbete gentemot avtalslösa kundkategorier. Gensvaret på detta har varit bra. Konceptet med att företagskunder får ett inramat certifikat som visar att de köper grön och lokalproducerad el är uppskattat och pryder att fler kontorsmiljöer i Härnösand.

Bredband, Vindkraft, Laddstolpar
Under året har flera företag och även Region Västernorrland satsat på fordon som drivs med fordonsgas, för att utöka sin fossilfria fordonsflotta. Det ser vi som mycket positivt.

Under året inledde HEMAB ett samarbete med Gästrike Ekogas AB, som bland annat innebär en möjlighet till erfarenhetsutbyte och möjlighet till resursdelning. Vi har stor nytta av att samarbeta kring strategier för biogasproduktion i regionen och utveckling av produkten. Vi får även möjlighet att fördela substrat mellan oss utifrån rådande förutsättningar i produktionen.

Produktionen vid biogasanläggningen har optimerats eftersom och nådde i slutet av sommaren nya rekordnivåer. HEMABs styrelse har även fattat ett inriktningsbeslut om att bygga ut biogasanläggningen i Äland.

I slutet av året blev vår biogödsel certifierad enligt SPCR 120. Biogödseln är ännu en produkt vi får ut efter rötningen av matavfallet i biogasanläggningen och certifieringen är ett steg i processen att få ut ännu mer nytta av matavfallet och få in ännu en produkt i kretsloppet. Nu kan vi fortsätta arbetet med att KRAV-certifiera och få avsättning för den näringsrika gödseln.

Totalt finns nu 66 laddpunkter vid 23 olika platser i kommunen. Trenden för köp och laddning av elbilar är positiv och under året har vi kunnat se att 66 % av alla laddningar görs av återkommande kunder.

Projektet med upprättandet av vindkraftverken på Spjutåsberget är i slutfasen. När besiktningen är genomförd och godkänd tar HEMAB över ansvaret för tornen och därefter kan produktionen av förnybar el börja.

Åtta olika föreningar kom in med ansökningar om bidrag i form av vindkraftpengar. Härnösands Orienteringsklubb och Härnösands Cykelklubb beviljades bidrag om 100 000 respektive 10 000 kronor.

Förväntad framtida utveckling samt väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Medarbetarprogrammet HEMAB 360 fortsätter med nytt grepp för att komma längre, med hög delaktighet hos personalen och för att nå till en hållbar prestationskultur där vi har ett högt välmående, är rädda om varandra och bidrar till att var och en lyckas med sitt uppdrag.

Under 2020 planeras en marknadsintroduktion av vår certifierade biogödsel.

Parallellt med projekteringsarbetet för eventuell utbyggnad av biogasanläggningen kommer HEMAB fortsätta dialogen med närliggande kommuner, med målsättningen att hitta samarbetsmöjligheter.

Elförsäljningskampanjen Mitt Härnösand kommer att fortsätta under 2020 med nya förgrundspersoner.

Vädersäkringsprojektet ISO 2020 går in i sin slutfas och kommer att kunna avslutas under 2020.

Bygget av kolfilter vid vattenverket kommer att fortgå under kommande år och beräknas kunna driftsättas i december 2020. Även bygget av reservvattenledningen genom Bondsjön beräknas vara klar under hösten.

Samarbetet med Ica Maxi och Stora Coop har varit mycket lyckat och satsningen fortsätter även under

början av kommande år.

Det positiva samarbetet med resursgruppen där en grupp på 5-7 personer har röjt och kört ris och sly från Kommunens mark till Kraftvärmeverket kommer fortsätta under 2020.

Vi räknar även med att de uppskattade arrangemangen Källsorteringsveckan och Julbytardagen kommer att återkomma under 2020.

Hållbarhetsrapport

Medarbetare

HEMAB har i år varit ett av värdföretagen för Qraftsamling, där ökad andel kvinnliga chefer, kvinnor under 30 år och medarbetare med utländsk bakgrund har stått i fokus.

Vi har under året haft olika satsningar på personalens hälsa. De genomförda hälsoundersökningarna ger möjlighet att ge extra stöd i hälsorelaterade och livsstilsändrande insatser.

I linje med vår arbetsmiljöpolicy vill vi ha en hållbar prestationskultur som har fokus på leveranser. Arbetet ska vara planerat så att det ger förutsättningar att vara effektiv, må bra och få tid över. En insats är att vi under året har infört en ökad flexibilitet i arbetstider, för att förbättra möjligheten att få ihop livspusslet.

En medveten satsning för att ta tillvara goda idéer och involvera medarbetarna i att göra vår arbetsplats ännu bättre är de så kallade "trattarna". I dessa kan alla lämna förslag på saker som kan göra arbetet i vardagen smidigare och ge ett bättre flyt. På detta sätt kan ledningen hämta in och hantera förbättringsförslag från personalen. Flera bra förslag har kommit fram och arbetet fortsätter.

För att få fokus på säkerhet har vi under året jobbat medvetet med ökade riskobservationer, i syfte att minska antalet tillbud och olyckor. En riskobservation är de trafikerade miljöerna. Där har vi bland annat genom olika kommunikationsinsatser uppmärksammat detta och manat till försiktighet i trafiken där våra medarbetare vistas. Vi har även gjort kommunikationsinsatser för att upplysa våra kunder om hur de kan hjälpa till att skapa en bättre arbetsmiljö för våra chaufförer genom att placera avfallskärl på rätt sätt, eller på en annan, mindre trafikerad plats.

Alla chefer och skyddsombud har fått förnyad utbildning kring arbetsmiljö. Arbetet har varit lyckat och vi fortsätter naturligtvis detta förebyggande arbete även under nästa år.

Kränkande särbehandling är aldrig accepterat och vi jobbar aktivt med att hantera uppkomna situationer så att missförstånd kan redas ut och åtgärder vidtas.

Vårt arbete med praktikplatser är viktigt inte bara för individen utan även för företaget ur mångfaldsperspektiv. Vi har haft flera praktikanter under året som bland annat bidragit till att vi vidtagit åtgärder kring tillgänglighetsfrågor som tidigare inte uppmärksammats.

Miljöpåverkan och Hållbarhet

I början av året blev HEMAB certifierad Miljönär, vilket innebär att vi arbetar noggrant med att hushålla med så väl ekonomiska som miljömässiga resurser, återbruka saker som kan återbrukas samt förebygga uppkomst av onödigt avfall. Vi är även berättigade att i vår tur utse nya företag som Miljönärer om de uppfyller vissa specifika krav.

Flytande biogödsel från Härnösand Biogas blev i slutet av året certifierat av RISE enligt standarden SPCR 120, certifieringsregler för biogödsel.

Andelen fordon med förnybara drivmedel uppgår nu till 20 procent i fordonsflottan. År 2021 ska vi vara helt fossilfria i våra transporter och resor enligt den antagna Transportutmaningen.

Skolprogrammet för grundskolan utökades under året att även inkludera förskoleklasser som erbjuds Återvinningslek, en aktivitet som snabbt blev fullbokad.

I en serie föreläsningar om energi, vatten och återvinning har medarbetare från HEMAB träffat studenter vid Vuxenutbildningen. Eleverna läser SFI, svenska för invandrare, där avsnitt om samhällsorientering ingår. Vår målsättning är att alla elever som lär sig grundläggande svenska på SFI ska få ta del av vår föreläsningsserie.

Vi har fortsatt att göra reklam för att våra kunder ska skaffa e-faktura istället för pappersfaktura. Vi har även inlett ett samarbete med Yippie Härnösand avseende vårt kundinformationsblad HEMABinfo som numera återfinns som mittuppslag i Yippie fyra gånger per år. Båda dessa insatser syftar till att minska vår miljöpåverkan genom utskick.

Under hösten lanserades ett nytt sponsringsupplägg som är uppdelat i Hållbarhetssponsring och Drömfonden. Hållbarhetssponsringen innebär att föreningar ansöker om sponsring genom att ge förslag på en insats som spar på jordens resurser och välkomnar mångfald och gemenskap. Genom HEMABs drömfond kan föreningar söka bidrag till exempelvis utrustning, deltagar- eller medlemsavgifter för medlemmar som saknar egna ekonomiska medel. Den enskilda familjens privatekonomi ska inte behöva begränsa barns utövande av exempelvis idrott eller kultur och vi hoppas att drömfonden ska möjliggöra för fler att delta i Härnösands idrotts- och kulturliv.

Affärsområdena Fjärrvärme, Återvinning och Vatten, som alla återfinns i moderbolaget, bedriver tillstånds-och anmälningspliktig verksamhet enligt miljöbalken. Verksamheternas huvudsyften är att minska miljöpåverkan i samhället; Fjärrvärme genom att ta tillvara resurser som annars går till spillo, Återvinning genom att bidra till återbruk, återvinning samt minskande av avfall samt Vatten genom att ta hand om spillvatten som annars skulle förorena vattendrag och hav.

Fjärrvärmens negativa miljöpåverkan sker främst genom utsläpp till luft av stoft, svavel och kväveoxider. Produktionen baseras på förnyelsebara bränslen. Tillförseln av bränslen som trädbränslen och torv med mera, sker med lastbilstransporter. Rikt och gränsvärden som gäller för verksamheterna har hållits.

Ägarförhållanden

Härnösand Energi & Miljö AB, HEMAB, ägs till 100 % av Härnösands kommun.

I HEMAB ingår det helägda dotterbolaget Härnösand Elnät AB, HEAB.

HEMAB Elförsäljning, HEFAB, ägs till 95 % av HEMAB, 3% av Härnösandshus och 2% av Kommunfastigheter.

HEMAB äger 40 % av aktiekapitalet (40 % i röstvärde) i kommunbränsle i Ådalen AB. Övrig delägare med 60 % är Övik Energi AB.

HEMAB äger 16 % av aktiekapitalet (16 % i röstvärde) i ServaNet AB. Övriga delägare är Sundsvall Elnät (66%), BTEA samt Timrå, Ånge, Strömsund och Ragunda kommuner. HEMAB äger också 11 % i Norrsken AB som totalt har 20 kommuner respektive kommunala bolag som delägare.

h

Flerårsöversikt (Tkr)

Koncernen	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**
Nettoomsättning	393 139	374 183	320 934	322 445
Resultat efter finansiella poster	23 484	15 976	19 893	20 231
Balansomslutning	1 281 446	1 154 120	1 042 181	952 508
Antal anställda	137	137	135	137
Soliditet (%)	23,8	24,3	26,0	26,9
Avkastning på totalt kap. (%)	2,5	2,0	2,7	3,0
Avkastning på eget kap. (%)	7,7	5,7	7,3	7,9

Moderbolaget	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**
Nettoomsättning	265 578	261 599	249 222	256 013
Resultat efter finansiella poster	11 552	4 779	7 163	11 830
Balansomslutning	1 049 979	934 223	863 021	791 271
Antal anställda	137	137	135	137
Soliditet (%)	24,8	26,6	28,6	30,5
Avkastning på totalt kap. (%)	1,7	1,2	1,6	2,4
Avkastning på eget kap. (%)	4,4	1,9	2,9	4,9

För definitioner av nyckeltal, se Redovisnings- och värderingsprinciper.

Förändring av eget kapital (Tkr)

Koncernen	**Aktie-kapital**	**Övrigt tillskjutet kapital**	**Annat eget kapital inkl. årets resultat**	**Minoritets-intresse**	**Totalt**
Belopp vid årets ingång	40 100	237 660	2 978		**280 738**
Årets resultat			24 207	202	**24 409**
Belopp vid årets utgång	**40 100**	**237 660**	**27 185**	**202**	**305 147**

Moderbolaget	**Aktie-kapital**	**Reserv-fond**	**Balanserat resultat**	**Årets resultat**	**Totalt**
Belopp vid årets ingång	40 100	10 000	-13 296	-17 914	**18 890**
Disposition enligt beslut av årets årsstämma:			-17 914	17 914	**0**
Årets resultat				12 276	**12 276**
Belopp vid årets utgång	**40 100**	**10 000**	**-31 210**	**12 276**	**31 166**

Aktiekapitalet består av 401 000 st aktier med kvotvärde 100 kr.

Förslag till behandling av ansamlad förlust

Styrelsen föreslår att den ansamlade förlusten (kronor):

ansamlad förlust	-31 209 837
årets vinst	12 276 337
	-18 933 500
behandlas så att	
i ny räkning överföres	-18 933 500

Koncernens och moderbolagets resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat- och balansräkningar samt kassaflödesanalyser med noter.

Koncernens Resultaträkning

Tkr

	Not	2019-01-01 -2019-12-31	2018-01-01 -2018-12-31
Nettoomsättning	4	393 139	374 183
Aktiverat arbete för egen räkning		1 130	872
Övriga rörelseintäkter		35 126	27 960
		429 395	**403 015**
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter		-98 454	-108 922
Övriga externa kostnader	5, 6	-136 459	-106 235
Personalkostnader	7	-92 744	-88 349
Avskrivningar och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	8, 9, 10	-69 971	-76 084
		-397 628	**-379 589**
Rörelseresultat		**31 767**	**23 426**
Resultat från finansiella poster			
Resultat från andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag		-301	-212
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		210	256
Räntekostnader och liknande resultatposter		-8 192	-7 494
		-8 283	**-7 450**
Resultat efter finansiella poster		**23 484**	**15 976**
Resultat före skatt		**23 484**	**15 976**
Skatt på årets resultat	11	-33	-7 192
Uppskjuten skatt	11	-1 870	0
Övriga skatter		2 827	0
Årets resultat		**24 409**	**8 784**

Koncernens Balansräkning

Tkr

	Not	2019-12-31	2018-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	8	118 839	112 128
Maskiner och andra tekniska anläggningar	6, 9	806 372	786 172
Inventarier, verktyg och installationer	10	104 481	108 714
Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	12	119 881	47 427
		1 149 573	**1 054 441**
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag	13	3 001	2 998
Andra långfristiga värdepappersinnehav	14	2 253	2 253
Uppskjuten skattefordran		5 485	4 761
Andra långfristiga fordringar	15	0	1 008
		10 739	**11 020**
Summa anläggningstillgångar		**1 160 312**	**1 065 461**
Omsättningstillgångar			
Varulager m m	16		
Råvaror och förnödenheter		11 739	9 162
		11 739	**9 162**
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		24 211	36 944
Aktuella skattefordringar		559	239
Övriga fordringar		129	134
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	38 204	41 979
		63 103	**79 296**
Kassa och bank		46 293	202
		46 293	**202**
Summa omsättningstillgångar		**121 135**	**88 660**
SUMMA TILLGÅNGAR		**1 281 447**	**1 154 120**

Koncernens Balansräkning

Tkr

	Not	2019-12-31	2018-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	18		
Eget kapital hänförligt till moderföretagets aktieägare			
Aktiekapital		40 100	40 100
Reserver		10 000	0
Annat eget kapital inklusive årets resultat		254 846	240 639
Eget kapital hänförligt till moderföretagets aktieägare		**304 946**	**280 739**
Innehav utan bestämmande inflytande			
Innehav utan bestämmande inflytande		202	0
Eget kapital hänförligt till minoritetsintresset		**202**	**0**
Summa eget kapital		**305 148**	**280 739**
Avsättningar			
Avsättningar för uppskjuten skatt		92 557	92 905
Uppskjuten skatteskuld		418	0
Övriga avsättningar	19	28 352	23 417
		121 327	**116 322**
Långfristiga skulder	20, 21		
Skulder till kreditinstitut		448 450	479 250
Övriga skulder		39 627	46 286
		488 077	**525 536**
Kortfristiga skulder	21		
Checkräkningskredit	22	5 854	5 407
Skulder till kreditinstitut		241 692	114 988
Leverantörsskulder		26 277	15 973
Aktuella skatteskulder		92	0
Övriga skulder		29 922	27 027
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	23	63 058	68 128
		366 895	**231 524**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**1 281 447**	**1 154 120**

Koncernens Kassaflödesanalys

Tkr

	Not	2019-01-01 -2019-12-31	2018-01-01 -2018-12-31
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster		23 484	15 976
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet m.m		75 206	78 718
Betald skatt		-261	0
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		**98 430**	**94 694**
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av varulager och pågående arbeten		-2 577	-5 426
Förändring kundfordringar		12 733	-23 328
Förändring av kortfristiga fordringar		3 780	-370
Förändring leverantörsskulder		10 304	-33 607
Förändring av kortfristiga skulder		-1 728	49 180
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**120 942**	**81 143**
Investeringsverksamheten			
Investeringar i materiella anläggningstillgångar		-165 103	-161 224
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-165 103**	**-161 224**
Finansieringsverksamheten			
Upptagna lån		100 000	90 000
Amortering av lån		-9 747	-12 554
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**90 253**	**77 446**
Årets kassaflöde		**46 092**	**-2 635**
Likvida medel vid årets början			
Likvida medel vid årets början		202	2 837
Likvida medel vid årets slut		**46 294**	**202**

Moderbolagets Resultaträkning

Tkr

	Not	2019-01-01 -2019-12-31	2018-01-01 -2018-12-31
Nettoomsättning	4	265 577	261 599
Aktiverat arbete för egen räkning		1 130	872
Övriga rörelseintäkter		49 239	44 646
		315 946	**307 117**
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter		-37 983	-54 478
Övriga externa kostnader	5, 6	-116 210	-96 566
Personalkostnader	7	-92 663	-88 067
Av- och nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar	8, 9, 10	-51 166	-57 353
		-298 022	**-296 464**
Rörelseresultat		**17 924**	**10 653**
Resultat från finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		224	273
Räntekostnader och liknande resultatposter		-6 596	-6 147
		-6 372	**-5 874**
Resultat efter finansiella poster		**11 552**	**4 779**
Bokslutsdispositioner	24	0	-23 216
Resultat före skatt		**11 552**	**-18 437**
Uppskjuten skatt	11	724	523
Årets resultat		**12 276**	**-17 914**

Moderbolagets Balansräkning

Tkr

	Not	2019-12-31	2018-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	8	59 985	50 967
Maskiner och andra tekniska anläggningar	6, 9	568 796	561 350
Inventarier, verktyg och installationer	10	96 500	98 539
Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	12	86 971	29 751
		812 252	**740 607**
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernföretag	25	93 800	93 800
Fordringar hos koncernföretag		11 803	11 803
Andelar i intresseföretag	13	2 700	2 700
Fordringar hos intresseföretag	15	0	1 008
Andra långfristiga värdepappersinnehav	14	2 252	2 252
Uppskjutna skattefordringar		5 485	4 761
Summa anläggningstillgångar		**116 040**	**116 324**
		928 292	**856 931**
Omsättningstillgångar			
Varulager m m			
Råvaror och förnödenheter	16	11 739	9 162
		11 739	**9 162**
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		26 439	36 944
Fordringar hos koncernföretag		13 920	2 899
Övriga kortfristiga fordringar		11	124
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	29 502	28 095
		69 872	**68 062**
Kassa och bank		40 076	68
Summa omsättningstillgångar		**121 687**	**77 292**
SUMMA TILLGÅNGAR		**1 049 979**	**934 223**

Moderbolagets Balansräkning

Tkr

	Not	2019-12-31	2018-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	18, 26		
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		40 100	40 100
Reservfond		10 000	10 000
		50 100	**50 100**
Fritt eget kapital			
Balanserad vinst eller förlust		-31 210	-13 296
Årets resultat		12 276	-17 914
		-18 934	**-31 210**
Summa eget kapital		**31 166**	**18 890**
Obeskattade reserver	27	291 600	291 600
Avsättningar			
Övriga avsättningar	19	28 352	23 417
Summa avsättningar		**28 352**	**23 417**
Långfristiga skulder	20		
Övriga skulder till kreditinstitut		372 000	387 500
Övriga långfristiga skulder		39 627	46 286
Summa långfristiga skulder		**411 627**	**433 786**
Kortfristiga skulder			
Checkräkningskredit	22	0	930
Skulder till kreditinstitut		196 392	84 688
Leverantörsskulder		20 359	11 355
Skulder till koncernföretag		23 756	22 568
Aktuella skatteskulder		59	45
Övriga kortfristiga skulder		8 860	7 446
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	23	37 808	39 498
Summa kortfristiga skulder		**287 234**	**166 530**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**1 049 979**	**934 223**

Moderbolagets Kassaflödesanalys

Tkr

	Not	2019-01-01 -2019-12-31	2018-01-01 -2018-12-31
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster		11 552	4 779
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet		56 101	59 988
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital		**67 653**	**64 767**
Kassaflöde från förändring av rörelsekapitalet			
Förändring av varulager och pågående arbete		-2 577	-5 426
Förändring av kundfordringar		10 505	-23 341
Förändring av kortfristiga fordringar		1 294	4 792
Förändring av leverantörsskulder		9 004	-23 562
Förändring av kortfristiga skulder		-1 162	21 237
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**84 717**	**38 467**
Investeringsverksamheten			
Investeringar i materiella anläggningstillgångar		-133 016	-109 621
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-133 016**	**-109 621**
Finansieringsverksamheten			
Upptagna lån		98 263	71 435
Amortering av lån		-3 503	-3 500
Utbetald utdelning		-6 454	-5 188
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**88 306**	**62 747**
Årets kassaflöde		**40 007**	**-8 407**
Likvida medel vid årets början			
Likvida medel vid årets början		68	8 475
Likvida medel vid årets slut		**40 075**	**68**

Noter

Tkr

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänna upplysningar

Årsredovisningen och koncernredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med föregående år.

Moderföretaget och koncernen tillämpar samma redovisningsprinciper om inte annat framgår nedan.

Eget kapital
Eget kapital delas in i bundet och fritt kapital, i enlighet med ÅRLs indelning.
Obeskattade reserver
Obeskattade reserver redovisas med bruttobelopp i balansräkningen, inklusive den uppskjutna skatteskuld som är hänförlig till reserverna.
Bokslutsdispositioner
Förändringar av obeskattade reserver redovisas som bokslutsdispositioner i resultaträkningen. Koncernbidrag redovisas som bokslutsdispositioner.
Aktier och andelar i dotterföretag
Aktier och andelar i dotterföretag redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för eventuella nedskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår köpeskillingen som erlagts för aktierna samt förvärvskostnader. Eventuella kapitaltillskott och koncernbidrag läggs till anskaffningsvärdet när de uppkommer. Utdelning från dotterföretag redovisas som intäkt.
Materiella anläggningstillgångar
I moderföretaget görs inga avsättningar för återställandekostnader i samband med förvärv av materiella anläggningstillgångar. I stället tillämpas principen att avsättning för återställandekostnader görs successivt.
Elcertifikat
Lagerförda elcertifikat värderas till anskaffningsvärdet, dvs noll kronor, avseende de certifikat som var registrerade på vårt konto hos Svenska Kraftnät per 2019-12-31.
Marknadsvärdet av dessa elcertifikat var vid årsskiftet ca 0,95 (9,6) Mkr.
Utsläppsrätter
Lagerförda utsläppsrätter värderas till anskaffningsvärdet, dvs noll kronor, avseende de rättigheter som var registrerade på vårt konto per 2019-12-31.
Marknadsvärdet av dessa utsläppsrätter var vid årsskiftet ca 12,3 (14,3) Mkr.

Intäktsredovisning

Nettoomsättningen omfattar försäljningsintäkter från kärnverksamheterna, det vill säga produktion, försäljning och distribution av el, försäljning och distribution av värme, försäljning av gas, energihandel samt andra intäkter såsom tjänster och konsultuppdrag och anslutningsavgifter.
Försäljning av varor redovisas vid leverans av produkter till kunden, i enlighet med försäljningsvillkoren. Försäljningen redovisas efter avdrag för moms och rabatter. I koncernredovisningen elimineras koncernintern försäljning. Bolaget har ej tidsbegränsat åtagande att underhålla och vid behov ersätta investeringar i anslutningar. Koncernen intäktsför anslutningsavgifter över intäktsgenererande tillgångars beräknade nyttjandeperiod som upgår till 30 år. Periodiserade anslutningsavgifter ingår i posten uppluna kostnader och förutbetalda intäkter.

Koncernredovisning

Härnösand Energi & Miljö AB upprättar koncernredovisning. Uppgifter om koncernföretag finns i not 25. Dotterföretagen inkluderas i koncernredovisningen från och med den dag då det bestämmande inflytandet överförs till koncernen. De exkluderas ur koncernredovisningen från och med den dag då det bestämmande inflytandet upphör.
Koncernens bokslut är upprättat enligt förvärvsmetoden. Förvärvstidpunkten är den tidpunkt då det bestämmande inflytandet erhålls. Identifierbara tillgångar och skulder värderas inledningsvis till verkliga värden vid förvärvstidpunkten. Minoritetens andel av de förvärvade nettotillgångarna värderas till verkligt värde. Goodwill utgörs av mellanskillnaden mellan de förvärvade identifierbara nettotillgångarna vid förvärvstillfället och anskaffningsvärdet inklusive värdet av minoritetsintresset och värderas initialt till anskaffningsvärdet.
Mellanhavanden mellan koncernföretag elimineras i sin helhet.
Dotterföretag i andra länder upprättar sin årsredovisning i utländsk valuta. Omräkning av posterna i dessa företags balans- och resultaträkningar görs till balansdagskurs respektive avistakurs för den dag respektive affärshändelse ägde rum. De omräkningsdifferenser som uppkommer redovisas i koncernens egna kapital.

Intresseföretag och Gemensamt styrt företag

Som intresseföretag räknas sådana företag där företaget har ett betydande men inte bestämmande inflytande. Ett betydande inflytande anses normalt föreligga när företaget äger minst 20 % men inte mer än 50 % av rösterna i ett annat företag.

Anläggningstillgångar

Immateriella och materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar enligt plan och eventuella nedskrivningar.
När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, utrangeras eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras.
Utgifter för löpande reparation och underhåll redovisas som kostnader.
I samband med fastighetsförvärv bedöms om fastigheten väntas ge upphov till framtida kostnader för rivning och återställande av platsen. I sådana fall görs en avsättning och anskaffningsvärdet ökas med samma belopp.
Realisationsvinst respektive realisationsförlust vid avyttring av en anläggningstillgång redovisas som Övrig rörelseintäkt respektive Övrig rörelsekostnad.
Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod.
När tillgångarnas avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas i förekommande fall tillgångens restvärde.
Bolagets mark har obegränsad nyttjandeperiod och skrivs inte av. Linjär avskrivningsmetod används för övriga typer av materiella tillgångar.
Följande avskrivningstider tillämpas:

Materiella anläggningstillgångar

Stomme	50 år
Fasad	30 år
Tak	15-25 år
Övrigt	20 år
Markanläggningar	20 år
El-ledningar	30 år
Mottagnings- och fördelningsstationer	10 år
Transformatorer	15 år
Fjärrvärmeledningar	25 år
Maskiner i Hetvattencentralen	15 år
Gasanläggning	15 år

Gasledningar	25 år
Maskiner och andra tekniska anläggnignar	10 år
Inventarier, verktyg och installationer	3-15 år

Komponentindelning
Materiella anläggningstillgångar har delats upp på komponenter när komponenterna är betydande och när komponenterna har väsentligt olika nyttjandeperioder. När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, utrangeras eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras.

Tillkommande utgifter som avser tillgångar som inte delas upp i komponenter läggs till anskaffningsvärdet om de beräknas ge företaget framtida ekonomiska fördelar, till den del tillgångens prestanda ökar i förhållande till tillgångens värde vid anskaffningstidpunkten .

Utgifter för löpande reparationer och underhåll redovisas som kostnader.

Finansiella instrument
Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar värdepapper, kundfordringar och övriga fordringar, kortfristiga placeringar, leverantörsskulder, och låneskulder. Instrumenten redovisas i balansräkningen när Härnösand Energi & Miljö AB blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor. Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när rätten att erhålla kassaflöden från instrumentet har löpt ut eller överförts och koncernen har överfört i stort sett alla risker och förmåner som är förknippade med äganderätten.

Finansiella skulder tas bort från balansräkningen när förpliktelserna har reglerats eller på annat sätt upphört.

Andra långfristiga värdepappersinnehav
Posten består huvudsakligen av aktier samt ett mindre innehav av räntebärande tillgångar. Innehaven innehas på lång sikt. Tillgångar ingående i posten och redovisas inledningsvis till anskaffningsvärde. I efterföljande redovisning redovisas aktierna till anskaffningsvärde med bedömning av om nedskrivningsbehov föreligger. De räntebärande tillgångarna redovisas i efterföljande redovisning till upplupet anskaffningsvärde med tillämpning av effektivräntemetoden, minskat med eventuell reservering för värdeminskning.

Kortfristiga placeringar
Värdepapper som är anskaffade med avsikt att innehas kortsiktigt redovisas inledningsvis till anskaffningsvärde och i efterföljande värderingar i enlighet med lägsta värdets princip till det lägsta av anskaffningsvärde och marknadsvärde. I posten kortfristiga placeringar ingår aktier som innehas för att placera likviditetsöverskott på kort sikt.

Kundfordringar/kortfristiga fordringar
Fordringar redovisas som omsättningstillgångar med undantag för poster med förfallodag mer än 12 månader efter balansdagen, vilka klassificeras som anläggningstillgångar. Fordringar tas upp till det belopp som förväntas bli inbetalt efter avdrag för individuellt bedömda osäkra fordringar.
Fordringar som är räntefria eller som löper med ränta som avviker från marknadsräntan och har en löptid överstigande 12 månader redovisas till ett diskonterat nuvärde och tidsvärdeförändringen redovisas som ränteintäkt i resultaträkningen.
Låneskulder och leverantörsskulder
Låneskulder och leverantörsskulder redovisas initialt till anskaffningsvärde efter avdrag för transaktionskostnader. Skiljer sig det redovisade beloppet från det belopp som ska återbetalas vid

förfallotidpunkten periodiseras mellanskillnaden som räntekostnad över lånets löptid med hjälp av instrumentets effektivränta. Härigenom överensstämmer vid förfallotidpunkten det redovisade beloppet och det belopp som ska återbetalas.

Nedskrivningsprövning av finansiella anläggningstillgångar
Vid varje balansdag bedömer Härnösand Energi & Miljö AB om det finns någon indikation på nedskrivningsbehov i någon utav de finansiella anläggningstillgångarna. Nedskrivning sker om värdenedgången bedöms vara bestående. Nedskrivning redovisas i resultaträkningsposten Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar. Nedskrivningsbehovet prövas individuellt för aktier och andelar och övriga enskilda finansiella anläggningstillgångar som är väsentliga. Nedskrivning för tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde beräknas som skillnaden mellan tillgångens redovisade värde och nuvärdet av företagsledningens bästa uppskattning av de framtida kassaflödena diskonterade med tillgångens ursprungliga effektivränta.
För tillgångar med rörlig ränta används den på balansdagen aktuella räntan som diskonteringsränta.
Vid prövning av nedskrivningsbehov för värdepappersportföljen med ränteinstrument fastställs på motsvarande sätt en effektivränta för portföljen som används vid diskonteringen. Om nedskrivning av aktier sker fastställs nedskrivningsbeloppet som skillnaden mellan det redovisade värdet och det högsta av verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader och nuvärdet av framtida kassaflöden (som baseras på företagsledningens bästa uppskattning).

Leasingavtal
Leasing klassificeras antingen som finansiell eller operationell leasing i koncernbolag och moderbolag. Leasingavtal som innebär att de ekonomiska riskerna och fördelarna med att äga en tillgång i allt väsentligt överförs från leasegivaren till ett företag i Härnösand Energi & Miljö AB koncern klassificeras i koncernredovisningen och i moderbolaget som finansiella leasingavtal. Finansiella leasingavtal medför att rättigheter och skyldigheter redovisas som tillgång respektive skuld i balansräkningen. Tillgången och skulden värderas till det lägsta av tillgångens verkliga värde och nuvärdet av minimileaseavgifterna. Utgifter som direkt kan hänföras till leasingavtalet läggs till tillgångens värde. Leasingavgifterna fördelas på ränta och amortering enligt effektivräntemetoden.
Variabla avgifter redovisas som kostnad i den period de uppkommer. Den leasade tillgången skrivs av linjärt över leasingperioden.

Leasingavtal där de ekonomiska fördelar och risker som är hänförliga till leasingobjektet i allt väsentligt kvarstår hos leasegivaren, klassificeras som operationell leasing. Betalningar, inklusive en första förhöjd hyra, enligt dessa avtal redovisas som kostnad linjärt över leasingperioden.

Se vidare not "Maskiner och andra tekniska anläggningar" samt "Finansiella leasingavtal".

Varulager
Varulagret har värderats till det lägsta av dess anskaffningsvärde och dess nettoförsäljningsvärde på balansdagen.
Anskaffningsvärdet fastställs med användning av först in, först ut-metoden (FIFU). För råvaror ingår alla utgifter som är direkt hänförliga till anskaffningen av varorna i anskaffningsvärdet. För varor under tillverkning och färdiga varor inkluderar anskaffningsvärdet formgivningskostnader, råmaterial, direkt lön, andra direkta kostnader, hänförbara indirekta tillverkningskostnader samt lånekostnader.
Varulagret har i moderföretaget värderats till 97% av det samlade anskaffningsvärdet vilket understiger dess nettoförsäljningsvärde på balansdagen. I koncernredovisningen värderas varulagret till det fulla anskaffningsvärdet vilket understiger dess nettoförsäljningsvärde på balansdagen. Med nettoförsäljningsvärde avses varornas beräknade försäljningspris minskat med försäljningskostnader. Den valda metoden innebär att eventuell inkurans i varulagret har beaktats.

h

Inkomstskatter

Aktuella skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som gäller på balansdagen.
Uppskjutna skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som är beslutade före balansdagen.
Uppskjuten skatteskuld avseende temporära skillnader som hänför sig till investeringar i dotterföretag redovisas inte i koncernredovisningen då moderföretaget i samtliga fall kan styra tidpunkten för återföring av de temporära skillnaderna och det inte bedöms sannolikt att en återföring sker inom överskådlig framtid.
Uppskjuten skattefordran avseende underskottsavdrag eller andra framtida skattemässiga avdrag redovisas i den utsträckning det är sannolikt att avdraget kan avräknas mot överskott vid framtida beskattning.
Fordringar och skulder nettoredovisas endast när det finns en legal rätt till kvittning.
Aktuell skatt, liksom förändring i uppskjuten skatt, redovisas i resultaträkningen om inte skatten än hänförlig till en händelse eller transaktion som redovisas direkt i eget kapital. Skatteeffekter av poster som redovisas direkt mot eget kapital, redovisas mot eget kapital.

Avsättningar

Företaget gör en avsättning när det finns en legal eller informell förpliktelse och en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Företaget nuvärdesberäknar förpliktelser som väntas regleras efter mer än tolv månader. Den ökning av avsättningen som beror på att tid förflyter redovisas som räntekostnad.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medfört in- eller utbetalningar.

Som likvida medel klassificerar företaget, förutom kassamedel, disponibla tillgodohavanden hos banker och andra kreditinstitut samt kortfristiga likvida placeringar som är noterade på en marknadsplats och har en kortare löptid än tre månader från anskaffningstidpunkten. Förändringar i spärrade medel redovisas i investeringsverksamheten.

Nyckeltalsdefinitioner

Nettoomsättning
Rörelsens huvudintäkter, fakturerade kostnader, sidointäkter samt intäktskorrigeringar.

Resultat efter finansiella poster
Resultat efter finansiella intäkter och kostnader men före bokslutsdispositioner och skatter.

Balansomslutning
Företagets samlade tillgångar.

Antal anställda
Medelantal anställda under räkenskapsåret.

Soliditet (%)
Justerat eget kapital (eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt) i procent av balansomslutning.

Avkastning på totalt kap. (%)
Rörelseresultat plus finansiella intäkter i procent av balansomslutningen.

Avkastning på eget kap. (%)
Resultat efter finansiella poster i procent av justerat eget kapital (eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt).

Not 2 Ställda säkerheter
Koncernen

Koncern har inga ställda säkerheter.

Moderbolaget

Moderbolag har inga ställda säkerheter.

Not 3 Eventualförpliktelser
Koncernen

Koncern och moderbolag har inga eventualförpliktelser.

Not 4 Nettoomsättningens fördelning
Koncernen

	2019	2018
Nettoomsättningen per rörelsegren		
Fjärrvärme	150 637	149 445
Återvinning	61 291	59 151
Vatten	52 716	51 569
Elnät	85 323	74 890
Elförsäljning	40 902	38 309
Andra verksamheter	2 268	818
	393 139	**374 183**
Nettoomsättningen per geografisk marknad		
Sverige	393 139	374 183
	393 139	**374 183**

Moderbolaget

	2019	2018
Nettoomsättningen per rörelsegren		
Fjärrvärme	150 639	149 771
Återvinning	61 291	59 374
Vatten	52 716	51 635
Andra verksamheter	933	819
	265 579	**261 599**
Nettoomsättningen per geografisk marknad		
Sverige	265 578	261 599
	265 578	**261 599**

Not 5 Arvode till revisorer

Koncernen

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

	2019	2018
Ernst & Young AB		
Revisionsuppdrag	295	222
Övriga tjänster	64	32
	359	**255**

Moderbolaget

	2019	2018
Ernst & Young AB		
Revisionsuppdrag	235	197
Övriga tjänster	46	14
	281	**211**

Not 6 Finansiella leasingavtal

Koncernen

Framtida leasingavgifter, för icke uppsägningsbara leasingavtal, förfaller till betalning enligt följande:

	2019	2018
SEB Finans publ. Kraftvärmeverk		
Anläggningstillgångar		
Ackumulerade anskaffningsvärden	84 450	84 450
Ackumulerade avskrivningar	-23 646	-20 268
	60 804	**64 182**

Moderbolaget

SEB Finans publ. Kraftvärmeverk		
Anläggningstillgångar		
Ackumulerade anskaffningsvärden	84 450	84 450
Ackumulerade avskrivningar	-23 646	-20 268
Utgående redovisat värde	**60 804**	**64 182**

Not 7 Anställda och personalkostnader

Koncernen

	2019	2018
Medelantalet anställda		
Kvinnor	32	30
Män	105	107
	137	**137**
Löner och andra ersättningar		
Styrelse och verkställande direktör	1 716	1 527
Övriga anställda	62 085	60 547
	63 801	**62 074**
Sociala kostnader		
Pensionskostnader för styrelse och verkställande direktör	230	128
Pensionskostnader för övriga anställda	4 785	4 406
Övriga sociala avgifter enligt lag och avtal	21 100	20 425
	26 115	**24 959**
Totala löner, ersättningar, sociala kostnader och pensionskostnader	**89 917**	**87 033**

Moderbolaget

	2019	2018
Medelantalet anställda		
Kvinnor	32	30
Män	105	107
	137	**137**
Löner och andra ersättningar		
Styrelse och verkställande direktör	1 716	1 527
Övriga anställda	62 143	60 547
	63 859	**62 074**
Sociala kostnader		
Pensionskostnader för styrelse och verkställande direktör	230	128
Pensionskostnader för övriga anställda	4 768	4 392
Övriga sociala avgifter enligt lag och avtal	21 096	20 421

h

	26 094	**24 941**
Totala löner, ersättningar, sociala kostnader och pensionskostnader	**89 953**	**87 015**
Könsfördelning bland ledande befattningshavare		
Andel kvinnor i styrelsen	43 %	43 %
Andel män i styrelsen	57 %	57 %
Andel kvinnor bland övriga ledande befattningshavare	100 %	100 %

Avtal om avgångsvederlag
VD är enligt avtal 2016-12-13 tillsvidareanställd från och med 2017-04-01 och undantas från bestämmelserna i lagen om anställningsskydd, LAS. I fråga om allmänna anställningsvillkor i övrigt tillämpas bestämmelserna efter samma grunder som gäller för övriga anställda i företaget.

Utöver pension enligt lag utgår pension enligt vid företaget gällande PA-KFS 09. För anställningen gäller en ömsesidig uppsägningstid om sex månader. Vid uppsägning från företaget betalas i samband med anställningens upphörande en engångsersättning till VD motsvarande totalt 12 månadslöner.

Not 8 Byggnader och mark

Koncernen	**2019**	**2018**
Ingående anskaffningsvärden	220 691	195 079
Inköp	12 759	25 611
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**233 450**	**220 690**
Ingående avskrivningar	-93 664	-87 179
Årets avskrivningar	-6 049	-6 484
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-99 713**	**-93 663**
Ingående nedskrivningar	-14 898	-10 125
Årets nedskrivningar	0	-4 773
Utgående ackumulerade nedskrivningar	**-14 898**	**-14 898**
Utgående redovisat värde	**118 839**	**112 128**
Bokfört värde byggnader	79 198	72 175
Bokfört värde mark	39 640	39 954
	118 838	**112 128**

Moderbolaget

	2019	2018
Ingående anskaffningsvärden	89 081	87 694
Inköp	11 745	1 387
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**100 826**	**89 081**
Ingående avskrivningar	-23 216	-19 525
Årets avskrivningar	-2 727	-3 692
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-25 943**	**-23 217**
Ingående nedskrivningar	-14 898	-10 125
Årets nedskrivningar		-4 773
Utgående ackumulerade nedskrivningar	**-14 898**	**-14 898**
Utgående redovisat värde	**59 985**	**50 966**
Bokfört värde byggnader	31 564	22 020
Bokfört värde mark	28 421	28 946
	59 985	**50 966**

Not 9 Maskiner och andra tekniska anläggningar
Koncernen

	2019	2018
Ingående anskaffningsvärden	1 490 803	1 346 221
Inköp	62 053	144 582
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**1 552 856**	**1 490 803**
Ingående avskrivningar	-679 262	-633 344
Årets avskrivningar	-38 430	-45 918
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-717 692**	**-679 262**
Ingående nedskrivningar	-25 370	-22 509
Årets nedskrivningar	-3 422	-2 861
Utgående ackumulerade nedskrivningar	**-28 792**	**-25 370**
Utgående redovisat värde	**806 372**	**786 172**

Moderbolaget	2019	2018
Ingående anskaffningsvärden	948 339	831 676
Inköp	37 187	116 663
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**985 526**	**948 339**
Ingående avskrivningar	-361 620	-328 144
Årets avskrivningar	-26 319	-33 476
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-387 939**	**-361 620**
Ingående nedskrivningar	-25 370	-22 509
Årets nedskrivningar	-3 422	-2 861
Utgående ackumulerade nedskrivningar	**-28 792**	**-25 370**
Utgående redovisat värde	**568 795**	**561 349**

Not 10 Inventarier, verktyg och installationer

Koncernen	2019	2018
Ingående anskaffningsvärden	260 087	244 642
Inköp	10 748	15 803
Försäljningar/utrangeringar	-21 664	-357
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**249 171**	**260 087**
Ingående avskrivningar	-150 723	-136 042
Försäljningar/utrangeringar	21 168	357
Årets avskrivningar	-14 339	-15 038
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-143 894**	**-150 723**
Ingående nedskrivningar	-651	-651
Årets nedskrivningar	-146	
Utgående ackumulerade nedskrivningar	**-797**	**-651**
Utgående redovisat värde	**104 481**	**108 714**

Moderbolaget

	2019	2018
Ingående anskaffningsvärden	203 081	190 372
Inköp	9 482	13 015
Försäljningar/utrangeringar	-21 157	-306
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**191 406**	**203 081**
Ingående avskrivningar	-103 890	-92 655
Försäljningar/utrangeringar	20 761	306
Årets avskrivningar	-11 125	-11 542
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-94 254**	**-103 891**
Ingående nedskrivningar	-651	-651
Utgående ackumulerade nedskrivningar	**-651**	**-651**
Utgående redovisat värde	**96 501**	**98 539**

Not 11 Aktuell och uppskjuten skatt
Koncernen

	2019	2018
Skatt på årets resultat		
Aktuell skatt	-33	-7 192
Uppskjuten skatt	957	
Totalt redovisad skatt	**924**	**-7 192**

Avstämning av effektiv skatt

		2019
	Procent	**Belopp**
Redovisat resultat före skatt		23 484
Skatt enligt gällande skattesats	21,40	-5 026
Ej avdragsgilla kostnader		-138
Skattemässiga justeringar avs temporära skillnader		3 210
Nyttjande underskottsavdrag		2 878
Redovisad effektiv skatt		**924**

Moderbolaget

	2019	2018
Skatt på årets resultat		
Uppskjuten skatt	724	523
Totalt redovisad skatt	**724**	**523**

Avstämning av effektiv skatt

		2019
	Procent	**Belopp**
Redovisat resultat före skatt		11 552
Skatt enligt gällande skattesats	21,40	-2 472
Ej avdragsgilla kostnader		-65
Ej skattepliktiga intäkter		0
Skattemässiga justeringar avs temporära skillnader		383
Nyttjade underskottsavdrag		2 878
Redovisad effektiv skatt		**724**

Not 12 Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningar
Koncernen

	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärden	47 427	72 203
Inköp	164 811	99 454
Omklassificeringar	-92 357	-124 230
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**119 881**	**47 427**
Utgående redovisat värde	**119 881**	**47 427**

Moderbolaget

	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärden	29 751	50 083
Inköp	122 867	59 889
Omklassificeringar	-65 647	-80 221
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**86 971**	**29 751**
Utgående redovisat värde	**86 971**	**29 751**

h

Not 13 Specifikation andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag

Koncernen

Namn	Kapital-andel	Bokfört värde
Kommunbränsle i Ådalen AB	40%	3 001
		3 001

	Org.nr	Säte
Kommunbränsle i Ådalen AB	556220-6200	Härnösand

Moderbolaget

Namn	Kapital-andel	Rösträtts-andel	Antal andelar	Bokfört värde
Kommunbränsle i Ådalen AB	40%	40%	16 800	2 700
				2 700

	Org.nr	Säte
Kommunbränsle i Ådalen AB	556220-6200	Härnösand

Not 14 Andra långfristiga värdepappersinnehav

Koncernen

	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärden	2 253	2 253
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**2 253**	**2 253**
Utgående redovisat värde	**2 253**	**2 253**

Moderbolaget

	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärden	2 252	2 252
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**2 252**	**2 252**
Utgående redovisat värde	**2 252**	**2 252**

Not 15 Fordringar hos intresseföretag och gemensamt styrda företag

Koncernen

	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärden	1 008	1 008
Avgående fordringar	-1 008	
Utgående redovisat värde	**0**	**1 008**

Härnösand Energi Och Miljö AB
Org.nr 556526-3745

Moderbolaget	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärden	1 008	1 008
Avgående fordringar	-1 008	
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**0**	**1 008**
Utgående redovisat värde	**0**	**1 008**

Not 16 Varulager

Koncernen	2019-12-31	2018-12-31
Eldningsolja	2 349	2 084
Ved/träbränsle	8 995	6 826
Växlare/material	365	233
Gas	30	19
	11 739	**9 162**

Moderbolaget	2019-12-31	2018-12-31
Eldningsolja	2 349	2 084
Ved/träbränsle	8 995	6 826
Växlare/material	365	233
Gas	30	19
	11 739	**9 162**

Not 17 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Koncernen	2019-12-31	2018-12-31
Försäkringar	1 203	1 053
Såld el	0	7 019 000
Upplupen intäkt från fakturering december	34 719	31 666
Övriga poster	2 282	2 241
	38 204	**41 979**

Moderbolaget	2019-12-31	2018-12-31
Försäkringar	1 073	1 053
Upplupen intäkt från fakturering december	26 401	24 816
Övriga poster	2 028	2 226
	29 502	**28 095**

Not 18 Antal aktier och kvotvärde

Koncernen

Namn	Antal aktier	Kvot-värde
Antal A-Aktier	401 000	100
	401 000	

Moderbolaget

Namn	Antal aktier	Kvot-värde
Antal A-Aktier	401 000	100
	401 000	

Not 19 Övriga avsättningar

Koncernen

	2019-12-31	2018-12-31
Avsättning deponi 2	7 760	7 608
Avsättning vindkraft	345	394
Fondering VA	20 000	15 000
Avsättning vattenskador	247	416
	28 352	**23 418**

Moderbolaget

	2019-12-31	2018-12-31
Avsättning deponi 2	7 760	7 608
Avsättning vindkraft	345	394
Fondering VA	20 000	15 000
Avsättning vattenskador	247	416
	28 352	**23 418**

Not 20 Långfristiga skulder

Koncernen

	2019-12-31	2018-12-31
Förfaller senare än fem år efter balansdagen		
Skuldet till kreditinstitut	0	8 750
Skulder till leasingbolag	0	22 986
	0	**31 736**

Moderbolaget

	2019-12-31	2018-12-31
Förfaller senare än fem år efter balansdagen		
Skulder till kreditinstitut	0	8 750
Skulder till leasingbolag	0	22 986
	0	**31 736**

Not 21 Skulder som avser flera poster
Koncernen

	2019-12-31	2018-12-31
Långfristiga skulder		
Skulder till kreditinstitut	448 450	479 250
Skulder till leasingbolag	39 627	46 286
	488 077	**525 536**
Kortfristiga skulder		
Skulder till kreditinstitut	236 300	109 800
Skulder till leasingbolag	5 392	5 188
	241 692	**114 988**

Not 22 Checkräkningskredit
Koncernen

	2019-12-31	2018-12-31
Beviljat belopp på checkräkningskredit uppgår till	5 854	5 407

Moderbolaget

	2019-12-31	2018-12-31
Beviljat belopp på checkräkningskredit uppgår till	0	930

Not 23 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter
Koncernen

	2019-12-31	2018-12-31
Upplupna personalkostnader	4336	4 482
Upplupna räntekostnader	388	597
Anslutningsavgifter Vindkraft	19 385	20 235
Deponiskatt Q4	265	484
Bränsle december	2 342	5 734
Sent ankomna leverantörsfakturor	6 072	6 635
VA Anslutningsavgifter	20 745	16 387
Övriga poster	9 524	8 339
	63 057	**68 128**

Moderbolaget

	2019-12-31	2018-12-31
Upplupna personalkostnader	4 336	4 482
Upplupna räntekostnader	372	461
Deponiskatt Q4	265	484
Bränsle december	2 342	5 734
Sent ankomna leverantörsfakturor	6 072	6 081
VA anslutningsavgifter	20 745	16 387
Övriga poster	3 675	5 869
	37 807	**39 498**

Not 24 Bokslutsdispositioner
Moderbolaget

	2019	2018
Koncernbidrag	0	-491
Avskrivning över plan	0	-22 725
	0	**-23 216**

Not 25 Specifikation andelar i koncernföretag
Moderbolaget

Namn	Kapital-andel	Rösträtts-andel	Antal andelar	Bokfört värde
Härnösand Elnät AB	100%	100%	180 000	18 000
Härnösand Elförsäljning AB	95%	95%	3 800	3 800
				21 800

	Org.nr	Säte	Eget kapital
Härnösand Elnät AB	556133-3328	Härnösand	23 496
Härnösand Elförsäljning AB	559113-8366	Härnösand	3 831

Not 26 Disposition av vinst eller förlust
Moderbolaget

	2019-12-31
Förslag till behandling av ansamlad förlust	
Styrelsen föreslår att den ansamlade förlusten:	
ansamlad förlust	-31 210
årets vinst	12 276
	-18 934
behandlas så att	
i ny räkning överföres	-18 934

Not 27 Obeskattade reserver
Moderbolaget

	2019-12-31	2018-12-31
Ackumulerade överavskrivn	291 600	291 600
	291 600	**291 600**

Resultat- och balansräkningen kommer att föreläggas på årsstämma 2020-03-31 för fastställelse.

Härnösand den 28 februari 2020

Ann-Sofie Berglund
Ordförande

Eva Goës

Lennart Bolander

Sonny Andersson

Lennart Bölin

Lars Gunnar Hultin

Christina Ögrim

Hans Källström

Anders Nordin

Lena af Geijerstam Unger
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats 2020-02-28

Ernst & Young AB

Micael Engström
Auktoriserad revisor

Building a better working world

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Härnösand Energi Och Miljö AB, org.nr 556526-3745

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Härnösand Energi Och Miljö AB för räkenskapsåret 2019.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen och koncernredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets och koncernens finansiella ställning per den 31 december 2019 och av dessas finansiella resultat och kassaflöden för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Härnösand Energi Och Miljö AB för räkenskapsåret 2019 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman behandlar förlusten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten

Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten på sidorna 5-6 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Vår granskning har skett enligt FARs rekommendation RevR 12 *Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten*. Detta innebär att vår granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för vårt uttalande.

En hållbarhetsrapport har upprättats.

Skellefteå den 28 februari 2020

Ernst & Young AB

Micael Engström
Auktoriserad revisor

A member firm of Ernst & Young Global Limited

HÄRNÖSAND ENERGI & MILJÖ

1/2020

PROTOKOLL fört vid ordinarie styrelsesammanträde Härnösand Energi & Miljö AB, HEMAB 2020-02-18

Ordinarie
Ann-Sofie Berglund (ordförande)
Eva Goës
Lennart Bolander
Lennart Bölin
Sonny Andersson
Anders Nordin (pers.representant)

Suppleanter
Jan Gilliusion
Stefan Backlund
Lotten Widmark
Anders Byqvist

Övriga
Lena af Geijerstam Unger, VD
Andreas Einarsson, sekreterare
Jonas Nyberg, ekonomichef
Marcus Tärnvik, affärsområdeschef Fjärrvärme (deltog § 9.1)
Irene Hedlund, affärsområdeschef VA och Återvinning (deltog § 6, § 9,2)
Jonathan Grip, utvecklingschef (deltog § 9.1 och 9,3)

Plats: Konferenslokal Smitingen, HEMAB

§ 1

Sammanträdet öppnas

Ordförande Ann-Sofie Berglund hälsade välkommen förklarade sammanträdet öppnat.

§ 2

Val av protokolljusterare

Sonny Andersson utsågs att med ordföranden Ann-Sofie Berglund justera dagens protokoll.

§ 3

Godkännande av föredragningslistan

Utsänd föredragningslista godkändes utan tillägg.

§ 4

Föregående protokoll

Protokoll från styrelsemötet 13/12 lades med godkännande till handlingarna.

AK AB SA

§ 5

VD-rapport

VD gick igenom rapporten från 31 januari och kommenterade delar av innehållet.

Rapporten lades med godkännande till handlingarna.

§ 6

Avstämning av affärsplan

Hedlund var föredragande för denna avstämning avseende affärsområde Återvinning. Arbetet mot en hållbar ekonomi pågår. Utmaningen ligger i att hitta ett bra sätt att värdera hållbarhetsekonomin. Bättre ekonomisk uppföljning är på plats och mängden brännbart avfall minskar på samma sätt som kostnader för reparationer och underhåll. Under 2020 genomförs en organisationsförändring och på Kretsloppsparken införs en kortterminal för företag på samma sätt som ute i Älandsbro. Återbruksverksamhet startas nu upp i Äland på samma sätt som inne i Härnösand. Mål och aktiviteter för ökad diversitet och mångfald har varit lyckade, med flera praktikanter och försök med validering av yrkeskunskap. Målet att alla medarbetare skulle delta i utbildning i avfall webb uppnåddes inte. Andra utbildningsinsatser kommer att prioriteras. Utvecklingsplan för Äland och för avsättning av biogödsel är viktiga framtidsfrågor på samma sätt som tillskapande av nya affärer som innebär kvittblivning av avfallsslag/material. Ytterligare ärenden som vidrördes var lakvattenrening, utveckling av balanläggningen, uppföljning av GPS-data, textilinsamling, utbyggnad av biogasproduktionen.

§ 7

Ekonomi

1. *Bokslut 2019,* ***bilaga***
   Nyberg presenterade bokslutet för helår 2019. Resultatet efter nedskrivningar på 23,8 Mkr är 0,3 Mkr bättre än budget på 23,5 Mkr. Resultatet är starkt men drivs av engångseffekter från försäljning av utsläppsrätter (5,6 Mkr) och sista sparade elcertifikaten från Kraftvärmeverket (5,6 Mkr). Nedskrivningar på 3,5 Mkr inryms i resultatet. Investeringarna för 2019 uppgick till 164,8 Mkr.

SA AB

2. *Beslut om styrelsens förslag till årsstämman angående resultat*
Nyberg var föredragande och presenterade ett förslag till disposition i linje med tidigare års val av inriktning i bokslutsarbetet. Styrelsen värderar en hög grad av självfinansiering, vilket beslutet tar fasta på.

Styrelsen beslutade:

att fastställa presenterat resultat med reservation för mindre förändringar påkallade av revisorerna.

att i årsbokslutet göra nedskrivning och bokslutsdispositioner enligt presenterat förslag.

att föreslå att överföra årets resultat i ny räkning.

Rapporterna lades med godkännande till handlingarna.

§ 8

Beslutsärenden

1. *Beslutsstruktur för vindkraftpengar,* ***bilaga***
Aj Geijerstam Unger var föredragande. Ända sedan 2014 då de två nya vindkraftverken på Vårdkasen uppfördes har pengar avsatts och delats ut till intressen i området efter ansöknings- och bedömningsförfarande. Rutinen för detta arbete har styrts av dokumentet "Beslutsstruktur för nyttjande av vindkraftpengar från Vårdkasen". Med de två nya verken på Spjutås behöver en översyn av denna beslutsstruktur göras och ett nytt arbetssätt implementeras med något justerade parametrar vilket VD och styrelse diskuterade. Hållbarhetskriterier är viktiga, inklusive social hållbarhet.

Styrelsen beslutade:

att uppdra till vd att upprätta ny beslutsstruktur för vindkraft som breddar möjligheterna att söka pengar ur avsättning från vindkraft på Vårdkasen samt inkluderar förutsättningar för att besluta om nyttjande av avsättningar från vindkraft på Spjutåsberget att gälla från och med beslutsprocess 2020.

§ 9

Övriga ärenden

1. *Projekt framtidens fjärrvärme, inför bidragsansökan,* ***bilaga***
Grip var föredragande. Projektet ägs av Absolicon och ansökan ligger inne hos Energimyndigheten. 3000 kvadratmeter solfångare med en årsproduktion på cirka 1 GWh planeras att uppföras i Härnösand, Kramfors eller Sollefteå. Utredning om lämplig plats utifrån närhet till fjärrvärmenätet samt rätt topografiska förutsättningar och marklutning studeras. I en andra projektfas blir det ett utförande och om det blir etablering i Härnösand är det nödvändigt med bidrag från Energimyndigheten, (upp till 45 procent) på projektet som är kostnadsberäknat till cirka 10 Mkr. Grip presenterade en modell där anläggningen inledningsvis byggs och driftas av Ab-

SA

solicon i en inledande period av 2-3 år varpå ägandet kan övergå till HEMAB. Styrelsen diskuterade ingående ärendet utifrån ekonomi, risktagande och verkligt behov. Fortsatt arbete fram till ett skarpt beslutsärende i styrelsen efterfrågades.

2. *Kattastrands avloppsreningsverk,* ***bilaga***
Hedlund var föredragande. En förstudie har upphandlats av SWECO med uppdrag att studera vad som behöver göras för att möta de nya kraven i anläggningens nya tillstånd som träder i kraft mars 2023, det vill säga då ska en ny uppdaterad reningsprocess vara klar och intrimmad. SWECO arbetar fortfarande med en del frågetecken som finns; bland annat kapacitetsbedömningar samt alternativ processlösning.

Styrelsen beslutade:

att ett extra styrelsemöte ska hållas 29 april kl 13.30 i denna fråga inför beslutsmöte i maj.

3. *Solcellsanläggning, förnyad utredning med fokus på andelsägande*
Grip var föredragande och presenterade en ide som handlar om att återuppta tanken om att bygga en solcellsanläggning men med fokus att kunna erbjuda andelsägande i dessa. Grip visade på exempel på liknande projekt på andra platser i Sverige. Styrelsen diskuterade ingående ärendet och ser fram emot nästa avrapportering med mer detaljer om ekonomi samt placering, storlek och affärsmodell.

Rapporterna lades med godkännande till handlingarna.

§ 10

Sammanträdet avslutas

Ordföranden Ann-Sofie Berglund tackade för allas deltagande och förklarade sammanträdet avslutat.

Vid protokollet

Andreas Einarsson

Justeras

Ann-Sofie Berglund

Sonny Andersson

HÄRNÖSAND ENERGI & MILJÖ

1/2020

PROTOKOLL fört vid ordinarie styrelsesammanträde Härnösand Energi & Miljö AB, HEMAB 2020-02-18

Ordinarie
Ann-Sofie Berglund (ordförande)
Eva Goës
Lennart Bolander
Lennart Bölin
Sonny Andersson
Anders Nordin (pers.representant)

Suppleanter
Jan Gilliusion
Stefan Backlund
Lotten Widmark
Anders Byqvist

Övriga
Lena af Geijerstam Unger, VD
Andreas Einarsson, sekreterare
Jonas Nyberg, ekonomichef
Marcus Tärnvik, affärsområdeschef Fjärrvärme (deltog § 9.1)
Irene Hedlund, affärsområdeschef VA och Återvinning (deltog § 6, § 9,2)
Jonathan Grip, utvecklingschef (deltog § 9.1 och 9,3)

Plats: Konferenslokal Smitingen, HEMAB

§ 1

Sammanträdet öppnas

Ordförande Ann-Sofie Berglund hälsade välkommen förklarade sammanträdet öppnat.

§ 2

Val av protokolljusterare

Sonny Andersson utsågs att med ordföranden Ann-Sofie Berglund justera dagens protokoll.

§ 3

Godkännande av föredragningslistan

Utsänd föredragningslista godkändes utan tillägg.

§ 4

Föregående protokoll

Protokoll från styrelsemötet 13/12 lades med godkännande till handlingarna.

AK AB SA

§ 5

VD-rapport

VD gick igenom rapporten från 31 januari och kommenterade delar av innehållet.

Rapporten lades med godkännande till handlingarna.

§ 6

Avstämning av affärsplan

Hedlund var föredragande för denna avstämning avseende affärsområde Återvinning. Arbetet mot en hållbar ekonomi pågår. Utmaningen ligger i att hitta ett bra sätt att värdera hållbarhetsekonomin. Bättre ekonomisk uppföljning är på plats och mängden brännbart avfall minskar på samma sätt som kostnader för reparationer och underhåll. Under 2020 genomförs en organisationsförändring och på Kretsloppsparken införs en kortterminal för företag på samma sätt som ute i Älandsbro. Återbruksverksamhet startas nu upp i Äland på samma sätt som inne i Härnösand. Mål och aktiviteter för ökad diversitet och mångfald har varit lyckade, med flera praktikanter och försök med validering av yrkeskunskap. Målet att alla medarbetare skulle delta i utbildning i avfall webb uppnåddes inte. Andra utbildningsinsatser kommer att prioriteras. Utvecklingsplan för Äland och för avsättning av biogödsel är viktiga framtidsfrågor på samma sätt som tillskapande av nya affärer som innebär kvittblivning av avfallsslag/material. Ytterligare ärenden som vidrördes var lakvattenrening, utveckling av balanläggningen, uppföljning av GPS-data, textilinsamling, utbyggnad av biogasproduktionen.

§ 7

Ekonomi

1. *Bokslut 2019,* ***bilaga***
   Nyberg presenterade bokslutet för helår 2019. Resultatet efter nedskrivningar på 23,8 Mkr är 0,3 Mkr bättre än budget på 23,5 Mkr. Resultatet är starkt men drivs av engångseffekter från försäljning av utsläppsrätter (5,6 Mkr) och sista sparade elcertifikaten från Kraftvärmeverket (5,6 Mkr). Nedskrivningar på 3,5 Mkr inryms i resultatet. Investeringarna för 2019 uppgick till 164,8 Mkr.

SA AB

2. *Beslut om styrelsens förslag till årsstämman angående resultat*
Nyberg var föredragande och presenterade ett förslag till disposition i linje med tidigare års val av inriktning i bokslutsarbetet. Styrelsen värderar en hög grad av självfinansiering, vilket beslutet tar fasta på.

Styrelsen beslutade:

att fastställa presenterat resultat med reservation för mindre förändringar påkallade av revisorerna.

att i årsbokslutet göra nedskrivning och bokslutsdispositioner enligt presenterat förslag.

att föreslå att överföra årets resultat i ny räkning.

Rapporterna lades med godkännande till handlingarna.

§ 8

Beslutsärenden

1. *Beslutsstruktur för vindkraftpengar,* ***bilaga***
Aj Geijerstam Unger var föredragande. Ända sedan 2014 då de två nya vindkraftverken på Vårdkasen uppfördes har pengar avsatts och delats ut till intressen i området efter ansöknings- och bedömningsförfarande. Rutinen för detta arbete har styrts av dokumentet "Beslutsstruktur för nyttjande av vindkraftpengar från Vårdkasen". Med de två nya verken på Spjutås behöver en översyn av denna beslutsstruktur göras och ett nytt arbetssätt implementeras med något justerade parametrar vilket VD och styrelse diskuterade. Hållbarhetskriterier är viktiga, inklusive social hållbarhet.

Styrelsen beslutade:

att uppdra till vd att upprätta ny beslutsstruktur för vindkraft som breddar möjligheterna att söka pengar ur avsättning från vindkraft på Vårdkasen samt inkluderar förutsättningar för att besluta om nyttjande av avsättningar från vindkraft på Spjutåsberget att gälla från och med beslutsprocess 2020.

§ 9

Övriga ärenden

1. *Projekt framtidens fjärrvärme, inför bidragsansökan,* ***bilaga***
Grip var föredragande. Projektet ägs av Absolicon och ansökan ligger inne hos Energimyndigheten. 3000 kvadratmeter solfångare med en årsproduktion på cirka 1 GWh planeras att uppföras i Härnösand, Kramfors eller Sollefteå. Utredning om lämplig plats utifrån närhet till fjärrvärmenätet samt rätt topografiska förutsättningar och marklutning studeras. I en andra projektfas blir det ett utförande och om det blir etablering i Härnösand är det nödvändigt med bidrag från Energimyndigheten, (upp till 45 procent) på projektet som är kostnadsberäknat till cirka 10 Mkr. Grip presenterade en modell där anläggningen inledningsvis byggs och driftas av Ab-

SA

solicon i en inledande period av 2-3 år varpå ägandet kan övergå till HEMAB. Styrelsen diskuterade ingående ärendet utifrån ekonomi, risktagande och verkligt behov. Fortsatt arbete fram till ett skarpt beslutsärende i styrelsen efterfrågades.

2. *Kattastrands avloppsreningsverk,* ***bilaga***
Hedlund var föredragande. En förstudie har upphandlats av SWECO med uppdrag att studera vad som behöver göras för att möta de nya kraven i anläggningens nya tillstånd som träder i kraft mars 2023, det vill säga då ska en ny uppdaterad reningsprocess vara klar och intrimmad. SWECO arbetar fortfarande med en del frågetecken som finns; bland annat kapacitetsbedömningar samt alternativ processlösning.

Styrelsen beslutade:

att ett extra styrelsemöte ska hållas 29 april kl 13.30 i denna fråga inför beslutsmöte i maj.

3. *Solcellsanläggning, förnyad utredning med fokus på andelsägande*
Grip var föredragande och presenterade en ide som handlar om att återuppta tanken om att bygga en solcellsanläggning men med fokus att kunna erbjuda andelsägande i dessa. Grip visade på exempel på liknande projekt på andra platser i Sverige. Styrelsen diskuterade ingående ärendet och ser fram emot nästa avrapportering med mer detaljer om ekonomi samt placering, storlek och affärsmodell.

Rapporterna lades med godkännande till handlingarna.

§ 10

Sammanträdet avslutas

Ordföranden Ann-Sofie Berglund tackade för allas deltagande och förklarade sammanträdet avslutat.

Vid protokollet

Andreas Einarsson

Justeras

Ann-Sofie Berglund

Sonny Andersson

AB HÄRNÖSANDSHUS **SAMMANTRÄDESPROTOKOLL NR 1**

Datum: **2020-02-25** Paragraf **1 - 9**

Plats och tid: AB Härnösandshus konferensrum "Valsen" kl. 13.00 – 15.00

Närvarande ledamöter: Carl-Fredrik Edgren, ordförande
Catrine Rehnström
Karl-Ejnar Björner
Annette Nordin

Närvarande ersättare: Sven Westerlund
Mats Höglund
Basel Aljamal
Anders Nordström

Ej närvarande: Tomas Frejarö
Roland Stenberg

Övriga deltagande: Göran Albertsson, VD
Annika Borg
Jörgen Sjölund
Clemens Brännström
Britt-Marie Lundström, representant för Unionen
Ingemar Wiklund, representant för Fastighets
Christina Wiklund, nyanställd ekonom
Rikard Grundin, Ernst & Young § 1-5

Utsedd justerare Catrine Rehnström

Underskrifter Sekreterare

Ordförande

Justerare

Bilagor:

§ 1 **Mötets öppnande**
Ordförande Carl-Fredrik Edgren öppnade mötet och hälsade alla välkomna.

§ 2 **Val av justerare**
Catrine Rehnström utsågs att justera dagens protokoll.

§ 3 **Godkännande av dagordning**
Anmälan av övriga frågor:
Inga frågor för dagen.
Dagordningen lästes upp och godkändes.

§ 4 **Föregående protokoll**
Föregående protokoll nr 7 2019 behandlades och lades till handlingarna.

§ 5 **Uthyrningsläge / ekonomi**

a) *Uthyrningsläget*
Vakansläget redovisades per den 1 februari 2020.

	Vanliga	Stud.lgh	Totalt	
2020	28 st	4 st	32 st	2,03%
2019	24 st	2 st	26 st	1,46%
2018	4 st	25 st	29 st	1,65%
2017	12 st	9 st	21 st	1,21%
2016	8 st	1 st	9 st	0,52%

b) *Hyresförhandlingar*
Årets hyresförhandlingar avseende perioden 20200401--20210331 pågår.

c) *Årsredovisning 2019*
AB Härnösandshus årsredovisning per 2019-12-31 redovisades.
Se årsredovisning med förklarande text enligt bilaga till kallelsen.

Styrelsen beslutade

att **fastställa årets resultat till 7 164 tkr samt**

att **godkänna årsredovisningen för 2019 och lägga fram den för bolagsstämman.**

d) Revisions PM 2019 avseende bokslutsgranskning verksamhetsåret 2019 redovisades av företagets auktoriserade revisor Rikard Grundin.

Se revisions PM med förklarande text enligt bilaga till kallelsen.

Styrelsen beslutade

attmed godkännande lägga revisions PM till handlingarna.

e) *Rapport skuldhantering*

Aktuell lånesituation redovisades per december 2019.

	2019	2018	2017
Låneskuld (mkr)	558,4	570,7	573,5
Genomsnittlig ränta	0,85%	1,21 %	1,50 %
Räntebindningstid	2,6 år	2,2 år	2,6 år

§ 6 Projektredovisning

Pågående projekt redovisades enligt bilaga till kallelsen.

§ 7 Fastighetsförändringar

a) *Information pågående ombyggnationer*

VD redogjorde över statusen för de pågående ombyggnationer som är aktuella.

- Solbrännan
  Möjligheterna att bygga ut Solbrännan utreds för att därigenom skapa 18 nya gruppboendeplatser. Arbetet pågår tillsammans med Härnösands kommun. Skisser har tagits fram som redovisades.

- Koltrastens gruppboende
  Möjligheterna att bygga ut Koltrastens gruppboende utreds för att därigenom skapa 36 nya gruppboendeplatser i fyra nya avdelningar. Arbetet pågår tillsammans med Härnösands kommun. Arbetet med att ta fram skisser pågår.

- Ängecenter
  Planer finns för en ny förskola på Ängecenter. Skisser på möjlig placering redovisades. Arbetet med att ta fram mer detaljerade skisser pågår. Skisser avseende utemiljön håller också på att tas fram.

- IFO Vågmannen
  Skisser på en ombyggnation av de befintliga kontorslokalerna på Köpmangatan redovisades. Möjligheter finns att inrymma ny kontorsverksamhet i lokalerna.

§ 8 Övriga frågor

a) *Uppföljning av mål 2019*
Se material med förklarande text enligt bilagor till kallelsen.

Styrelsen beslutade

att godkänna rapporten, samt

att lägga rapporten till handlingarna.

b) *Försäkringsupphandling*

En upphandling av ny försäkringsgivare pågår på bl a egendomsförsäkring, ansvarsförsäkring och sanerings- och skadedjursförsäkring. Avser perioden 2020-04-01 – 2023-03-31 med möjlighet till förlängning. Anbud ska vara bolaget tillhanda senast 2020-03-04.

§ 9 Avslutning
Ordförande tackade alla närvarande och avslutade mötet.

Justeringslista
Karl-Einar Björner
Annette Nordin
Catrine Rehnström
Tomas Frejarö

AB HÄRNÖSANDS KOMMUNFASTIGHETER

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL NR 2

Datum: **2020-02-25** Paragraf **7 - 15**

Plats och tid: AB Härnösandshus konferensrum "Valsen" kl. 15.00-16.00

Närvarande ledamöter: Carl-Fredrik Edgren, ordförande
Catrine Rehnström
Karl-Ejnar Björner
Annette Nordin

Närvarande ersättare: Sven Westerlund
Mats Höglund
Basel Aljamal
Anders Nordström

Ej närvarande: Tomas Frejarö
Roland Stenberg

Övriga deltagande: Göran Albertsson, VD
Annika Borg
Jörgen Sjölund
Clemens Brännström
Britt-Marie Lundström, representant för Unionen
Ingemar Wiklund, representant för Fastighets

Utsedd justerare Catrine Rehnström

Underskrifter Sekreterare _____

Ordförande _____

Justerare _____

Bilagor:

§ 7 **Mötets öppnande**
Ordförande Carl-Fredrik Edgren öppnade mötet och hälsade alla välkomna.

§ 8 **Val av justerare**
Catrine Rehnström utsågs att justera dagens protokoll.

§ 9 **Godkännande av dagordning**
Anmälan av övriga frågor:
Inga frågor för dagen.
Dagordningen lästes upp och godkändes.

§ 10 **Föregående protokoll**
Föregående protokoll nr 6 och 7, 2019 samt nr 1, 2020 behandlades och lades till handlingarna.

§ 11 **Uthyrningsläge/ekonomi**

Ekonomi.

AB Härnösands kommunfastigheters årsredovisning per 2019-12-31 redovisades.
Se årsredovisning med förklarande text enligt bilaga till kallelsen.

Styrelsen beslutade

att **fastställa årets resultat till 4 967 tkr samt**

att **godkänna årsredovisningen för 2019 och lägga fram den för bolagsstämman.**

Revisions PM 2019 avseende bokslutsgranskning verksamhetsåret 2019 redovisades.
Se revisions PM med förklarande text enligt bilaga till kallelsen.

Styrelsen beslutade

att **med godkännande lägga revisions PM till handlingarna.**

§ 12 **Projektredovisning**
Pågående projekt redovisades enligt bilaga till kallelsen.

§ 13 Fastighetsförändringar

Trygghetsboende Hälledal, information
Information lämnades om inplanerade aktiviteter i projektet.
Inflyttningsdatum 2020-05-01.

Rådhuset 4, information
Information om pågående förvärv av Rådhuset 4 redovisades.

§ 14 Övriga frågor

Information aktuellt läge avseende förvärv av aktier i Härnösand Handel AB
Information om aktuellt läge redovisades samt Westerlinds koncernstruktur, efter uppdelning av fastigheterna mellan Westerlinds och Landsorten Invest.

§ 15 Avslutning

Ordförande tackade alla närvarande och avslutade mötet.

Justeringslista
Karl-Einar Björner
Annette Nordin
Catrine Rehnström
Tomas Frejarö

SAMMANTRÄDESPLATS
Västernorrlands museum, Härnösand

Närvarande

LEDAMÖTER
Thomas Näsholm
Monica Fahlén
Anders Bergqvist
Anne-Li Sjölund
Ingrid Nilsson lämnar mötet efter § 66.
Kerstin Svensson ansluter till mötet vid § 67.

TJÄNSTGÖRANDE ERSÄTTARE
Lars Åström
Myriam Estrella-Näslund
Karin Högberg tjänstgör från § 67.

FRÅNVARANDE
Filip Jinton
Jonas Tynér

HEMBYGDSFÖRBUNDENS REPRESENTANTER
Margareta Johansson
Lena Landin

FACKLIGA FÖRETRÄDARE
Ola George, DIK

I TJÄNSTEN

Jenny Samuelsson	museichef, föredragande
Bengt Wittgren	protokollförare

Thomas Näsholm och Jenny Samuelsson och hälsar de närvarande välkomna till Västernorrlands Museum

§ 61 Mötets öppnande och val av ordförande för mötet

Thomas Näsholm öppnar mötet.

Till mötesordförande föreslås Thomas Näsholm

Mötet beslutar

att till mötesordförande välja Thomas Näsholm

§ 62 Upprop

Upprop förrättas

De närvarande beslutar

att fastställa uppropet.

§ 63 Val av protokolljusterare

Styrelsen beslutar

att till protokolljusterare välja Myriam Estrella-Näslund att jämte ordförande justera dagens protokoll.

§ 64 Fastställande av föredragningslista

Styrelsen beslutar

att fastställa föredragningslistan enligt upprättat förslag.

§ 65 Protokoll från föregående styrelsemöten och arbetsutskott

Protokoll föreligger från styrelsemöte den 27/9, samt arbetsutskott den 10/12, bilaga 42 och 43. Sverker Ågren har avsagt sig uppdraget som ersättare; Region Västernorrlands Regionfullmäktige utsåg på möte den 20-21/11 ny ersättare: Joachim Jonsson (KD), bilaga 54.

Styrelsen beslutar

att lägga protokollen till handlingarna.

§ 66 Rapporter

Museichefen rapporterar om:

a/ Resultatrapport, bilaga 44, plan för bokslut och årsredovisning

b/ Uppföljning av verksamhetsplan tertial 3, bilaga 45

c/ Utvecklingsarbetet: verksamhet och personal

d/Byggnaderna och verksamheten på Friluftsmuseet – vägval, bilaga 46

e/ Intresseanmälan för restaurangverksamhet
https://vnmuseum.se/wp/newses/vasternorrlands-museum-soker-restaurator-till-kafe-och-restaurang/

f/ Behov av större investeringar (återkommer under Budget, § 71)
Länsmuseet har stora utmaningar vad gäller museibyggnaden, och det krävs stora investeringar för att den ska fungera ändamålsenligt. Det är nu 25 år sedan den byggdes, och en långsiktig plan för upprustning behöver tas fram tillsammans med stiftelsebildarna. Vi har problem med ventilation och klimatanläggningar, och vi har en pågående diskussion med regionfastigheter om sprinklersystemet. Likaså måste vårt larmsystem bytas till stor kostnad.

För att byggnaden ska kunna användas ändamålsenligt måste konferenstekniken och ljudtekniken investeras i, och det krävs utbyte av stora delar av belysningen till LED i våra utställningslokaler. Larm och teknik är verksamhetskostnader som inte finns i budget för 2020.

En dialog pågår också med Regionfastigheter om att skapa fler kontor i biblioteksskorridoren på museet, så att det blir en välfungerande arbetsmiljö där större delen av den publika personalen och stabspersonalen sitter. Vi har också upprustningstankar vad gäller den korridor där de som arbetar med samlingar m.m. sitter, för att rymma fler där. Inväntar kostnadsuppskattning. Jfr bilaga om friluftsmuseets byggnader, vägval.

g/ Arbetsmiljöarbetet – föredragande: Kristina Lockner, bilaga 51, 52, 53
Arbetsmiljöarbetet har bedrivits med extra insatser under året som går mot sitt slut. De personalminskningar som skett under året förutsätter stöd på flera sätt och arbeten med att uppdatera mål och handlingsplan för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Arbetet har varit tätt mellan skyddsombud, chefer, HR-ansvarig och konsult, och har varit intensivt för alla. Idag ställs betydligt högre krav än tidigare på såväl chefer som skyddsombud vad gäller kunskaper om krav på arbetsmiljön; detta är ändringar som kommit in i arbetsmiljö-lagstiftningen de senaste åren.

Arbetsron för personalen är central för att fungera som organisation. En stabil styrelse och ledning liksom ett tryggt stöd från länsmuseets stiftare är viktiga nycklar i detta. Medier och massmediers syn och sätt att granska verksamheten är viktig men måste också vara saklig och opartisk i förhållande till museets uppdrag.

h/ Temaår *Hållbarhet* och *Agenda 2030*
Länsmuseet kommer att gå in i temaår där många aktiviteter knyts till dessa.

i/ Monica Fahlén: Rapport från Länsmuseernas samarbetsråd (LMSR), bilaga 55
Projektet *Sveriges största museum* startar vid årsskiftet och som samlar länsmuseerna under en gemensam publik kappa. LMSR deltar i flera större evenemang framöver, det är angeläget att länsmuseerna samarbetar, särskilt gent emot regeringen. För den delen har LMSR tagit fram en kommunikationsplan för Sveriges största museum.

j/ Vinterprogram, utdelas

k/ Information från hembygdsförbunden och hembygdsrådet
Digitaliseringsprojektet löper vidare och det kommer arkivkurser i de båda landskapen i januari och februari. Det kommer att bli konferenser om barnkonventionen och flera andra teman.

Styrelsen beslutar

att ta emot rapporterna och lägga dem till handlingarna.

Kerstin Svensson ansluter till mötet.
Ingrid Nilsson lämnar mötet och ersätts av Karin Högberg.

§ 67 Delegationsärenden

Rapport angående anställningar föreligger, bilaga 47.

Styrelsen beslutar

att med godkännande lägga informationen till handlingarna.

§ 68 Attestordning 2020

Inför det nya året uppdateras attestordningen, det vill säga att nya attestanter utses. Arbetsutskottet föreslår styrelsen föreliggande förslag till attestinstruktion och attestordning, bilaga 48.

Styrelsen beslutar

att fastställa förslagen.

§ 69 Verksamhetsplan 2020

Förslag till verksamhetsplan för 2020 föreligger, bilaga 49.

Styrelsen beslutar

att fastställa förslaget till verksamhetsplan för 2020.

§ 70 Uppdragstaxa 2020

Museichefen föredrar förslag till uppdragstaxa för 2020.
Förslaget innebär att timtaxan fastställs till 750 kr/t. Utanför taxan tillkommer reskostnader, traktamentskostnader etc.

Styrelsen beslutar

att fastställa avgifter och uppdragtaxa enligt förslaget.

att delegera till museichefen att när särskilda skäl föreligger göra avsteg från gällande taxor.

§ 71 Budget 2020

Förslag till budget för 2020 föreligger, bilaga 50.

Styrelsen beslutar

att fastställa förslaget till budget för 2020.

§ 72 Brev till styrelsens ledamöter

Anna Wild och en grupp personer har tillskrivit Länsmuseets styrelseledamöter, liksom kommunstyrelsens ordförande och utvecklingschefen i Härnösands kommun, biskopen i Härnösands stift, landshövdingen i Västernorrlands län, med anledning av de kvinnor som föll offer för trolldomsprocesserna i Ångermanland under 1600-talet. Gruppen önskar upprättelse för dessa kvinnor bl.a. genom en kvinnominnesapp.
Museet avser inte att arbeta med denna datorapplikation. I verksamhetsplanen har museet olika aktiviteter och mål som syftar till mångfald av berättelser och att synliggöra länets historia. I detta ingår också ett synliggörande av denna del av historien. Museets styrelse vill att ett svar skickas som ger uttryck för denna utgångspunkt.

Styrelsen beslutar

att uppdra till museichefen att besvara brevet för Länsmuseets del.

§ 73 Mötesdatum 2020

Förslag på mötesdatum föreligger:

Arbetsutskott: 21/2, 8/5, 11/9, 8/12

Styrelse: 13/3, 15/5, 18/9, 17/12, normalt kl 09.00 – 15.00

Styrelsen beslutar

att fastställa förslagen till mötesdatum för 2020, enligt förslaget.

§ 74 Övriga frågor

Joachim Jonsson (KD) kommer att från 1/1 2020 ersätta Sverker Ågren, som avgått som ersättare.

§ 75 Avslutning

Vid protokollet

Bengt Wittgren

Justeras 2019-12-18

Thomas Näsholm
mötesordförande

2019-12-18

Myriam Estrella-Näslund
justerare

Närvarande:
Thomas Näsholm
Monica Fahlén
Anne-Li Sjölund
Jenny Samuelsson
Bengt Wittgren, sekreterare

Ordförande Thomas Näsholm inleder mötet och hälsar deltagarna välkomna till Murberget.

§ 1 Dagordning

Dagordning omfattar rapporter samt beredning av dagordning inför styrelsemöte den 13/3. Förslag att utse Anne-Li Sjölund att justera protokollet.

Arbetsutskottet beslutar

att godkänna dagordningen

samt

att utse Anne-Li Sjölund att justera protokollet.

§ 2 Förslagsprotokoll för kommande styrelsemöte

Genomgicks och kompletterades utkast till kallelse och förslagsprotokoll med bilagor, för styrelsemötet den 13/3.

Arbetsutskottet beslutar

att godkänna kallelse och förslagsprotokoll med bilagor för distribution till ledamöterna.

§ 3 Skolor och förskolor som besöker museet

Det har kommit upp frågor från skolledare om hur t ex lekrummet kan användas för förskolan och skolan. Det har förekommit att besökande grupper, spontanbesök, inte fått tillgång till platser att äta eller leka i huset.

Arbetsutskottet rekommenderar att besökande grupper bokar när de vet att de kommer att besöka musikbyggnaden. Anvisningar och rekommendationer om detta läggs ut på länsmuseets hemsida.

TU A-Li

§ 4 Övriga frågor

Inga övriga frågor förelåg.

§ 5 Avslutning

Ordförande förklarar mötet avslutat.

Vid protokollet

Bengt Wittgren

Justeras 2020- 02-21

Thomas Näsholm

Justeras 2020-02-21

Anne-Li Sjölund

SAMMANTRÄDESPLATS
Västernorrlands museum, Härnösand

Närvarande

LEDAMÖTER
Thomas Näsholm
Monica Fahlén
Kerstin Svensson
Anders Bergqvist
Anne-Li Sjölund
Jonas Tynér
Ingrid Nilsson

TJÄNSTGÖRANDE ERSÄTTARE
Myriam Estrella-Näslund

ERSÄTTARE
Lars Åström
Filip Jinton
Joachim Jonsson
Karin Högberg

FRÅNVARANDE
Jonas Tynér

HEMBYGDSFÖRBUNDENS REPRESENTANTER
Margareta Johansson
Lena Landin

FACKLIGA FÖRETRÄDARE
-

I TJÄNSTEN

Jenny Samuelsson	museichef, föredragande
Bengt Wittgren	protokollförare

Thomas Näsholm och Jenny Samuelsson hälsar de närvarande välkomna till Västernorrlands museum.

§ 1 Mötets öppnade

Ordföranden öppnar mötet.

§ 2 Upprop

Upprop förrättas

Styrelsen beslutar

att fastställa uppropet.

§ 3 Val av protokolljusterare

Styrelsen beslutar

att till protokolljusterare välja Myrian Estrella-Näslund att jämte ordförande justera dagens protokoll.

§ 4 Fastställande av föredragningslista

Styrelsen beslutar

att fastställa föredragningslistan enligt upprättat förslag.

§ 5 Protokoll från föregående styrelsemöte

Protokoll från styrelsemöten den 18/12 och arbetsutskott den 21/2 föreligger, bilaga 1 och 2.

Styrelsen beslutar

att lägga protokollen till handlingarna.

§ 6 Rapporter

Museichefen (med flera) rapporterar om:

a/ Ekonomiskt läge jan-feb 2020
Läget är för närvarande gott. I Kulturrådets rapport framgår att Länsmuseet har fått ett lägre utfall än övriga regionala museer, av anslagshöjningar sedan införandet av nya finansierings-modellen, se: https://www.kulturradet.se/publikationer/kultursamverkansmodellen/
Se sid 64. Våra placeringar behöver ses över och vår placeringspolicy kommer att tas upp på majmötet.

b/ Verksamhetsrapport
Verksamheten följer verksamhetsplanen, men vissa anpassningar görs som följd av statens rekommendationer kring Corona-virusspridning.

c/ Information om Regionfastigheter och museibyggnaden (Thomas Höglund)
Klimatet i stora bygganden är en utmaning då systemet börjar åldras så diskussionerna och kostnadsfördelningen med fastighetsägaren ligger under lupp just nu. Vi ser över avtalen kring lokalkostnader, framförallt fasta kostnader. Vattentrycket i huvudbyggnaden är ett problem då det påverkat arbetstrycket i sprinklersystemet i lokalerna.

d/ Rapport om Friluftsmuseet och från kulturmiljöuppdraget, bilaga 3
Vi kommer detta år lägga mer resurser på restaurering. Handelsboden håller på att åtgärdas för att kunna bedriva handel där igen; detta sker delvis tillsammans med Träakademien, Kramfors; insatser med Trampmangeln har just påbörjats; dräneringar behövs kring vissa byggnader i torgmiljön. Till Prästgården har vi under februari fått 500 tkr från Boverket, det arbetet kommer att inledas under hösten.

Rapporten beskriver Länsmuseets roll kring kulturmiljö i länet. Det slutliga dokumentet kommer att föredras på nästa styrelsemöte.

e/ Projektansökningar, bilaga 4
Den viktigaste ansökan som bearbetas just nu är ansökan för EU-projekt till Region, Härnösands kommun och sedan till Tillväxtverket: *Västernorrlands museum – en nod för kulturarvsturism i Västernorrland och Sverige.*

f/ Utredningar som ska påbörjas: skolpedagogik och arkiv, bilaga 5
Utredningen om skolpedagogisk verksamhet genomförs av en skol- och pedagogikforskare; utredningen inleds under våren men fortsätter under hösten. Arkivutredningen upphandlas.

g/ Utställningsplanering 2020–2023, bilaga 6 (Kajsa Hartig)
Mål är länsnärvaro, återbruk, revidera basutställningarna, maximalt en ny tillfällig utställning per år och att kartlägga produktionsprocessen.

h/ Rapport från Länsmuseernas samarbetsråd (Monica Fahlén)
Generalsekreterare är tillsatt för samarbetsrådet: Linda Lundberg.

i/ Information från hembygdsförbunden och hembygdsrådet
Barn och unga är viktiga för rörelsen. Landskapsbilden är viktig att bevaka och vattendirektivet (EU) påverkar hur vi ser på kulturarvet. Ett par projekt söker medel, det gäller bland annat föremålsvård i samlingarna. Hembygdsdagarna på Murberget kommer inte att fortsätta men en ängsmark kommer att tas omhand av föreningarnas medlemmar.

j/ Aktuella program, bilaga 7.

Styrelsen beslutar

att ta emot rapporterna och lägga dem till handlingarna.

§ 7 Delegationsärenden

Rapport angående anställningar föreligger, bilaga 8.

Styrelsen beslutar

att med godkännande lägga informationen till handlingarna.

§ 8 Attestant

Föreligger förslag till kompletterande attestant för Länsmuseets förvaltning.

Styrelsen beslutar

att ge controller/styrekonom Ann Kristofersson attesträtt till samtliga resultatenheter, efter prestation eller efter godkännande av handläggare alternativt avdelningschef.

§ 9 Verksamhetsberättelse och årsredovisning för 2019

Förslag till verksamhetsberättelse och till årsredovisning för 2019 föreligger, bilaga 9.

Styrelsen beslutar

att fastställa verksamhetsberättelse och årsredovisning för 2019 enligt förslaget.

§ 10 Verksamhetsplan och tilläggsbudget

Föreligger förslag till verksamhetsplan för 2020. Som en följd av att resultatet för 2019 inte var tydligt vid styrelsemötet i december har justeringar gjorts i den verksamhetsplan som antogs vid föregående möte.
Tilläggsbudget: Arbetsutskottet föreslår att rörelseresultatet från 2019, 434.000 kr reserveras för ett mera genomgripande arbete med länsmuseets basutställningar. Bilaga 10.

Styrelsen beslutar

att fastställa verksamhetsplan enligt förslaget
att fastställa tilläggsbudget enligt förslaget.

§ 11 Försäljning av del av fastighet i Prästmon

Förfrågan har inkommit från en fastighetsägare i Prästmon angående önskan om att få köpa en del av den mark stiftelsen äger i Prästmon. Personen äger mark som gränsar till stiftelsens egendom Kramfors, Hov 1:26. Önskemålet är att köpa del av stiftelsens fastighet, ungefär 8 % av arealen och utanför fornlämningsområdet, se bilaga 11.

Arbetsutskottet föreslår styrelsen av verksamheten fortsätter utreda eventuell avstyckning av den på kartan markerade marken samt inhämtar stiftelsebildarnas synpunkter på försäljning av aktuell mark.

Styrelsen beslutar

att tillstyrka fortsatt utredning om försäljning av markerad markyta
att tillställa förslag om försäljning till stiftelsens stiftare, för fastställande.

§ 12 Styrelsens egen punkt

Diskussion om hur Länsmuseet och styrelsen kommunicerar nyheter som sker.

§ 13 Avslutning

Vid protokollet

Bengt Wittgren

Justeras 2020-03-13

Thomas Näsholm
mötesordförande

2020-03-13

Myriam Estrella-Näslund
justerare

FÖREDRAGNINGSLISTA

Stiftelsen Länsmuseet Västernorrlands styrelsesammanträde 2020-03-13, kl. 9.00–12.00.

Sammanträdesplats: Murberget, Härnösand.

§	Tid	Ärende
1	09.00	Mötets öppnande
2	09.05	Upprop
3	09.10	Val av protokolljusterare
4	09.12	Fastställande av föredragningslista
5	09.15	Protokoll från föregående styrelsemöte och AU, bilaga 1 och 2
6		Rapporter:
	09.15	a/ Ekonomiskt läge jan-feb 2020
	09.20	b/ Verksamhetsrapport
	09.30	c/ Information om Regionfastigheter och museibyggnaden
	09.45	d/ Rapport om Friluftsmuseet och från kulturmiljöuppdraget, bilaga 3
	09.50	e/ Projektansökningar, bilaga 4
	10.00	f/ Utredningar som ska påbörjas: skolpedagogik och arkiv, bilaga 5
	10.10	g/ Utställningsplanering 2020–2023, bilaga 6
	10.25	h/ Rapport från Länsmuseernas samarbetsråd
	10.35	i/ Information från hembygdsförbunden och hembygdsrådet
	10.45	j/ Aktuella program, bilaga 7
7	10.50	Delegationsärenden, bilaga 8
8	10.55	Attestant
9	11.00	Verksamhetsberättelse och årsredovisning för 2019, bilaga 9
10	11.15	Verksamhetsplan och tilläggsbudget, bilaga 10
11	11.25	Försäljning av fastighet i Prästmon, bilaga 11
12	11.35	Styrelsens egen punkt
13		Övriga frågor
14		Avslutning

Regionalt kulturmiljöarbete i utveckling

Västernorrlands museum

Rapport 20200305

Johanna Ulfsdotter,Antikvarie/Kulturmiljöutvecklare

Innehållsförteckning

Bakgrund

Sammanfattning av studien

- Stärkt kulturmiljöprofil
- Kommunstöd och antikvarisk kompetens

Syfte med studien

Omvärldsbevakning

- Riksantikvarieämbetets rapport
- Andra regioner och länsmuseer
- Kulturmiljö som resurs

Allmänna förutsättningar

- Stiftelsen Västernorrlands museum
- Regionala handlingsprogram
- Nationella mål - Kulturmiljö
- Miljömålen
- Gestaltad livsmiljö
- Agenda 2030

Lagstiftning och konventioner

- Plan- och bygglagen, Miljöbalken och Kulturmiljölagen
- Europeiska landskapskonventionen

Behovsinventering

Regionala roller och ansvar

- Länets kommuner
- Länsstyrelsen i Västernorrland
- Privata konsulter
- Härnösands stift
- Hembygdsföreningarna
- Skolor och utbildning

Slutsatser

Stärka museets kulturmiljöprofil

- Basuppdrag
- Uppdragsverksamhet

UTKAST

Kommunalt och kulturmiljöarbete

- Antikvarisk kompetens i kommunerna
- Samverkan och kunskapshöjande insatser
- Forskning och metodutveckling

Västernorrlands museum - Kunskapscenter för bevarande

- Hållbarhetsarbete
- Barn och ungdom
- Förslag på utvecklingsområden

Byggnadsvårdscentrum på Murberget friluftsmuseum.

- Bakgrund
- Förutsättningar för extern etablering inom byggnadsvård och hantverk
- Byggnadsvårdsbutik som led i kommunal kulturmiljösatsning
- Delaktighet och lokal identitet - Förslag på miljöer att utveckla

Avslutning

- Vidare utredningar

Källor

UTKAST

Bakgrund

Västernorrlands museum har under längre tid haft en begränsad verksamhet inom byggnadsvård och antikvarisk expertis i länet. I dagsläget finns behov av att se över museets framtida roll som kulturmiljöaktör i länet för att på bästa sätt kunna genomföra uppdraget och bidra till länets tillväxt och utveckling.

I Kultursamverkansmodellens konstområden uttrycks också kulturmiljöarbete som ett uppdrag för länsmuseerna, likaså är det en prioriterad fråga i regionens kulturarvsprogram och kulturplan. Det har därför varit viktigt att utreda vad detta uppdrag ska innebära för Västernorrlands museum.

Det saknas en självklar arena för samtal och diskussion om historisk kunskap och våra kulturmiljöers betydelse i samhället. Ofta marginaliseras frågan till att handla om det omöjliga och svåra med att bevara vårt kulturarv. Samtidigt engagerar ämnet många när frågan ställs på sin spets om rivning av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse blir aktuell.

Kulturmiljö är ett allmänt intresse som ska beaktas i alla förändringsarbeten. Lagen visar tydligt att ansvaret ligger hos fastighetsägare och markägare som tillsammans med kommunerna ska ta vara på dessa värden. Det finns därför ett stort behov av att sprida kunskap samt få fastighetsägare och politiker att ta ett tydligare ansvar över vårt kulturmiljöarbete och värdefulla byggnader samt anlita antikvarisk expertis när det krävs.

UTKAST

Sammanfattning av studien

Västernorrlands museum har sett över sitt uppdrag genom att göra en behovsanalys och inventering av antikvarisk expertis i länet.

Stärkt kulturmiljöprofil

Västernorrlands museum bör stärka rollen som självklar arena för utbildning och rådgivning inom byggnadsvård och kulturmiljöfrågor samt skapa en mötesplats för kunskapsuppbyggnad och debatt. Hållbarhet, varsamhet, delaktighet och representation ska genomsyra arbetet i alla led. Genom att:

- Ska goda rutiner kring restaurering av det egna fastighetsbeståndet ökar förtroende för museet som förebild gällande restaurering och bevarandefrågor. Västernorrlands museums egna kulturmiljöer får också en vidare relevans för länsuppdraget och utvecklas som besöksmål med en tydligare byggnadsvård- och hållbarhets inriktning.
- Arrangera aktiviteter och kurser som kan konkretisera kravet på varsamt underhåll i plan – och bygglagen kan museet erbjuda fortbildning till såväl kommunala tjänstemän, skolelever, fastighetsägare, hantverkare och konsulter.
- Genom att skapa förutsättningar för externa hantverkare och byggnadsvårdare kan Västernorrlands museum främja kulturhantverk och byggandsvårdsföretag.
- Byggnadsvårdsbutik, recycling, forskning och kursverksamhet bör utvecklas till såväl unga som yrkesverksamma vuxna och allmänhet.

Kommunstöd och antikvarisk kompetens

En av slutsatserna är att Västernorrlands museum ska vända sig till kommunerna som huvudsaklig målgrupp. I samarbete med länsstyrelsen och regionen kommer gemensamma utbildningsdagar att erbjudas. Genom kunskapshöjande insatser kring kommunala kulturmiljöfrågor, skapa nätverk och arrangera fortbildning ska Västernorrlands museum öka sin närvaro i länet gällande antikvarisk expertis och kulturmiljöutveckling samt stimulera arbetet med att ta tillvara lokala kulturvärden. Museet ska medverka till att öka kunskap kring hur vi bevarar viktiga kulturvärden utifrån uppsatta mål och rådande lagstiftning. Arbetet bör fokusera på tre områden:

1. Bidra med antikvarisk expertis till kommunerna. Erbjuda utbildning av politiker, kontinuerlig rådgivning för kommunala handläggare samt skapa kulturmiljönätverk och seminarier. Erbjuda uppdragsverksamhet till kommuner och hembygdsrörelse.
2. Ansvara för kunskapsuppbyggnad och samtal kring våra kulturmiljöer som resurs i samhällsplanering i samverkan med kommunerna, länsstyrelse och region. Tydliggöra hur kulturmiljöarbetet bidrar till hållbar samhällsutveckling.
3. Verka för forskning och kunskapsuppbyggnad inom kulturmiljöområdet i samarbete med övriga kulturmiljöaktörer. Stort behov finns till exempel att utveckla teori och metod för kommunala kulturmiljöprogram. Ökad kunskap kring olika material och restaureringsmetoder. Synliggöra de nationella minoritetsgruppernas historia i länet,

UTKAST

Syfte med studien

I regionens kulturplan och kulturarvsprogram hänvisas till museets kulturmiljöarbete, och det har därför varit angeläget att landa i en definition av uppdragets olika delar samt att utveckla verksamheten.

Syftet med förstudien är att ringa in behovet av antikvarisk expertis hos kommunerna i länet för att avgöra vilken inriktning Västernorrlands museums byggnadsantikvariska expertis inom kulturmiljöområdet ska ha gällande uppdragsverksamhet, rådgivning, utveckling av friluftsmuseet samt utbildningsarbete i kommundelarna. Syftet är också att tydliggöra hur Västernorrlands museum kan främja företagare och konsulter inom kulturmiljö- och restaureringsarbeten.

Syftet är också att presentera ett verksamhetsförslag för den byggnadsantikvariska uppdraget, både operativt och strategiskt, inom Västernorrlands museums kulturmiljöverksamhet. Här inkluderas ett långsiktigt kulturmiljöutvecklingsarbete utifrån nationella mål, miljömål och ett inkluderande arbetssätt.

Studien syftar också till att utreda hur friluftsmuseet Murberget kan utvecklas inom byggandsvårdsfältet med externa aktörer och affärsverksamheter.

Mangårdsbyggnad. Nyland, Njurunda socken. Foto Johanna Ulfsdotter

Omvärldsbevakning

Riksantikvarieämbetets rapport

2018 kom Riksantikvarieämbetet ut med en alarmerande rapport som visar hur kulturvärden hanteras i kommunala byggprocesser. Genom ett flertal intervjuer och en systematisk genomgång av över hundra bygglovsärenden i 25 kommuner. Rapporten visar att det finns ett stort behov av antikvarisk kompetens bland länets kommuner. En genomgång av 110 ärenden från 25 kommuner visar att trots att byggnaden har, eller ligger inom ett område med, utpekade kulturvärden uppmärksammas dessa värden inte i en majoritet (64 av 110) av ärendena. I den fjärdedel (30 av 110) av ärendena som specificerar kulturvärdena följs dessa värden sällan upp i den fortsatta processen fram till slutbesked. Till exempel har sakkunnig i kulturvärden deltagit i bara åtta ärenden. Kontrollpunkter för uppföljning av kulturvärden finns med i endast 4 av de 110 undersökta ärendena (Kulturvärden försvinner i byggprocessen, RAÄ: rapport 2018).

Den övergripande slutsatsen är att det finns stora brister i hur kulturvärden uppmärksammas och hanteras i samband med ändringar av byggnader. Riksantikvarieämbetet har under studiens gång fått i uppdrag av regeringen att utreda hur kulturhistoriska värden integreras och tas tillvara i plan- och byggprocesser. Uppdraget som ska genomföras i samarbete med Boverket, Statens centrum för arkitektur och design och Statens konstråd, syftar till att öka kunskaperna om den befintliga bebyggelsens och miljöns kulturvärden och att stärka kompetensen om hur dessa miljöer kan samspela med nybyggnation och samhällets utveckling. (Kulturvärden försvinner i byggprocessen, Riksantikvarieämbetets rapport 2018).

Som ett led i detta presenterade Boverket i februari 2020 ett nytt utbildningspaket riktat till kommunala handläggare. Länsstyrelserna har fått uppdraget att sprida materialet till kommunerna. Rapporten visar att förutsättningarna för att nå målen är aktuella *planeringsunderlag* såsom kulturmiljöprogram och inventeringar samt *tillgång till antikvarisk kompetens* och *långsiktiga skydds i detaljplan* såsom rivningsförbud och skyddsföreskrifter. Rapporterna har varit ett viktigt underlag för denna studie för att undersöka hur Västernorrlands museum kan stötta länets kommuner i deras arbete.

Andra regioner och länsmuseer

Trots Riksantikvarieämbetets rapport är det få länsmuseer som har kommunens om största kund eller huvudsakliga målgrupp. Många länsmuseer erbjuder rådgivning och uppdragstjänster inom ett brett fält såsom antikvarisk expertis till Svenska kyrkan, kommuner och privata aktörer. Tjänsterna spänner över hela fältet från kunskapsunderlag och inventeringar för översiktsplaner till rådgivning, vård- och underhållsplaner samt antikvarisk medverkan. Västerbottens museum, Norrbottens museum, Jamtli och Gävelborgs läns museum har alla en bred uppdragsverksamhet.

Några har inriktat sig mer på förmedling och upplevelsebaserad kunskap med visningar, digitala kanaler och pedagogik, andra närmats sig konsultverksamhet genom att bilda

UTKAST

bolag med väl avgränsade tjänster inom både arkeologi, kulturmiljöutredningar och byggnadsvård.

Stockholms läns museum har utvecklat ett särskilt kulturmiljöstöd med utbildning, nätverk och seminarieserier där de arbetar främjande och med kunskapshöjande insatser till kommunerna. Upplandsmuseet annonserar också tydligt på hemsida vilka tjänster som är riktade till vilken målgrupp. Under fliken *Byggnadsvård och kulturmiljö* kan man välja, *Privat (Sällskap och föreningar), Företag, Svenska kyrkan eller Kommuner*.

Kulturmiljö som resurs

- *Kulturmiljö är hela den av människor påverkade miljön – till exempel en enskild anläggning, en bygd eller en region. (RAÄ)*

Kulturmiljön utgörs av spår i landskapet från berättelser och minnen vi inte bör glömma. Men vad betyder kulturmiljöerna för oss människor? Forskning och statiskt visar på flera viktiga faktorer. Bland annat ökat välmående, ekonomisk tillväxt, goda boendemiljöer och viktig för identitetsskapande och tillhörighet. En kulturmiljö kan bestå av påkostad arkitektur i stadens kvarter eller vara en enkel, till synes värdelös ekonomibyggnad långt ute på landsbygden. *”Vad som betraktas som kulturarv förändras med tiden och är ett uttryck för samhällets skiftande värderingar”* (Räkna med kulturarvet 2017). Vi påverkas av vår tids normer, värderingar och den majoritetskultur som råder. Därför att det viktigt att ställa sig frågorna; Varför och Vems historia bevarar vi? Vad saknas för att det ska vara en rättvis bild av vårt samhälle som speglas, där alla får plats att synas?

Kunskap och förståelse
Våra historiska miljöer ger oss förståelse för vad som hänt i vårt samhälle och ger perspektiv och förståelse för vår samtid. Att bevara ett föreningshus kan vara ett sätt att bevara kunskapen om 1900-talets demokratiarbete. Fattigdom, utanförskap och antidemokratiska strömningar finns nu, som då, och det krävs engagemang och insikt för att bevara det samhälle vi byggt upp.

Ekonomiska värden
Vi talar ibland om ”platsens själ”. Sammantagna värden som skapar en känsla som är positiv och som många gånger avgör om människor väljer att bosätta sig på en plats eller inte. Kulturmiljö är en av de värdena och bidrar till att öka attraktiviteten i ett område. Här frodas turism, friluftsliv och identitet. Många av våra största besöksmål är kulturmiljöer. *Turisters konsumtion inom området kultur och rekreation under 2015 uppgick till drygt 15 miljarder kronor. Kartläggningen visar att omsättningen för de 1 579 kulturarvsaktiebolag var drygt åtta miljarder kronor.* (Räkna med kulturarvet 2017). En studie i Halland visa också att slutpriset för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse generellt var högre än övriga byggnader (Kreativa kraftfält i Halland. Slutrapport 2013).

UTKAST

God livsmiljö och hållbar utveckling
Äldre bebyggelse har en mindre skala än den moderna och tilltalar människor i allt högre grad. Äldre arkitektur erbjuder också ofta goda estetiska och kreativa upplevelser, unika byggnadsmaterial och tekniker vi idag har svårt att ersätta. arkitektur erbjuder också på ett höjda slutpris vid försäljning. Bevarande av jordbruksmark och kulturlandskap, alternativa avverkningsmetoder och återbruk bidrar till biologisk mångfald och till att skapa arbetstillfällen på landsbygden. Att verka för god livsmiljö är också ett av de nationella målen.

Sociala värden - Demokrati, identitet och integration
Kulturmiljön har också ett representativt och demokratiskt värde. Genom att bevara olika kulturmiljöer från skilda epoker och klasser skapas en mångfald av berättelser och miljöer som inkluderar fler. I ett samhälle där vi är sedda och bekräftade känner vi tillhörighet och trygghet. Därför är det viktigt att inkludera nya kulturmiljöer och nya berättelser. Landets hembygdsföreningar sysselsätter 450 000 medlemmar till meningsfull tillvaro.

”Ett exempel är ett projekt i Långbans gruv- och kulturby som drivs gemensamt av Värmlands museum och Filipstads kommun. I projektet har nyanlända utbildats i natur- och byggnadsvård för att efter en praktikperiod arbeta med kulturmiljöerna runt Långban. Detta har samtidigt lett till praktisk träning i svenska språket. Genom projektet har miljöerna kring Långban rustats upp, gruv- och kulturbyn har utvecklats som besöksmål och nya målgrupper har lockats dit” (Räkna med kulturarvet 2017).

Ulvöhamn. Foto Johanna Ulfsdotter

Allmänna förutsättningar

Kulturmiljöarbetet styrs av en rad olika målbeskrivningar. Regionala, nationella och enskilda mål ska uppfyllas. Rådande lagstiftning, konventioner och nationella mål för miljö och arkitektur styr arbetet. Uppdragsdirektiv och resurser skapar ramar.

Styrande för Västernorrlands museum kulturmiljöverksamhet är dels det uppdragsdirektiv som Stiftelsebildarna givit museet, dels de mål som är satta för verksamheten samt den regionala kulturplanen och kulturarvsprogrammet.

Stiftelsen Västernorrlands museum

- Stiftelsen ska främja kulturarvet som kunskapskälla och stärka människors historiska och kulturella medvetenhet genom att verka för att fler berättelser främjas samt att länets stora variation av kulturmiljöer uppmärksammas och vårdas
- Stiftelsen ska synliggöra nationella minoriteters och ursprungsbefolknings historiska närvaro och deras språk och kulturer ska synliggöras i egenskap av det egna kulturarvet samt som en del av det gemensamma kulturarvet och en del av berättelsen om Sverige
- Stiftelsen ska utveckla samverkan med besöksnäring och andra aktörer inom närings- och föreningsliv för att tillsammans bidra till ett attraktivt län och levande landsbygd
- Stiftelsen ska i rollen som aktör som ett av länets mest besökta turistmål, utveckla denna och uppmana alla samhällssektorer till ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö
- Stiftelsen ska föra och främja kulturarvsarbete baserat på vetenskaplighet och kunskap av hög kvalitet
- Stiftelsen ska skapa möjligheter för framtidens kulturarv och kommande generationers lärande genom att ha en roll i samtidsdebatten samt göra museet till en aktiv och oberoende arena och verka som en kanal för demokrati
- Stiftelsen ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad och verka som ett komplement till utbildning med hjälp av hög kompetens och professionalitet
- Stiftelsen ska samverka med högskolor, universitet och andra museer för en mångsidig forskning och ett dynamiskt kulturarv

Regionala handlingsprogram

Kulturen är en del av den regionala utvecklingen och därmed också viktig för länets hållbara utveckling. Region Västernorrlands satsningar på kultur ska främst riktas mot barn och unga, kulturen ska vara tillgänglig i hela länet och här är kulturplanen ett viktigt instrument. I regionplanens övergripande mål listas en rad viktiga inriktningar. Bland annat ska kulturplanen verka för ökad hållbarhet och hälsa, verksamheter för barn och unga, ökad jämställdhet och normkritik. Verka för regional utveckling, samverkan med universitet och allas delaktighet och demokratiarbete. Kulturen berikar livet och är en del i det förebyggande folkhälsoarbetet.

Kulturplan för Västernorrland

UTKAST

I mål och prioriteringar står:

- Västernorrlands museum ska prioritera uppdraget som kulturmiljöstöd och kompetens i regionen bland annat i samarbete med kommunerna.
- Västernorrlands museum ska ha en aktiv roll inom regionens besöksnäring och inom perspektivet kultur och hälsa.

Regionen strategiskt kulturarvsprogram 2017- 2020

Kulturmiljöarbete och kulturmiljövårdens verksamhet syftar till att främja kulturmiljöns värden till exempel genom att skydda, vårda, utveckla och sprida kunskap om kulturarv och kulturmiljöer. *Kulturarvet är tillgängligt. Det används och utvecklar Västernorrland. Vi som bor och verkar i länet känner gemensamt ansvar för allas kulturarv.*

Nationella mål - Kulturmiljö

Kulturmiljöarbetet styrs av uppsatta mål på både internationell, nationell och regional nivå. Målbeskrivningarna ger ett gott stöd till den kommunala kulturmiljöplaneringen. I enlighet med målen för kulturmiljöarbetet ska det statliga kulturmiljöarbetet främja:

- ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas,
- människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön,
- ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser, och
- en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Miljömålen

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. De nationella miljömålen beskriver det tillstånd den svenska miljön ska nå till 2020. Här samverkar kultur- och naturmiljö. Miljömålen ska behandlas i översiktsplaneringen och kulturmiljöaspekterna ingår i flera av de sexton miljökvalitetsmålen. De behandlas i huvudsak i God bebyggd miljö – Ett rikt odlingslandskap - Giftfri miljö - Hav i balans och levande kust och skärgård - Levande skogar och Storslagen fjällmiljö. Här presenteras de som berör det kommunala och regionala planeringsarbetet mest.

- *God bebyggd miljö*
- *Ett rikt odlingslandskap*
- *Hav i balans samt levande kust och skärgård*

Gestaltad livsmiljö

I maj 2018 fattades ett unikt beslut i Sveriges riksdag. Som ett av få länder i världen har Sverige antagit en ny, samlad politik för det som kallas gestaltade livsmiljöer. Enkelt kan man säga att det handlar om allting som finns omkring oss: bostadshus, skolor och sjukhus, men också det offentliga rummet med parker, gator och torg. Målet är tydligt: gestaltad livsmiljö – arkitektur, form, design, offentlig konst och kulturarv - ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle där alla ska få möjlighet att påverka vår gemensamma miljö. Med detta ökar kraven på, särskilt kommunerna, att i högre utsträckning beakta arkitektoniska värden i samhällsplaneringen. Boverket har fått i uppdrag att samordna politiken, bevaka utvecklingen, höja kompetensen och vägleda statliga myndigheter, landsting och kommuner. En tjänst som Sveriges riksarkitekt har inrättats och tillsatts.

- Målet ska vara vägledande för kommuner och landsting.

Det ska uppnås genom att:

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids
- det offentliga agerar förebildligt
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla, och
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Agenda 2030

”Kulturmiljön är en källa till kunskap, bildning och upplevelser som bidrar till att skapa en känsla av hemvist, delaktighet och en förståelse för vår plats i tiden. Genom utforskandet av det förflutna tränas förmågan att förstå andra perspektiv och andra sätt att leva, vilket kan väcka engagemang för närmiljön och nyfikenhet vid mötet med andra människor. Däri ligger kulturmiljöarbetets potential att bidra till ett inkluderande samhälle i harmoni med miljön”

För ett år sedan antog FN:s generalförsamling resolutionen Agenda 2030 för långsiktigt hållbar utveckling. Agendan är en handlingsplan för att förbättra välståndet för människor runt om i världen.

Riksantikvarieämbetet har, som en av flera statliga myndigheter, fått i uppdrag av regeringen att bidra med underlag för Sveriges genomförande av FN:s Agenda 2030. Riksantikvarieämbetet verkar både sektorsövergripande – i förhållande till frågor som jämställdhet, mångfald och funktionshindersanpassning – och tvärsektoriellt genom att påverka andra aktörer att verka för kulturmiljöaspekten inom ramen för deras respektive verksamheter. Myndighetens bidrag till realiserandet av Agendan kan beskrivas i tre områden:

- Kulturarvsarbetet bidrar till social sammanhållning och utvecklingen av ett öppet och inkluderande samhälle.
- Myndigheten verkar i samverkan med miljömålsansvariga myndigheter för hållbar förvaltning av natur- och kulturmiljöer.

UTKAST

- Myndighetens arkiv, bibliotek, register och databaser tillhandahåller öppen och fri information som erbjuder underlag för hållbar samhällsplanering och forskning samt möjliggör livslångt lärande.

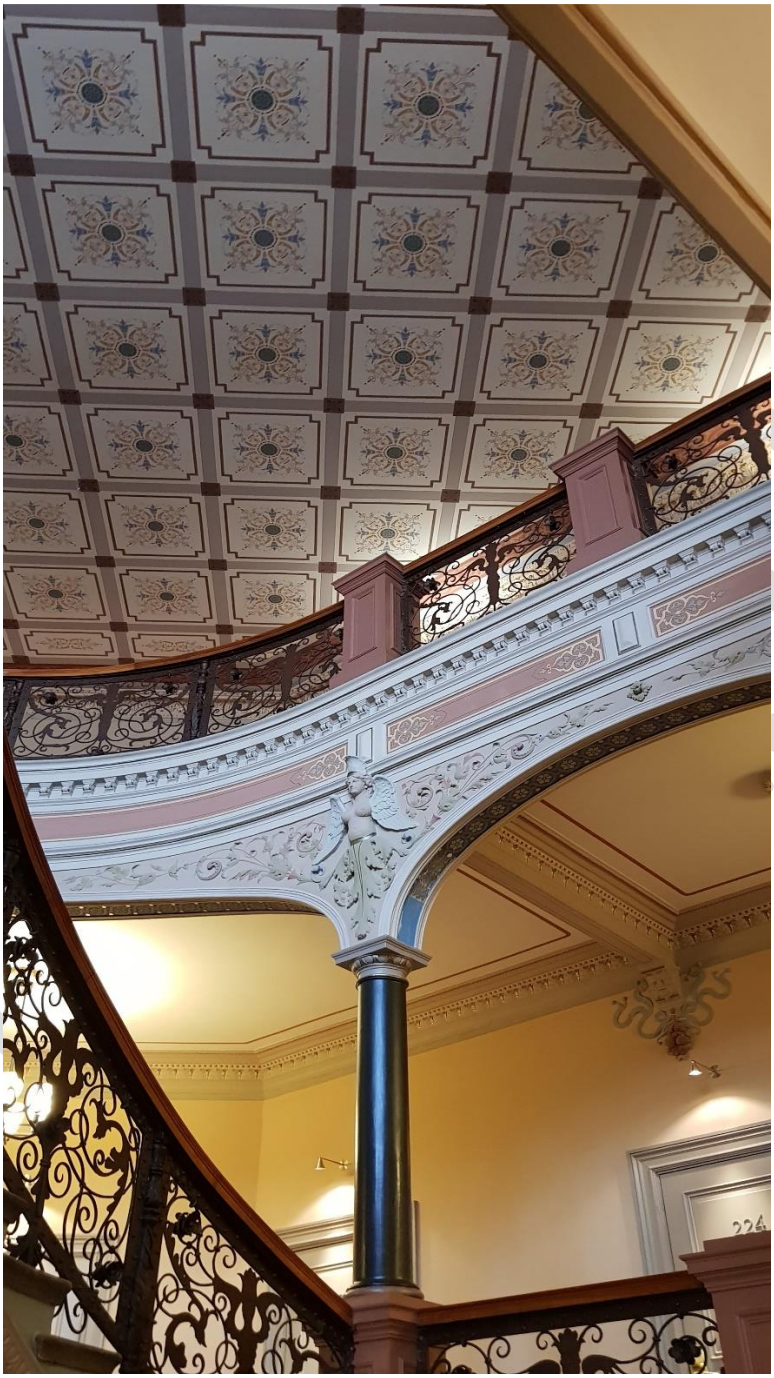

Hotell Knaust trappa i Sundsvall, fotot Johanna Ulfsdotter

Lagstiftning och konventioner

Plan- och bygglagen, Miljöbalken och Kulturmiljölagen

*Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön. Ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas. Bestämmelserna i denna lag syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. (KML **1 §** LAG 2013:548).*

Så säger kulturmiljölagens 1 paragraf. Kulturmiljöer, fornlämningar, områden och byggnader skyddas i tre lagstiftningar. Plan- och bygglagen omfattar all bebyggelse, bebyggelseområden och miljöer. Kulturvärden ska hanteras varsamt och uppmärksammas i Översiktsplanering, detaljplanering och regleras i bygglov i Miljöbalken skyddar landskapets med värdefulla natur och kulturmiljöer, till exempel Riksintressen för kulturmiljö. Kulturmiljön ses som ett allmänt intresse som ska beaktas i alla situationer där den kan påverkas. Lagstiftningen är ett verktyg för oss att bevara viktiga områden och skapa attraktiva och goda byggda miljöer med hög livskvalitet

Europeiska landskapskonventionen
Två för kulturmiljön betydelsefulla konventioner är den europeiska landskapskonventionen (ELC) och den så kallade Världsarvskonventionen. En konvention är en juridiskt bindande, internationell överenskommelse mellan stater och/eller organisationer. Landskapskonventionen understryker att landskapet är en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar och utgår från landskapet som helhet och betonar en bred, sektors-överskridande tolkning av landskapet. Den lyfter fram landskapets sociala betydelse och understryker vikten av att såväl vi som kommande generationer ska ges möjlighet att delta aktivt i värdering och förvaltning av landskapet. Konventionen poängterar också att landskapet är en viktig ekonomisk resurs som ska kunna nyttjas.

Genom att ratificera landskapskonventionen innebär det ett åtagande att skydda, förvalta och planera landskapet. Genom att tillämpa miljöbalken regleras hänsyn för dessa värden. Detta innebär bland annat att Sverige ska:

1. erkänna landskapets betydelse i den egna lagstiftningen
2. öka medvetenheten om landskapets värde och betydelse i det civila samhället, i privata organisationer och hos offentliga myndigheter,
3. främja delaktighet i beslut och processer som rör landskapet lokalt och regionalt,
4. utveckla en helhetssyn på landskapets värden och hållbar förvaltning av dessa,
5. utbyta kunskap och delta i europeiska samarbeten om frågor som rör landskapet.

UTKAST

Behovsinventering

Regionala roller och ansvar

Kulturmiljö- och byggnadsvårdsarbetet på landet länsmuseer var länge baserat på uppdragsverksamhet och som remissinstans då kompetensen inom arkeologi, byggnadsantikvarisk expertis och konservering, oftast fanns endast där. Idag ser samhället annorlunda ut och det finns flera privata konsulter som erbjuder antikvarisk expertis till både kyrka, stat, privata fastighetsägare och kommuner. Det innebär också att museerna måste titta närmare på sina uppdrag och utreda vilka målgrupper som är viktiga.

Förutom Västernorrlands museums antikvarier finns i regionen två kommunala antikvarier som arbetar operativt på lokal nivå med intern remisshantering samt rådgivning till allmänheten. Tre privata konsulter som erbjuder antikvarisk expertis och tar uppdrag gällande antikvarisk medverkan, antikvarisk sakkunnig och kulturmiljöutredningar till både kommuner, privata fastighetsägare och församlingar. Härnösands stift har egen stiftsantikvarier som fördelar bidrag samt ansvarar för rådgivning och vägledning till församlingarna.

Regionen svarar för regionala kulturarvsprogrammet med syfte och mål för det regionala kulturmiljöarbetet.

Som tillsynsmyndighet har länsstyrelsen tillsynsuppdrag gällande kulturmiljölagen (fornlämningar, kyrkliga och privata byggnadsminnen) samt riksintresse för kulturmiljö, Miljöbalken) samt granskning av detaljplaner (Plan- och bygglagen). Länsstyrelsen handlägger också ansökningar gällande tillstånd och bidrag för kulturhistorisk värdefull bebyggelse. Byggnadsnämnden i kommunerna ansvarar för att bebyggelse med värdefulla värden skyddas enligt plan- och bygglagen samt att riksintressen för kulturmiljö skyddas ”mot påtaglig skada”.

Länets kommuner

Utifrån intervjuer med kommunerna i länet har behovet av antikvarisk och kulturhistorisk kompetens ringats in. Fokus har varit på de kommuner som inte har egen antikvarie och frågorna har ställt till i huvudsak stadsbyggnadsförvaltningarna, men kultur- och fritidskontoren har också varit representerade på mötena. Av länets sju kommuner har endast två egen antikvarie. Båda anställda av Kultur- och fritidskontoren. Övriga kommuner kan ibland skicka remiss till Västernorrlands museum. Vid större uppdrag anställs konsult att utreda ärendet. Tyvärr missas många värden då det inte finns en tidig dialog kring hur man bevakar och tar hänsyn till lokala kulturvärden.

Behoven och synen på kulturvärden ser olika ut i kommunerna utifrån demografi, urbanisering, geografi och exploateringsperspektiv. Landsbygdskommunerna kämpar mot utflyttning och förfall medan kustkommunerna arbetar med exploatering och förtätning av stadskärnan och kustområden. Gemensamt söker kommunerna ökad kunskap och förståelse för hur kulturvärden ska hanteras, hos fastighetsägare, högre chefer och politiker.

UTKAST

Behoven finns på flera nivåer. Handläggarna önskar sig bättre verktyg för att kunna ställa krav på varsamhet vid förändring. Det finns också en uppfattning att mindre kommuner inte har möjlighet att tänka på kulturarvet i samma utsträckning som de större, då avfolkningen skapar press att klara basbehoven. Här tendera kulturarvet ses som något exklusivt som är kostsamt och resurskrävande. Frågan uppfattas som en ”ickefråga” som sällan eller aldrig berörs.

Sollefteå har ett äldre kulturmiljöprogram som är under uppdatering. Tillgång till antikvarisk kompetens finns genom tidigare anställda tjänstemän och privat konsult. Här ser man stort behov av att öka kunskap kring kulturvärden bland privata fastighetsägare. Man önskar också tidig rådgivning samt verktyg för att ställa krav på fastighetsägarna vid bygglov. Här poängteras också vikten av att uppmärksamma värden i skogen. Kommunen har bra samarbete med hembygdsföreningarna och har en kommunalt utvald kulturmiljökommitté.

Kramfors. Kommunen har precis tagit fram ett nytt kulturmiljöprogram men man är rädd att dess verkningsgrad inte kommer bli så stor som man önskat. Kommunen tampas med problem som uppstår på grund av övergivna fastigheter, nedskräpning av tomter samt brist på engagemang från fastighetsägare. Socioekonomiska faktorer spelar in. Kustlandskapet är utsatt för störst tryck gällande förändringar. Man upplever att föreningslivet är gott i kommunen men på fallrepet då många föreningar kämpar med tynande medlemsantal. Kommunen vill gärna utveckla besöksmålsutveckling utifrån kulturmiljöer och har flera projekt på gång. Industrihistoria och höga kusten är viktiga områden. Ett behov som uttrycks är att kunna upphäva gamla detaljplaner som begränsar utvecklingen. De efterfrågar också utbildningstillfällen som inte baserar sig på exploateringsfrågor utan är mer anpassad till lantortskommunernas utmaningar. Kommunen saknar rådgivning och bra planeringsunderlag.

Sundsvalls kommun har inget antaget kulturmiljöprogram men omfattande inventeringar och riktlinjer för arbetet i översiktsplanen. Intervjun gjorde på Sundsvalls museum. Kommunen är en av två som har egen antikvarie anställd på Kultur- och fritidskontoret och ser i första hand behov av att skapa intern samsyn på hantering av kulturvärden. Här finns bra rutiner upparbetade med både planerare och bygglovshandläggare. Ett problem som man ser är att antikvarien får stort ansvar över kulturmiljöerna men har lite mandat. Här saknas också retorik och rutiner som underlättar möjligheten att ställa krav på sökanden vid bygglovsärenden. Här uttrycks ett behov av stöd från Västernorrlands museum i särskilda frågor samt skapa nätverk för kunskapsutbyte, teoribildning, metodutveckling gällande bygglovsärenden. Här noteras att de interna rutinerna fungerar bra, men då kommunen växer efterfrågas ytterligare antikvarisk kompetens på stadsbyggnadskontoret. Kunskap behöver fyllas på bland fastighetsägare och hantverkare. Kanske kan bygglovsutbildning kan utvecklas inom dessa områden? Kommunen har nyligen gjort en satsning på samiska kulturmiljöer och ser gärna samarbeten kring minoritetsgruppernas kulturarv.

Övriga frågor som berördes var hur tillgängligheten av framtidens arkivmaterial ska lösas när de flesta rapporter skrivs av privata konsulter samt hur kommunerna kan bli bättre på att sprida kunskap om det arkeologiska materialet,

Liksom Sundsvall har **Örnsköldsvik** egen antikvarie. Kommunernas behov är relativt lika. Här finns bra rutiner upparbetade med både planerare och bygglovshandläggare men man upplever att politikerna inte har förståelse för hur kulturvärdena ska beaktas. Kommunen är just i färd med att uppdatera de gamla kulturmiljöunderlagen. De ser stora behov av att fortbilda fastighetsägare. Behov finns också att ha antikvarisk kompetens nära som kan ta uppdrag som antikvarisk sakkunnig och göra utredningar.

Härnösand kommun vill gärna öka samarbete kring hantering av kulturvärden och få rådgivning av Västernorrlands museum i olika ärenden. Kommunen har ingen egen antikvarisk expertis att rådslå och vill gärna utveckla metoder för att se kulturmiljö som resurs. Här önskas också bättre rutiner kring hantering av kulturvärden i bygglovsprocess. Just nu ska kommunen ta fram ny översiktsplan och har tagit kontakt med Västernorrlands museum för att skapa rutiner och öka kännedom om kommunens kulturmiljöer.

Timrå och Ånge är de kommuner med minst resurser för dessa frågor. I Timrå anlitas den gamla stadsarkitekten emellanåt för att ge råd i kulturmiljöärenden. Kommunen arbetar i huvudsak med de kulturmiljöer som finns i kommunen, Lögdö bruk, Vivstavarv och Skeppshamn och ser inte något större behov av rådgivning kopplade till bygglov i dagsläget. Kulturförvaltningen förvaltar också kulturfastigheter. Ånge har deltagit i undersökningen mer än via mejl. De har inte så många ärenden kopplat till kulturmiljö och ser inte att behoven av stöd är särskilt stor i dagsläget.

Behovet i kommunerna kan sammanfattas med följande punkter:

1. **Antikvarisk kompetens i kommunerna**

Det finns ett stort behov av antikvarisk kompetens i kommunerna, särskilt dem som inte har egen antikvarie eller kulturmiljöhandläggare. Flera kommuner anlitar till exempel den före detta stadsarkitekten i arbetet med kulturmiljöfrågor. Det visar att antikvarisk kompetens är viktig och behövs, trots att man skurit ner på den personalresursen. Särskilt inför översiktsplanering och arbete med kulturmiljöprogram.

Antikvarisk kompetens behövs på flera olika nivåer och arbetar förvaltningsöverskridande både på strategisk nivå med planering men också operativt med att bidra med kunskap dagligen vid bygglovshantering och rådgivande under byggprocesser. Det finns stor förståelse för att flera kommuner har svårt att prioritera denna tjänst i tider av besparingar och Västernorrlands museums er att här finns en viktig funktion att fylla. Dels genom att bistå med kompetens i tidigt skeden kan museet också visa på hur den antikvariska kompetensen kan bidra med så mycket mer än bara rådgivning kring byggnadsvård. Bland annat att bistå kommunen i beställarrollen.

Behovet kan sammanfattas i följande punkter.

- Behov av utbildning, rådgivning och remissinstans för plan- och bygglovsärenden
- Öka tillgång på antikvarisk sakkunnig inom bygglov- och planhandläggare
- skapa bra planeringsunderlag genom att inventera och dokumentera kulturvärden.

2. **Samverkan och kunskapshöjande insatser**

Flera kommuner har efterfrågat samverkan och kunskapsutbyte. Man kämpar med likartade svårigheter och utmaningar i flera av kommunerna och det finns stort behov av att skapa nätverk över kommungränserna. Genom att utveckla samverkansmodellen kan vi skapa bättre förutsättningar för kunskapsutbyte och inspiration, kommunerna, region och länsstyrelse emellan.

Några viktiga teman som synliggjorts är behovet av att:

- Motverka förfall och ödeläggelse
- Öka engagemang och kunskap hos privata fastighetsägare o politiker.
- Utbildningsinsatser och sprida kunskap och uppmärksammar länets kulturmiljöer och dess värden.

3. **Forskning och metodutveckling**

Det saknas delvis forskning och lokala undersökningar som kan visa på hur kulturmiljöer kan utvecklas och blir en ökad resurs i den kommunala samhällsplaneringen. Tydliga siffror och studieresultat som kan visa på hur kulturarvet är en viktig komponent för utveckling av besöksnäringen, är svårt att få tag på och är kostsamt att prioritera i kommunal stadsplanering. Argumenten för att våga bevara och utveckla istället för att riva och bygga om, är vaga och otydliga. Här behövs mer forskning och metodutveckling.

Flera kommuner har gamla kulturmiljöprogram eller inga och de upplever dem som föråldrade och inaktuella. Då det inte finns någon direkt handledning för hur dessa program ska se ut upplevs det ofta som snårigt och otydligt från kommunala förvaltning, hur de ska tas fram.

- Hur hanterar vi utveckling och förtätning inom riksintressen.
- Vägledning, teori och metodutveckling för kulturmiljöprogram och översiktsplanering.
- Att våga se kulturmiljö som resurs, utveckla metoder och visa goda exempel.

Sammanfattningsvis ser vi att det finns en stor kunskapslucka att fylla bland kommunerna. Dels genom utbildning och dels genom att öka tillgången på antikvarisk expertis och ge kontinuerlig rådgivning på plats ute i kommunerna. Det finns stort behov av att öka förståelsen för hur kulturvärden hanteras rutinmässigt samt hur kulturvärden kan bidra i samhällsbyggandet. Bra rutiner efterfrågas för att hantera kulturvärden dels i planerings- och dels i lovprocess och byggskedet.

Länsstyrelsen i Västernorrland

Länsstyrelsen handlägger ärenden mot flera målgrupper där kommunerna är en av dem. De privata fastighetsägarna, Härnösands stift samt föreningslivet de övriga. Länsstyrelsen i Västernorrland upplever att behovet av antikvarisk expertis är mycket stor i kommunerna. Glappet efter att Västernorrlands museums tjänster legat vakanta märks tydligt. I första hand ser man behovet av en rådgivning och stöd för kommunerna. Där fyller Västernorrlands

museum en viktig roll. Under våren 2020 har länsstyrelserna också fått uppdraget att sprida Boverkets utbildningsmaterial till kommunerna. Arbetet kommer att ske i nära samarbete med Västernorrlands museum och regionens kulturförvaltning.

Länsstyrelsen ser också stor brist på både hantverkskompetens och materialkännedom bland fastighetsägarna. Länsstyrelsen ser ett stort behov av kompetenshöjande insatser kring dessa frågor. Hembygdsrörelsen behöver stöd i antikvariska frågor kopplat till bidragsärenden. Länsstyrelsen ser att följande behov finns i länet:

- Rådgivning och fortbildning till fastighetsägare
- Remissinstans för kommunerna
- Stöd till hembygdsrörelsen

Privata konsulter

I Västernorrland finns flera företag som erbjuder antikvarisk expertis och ett privat konserveringsföretag. De privata konsulterna ser alla ett stort behov av att museet ska slå vakt om sin roll som kunskapsinstitution med uppdrag att bedriva mindre forskningsprojekt och undersökningar som ökar kunskapen kring kulturmiljöarbetet och underlättar för både fastighetsägare, beslutsfattare och konsulter.

Det saknas till exempel en fördjupad kunskap kring olika material för att kunna garantera ett hållbart kulturmiljöarbete. Bevarandefrågan måste sättas i relation kring ekonomiska intressen och god kunskap kring förvaltning och restaurering är förutsättningen för ett gott kulturmiljöarbete på alla plan. Forskningsprojekt kopplat till putsarkietktur är efterfrågat från flera instanser.

Företagen ser Västernorrlands museum som en självklar mötesplats för kompetensutveckling, både för konsulterna själva och dess kunder.

- Forskningsprojekt och kunskapspåfyllnad kopplat till material och restaureringsrutiner, expertis och stöd.
- Nätverk och samverkan
- Önskan finns att museet ska kunna tillhandahålla teknisk utrustning att hyra vid behov, eller tillgång till ateljé eller verkstadslokal.

Härnösands stift

Härnösands stift har tidigare varit en av Västernorrlands museums stora uppdragsgivare. Sedan några år tillbaka har uppdragsverksamheten minskat. Museet deltar dock fortfarande på årliga samverkansträffar. Härnösands stift menar att Västernorrlands museum ska vara en resurs för kommunerna i remiss och rådgivningsärenden.

Hembygdsföreningarna

Studien berör inte föreningslivet på djupet då fokus har varit på kommunerna i länet. Hembygdsrörelsen arbetar brett inom kulturarvsfältet där kulturaktiviteter såsom hembygdsarrangemang, bygdedagar och kaféverksamhet är mycket stort. Föreningarna utgör ofta en mycket viktig del av den lokala identiteten och tillhörigheten med aktiviteter

UTKAST

som bygden samlas kring. Många föreningar tampas med stora underhållsbehov av sina hembygdsgårdar både byggnader och föremål. Här finns stort behov av antikvarisk kometens och medvetenhet samt hjälp med olika bidragsansökningar.

Skolor och utbildning

Träakademiens yrkesutbildning
Träakademiens yrkesutbildning i Kramfors är en av viktiga samarbetspartners för att verka för ett gott byggnadsvårdsklimat i länet. I samtal med Träakademin framkom att det finns stort intresse för att göra Murbergets friluftsmuseum till en självklar arena för olika utbildningsmoment. Under våren 2020 har ett samarbetsprojekt inom restaurering, tapetsering och konservering påbörjats. Projektet syftar till att utifrån rådande restaureringsbehov skapar möjlighet för skolans elever att prova på olika bevarandemetoder. Under vårterminen har därför ett samarbete kring restaurering av handelsboden på friluftsmuseet startats och där eleverna får lära sig måla med limfärg, spänna väggpapp samt prova på konservering och retuschering.

Nordvik naturbruk
I möte med hushållningssällskapet och kursansvarig för Nordviks djur- och trädgårdsutbildningar identifierades några samverkansområden som kan verka för en positiv utveckling för både kulturmiljö och utbildning. Murbergets friluftsmuseum skulle kunna vara en arena för att utveckla en publik djur- och naturverksamhet som kan generera arbetstillfällen för studenterna inom det området. På Murberget finns goda möjligheter till att visa på sambandet mellan natur- , djur- och människa som knyter an till självhushållets ekonomi och dagens intresse för cirkulär ekonomi. Här kan utbildningen få en plattform att marknadsföra sig, samtidigt som museet kan visa på hur det cirkuläna ekonomin kan inspireras av vår kulturhistoria och äldre brukningsenheter.

Studien omfattar inte de kommunala skolorna och deras behov av kunskap kring kulturarvet. Däremot har ökad kunskap kring bebyggelsehistoria och lokala byggnadstraditioner uttrycks på gymnasial nivå samt för den bygglovshandläggar utbildning som finns i länet.

UTKAST

Örnsköldsviks museum och konsthall. Foto Johanna Ulfsdotter

Slutsatser

Stärka museets kulturmiljöprofil

Studien visar att det finns ett stort behov av att öka kunskapsförmedling, rådgivning och erbjuda expertis inom kommunala kulturmiljöfrågor och byggnadsvård. Verksamheten bör riktas mot länets kommuner som huvudsaklig målgrupp.

Det är därför väldigt viktigt att stärka museets förtroende som byggandsvårdsaktör i länet. Det kan bara göras genom att satsa och visa hur museet tar ansvar för det underhållsbehovet som är dokumenterat gällande de egna fastighetsbeståndet och det växla upp dessa projekt till att bli en resurs för utbildning och kunskapsöverföring i hela länet. Målet att stärka museets kulturmiljöprofil blir väldigt viktigt i arbetet med att utveckla ett förtroendeingivande kommunstöd. Västernorrlands museums kulturmiljöarbete bör sträva efter att;

- Vara länets experter inom kulturhistoria och värna såväl skogslandskap som landsbygd, stad och kustmiljöer.
- Verka som kunskapsförmedlare och inspiratör inom kulturmiljöutveckling och byggnadsvård.
- Verka för forskningsprojekt i samarbete med övriga kulturmiljöaktörer.
- Erbjuda antikvarisk expertis och rådgivning till i huvudsaklänets kommuner.

Basuppdrag

Idag finns en kulturmiljöutvecklare/antikvarie anställd med uppdrag att arbeta strategiskt med kulturmiljöarbete i länet. Målet är att stötta kommunerna, medverka i utvecklingsarbeten med kulturmiljöer i fokus, rådgivning och utbildning. Det nätverkande och rådgivande uppdraget är tongivande vid sidan av remisshantering och viss uppdragsverksamhet. Dessutom har en byggnadsantikvarie som arbetar med restaureringsprojekt för Västernorrlands museums egna fastigheter har anställts för att arbeta med förundersökningar och åtgärdsprogram inför projektering. En kulturhantverkare med uppdrag att arbeta med restaurerings- och byggandsvårdsprojekt, tillsammans med byggnadsantikvarien inom friluftsmuseet har också anställts på heltid. Målet är stärka friluftsmuseet som kulturmiljö.

Västernorrlands museums har en rad olika målgrupper och flera av de olika arrangemangen kan både locka allmänhet och profession. Uppdraget med byggnadsvård och kulturmiljöarbetet bör ha en mer tydlig målgrupp som också möter de mål verksamheten har. Yrkesverksamma inom branschen, politiker, fastighetsägare och allmänhet, med fokus på barn och unga, är målgrupper som bör prioriteras.

UTKAST

Uppdragsverksamhet

Västernorrlands museum har en bred arkeologisk uppdragsverksamhet. Ett arbete som säkrar den arkeologiskas kompetensen inom museet och skapar kontinuitet att vara länets expert på förhistoriska frågor. Museet erbjuder också uppdragsverksamhet inom konservering. På samma sätt är det viktigt att erbjuda viss byggnadsantikvarisk uppdragsverksamhet för att säkra kunskap om länets bebyggelsehistoria.

Många hembygdsföreningar behöver stöd och hjälp med bedömningar och åtgärdsförslag. Det kan gälla enklare byggnadsvårdsrådgivning, antikvarisk medverkan eller framtagning av vård- och underhållsplaner. Pengar kan ofta sökas via Länsstyrelsen eller Jordbruksverket men kräver rådgivning och stöd. Västernorrlands museum ska kunna erbjuda detta.

Då kulturmiljö är ett av de allmänna intressena som ska beaktas i alla olika utvecklingsområden enligt plan – och bygglagen, är det viktigt att det finns tillgång till antikvarisk expertis i hela länet om kravet på varsamhet ökar. Då flera kommuner inte ser möjlighet att lägga resursen på denna typ av tjänst, är det viktigt att museet kan tillhandahålla resurser för att lagen om varsamt underhåll och bevarande av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ska kunna upprätthållas. Museet bör därför kunna erbjuda antikvarisk sakkunnig som deltar i olika byggprojekt, kopplat till PLB, i mån av tid. Det för att säkra tillgången till antikvarisk expertis i länet.

Kommunalt och kulturmiljöarbete

Västernorrlands museum ser på uppdraget att utveckla kommunstödet som ett av de viktigaste för museets antikvariska verksamhet. Genom att skapa plattformar för kontinuerlig rådgivning i kommunerna, arrangera kommunseminarier med särskilt fokus på kulturvärden i kommunala processer samt erbjuda och förmedla antikvarisk expertis, kan vi vara med att bidra till att öka kompetens och underlätta hantering av kulturvärden enligt plan- och bygglagen. Ökad efterfrågan och behov är också en resurs för arbetslivsutveckling i länet då fler tjänster kan skapas inom området.

- Länsmuseet ska arbeta operativt ute i länet med kurser, antikvarisk kompetens, utbildning, samverkan och kunskapsförmedling.

I linje med att verka mer i länet kommer museet att skapa nätverk för dem som arbetar med kulturmiljöfrågor har möjlighet att träffas. Målet med nätverket är att erbjuda täta samtalstillfällen och arena för rådgivning och diskussion hur vi kan se vårt byggda kulturarv och kulturlandskapet som en resurs i samhällsutvecklingen. Bakgrund till projektet är Boverkets nya uppdrag där kulturvärden ska säkras i de kommunala processerna, samt regeringens nya uppdrag kring gestaltad livsmiljö. Kommunstödsprojektet innehåller dels en nätverkande funktion, dels en utbildande funktion. Här ingår två kommunseminarium per år riktade till länets kommunala tjänstemän i första hand, men även konsulter, fastighetsägare och andra berörda. Samt ett utbildningspaket som museet kommer att erbjuda i samarbete med Länsstyrelsen i Västernorrland. Utifrån behovsanalysen ovan (se sid. 14ff) föreslås följande inriktning och verksamhetsområden i samverkan med övriga kulturmiljöaktörer:

UTKAST

1. **Antikvarisk kompetens i kommunerna**

Kommunstöd i bygg- och planeringsärenden

- Skapa rutiner kring rådgivning i tidigt skede gällande bygglovs- och detaljplaneärenden.
- Erbjuda antikvarisk sakkunnig i kommunala processer efter behov.
- Vara remissinstans för särskilda plan – och byggärenden.
- Erbjuda utbildning med workshop för politiker och tjänstemän.

2. **Samverkan och kunskapshöjande insatser**

- Arrangera seminarier och kurser för kommunala tjänstemän och fastighetsägare för att öka kunskap kring kulturvärden och lokal byggnadskultur som resurs i samhällsutvecklingen.
- Lyfta fram goda exempel för hur kulturvärden bevaras och blir en resurs för kommunal utveckling.
- Skapa olika nätverk och mötesplatser för kulturmiljöfrågor och byggnadsvård i länet samt erbjuda kulturmiljöaktiviteter som interagerar med länsinvånarna.

3. **Forskning och metodutveckling**

- Utveckla samverkansprojekt med universitet gällande teori- och metodutveckling för kulturmiljöprogram och kulturmiljöanalyser med fokus på, representativitet, inkludering, minoritetsgrupper.
- Genomföra studier som stärker kunskap kring vårt byggda kulturarv.

Industrilokal Marieberg, Kramfors Foto Johanna Ulfsdotter

Västernorrlands museum - Kunskapscenter för bevarande

Västernorrlands museum har en viktig uppgiften att värna om rollen som expert för bevarandefrågor i länet kopplat till länet. Västernorrlands museum är den institution från vilken denna kunskap kan säkras och spridas.

Det finns stort behov av att öka kompetens inom olika specialistområden, bland annat timmermansansarbete. Idag är det svårt att få tag på erfarna timmermän och då större delen av länets bebyggelse består av timmerhus så spås efterfrågan att öka om det kulturarvet inte ska gå om intet. Även kunskap kring bevarande och konservering av sten- och /eller putsade byggnader bör säkras och utvecklas. I arbetet med att skapa ett hållbart samhälle bör konservering bli en lika självklar metod som att putsa- eller måla om en fasad.

Samverkan

Målet är att skapa ett centrum för byggnadsvård och bevarande på Murberget. Det finns en uttryckt önskan att Västernorrlands museum ska kunna bli en resurs för yrkesverksamma konsulter inom byggnadsvård, konservering och hantverk. Museet kan med forskningsprojekt erbjuda fördjupad kunskap gällande olika material och metoder. Skapa möjlighet att hyra lokal, analysinstrument eller köpa specialistkunskap som en enskild firma behöver. Det skulle på många sätt gynnar länets kulturmiljöarbetare och falla väl in med museets roll och regionala uppdrag.

Då både Härnösands stift och Västernorrlands museum agerar kommunöverskridanade har vissa gemensamma behov tydliggjorts. Både kommunerna, fastighetsägare och församlingarna är i behov av god tillgång på hantverksexpertis, antikvariskkompetens och bra material för restaureringsarbeten. Både Västernorrlands museum och Härnösands stift har ansvar för rådgivning och stöttning till flera fastighetsägare. Här finns stora möjligheter att identifiera gemensamma intressen och stärka samverkan inom områden såsom materialkännedom, fastighetsförvaltning och bevarandemetoder. Det skulle kunna vara gemensamma aktiviteter såsom forskningsprojekt, seminarieserier och utbildningstillfällen.

I samarbete med Länsstyrelsen i Västernorrland samt Regionens kulturförvaltning planeras utbildningsdagar och seminarier för länets kommuner. Samverkan med Länsstyrelsen i Västernorrland och sker också gällande strategiska kulturmiljöfrågor, bevarandesatsning och forskning. Samarbetet med Mittuniversitet inom kritiska kulturarvsstudier, bör också utvecklas.

Hållbarhetsarbete

Social, ekonomisk och miljömässigt hållbarhetsarbete

Det finns många utvecklingsområden kopplat till hållbarhetsarbetet. Både miljömässiga, ekonomiska och sociala. I naturahushållningens tid skapades miljöer tänkta att hålla i generationer. Kulturmiljövården kan därför bidra till att utveckla ett hållbart samhälle genom att inspirera och utveckla det ekologiska byggandet. Här förespråkas giftfria material valda för sitt speciella ändamål samt metoder som gör att byggnaden kan underhållas och bevaras. Forskningen visar att allt fler är villiga att betala mer för att få de unika värden som 1950-tals

kök, bevarade fönster eller originalbalkonger erbjuder. Att värna om kulturmiljön är ett sätt att arbeta för en långsiktig hållbar livsmiljö

Våra kulturmiljöer är en god resurs för kommunal utveckling, de utgör källa till kunskap och identitet. Skapar omtyckta med rum för attraktiva boendemiljöer eller berättelser som ger besöksnäring kraft att växa. Vi måste också visa hur kulturarvet kan vara inkluderande och berätta den mångfald av berättelser som vårt samhälle består av idag. Vardagens miljöer, marginaliserade gruppers historia och den ”mörka” historien hamnar lätt i skymundan för de enkla och mer lättillgängliga berättelserna. Sundsvalls kommuns arbete med *Förrådet 8 och Alliero* visar exempel på det.
Genom att belysa frågor kring representation och historiebruk samt verka för metodutveckling kan Västernorrlands museum bidra till en ökad medvetenhet gällande historiebruk och kulturmiljöanalys.
Kulturmiljöarbetet är också en viktigare del i att konkretisera vikten av historisk kunskap. Dels kopplad till genusfrågor och jämställdhet, men också demokrati och klass. Många av våra kulturmiljöer bär viktiga berättelser att minnas för att förstå dagens värderingar, attityder och med den kunskapen kunna motverka fördomar.

Kulturmiljövården och historiska miljöer bidrar till social hållbarhet genom kunskap och engagemang. Med ökat intresse hos ortsbor, för de lokala platser och byggnader av historisk betydelse kan en ort öka sin attraktion och stärka sin roll som besöksmål och boendealternativ. Exempel på detta kan vi se bland annat i Höga kusten, Kustvägen-projektet och Selånger pilgrimscenter. Hembygdsrörelsen lokalhistoriska kunskap bör lyftas som resurs i kommunal planering.

Flera områden har här utkristalliserats som utvecklingspotential i samtal med kommunerna. Bland annat

- Styresholms medeltidsmiljö
- Fäbodbruket som regional resurs
- Det samiska kulturmiljöerna
- Industrisamhällets kulturarv
- Bevarande av kulturlandskapet
- Modernismens kulturmiljöer och arkitektur

Genom att koppla samman kulturmiljöarbetet med naturbruk och landskapsvård skapas tydliga beröringspunkter som bidrar till större kunskap och tillväxt inom cirkulär ekonomi och hållbarhetsarbete.

Energieffektivisering och uppvärmning i kulturhistoriskt värdefull bebyggelse
Projektet visar hur kulturmiljöarbetet, både ute i länet och vid museets egna anläggningar, mer tydligt sätt kan bidrar till de globala hållbarhetsmålen. Vi behöver tydliggöra sambandet mellan byggnadsvård och minskad miljöpåverkan när det gäller val av giftfria material och

hållbara metoder. Här finns också möjlighet att utveckla metoder för hur återbruk och ett antikvariskt förhållningssätt kan bidra till att minska rivning inom byggsektorn och främja ekonomisk hållbarhet genom vård och underhåll av arkitektur- och kulturmiljövärden.

Västernorrlands museum har också unika möjligheter att göra pilotprojekt som visar på hur vi kan utveckla uppvärmningssystem i kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och samtidigt vara varsam, ta vara på kulturvärden samt energieffektivisera. I samarbete med länets energirådgivare kan nya metoder utvecklas och museet gå i bräschen för energiförsörjning i gamla hus.

Integration och kulturmiljövård
Integrationsprojekt kopplat till kulturmiljövård har visat sig vara framgångsrikt både för besöksutveckling och kulturmiljövården. I Långban har Värmlands Museum och Filipstads kommun bedrivit ett projekt där nyanlända utbildas i och arbetar med kulturmiljövård och besöksmålsutveckling. Syftet är att stärka integrationen samtidigt som viktigt kulturmiljöarbete utförs. Projektet resulterade i nytt engagemang för bruksområdet, delaktighet och känsla av ansvar och stolthet att vara med i ett sammanhang. En mångfald av arrangemang skapades på området som i allra högsta grad vårdades, brukades och utvecklades. En samarbetsform vi bör inspireras av i Västernorrlands län, inte minst som utvecklingsprojekt i länet.

Kulturhistorisk kunskap – ett led i hållbarhetsarbetet
Antikvariearbetet förknippas ofta med förbud och stagnation men handlar mer om att utveckla och ta våra historiska miljöer in i framtiden. Kunskap som blir allt mer relevant i arbetet med att skapa ett hållbart samhälle där återbruk och cirkulär ekonomi får större betydelse och plats. Arkitektonisk och antikvarisk kompetens underlättar också för kommunerna att uppfylla både de globala miljömålen, kraven på god gestaltad livsmiljö samt att ge medborgarna rätten till sin historia och kulturarv. Riksantikvarieämbetets rapport pekar på vikten av att kommunerna har nära tillgång till antikvarisk expertis.

Barn och ungdom
Barn- och ungdom är en prioriterad och viktig målgrupp i arbetet med kunskapsuppbyggnad kring kulturmiljö och hållbarhet. Många frågor som berör byggnadsvård och bevarande innebär egentligen inte något nytt synsätt utan en återgång till ett mer hushållande perspektiv. Att laga, återanvända och bevara, bygger på ett hållbart arbetssätt som kan appliceras på många av vardagens bestyr och i kommunal planering.

Att redan i unga åldrar lära sig om varaktig markanvändning, husbyggnation och odling är förutsättningen för att vi ska nå de globala miljömålen. Vi måste också återgå till en mer solidarisk syn på kulturarvet där ansvaret att lämna över kultur- och naturmiljöer till nästa generation tas på allvar och realiseras. Barnkonventionen som nu är lagstiftning ger verktyg för bättre argumentation gällande kulturarvet.

Det aktiviteter som erbjuds både kommunala tjänstemän och allmänhet bör erbjudas barn och framförallt ungdom på samma vis. Med utvecklat samarbete med gymnasieskolornas bygg- och teknikprogram når vi på så vis många som ska bli nästa generations byggnadsvårdare och kulturmiljöarbetare. Kurser, föreläsningar, aktiviteter och program kan anpassas till såväl barn som unga.

Förslag på utvecklingsområden

Konservering:

- Erbjuda konservatorer och antikvarier att hyra utrustning eller del av lokal.
- Satsa på specialisttjänster inom färg- eller putsanalys.

Byggnadsvård och hantverk

- Erbjuda fortbildning och kurser, både praktisk och teoretisk, inom olika specialistområden. Metod och materialkännedom.
- Erbjuda hantverkare att hyra in sig tillfälligt i snickeriverkstan eller i annan lokal som tillfällig arbetsplats eller som gästhantverkare.

Kulturarv och kulturmiljöer

- Delta i olika forskningsprojekt i syfte att öka kunskap för olika material inom fastighetsförvaltning, varsamt underhåll och hållbart byggande.
- Arbetar med platsanalys, medborgardialog med lokala kulturvärden som identitetsskapare.
- Utveckla fortbildningsdagar i länets förhistoria för regionala kulturarvsaktörer utifrån arkeologisk kunskap.

Junibodarna, Njurunda Socken. Fotot: Johanna Ulfsdotter

Byggnadsvårdscentrum på Murberget friluftsmuseum.

Bakgrund

Murbergets friluftsmuseum står inför stora utmaningar. Det är stort behov av att rusta byggnader och utveckla verksamheten för att öka engagemang och besöksantalet. Friluftsmuseet är säsongsöppet under sommarhalvåret vilket gör att det är begränsad tillgänglighet under större delen av året förutom vid julmarknaden.

Friluftsmuseet grundas i början av 1900-talet i syfte att skapa en läroarena i hembygdskunskap. Genom konstruerade miljöer skapades en väg till lokal historiekunskap om den norrländska byn, skogsarbetet, fäbodlivet, staden och samernas visten. Byggnader köptes in eller skänktes till Murbergets friluftsmuseum. Idag finns en rad iordningställda lokaler för museipedagogik och guidade kulturarvsupplevelser. Bland annat Kyrkan, Skolan, Bondgården, Handelsboden, Torpet, Kyrkkrogen och Fäbodvallen. Flera av de övriga lokalerna används sällan eller till förvaring.

Fokus i denna rapport är att se friluftsmuseet som regional aktör och som en del av kulturmiljöuppdraget. Arbetet visar hur området kan utvecklas som besöksmål i förhållande till kulturmiljöuppdraget i länet, samt hur verksamheten kan bidra till att göra Västernorrland mer attraktiv som region och härmed till tillväxt och bättre folkhälsa

Förutsättningar för extern etablering inom byggnadsvård och hantverk

Förstudien visar att Västernorrlands museum bör skapa förutsättningar för externa verksamheter att etablera sig inom friluftsmuseet. Både företag, utbildningsinstanser och föreningar. En av förutsättningarna är att museet kan erbjuda ändamålsenliga lokaler och arenor för andra aktörer att disponera. En annan mycket viktig förutsättning för etablering som byggnadsvårdsbranschen uttrycker, är att museet ökar sin grad av trovärdighet gällande bevarande och restaureringsfrågor samt satsar på kunskapsuppbyggnad. Nuvarande förfall skapar oro över ställningstagande och värdegrundsfrågor kring bevarandet av kulturarvet. Allvarliga varningsord för ett museum som gör anspråk på att vägleda andra aktörer i bevarande och underhållsarbeten. Därför är museets egens satsning på kunskapsuppbyggnad kring byggnadsvård och bevarandefrågor avgörande för att andra aktörer ska följa efter. Efter workshop samt intervjuer med externa aktörer har flera önskemål uttryckts för utveckling:

1. Etablering av byggnadsvårdsbutik med rådgivning och som mötesplats.
2. Lokaler eller plats att nyttja/låna/hyra, såsom mindre verkstad för fönsterhantverk, måleri, snickeri eller plats under tak för timmermansarbete utomhus.
3. Kursverksamhet

Byggnadsvårdsbutik som led i kommunal kulturmiljösatsning

Flera av byggandsvårdsföretagen önskar en byggnadsvårdsbutik på området. En butik kan bli ett nav för att samla både besökare och näringsidkare som intresserar sig inom området. En byggnadsvårdsbutik skapar också möjlighet för att erbjuda alternativa byggnadsmaterial som inte är vanliga i den vanliga bygghandeln. Här kan hållbara och miljövänliga material till

gamla hus presenteras som ett led i museets hållbarhetsarbete. Även reservdelar till gamla hus är eftertraktat och en recyclingbutik som även tar vara på 1900-talets platsbyggda inredning efterfrågas allt mer. Byggnadsvårdsföretagen ser vissa svårigheter att få lönsamhet i en byggnadsvårdsbutik såsom det ser ut nu på friluftsmuseet och önskar att museet kan gå förväg och driva den.

I samband med en butik bör även kurslokaler och utställningsmöjligheter finnas tillgängliga för att skapa den mötesplats som efterfrågas. Det finns stort behov att arrangera fortbildning för såväl handläggare som hantverkare. En sådan verksamhet skapar också möjligheter för museets kulturmiljöverksamhet ute i länet.

Delaktighet och lokal identitet - Förslag på miljöer att utveckla

Jämtgården *– Möjligheter för kurser, bagarstuga, utställningar och byggnadsvård.*

Jämtgården är en större parstuga i två våningar med framkammare som flyttats från Hackås i Jämtland till Murberget. Byggnaden har goda kopplingar till byggnadsvård och traditionella material och metoder, och erbjuder samtidigt en miljö som varsamt kan verksamhetsanpassas. Här skulle restaureringar kunna påbörjas i närtid för att ställa iordning lokaler för kursverksamhet, bagarstuga, försäljning och mindre utställningar i linje med efterfrågade lokaler.

Torget - Lokal identitet och hållbart småföretagande

Området kring torget har stor potential att utvecklas inom handel, verkstäder och upplevelsebaserad verksamhet. Flera byggnader har anpassats till kontreverksamhet under senare delen av 1900-talet och blir nu lediga då kontor flyttar upp till museibyggnaden. Andra har stått tomma som förråd. Området har stor potential att utvecklas till en mer stadslik miljö med ett levande torg med handel och rörelse. Att välja en hållbarhetsinriktning med externa verksamheter såsom butiker för hantverk eller återbruk följer också väl de intressen av att gynna kulturhantverk och handel med.

Torgets byggnader är alla från gamla Härnösands stad och rymmer flera okända berättelser. Genom att bjuda in medborgare att delta i studiecirklar kan Härnösandsborna bli inkluderas och vara delaktig i dokumentationsarbetet. Här har museet en unik möjlighet att skapa både

en arena för affärsverksamhet och upplevelser baserade på *storytelling* och lokalt historieintresse.

Kulturlandskap och ekoodlingar

Kulturmiljöerna på Murberget representerar en cirkulära ekonomin där det traditionella och småskalig jordbruket med dess kulturmiljöer står som förebild. Djur och naturbruk är därför viktiga för förståelsen av det systemet. Det skapar ett slutet kretslopp med goda förutsättningar för odlingar och trädgård. Intresset för självhushåll och ekologiska odlingsmetoder ökar stort i vår tid som en reaktion mot det konventionella jordbruket och tempot i det samhälle vi lever. Här finns stora möjligheter att sammankoppla näringar som bygger på samma system. Hållbart byggande, ekologisk markanvändning och varsamt skogsbruk hänger ihop i en större kedja av samverkansfaktorer. Syftet bör vara att låta besökarna få kunskap och kännedom om länets lokala livsmedelsproducenter och dess betydelse för bevarandet av vårt kulturlandskap och biologisk mångfald. Möjliga samarbetspartners för att utveckla verksamheten med kopplingar till länet är; lokala livsmedelsproducenter, LRF, turismsektorn, Länsstyrelsen , skogsägare, Regionens och näringslivbolag.

Murbergets friluftsmuseum kan stå om värd för externa exempelanläggningar kopplat till kulturlandskapet, cirkulär ekonomi, skogens kulturarv, mathantverk och lokalproducerade produkter och regional utveckling. Här finns goda möjligheter att koppla samman behovet av landskapsvård och bevarande av kulturlandskapet med landsbygdsutveckling och lokala producenter.

UTKAST

Avslutning

Kulturvärden finns överallt och är inte endast kopplat till utpekade miljöer, byggnadsminnen eller fornlämningar utan gäller allt. Värden som är viktiga för oss både i vardagen eller när vi söker kunskap och en unik upplevelse. Vi människor lämnar spår efter oss var vi än går, det gör att kulturmiljöarbetet är omfattande och behovet av antikvarisk kunskap långt mer betydelsefull än vad föreställningen säger. Vi har alla ett ansvar att lämna över det historiska arvet till nästa generation och att tidigt föra över den kunskapen att bevarad den till barn och unga.

Studien har varit omfattande och visar på flera olika utvecklingsområden gällande länets kulturmiljöarbete. Det viktigaste för framtida arbete är dock att öka kunskap kring vad varsamt underhåll och varaktiga metoder innebär, som ett led i ett långsiktigt hållbarhetsarbete. Här krävs en attitydförändring till byggnadsvården i stort. En tydlig tendens visar att det ofta är kvinnor som tar ansvar för hållbarhetsfrågor och kulturvärden, både i det privata och i större sammanhang. Här finns ett intressant fält att utforska genom att studera bevarandefrågan utifrån ett genusperspektiv.

Ett annat område är att lyfta kulturmiljön som resurs i kommunal utveckling både inom kreativa näringar och som besöksmål och lokala.

Vidare utredningar

Fördjupade utredningar bör göras inom flera områden för att gå vidare med verksamhetsutveckling. Bland annat hur samarbetet med arkeologi och konservering kan stärkas i arbetet med att lyfta kulturmiljöerna som resurs för regional utveckling.

Arbetet med att införliva barn och ungdomsverksamheten i bevarandefrågorna bör utredas vidare inom ramen för basverksamheten.

En vidare studie i hur friluftsmuseets miljöer kan kopplas till och stärka länsuppdraget bör göras inom ramen för byggnadsvårdsarbetet. Hantverkare och timmermän har uttryckt behov av att söka samarbeta med skogsnäringen i syfte att säkra kvalitetsmaterial inom restaurering och byggnadsvård.

Sambandet mellan den lokala livsmedelsproduktionen kopplat till kulturmiljövården är ett område som bör tydliggöras och utvecklas mer som resurs för näringslivsutveckling i vårt län. Särskilt koppla till fäbod – och skogsbruk.

Ett energiprojekt som sammanbinder energiförsörjning, varsamt underhåll och bevarande av landsbygdsområden kopplat ödehusinventering och inflyttningsmöjligheter bör initieras. Ett samarbete Västernorrlands museum bör verka för att uppmuntra till återbruk av äldre bebyggelse istället för nyproduktion och tillsammans med länets energirådgivare visa på vilka besparingar vi gör genom att praktisera ett hållbart förhållningssätt och samtidigt rädda kulturarvet.

Ett länsomfattande projekt som uppmärksammar våra minoritetsgruppers kulturmiljöer och platser bör också prioriteras i samarbete med Mittuniversitetet som samarbetspart.

UTKAST

Källor

Rapporter och litteratur

Kulturmiljöprojekt 2019, Västernorrlands museum, Minnesanteckningar, Behovsinventering länets kommuner och kulturmiljöaktörer.

Kommunstödsprojekt 2018. Rapport 2018:073, Johanna Ulfsdotter Stockholms läns museum.

Gruvprojektet Riksantikvarieämbetet ex. Långban

RÄKNA MED KULTURARVET Kulturarvets bidrag till en hållbar samhällsutveckling RAÄ

Webbsidor

http://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/

http://raa.diva-portal.org/smash/get/diva2:1246354/FULLTEXT01.pdf

https://www.raa.se/app/uploads/2017/08/r%C3%A4kna-med-kulturarvet.pdf

https://www.upplandsmuseet.se/byggnadsvard/kommuner/

UTKAST

Projektbidrag och ansökningar – mars 2020

Projekt under genomförande	**Tidplan**	**Budget (externt, i ram, ofinansierat)**	**Ansvarig (styrning, genomförande)**	**Uppföljning**
Museicampus Norr/ Nätverk för kunskap (interregionalt museisamarbete)	2018-2021	*Kulturrådet: 400 tkr per år.*	*Interregional styrgrp, koordinator*	*Löpande rapportering,. Ny ansökan feb 2020 (år 3) – positivt beslut för 2019-20 maj -19.*
Hembygdens digitala kulturarv	2018-2020	*Rvn: 50 tkr, RAÄ 200 tkr + 403 tkr.*	*Museichef, chef samlingar, Hemb.förb.*	*Projektdelägare Medelpads hbf.*
Stöd till icke-statliga kulturlokaler – Prästgården (dnr 2019/122)	2020-03 – 2021-11	*Boverket: 500 tkr, beslut 500 tkr*	*Museichefen, proj.led.?*	
Insända ansökningar	**Tidplan**	**Budget (externt, i ram, ofinansierat)**	**Ansvarig (styrning, genomförande)**	**Uppföljning**
Forskningsansökan: Musikliv i Härnösand vid 1800-talets början	2020	*Kempefonden: 670 tkr + Musikaliska akademien 335 tkr*	*forskningsgruppen*	*Insänd januari och februari 2020.*
Västernorrlands museum – en nod för kulturarvsturism i Västernorrland och Sverige	2020 - 2023	*Rvn + Tillväxtverket (omslutn. ca 15 milj)*	*Styrgrupp m fl*	*Insänd Rvn feb 2020, TVV 10/3*
Projekt under planering	**Tidplan**	**Budget (externt, i ram, ofinansierat)**	**Ansvarig**	**Uppföljning**
Destination Kvarken - besöksnäringsprojekt	2019?		*Destination HK koordinerar*	
Hertha Hillfon – utställning & dig förmedling	2021 - 2022		*Publika + samlingar*	*LG*
Projekt där länsmuseet medverkar	**Tidplan**	**Budget (externt, i ram, ofinansierat)**	**Ansvarig**	**Uppföljning mm**
Ung i Timrå	2019-2020?		*Miun,*	*Mona, Kajsa deltar*
Landskapet för asylsökande (TIA)	2019-2020 ev 2020-2021?	*Länsstyrelsen 300 tkr, ev ny ansökan till Allmänna arvsfonden*	*5i12 ansvarig, samverkan med Hembygdsförbunden*	

Idé- och beslutsunderlag för: utredning av skolpedagogisk verksamhet

Syfte och mål

Projektet är ett övergripande, och utgår från länsmuseets uppdrag samt andra styrdokument. Hela museets verksamhet har ett pedagogiskt uppdrag – kulturmiljövården, samlingar och kunskapskommunikation, utställningar, programverksamheten. Gemensamt för länsmuseets uppdrag är att det ska nå hela länet, något som länsmuseet inte lyckats med.

För närvarande pågår ett utvecklingsarbete på länsmuseet som förändrar verksamheten så att den ska bli relevant för, handla om, och nå ut i länet.

En del av det uppdrag länsmuseet har är det som kan kallas ett skolpedagogiskt uppdrag, d.v.s. att även rikta sin verksamhet gentemot länets skolor. För att med länsmuseets resursläge och verksamhet kunna definiera hur detta bör utformas, ska denna utredning genomföras.

Viktiga utgångspunkter är museets styrdokument: museilag, stadgar, mål i uppdragsdirektiv, nationella kulturpolitiska mål och Riksantikvarieämbetets skoluppdrag (https://www.raa.se/tag/skoluppdraget/.) etc.

Den viktigaste frågeställningen för utredningen är: hur ska länsmuseet nå ut till hela länet, fånga de behov som finns och hur ska länsmuseets uppdrag se ut i förhållande till kommunernas och skolornas eget uppdrag?

Utredningen ska:

-omvärldsbevaka: hur ser andra länsmuseers skolpedagogiska verksamhet ut och hur finansieras den? uppdrag, genomförandekapacitet, upptagningsområden, erbjudanden/tjänsteutbud, kostnader, kompetenser etc.

-genomföra en behovsanalys i de 7 kommunerna i länet i förhållande till läroplan, skolornas eget uppdrag, möjligheter att ta del av museets verksamhet etc.

-Vilka är museets roller i förhållande till skolornas uppdrag? Utforma ett uppdrag med hänsyn till skolformer och målgrupper.

-förhålla museets verksamhet; utställningar, samlingsverksamhet, kunskapskommunikation, program, kulturmiljö; till det skolpedagogiska uppdraget.

-utforma aktivitets- och resultatmål för den skolpedagogiska verksamheten utifrån museets övergripande mål (övergripande målbild + 14 övergripande mål)

-definiera framgångsfaktorer för fortsatt arbete, t.ex. i form av pedagogisk idé eller liknande.

I möte med länets samverkansgrupp för skolförvaltningschefer har några utgångspunkter för fortsatt arbete i projektet definierats:

- Det finns ett stort behov av utveckling av digitala lärresurser kopplat till materiellt och immateriellt kulturarv. Här ser man att länsmuseet gärna får ha en framskjuten position. Skolcheferna är positiva till att det görs ett utvecklingsarbete inom detta område.
- Det är viktigt att huvudmålgruppen för museets skolpedagogiska verksamhet blir skolornas pedagoger, och inte i första hand eleverna. Kunskapsmaterialet som utvecklas vid museet ska kunna användas i undervisningen. Museet har en kompletterande roll.
- Det är fördelaktigt om museets material kopplas till lokala kulturarv, t.ex. platser.
- Gruppen är positiv till digital utveckling av museets basverksamhet – utställningar, program och kunskapsmaterial. Virtuella upplevelser, t.ex. digitala utställningar är intressant för skolorna.
- Det didaktiska perspektivet är viktigt att få med relaterat till kulturarvsfrågorna
- Det är viktigt att verksamheten utvecklas till en länsverksamhet som ger kommunerna likartade förutsättningar att använda sig av museets skolpedagogiska verksamhet.
- Att utveckla definierade och välplanerade skolprogram utöver detta är man positiv till (t.ex. att vid några tidpunkter på året erbjuda tillfälliga skolprogram på plats på museet eller i länet). Här önskar man en koppling till föremål och attribut, samt lokala miljöer.

Typ av projekt och aktivitet (t.ex. utställning)

Utredning som ska utmynna i en slutrapport där förslag på en pedagogisk idé samt mål och utformning för den pedagogiska verksamheten vid Västernorrlands länsmuseum presenteras.

Förväntat resultat

Framtagande av uppdrag för skolpedagogisk verksamhet. Slutrapport med beslutsunderlag för fortsatt utveckling av länsmuseets skolpedagogiska verksamhet 2021 och framåt.
Presentation av slutrapport inför styrgrupp/referensgrupp/fler?

Målgrupp/er

Skolor, pedagoger, internt, styrelse, stiftelsebildare, samarbetspartners, barn och unga, alla användargrupper,
Projektet som sådant görs på uppdrag av verksamhetsledning och styrelse

Externa samverkansparter

Styrgrupp är museets ledningsgrupp samt extern projektledare.

Länets samverkansgrupp för skolförvaltningschefer har tackat ja till att fungera som referensgrupp för projektet, och de har tagit med sig uppdraget att sondera hur projektet kan använda sig av lärare och elever som referensgrupper i både detta projekt och annat utvecklingsarbete.

Koppling till museets styrdokument

Ja

Budget och finansiering samt tidplan

Inom Budget för 2020 samt med viss fortsättning inom budget 2021.

Preliminär tidplan: påbörjas våren 2020. Innan dess ska beslutsunderlag och projektskiss samt projektorganisation vara beslutad. Budget i nuläget 100 tkr, har vi möjlighet att utöka vore det bra. Flaggar för att det ev kan krävas ett par månader in på 2021 för att hinna helheten. Slutrapport ska presenteras senast [den 28 februari?] Total tidsomfattning: 10-12 veckor

Ska projektet vara kommersiellt

En del museer har kostnadssatt sitt pedagogiska utbud och programverksamhet, detta ska utredas under projektet

Förslag på projektorganisation (projektledare, deltagare osv)

Ledningsgrupp är styrgrupp för de olika delarna, avrapporteras också på styrelsemöten. Projektgrupp består av projektledare, en extern expert samt 3-4 interna experter inom muséets olika verksamhetsområden.

Avstämnings- och beslutspunkter

Den operativa projektgruppen har avstämningar vid behov, styrgruppen på ledningsgruppsmötena, löpande rapportering till styrelse

Idé om hur projektet ska kommuniceras (internt och externt)

Intern info viktig och med kontinuerliga rapporter samt slutrapport. Info till styrelse och uppdragsgivare samt till alla samarbetspartners inom projektet.

Risk- och konsekvensanalys

En utförlig risk- och konsekvensanalys bör göras i inledande projektfas för hela projektets genomförande.

Genom god information internt och externt (även media och sociala medier ska beaktas) samt god struktur minimeras riskerna gällande ryktesspridning och felaktigt spridande av uppgifter innan projektet startas.

Idé- och beslutsunderlag för projekt

2019-08-24/KH

Arkivutredning 2020

Vad ska göras?
En utredning av museets arkivverksamhet, såväl ämbetsarkivet som enskilda arkiv.

Typ av projekt och aktivitet
Utredning med hjälp av en extern resurs.

Syfte
Ett utredningsprojekt kring museets arkivverksamhet avses omfatta såväl museets egen arkivbildning, ämbetsarkivet, som enskilda arkiv. Syftet är att skapa förutsättningar för en stabil och hållbar arkivverksamhet utifrån museets nuvarande resurser. Arbetet ska genomföras i tät dialog med Landsarkivet i Härnösand.

I arbetet ingår också att se över arkivets roll som kunskapsbank i såväl fysisk som digital form, och för de publika kontaktytor som museet avser utveckla de kommande åren, samt museets roll och resurser för mottagning av digitala leveranser av enskilda arkiv. I centrum för utredningen står frågor om tillit, säkerhet och öppenhet för de digitala arkiven, och museets möjlighet att hänga med i den snabba digitala utvecklingen.

Ämbetsarkivet
Här ingår att utreda såväl diarieföring som uppbyggnad och förvaltning av museets ämbetsarkiv, uppdatering av policys och riktlinjer samt rekommendationer för förteckningsarbete. En viktig del blir att ta fram en strategi för hantering av elektroniska dokument.

Enskilda arkiv
Museet har en större mängd enskilda arkiv som tillkommit genom decennier. I utredningen ingår att ta fram en strategi för museets verksamhet kring enskilda arkiv, i relation till den övergripande kunskapsuppbyggnaden, kunskapsförmedlingen och samlingsförvaltningen vid museet. Här ingår också att ta fram rekommendationer för gallring. I fokus står också digitala arkivleveranser med rekommendationer för såväl insamling, urval och förtecknande som förmedling ur det publika museiperspektivet.

Mål

- Ta fram ett beslutsunderlag för hur arkivverksamheten samt diariet ska bedrivas de kommande tio åren samt vilka resurser som krävs
- Ta fram ett beslutsunderlag för övergång till e-arkivering, i detta ingår att titta på dokument- och ärendehanteringssystem samt dokumenthanteringsplan
- Ta fram ett beslutsunderlag för förvaltning och utveckling av enskilda arkiv
- Se över möjligheten att utveckla inkluderande metoder i museets insamlings- och dokumentationsarbete
- Ta fram förslag till en relevant och fungerande forskarservice för arkivbesökare och externa forskare

Förväntat resultat

- Underlag för en stabil och hållbar arkivverksamhet i linje med museets uppdrag och arkivlagstiftningen
- Förslag till en väl fungerande e-arkivslösning
- Stöd för en relevant utveckling av museets samling av enskilda arkiv
- Stöd för implementering av inkluderande metoder i museets insamlings- och dokumentationsarbete
- Rekommendationer för implementering av en attraktiv och fungerande forskarservice

Målgrupp/er

- Museets egen personal
- Allmänheten
- Forskare

Externa samverkansparter

Nej.

Koppling till museets styrdokument

Stadgar

Kulturplan RVN, 2019-2022
Västernorrlands museum ska prioritera digitala former för förmedling, tillgängliggörande, delaktighet och insamling.

Uppdragsdirektivet
Stiftelsen ska främja kulturarvet som kunskapskälla och stärka människors historiska och kulturella medvetenhet genom att verka för att fler berättelser främjas.

Utvecklingsmål
Stiftelsen ska utveckla museet och länet som besöksmål, lyfta innovativa och kreativa satsningar samt digitalisering ur samtliga utgångspunkter.

Förmedlingsmål
Stiftelsen ska sträva efter ökad delaktighet och inflytande från samtliga målgrupper och med hjälp av allsidighet och öppenhet skapa förståelse för och möjligheten att påverka historien som berättas i museet.

Budget och finansiering
300 000 ??

Ska projektet vara kommersiellt
Nej.

Tidplan
Januari till och med augusti 2020.

Förslag på projektorganisation (projektledare, deltagare osv)
Beställare och kontaktperson: Kajsa Hartig, avd.chef, Samlingar och kulturmiljöer.
Projektdeltagare: Johan Rinderheim, behjälplig med tillgång till diarium, arkiv och till museets nuvarande arbetsrutiner och processer.

Konsult
Utredningen bör tilldelas en person med stor vana av arkivutredningar, med god kunskap om såväl enskilda som ämbetsarkiv, samt med stark digital kompetens och insikt om arkivets övergång till digitalt format.

Avstämnings- och beslutspunkter

- Beslut om start – augusti 2019
- Beslut om start av utrednining när konslut kontrakterats
- Beslut om avslut när slutrapport erhållits

Idé om hur projektet ska kommuniceras (internt och externt)

- Projektet rapporteras löpande i ledning/styrgrupp.

- Internt kommer arbetet att kommuniceras via intranät och mail samt vid ett antal månads- och avdelningsmöten.

Risk- och konsekvensanalys
Inga större risker för genomförandet ses.

Planering av utställningar 2020-2022

Utgångspunkter

Se övergripande måldokument och museiupplevelser 2019-2022

Bakgrund

Basutställningarna är 25 år gamla, och det finns ett stort behov av att uppdatera och skapa nya och angelägna berättelser med utgångspunkt i länets historia och samtid.

Mål för treårsperioden

- Länsnärvaro, digital tillgång, inkluderande metoder
- Återbruk av tillfälliga utställningar, byggmaterial och kunskapsmaterial
- Revidera de tre basutställningarna och dess kunskapskommunikation, skapa fler berättelser om länet, digital upplevelse
- Max 1 tillfällig utställning per år i stora hallen
- Produktionsprocessen kartläggs och implementeras

Teman för verksamhet

- Hållbarhet 2020
- Barn och unga 2021
- Demokrati 2022
- Maritimt kulturarv 2023

Utställningsplanering, preliminär

Plan 0:

Galleriet: Vävstolen + en stor glasmonter blir kvar i väntan på planering av Moderna tider. I övrigt tom lokal för program/evenemang/mindre tillfälliga utställningar etc. Skärmutställning demokrati från Riksdagen hösten 2021.
Blir på sikt publik startpunkt för upplevelsen av basutställningar.

Moderna tider, Forntid och Medeltid: Reviderade basutställningar, i motsvarande lokaler –

Bengt Lindströmrummet Avvaktar med nyttjande, ev aktivitetsrum/labbyta inom ramen för basutställningarna.

Händers verk – tillsvidareutställning.

Nischen: används för närvarande till utställning, ytan ses över under arbetet med basutställningarna.

Plan 1:

Entrén: Fri yta för konferenser och arrangemang samt grupper upp till 30 pers. som behöver äta medhavd matsäck/vila etc.

Plan 2: Stora utställningshallen:

2020: 31 mars-30/8 Studio Supersju

2020–2021: oktober 2020 till februari 2022: Rosenströms stiftelse

2022: april-september 2022 Y-salong

-2022: tomt

2023: ?

Plan 2: Lekrummet

2021 och därefter: 2021: Att undersöka vidareutveckling av lekrummet genom en förstudie. Fokus på teman och perspektiv enligt ovan. Digitalt, roligt och kunskapsförmedlande. Behöver något göras innan dess så planeras det in. Externa medel söks.

VÄSTERNORRLANDS MUSEUM MARS 2020

Med reservation för ändringar .
Se hemsidan för mer information.

Dräktfika lördag 29/2 kl 14.00
Kom och "dräkta"! Ta på din folkliga dräkt och samtala om dräktrelaterade frågor över fikabordet.Plats: Lindas Mat och Kafé
Kommande datum: 28/3, 25/4, 23/5.

Sportlov 2020: Tema hållbarhet.
Tisdag 3/3-fredag 6/3 kl 12.00-16.00
I entréhallen kan du göra fågelmatare av återvunnet material. I Kyrkkrogen kan du värma dig vid elden i den öppna spisen ochvärm dig i kyrkkrogen ha det mysigt efter att du gått tipspromenad om miljö och hållbarhet. Tipskupongen hämtar och lämnar du i Kyrkkrogen. Fri entré.
Drop in. Barn under 7 år i vuxens sällskap.

Sportlovsbio
Tisdag 3/3 - fredag 6/3 kl 14.00-16.00
Filmvisning för lovlediga i hörsaken.
Fri entré. Platsbiljett hämtas i receptionen.
3/3 Lånaren Arrietty (Japan, 2010)
4/3 Odjuret och hans lärling (Japan, 2015)
5/3 The LEGO Batman Movie (USA, Danmark, 2017)
6/3 Siv sover vilse (Sverige, 2016)
Alla filmer visas på svenska med svensk text. *Samarr: SFF*

RETRO-modevisning på Internationella kvinnodagen
Söndag 8/3 kl 14.00
Vi avslutar utställningen "Couture och trasmattor" med en härlig modevisning i Marianne Ördells anda. Våra modeller visar återbrukat mode från 1960-och 1970-talen.
Samarr: Härnösands Amnestygrupp

Filmstudio Murberget: 8½
Torsdag 12/3 kl 17.30-19.50
Ikväll visar vi filmen 8½ av Federico Fellini (Italien 1963) 138 min.
En film med starka självbiografiska inslag, om filmskapandets vedermödor, av mästerregissören Fellini. Filmen vann en Oscar för bästa utländska film.
Fri entré. Medlemskort hämtas i museets reception 0611-886 00. Efter visningen samtalar vi om filmen. Plats: Hörsalen
Samarr: Härnösands folkhögskola med stöd av Film Västernorrland

Öppen slöjdverkstad
Täljkväll torsdag 12/3 kl 18.00-20.30
Mötesplats för dig som vill slöjda.
Plats: Slöjdverkstan på Murberget

Hembygdsförbunden
Lördag 14/3 kl 8.00-17.00
Mötesplats för dig som vill slöjda.
Plats: Slöjdverkstan på Murberget

Härnösand och Havet
Söndag 15/3 kl 13.30
Föredrag i hörsalen
Samarr: föreningen Härnösand och Havet

Öppen slöjdverkstad
Broderikväll
Torsdag 19/3 kl 18.00-20.30
Mötesplats för dig som vill slöjda.
Plats: Slöjdverkstan på Murberget

Invigning Studio Supersju
Lördag 21/3 kl 14.00
Kl 14.00 Öppnas dörrarna till utställningshallen. Kl 14.15 Invigs utställningen av Jenny Samuelsson, museichef, medverkar gör också Åsa Andersson Broms, formgivare och producent, samt gruppen Studio Supersju. Kl 14.45 Samtal i kaféet med Studio Supersju och Hemslöjdskonsulenterna. Fikabiljetter finns att köpa i utställningen.

Lilla Trollflöjten
Torsdag 26/3 kl 19.00-20.00
Barnoperaföreställning med Operastudion Kapellsberg och Nordiska Blåsarkvintetten. Regi: Märit Bergvall. Entré 150 kr, 50 kr barn och skolungdom. Biljetter säljs i entrén i samband med föreställningen, ej förköp. Plats: Hörsalen Oden
Arr: Härnösands folkhögskola och Härnösands Musiksällskap

Trettiofem vantar
Lördag 28/3 kl 11.00-12.30
Föreläsning med Maja Karlsson. Maja är stickdesigner, författare och nyligen Designchef på Järbo garn. Föreläsningen handlar om vantarna i hennes senaste bok samt om vad som inspirerar henne som designer. Begränsat med plats så kom i god tid. Plats: Galleriet
Arr: Härnösands Hemslöjdsförening

Dräktfika
Lördag 28/3 kl 14.00
Kom och "dräkta"! Ta på din folkliga dräkt och samtala om dräktrelaterade frågor över fikabordet.
Plats: Lindas Mat och Kafé
Kommande datum: 25/4, 23/5.

FILMSTUDIO MURBERGET VÅREN 2020
Filmstudio Murberget visar film i museets hörsal en torsdagskväll i månaden. Fri entré.
Medlemskort hämtas i museets reception 0611-886 00.
Filmen visas kl 17.30. Efter visningen samtalar vi om filmen. Vårens tema är "Bakom kulisserna"

PROGRAM
12/3 8½ - av Federico Fellini (Italien 1963) 138 min
2/4 The Band Wagon/Den stora premiären - musikalfilm av Vincente Minnelli (USA 1953) 112 min

Alla filmer visas på originalspråk med svensk text.
Filmstudio Murberget är ett samarbete med Härnösands folkhögskola med stöd av Film Västernorrland.

SLÖJD
Öppen slöjdverkstad, en mötesplats för dig som vill slöjda!
Torsdagskvällar kl 18.00-20.30
Täljkvällar: 12/3, 2/4 och 7/5
Broderikvällar: 20/2, 19/3 och 23/4
Plats: Slöjdverkstan på Murberget

EN DAG OM VÄV
25 april
Föredrag, mötesplats, "vävtorg" mm hela dagen.

www.vnmuseum.se/hemslöjdskonsulenterna
Kontakt: annso.grahn@vnmuseum.se och anna.zetterlund@vnmuseum.se

20200213

Händers verk
28/11 2019-tills vidare
Utställningen handlar om nio personer. Här finns berättelserna om dem och deras skapande av lust och nödvändighet och föremålen. Att inspireras av Märta Stina Abrahamsdotter, Dorothea Salomonsson, Ingrid Mårtensdotter, Brita Kajsa Karlsdotter, Zachris Pehrsson, Emma Wiberg, Erik Andersson, Vävbröderna i Kubbe och Bror Rosin. Stickade täcken. Kollage av musskinn bland annat. En renrajd i trä. Broderade dukar. Snidade rosor. Vävda mönster i damast. En dansbana. En unik vävteknik. Getarpojken i trä. Kvinnor som arbetat med det som betecknats som maskulint och män som arbetat med sådant som kallats feminint. I utställningen finns också taktila kopior tillverkade med inspiration av de gamla föremålen.

Prins Pompom
- en litterär lekutställning
I lekrummet kommer du in i sagan om Prins Pompom. Det är en berättelse av Alfhild Agrell med bilder av Elsa Beskow.

Studio Supersju
21/3-31/8 2020
Vävgruppen Studio Supersju består av: Siri Pettersson, Miriam Parkman, Arianna E. Funk, Josefin Gäfvert, Ia Centerhall, Mirjam Hemström och Vega Määttä Siltberg. Sju unga kvinnliga vävare, som intagit den textila konst- och hantverksscenen med en självklar och kaxig attityd.
Vävgruppen Studio Supersju grundades hösten 2016 och medlemmarna kommer från Sveriges främsta utbildningar inom textil: Konstfack, Handarbetets Vänner och Textilhögskolan i Borås. Med olika bakgrund, uttryck och mål men med väven som gemensam nämnare, ser de många fördelar med att gå samman.

Den monumentala Lindström
9/5 2019-12/1 2021
Ingenting tycktes vara omöjligt för konstnären Bengt Lindström. Han målade bergväggar i fjällen, luckor på vattenkraftverk, en lastbil med släp åt Scania och en personbil åt Volvo. I Italien och Sverige arbetade han med glas, i Frankrike med skulpturer i polyester och med gobelänger. Nu visas Bengt Lindströms offentliga verk, skulpturer och textilier i olika samband till hans produktion som bland annat finns i Bengt Lindströms donation placerad på Västernorrlands museum.

Couture och trasmattor
22/11 2019-8/3 2020
Unika plagg från 1950-70-talet som donerats av Marianne Ördell. Hon levde 1930-2007 och bodde en stor del av sitt liv i Härnösand. Med utställningen vill vi visa hur kunskap om kvalitetsplagg kan vara en väg till en miljömedveten konsumtion.

Möten mellan älvarna
Längs länets vattendrag levde och färdades människor för många tusen år sedan. Föremålen de lämnat efter sig berättar om livet på sten-, brons- och järnåldern.

Syn för sägen
Möt häxor och helgon, upproriska bönder och onda makter. Genom sagor och sägner får du veta mer om personer och händelser under medeltiden fram till slutet av 1600-talet.

Moderna tider
1700-, 1800- och 1900-talen är nya tider, fyllda av ny teknik och nya drömmar. I brev, föremål och bilder möter du olika människor och deras drömmar om ett bättre liv för sig själva och sina barn.

MINIUTSTÄLLNING I NISCHEN

En liten utställning om länsmuseets och friluftsmuseets långa historia.

BUTIK

I museets butik säljer vi böcker samt hantverk från länet. Vi satsar på hållbart, miljövänligt och Fairtrade.

LINDAS
Mat och Kafé

Välkommen till vår nya restaurang

Lindas Mat och Kafé serverar Dagens husman, sallad, vegetariskt, veganskt och hembakat fikabröd. Även mat/fika på beställning till konferenser.
Öppet tisdag-söndag kl 11.00-17.00.
Kvällsöppet torsdagar till kl 20.00.
Beställning: mat@vnmuseum.se

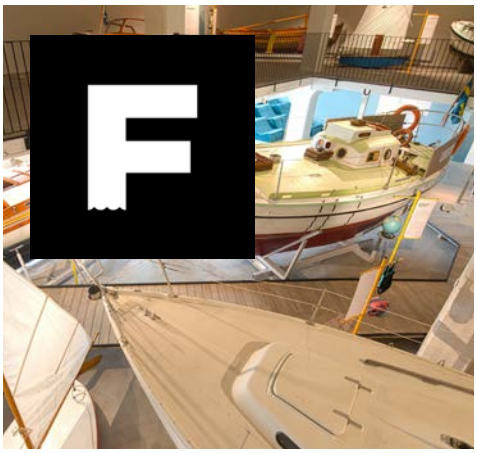

FRITIDSBÅTSMUSEET

17 mars kl 18.30 fri entré
Föredrag om den unika ARCHIMEDES-motorn. Ing Lars Andersson berättar om när han var med och utvecklade denna motor.

Fritidsbåtsmuseet finns i Tobaksmonopolet på Fiskaregatan i Härnösand. Museet visas för grupper. För att boka en visning kontakta Västernorrlands museum, 0611-886 00 eller maila: receptionen@vnmuseum.se

DELEGATIONSÄRENDEN

Anställningar 200101-200214 Bilaga 8

Namn	Befattning	Avdelning	Fr om	T o m	Anm
Tillsvidareanställningar					
Visstidsanställningar					
Tomas Höglund	Projektledare	Stab	200121	201231	Allmän visstidsanställning
Pernilla Hembjer	Arkeolog	Samlingar och Kulturmiljö	200113	200313	Allmän visstidsanställning

ÅRSREDOVISNING

för

Stiftelsen Länsmuseet Västernorrland

Org.nr. 888000-3143

Styrelsen får härmed avlämna årsredovisning för räkenskapsåret 2019-01-01 - 2019-12-31

Innehåll **Sida**

- förvaltningsberättelse	2-18
- resultaträkning	19
- balansräkning	20-21
- noter	22-24
- underskrifter	25

- bilaga 1, Måluppfyllelse
- bilaga 2, Statistik

Stiftelsen Länsmuseet Västernorrland
Org.nr. 888000-3143

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Styrelsen och museichefen för Stiftelsen Länsmuseet Västernorrland, 888000-3143, med säte i Härnösands, får härmed avge årsredovisning 2019-01-01 – 2019-12-31.

Årsredovisningen är upprättad i svenska kronor, SEK, om inget annat anges.

Övergripande perspektiv och mål

Under 2019 har stiftelsen arbetat utifrån ett nytt uppdragsdirektiv, som gäller 2019-2022. I uppdragsdirektivet är övergripande mål formulerade. Mål för stiftelsen beskrivs även i Museilagen, den nationella kulturpolitiken och i Region Västernorrlands och Härnösands kommuns kulturplaner och andra övergripande styrdokument.
Som övergripande målsättning för hela museet har vi positionerat några mål ur uppdragsdirektivet som riktmärken för hela vår verksamhet:

Västernorrlands museum bidrar till samhällets uppbyggnad genom att:

- *vara en resurs för hållbar utveckling och hälsa*
- *skapa möjligheter för framtidens kulturarv och kommande generationers lärande*
- *vara en given, efterlängtad och älskad mötesplats och kulturarvsupplevelse*
- *främja och stärka kulturarvet som kunskapskälla, och människors historiska och kulturella medvetenhet*

Denna inriktning visar tydligt att ett länsmuseum har ett brett och omfattande uppdrag. Som museum och kulturarvsinstitution bidrar museet till samhällets uppbyggnad bl.a. genom att vara en resurs för hållbar utveckling och hälsa. Kultur och kulturarv bidrar till positiv utveckling för barn och unga; kultur som hälsofrämjande åtgärd fyller sin funktion som rehabilitering, men påverkar också folkhälsan positivt. I ett län som Västernorrland där folkhälsan uppmäts lägst i landet har ett länsmuseum och andra kulturinstitutioner en viktig roll att fylla, och det blir allt viktigare att styra verksamheten till det länsövergripande uppdraget.
Genom att ha ett långt tidsperspektiv som innefattar både det förflutna, samtid och framtid skapar ett länsmuseum möjligheter till att även i framtiden kunna visa på och berätta om kulturarvet och på så vis skapa möjligheter för kommande generationers lärande. Västernorrlands museums samlingar består av materiellt och immateriellt kulturarv, såväl berättelser som byggnader och föremål.

Västernorrlands museum arbetar ständigt med att vara en given och älskad mötesplats, både fysiskt och digitalt. Under 2019 har fokus allt mer riktats mot vår digitala mötesplats, där vi på webb, i sociala medier och i interaktion med användarna ökar möjligheterna till att använda digitala redskap. Museet har en tydlig prioritering att bli *hela* länets museum, och därigenom en mötesplats för hela länet, och det digitala arbetssättet ger oss möjligheter att nå hela länet på nya sätt. Genom att skildra en mångfald av berättelser i länet och om länet, så ska detta lyckas, både med hjälp av digitala arbetssätt och i våra övriga verksamhetsprocesser. Några exempel på arbetssätt där vi fångat upp berättelser från länet är den under 2019 startade museibloggen samt den digitala insamlingen av berättelser om dels hållbarhet och jultraditioner.
Förutom de digitala ytorna och strävan att bli länets museum, så är vår huvudbyggnad på Murberget i Härnösand en viktig plats för upplevelser, liksom hela vårt friluftsmuseum som omgärdar museibyggnaden. Olika publika aktiviteter har under året format känslan av mötesplats. Dessa beskrivs nedan.
Ytterligare en aspekt av att vara en mötesplats är att museet ska vara demokratiskt och oberoende, arbeta för breddat deltagande, d.v.s. nå så breda målgrupper som möjligt, samt på ett oberoende och aktivt sätt lyfta samtidsaktuella frågor som en del av uppdraget att främja och skildra kulturarv.
Västernorrlands museum ska också bidra till samhällets uppbyggnad genom att främja och stärka kulturarvet som kunskapskälla, liksom främja och stärka människors historiska och kulturella medvetenhet. Här ser vi återigen det breda i uppdraget – genom kunskapsuppbyggnad inom kulturmiljö och kulturarv, samlingsförvaltning av immateriellt och materiellt kulturarv, och publik verksamhet som utställningar, program och kunskapskommunikation.

Museet är likaså en resurs för hållbar utveckling. Vi har börjat arbeta medvetet med hållbarhet som tema. På sikt har museet som mål att vara en nationell förebild för hållbarhet och Agenda 2030. I begreppet ingår social, kulturell, ekonomisk och miljömässig hållbarhet, och dessa perspektiv ska medvetet integreras i hela museets verksamhet. Under året har vi tagit fram flera verksamhetsidéer utifrån ett hållbarhetsperspektiv, samt anslutit oss till uppropen #Lightfordefenders och #Museumsforfuture tillsammans med andra museer och samhällsaktörer. Det under 2019 påbörjade arbetet med basutställningarna integrerar hållbarhet som ett centralt fokus. I utvecklingsarbetet med friluftsmuseet ses kulturarvet som en resurs för hållbar utveckling genom fokus på byggnadsvård och hållbara traditioner. Till år 2022 ska museet dessutom ha utvecklat verksamhetsmål om hur vi jobbar hållbart i vår kunskapsförmedling och publika verksamhet.
Ytterligare ett viktigt mål för museiverksamheten är ökad representation och delaktighet från besökare och invånare. Det är ett nationellt kulturpolitiskt mål att nå ökad delaktighet från alla målgrupper.

På museet arbetar vi med breddat deltagande i tillgänglighetsgruppen, bl.a. Under 2019 tog den fram utgångspunkter för tillgänglig utställningsproduktion. Dessa ska museet arbeta efter i fortsättningen utöver att nå de grundläggande kraven på enkelt avhjälpta hinder, men också för att hitta nya metoder och perspektiv för att utveckla breddat deltagande. Vår utställning *Händers verk* bygger på att ifrågasätta normen genom de liv, berättelser och skapande som presenteras men också en utställning där vi arbetat medvetet med att integrera och skapa just delaktighet. Här ser vi samarbetet med synkurserna på Härnösands folkhögskola, som hjälpt oss möjliggöra att se och uppleva en utställning på andra sätt; genom att känna. I utställningen skildras olika hantverkare och slöjdare från länet. Här berättas om Märta Stina som ytligt sett bröt mot normen, men ändå var en förebild, bl.a. som gudmor. Här presenteras en döv pojkes berättelse på hans eget modersmål. Här skapas också delaktighet i filmerna med barnen som berättar om sina egna, skapade föremål. I Linda Maria Thompsons utställning *Mellanplatser/Places in Between* ligger fokus också på normkritik och breddat deltagande. I utställningen skapades en lättläst introduktion för språkstuderande, för att kunna ge en introduktion till utställningen. Vidare beskrivs utställningen under kapitlet om utställningsverksamheten nedan.

I de övergripande målen uttrycks att museet ska ha en stärkt roll som aktör för tillväxt, ett attraktivt län och en levande landsbygd. Detta ifråga om besöksnäring, kulturturism och museet som högt värderat turistmål/besöksmål. Västernorrlands museum är redan ett av länets mest besökta turistmål och på så vis en stark aktör i besöksnäringen och som kulturhistoriskt museum befinner vi oss också på besöksnäringsarenan. Detta blir allt viktigare att förstärka i syfte att locka ny publik och för att få förutsättningar att kunna utveckla verksamheten. Det finns mycket för ett besöksmål som Västernorrlands museum att lära av besöksnäringen och av näringslivet. Samtidigt är det i mötet mellan turism och kulturarv som utvecklingen sker, och utvecklingen får inte ske på bekostnad av kulturarvsuppdraget. Under 2019 påbörjades ett förstudiearbete finansierat av *LEADER Höga kusten: Kulturarvet som besöksanledning i Höga Kusten*. Denna mindre förstudie syftar till att studera hur Murberget friluftsmuseum kan utvecklas som besöksmål inom affärsverksamheter såsom byggnadsvård, djurhållning, trädgård m.m. Västernorrlands museum arbetade under 2019 aktivt med att utveckla samverkan med besöksnäring och närings- och föreningsliv. Under våren slutfördes en delförstudie om Höga kustens kulturarvsbesöksmål ur besöksmålsperspektiv på uppdrag av Höga Kusten Destinationsbolag. Denna lägger en god grund för vidare satsningar inom de fyra Höga kusten-kommunerna.
Under sommaren 2019 genomförde Kairos Future tillsammans med Höga Kusten Destinationsutveckling AB en utredning av friluftsmuseet ur besöksnäringsperspektiv, en satsning som genomfördes för att skapa en god grund för Västernorrlands museums fortsatta utveckling med att närma sig näringsliv och besöksnäring, skapa tillväxt och söka externa projektmedel och nya samverkansformer. Tanken är att friluftsmuseet ska kunna bli ett långsiktigt, hållbart och attraktivt besöksmål och en mötesplats i och för regionen. Viktiga slutsatser i rapporten är att platsen har särskild potential att bli en levande och naturlig mötesplats för många olika målgrupper; såväl Härnosandsbor och invånare i regionen som för kulturella och kreativa näringar, näringslivet, skolor och utbildningar samt besökare som är nyfikna på att uppleva Västernorrlands ursprung. Detta både tack vare Friluftsmuseets unika autenticitet (museet kan erbjuda upplevelser i 4 århundraden inom en promenad på 300 meter) och dess regionala roll och breda förankring. Friluftsmuseet har sin styrka i det vackra området och historien kopplad till platsen. I förstudien identifierades det stora området med ca 80 kulturhistoriska byggnader, stora evenemang som nationaldag och midsommar, uppvisandet av ett brett kulturarv från regionen, stor museal kompetens på museet ifråga om plats, byggnadernas historia och traditionella hantverk som styrkor i en potentiell utvecklingssatsning. I rapporten tydliggörs vissa satsningar som framgångsfaktorer för friluftsmuseets och destinationens utveckling: De besökare som vill uppleva regionen och Murberget friluftsmuseum vill uppleva norrländsk kultur och livsstil, natur och njuta av god mat och dryck. Besökaren vill få en "sann och verklig" upplevelse och få nya kunskaper. Levandegjort vardagsliv och speciella händelser skapar en känsla av det autentiska som är viktig att utveckla och som ger besökaren möjligheter att relatera, gärna med ny teknik. Ju mer som finns samlat på en begränsad yta, desto bättre matkultur, boende och upplevelser om norrländskt liv i historiska miljöer. En del av arbetet var att i en framtidsworkshop lyfta önskemål och behov för friluftsmuseets utveckling, och många inbjudna deltagare bidrog till infallsvinklar och slutsatser i rapporten.
I bilaga 1 beskrivs måluppfyllelse utifrån övergripande mål.

Viktiga händelser och förändringar under året

Stiftelsen Länsmuseet Västernorrlands nya styrelse för mandatperioden påbörjade sitt uppdrag i januari 2019. Budget och verksamhetsplan hade beslutats av den tidigare styrelsen, liksom ett pågående arbete om att inför 2020 ha en budget i balans. Med omfattande utmaningar vad gäller kompetensförsörjning och verksamhetsdrift fattade styrelsen under våren beslut om förändringar i verksamheten för att kunna säkra en långsiktigt hållbar museiverksamhet för framtiden. De tydliggjorda och förändrade prioriteringarna påverkade verksamhetsplanering och resurssättning, och ledningen började styra om verksamheten. En omfattande prioritering var att stärka kulturmiljöuppdraget i länet, något som länsmuseet inte klarat i sitt grunduppdrag under de senaste åren. Kulturmiljöuppdraget betonas också i kultursamverkansmodellen. Resurserna till verksamhetsområdet har därmed förstärkts under 2019, och i den förstärkningen görs en utredning för att ta fram förslag på utformning av uppdraget. En rapport gällande kulturmiljöuppdragets föreslagna utformning levereras i slutet av februari 2020, och preliminära slutsatser ser vi redan nu. Det finns och uttrycks ett stort behov av antikvarisk och hantverksmässig kompetens i länet, ökad samverkan mellan kommunerna i kulturmiljöfrågor och det krävs större samverkan, inte minst mellan de viktiga aktörerna *Träakademin*, *Hola folkhögskola* och byggnadsvårdssektorn som resurs i länet. Det krävs också att museets publika kulturmiljöuppdrag stärks, så att delaktigheten i dessa frågor kan bli större, inte minst bland barn och unga.
Förstärkningen av kulturmiljöuppdraget hjälper också till att förbättra resurs- och kompetensförsörjningsläget för Murberget Friluftsmuseum. Byggnadsantikvarie, byggnadshantverkare och kulturmiljöutvecklare kommer att ha kompetens som är viktig för vårt fokus på restaurering av friluftsmuseet under åren som kommer. Behoven av restaurering är akuta och omfattande.
Mer om kulturmiljöuppdraget och friluftsmuseet beskrivs nedan.

Satsningen på digital tillgång, och som uppdragsdirektivet säger: "digitalisering ur alla aspekter", är också något som styrelsen beslutat om att skjuta till resurser för. Här handlar det i förlängningen om att lyckas med länsuppdraget, både i fråga om att skapa tillgång, delaktighet och en mångfald av berättelser, genom basutställningar, kulturmiljöuppdrag m.m.

Den pedagogiska skolverksamheten har varit vilande under den andra halvan av 2019, som en konsekvens av styrelsens prioriteringar. Uppdraget har pausats och kommer att utredas under 2020 utifrån förutsättningen att skapa en för länet tillgänglig och behovsanpassad verksamhet samt kunna vara nära knuten till museets grundläggande uppdrag gällande kulturarvsförmedling, bl.a. i basutställningarna och kulturmiljöuppdraget. Redan under 2019 påbörjades en dialog med länets skolförvaltningschefer, för att fånga behoven. Tydliga önskemål är digitala kunskapsresurser för länets skolor, gärna med fokus på lokala kulturmiljöer och kulturarv samt en strategisk kulturarvspedagogisk stödfunktion som kan ge likvärdiga förutsättningar för hela länet att nyttja länsmuseet.

Prioriteringarna och förändringarna kommer att påverka hela verksamheten, och beskrivs också till viss del i verksamhetsberättelsen nedan. Museet är i början av denna förändringsprocess och de stora resultaten av förändringsarbetet kommer att visa sig under de närmaste åren. Styrelsens beslut fick också interna konsekvenser i form av uppsägningar av medarbetare, och stor oro i verksamheten. Förändringarna har varit påfrestande för verksamheten under året.
Dessutom har hela året präglats av ett omfattande arbetsmiljöarbete. I slutet av 2018 genomfördes en medarbetarenkät som visade på otillfredsställande resultat. Under 2019 har därför ett omfattande arbete genomförts gällande organisatorisk och social arbetsmiljö, och p.g.a. de stora verksamhetsförändringarna har insatserna behövt bli ännu större. Arbetsmiljöverket genomförde dessutom en inspektion, som efter åtgärder i form av uppdaterad arbetsmiljöpolicy och uppdragsbeskrivningar för personalen, godkändes och avslutades i december 2019.
Planeringen för den kommande omfattande verksamhetsförändringen är igång, bl.a. för basutställningar, kulturmiljöuppdraget och digitalt fokus. Rekrytering för nya uppdrag är påbörjade och i vissa fall fullföljda och bokslutet för 2019 och budgeten för 2020 ger förutsättningar för verksamheten och dess utveckling.

Kulturmiljöverksamheten i länet – arkeologi, konservering och byggnadsvård

Som ovan beskrivits har museet under hösten 2019 förstärkt resurserna för kulturmiljöuppdraget, ett uppdrag som i högsta grad är strategiskt och handlar om att arbeta för att vår stora variation av kulturmiljöer i länet uppmärksammas och vårdas och att information och kunskap förmedlas till alla samhällssektorer. Kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling är viktig. Museet ska med kulturmiljöuppdraget också bidra till ett attraktivt län och levande landsbygd där alla samhällssektorer uppmanas till ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö.
Under hösten 2019 har som ovan beskrivits ett utredningsuppdrag påbörjats för att ta fram ett kulturmiljöuppdrag för länsmuseet avseende det bebyggda kulturarvet. Behovsinventering genomfördes bland länets kommuner, konservatorer, byggnadsvårdare och antikvarier gällande länsmuseets framtida roll inom kulturmiljö- och byggnadsvårdsfältet. Alla kommuners kultur- och stadsbyggnadsförvaltningar träffades. Samtal har inletts med *Träakademien*, *Nordvik*, *Byggnadsvård Mitt* och *Svenska Byggnadsvårdsföreningen*.

Bebyggelseantikvarisk verksamhet

Gällande det bebyggda kulturarvet har Västernorrlands museum i begränsad omfattning tagit hand om remisser och uppdrag under 2019, i väntan på förstärkning. Under hösten har museet stärkt upp med intern kompetens, och verksamheten har kommit igång i större omfattning.

Remisser har under året tagits emot från Ånge och Kramfors kommuner. Samråd och konsultation med Sundsvalls kommun har gjorts gällande kulturmiljöfrågor. Likaså har antikvarisk rådgivning givits gällande *St. Petri Logen* samt *Para Hembygdsförening*. Museet deltog även i stiftets möte gällande kyrkoantikvarisk ersättning tillsammans med *Jamtli* och *Länsstyrelsen*. Ett antikvariskt åtgärdsprogram för *Ulvö kapell* har tagits fram.

Västernorrlands museum skrev samarbetsavtal med *Stockholms läns museum* gällande kommunstödsprojekt, metodutveckling och utbildningspaket samt seminarier kring kulturmiljö som resurs i kommunal samhällsplanering. Personal från Västernorrlands museum ansvarar för nätverksträffar och håller utbildningsdagar för kommunala tjänstemän och politiker. Tanken är att detta erbjudande är något som kan utvecklas till att erbjudas även i vårt län, samt säljas som extern kompetens till andra länsmuseer.

Kulturmiljöutvecklaren har deltagit i övergripande verksamhetsplanering för friluftsmuseet. Under hösten gjordes t.ex. en fördjupad utredning av *Trampmangeln* på *Murberget friluftsmuseum*, i syfte att utreda den rivningshotade byggnaden. I december 2019 fattade styrelsen beslut om att byggnaden inte skulle rivas, utan att resurser ur 2020 års budget ska satsas på att behålla denna unika byggnad. Antikvarisk besiktning och åtgärdsförslag togs fram även för *Handelsboden*, *Prästgården* och *Spjute gästgiveri*.
En behovsinventering av friluftsmuseets restaureringsarbeten genomfördes under 2019 och en prioritering av restaureringsprojekt har skapats, något som planeringen fortsättningsvis utgår ifrån. En klassificering av friluftsmuseets bebyggelse har gjorts som ger vägledning till byggnadernas antikvariska och kulturhistoriska värden.

Genomförda restaureringar under året har skett vid *Ångermanlandsgården*, där golv monterats i vedlidret och långlogen, skadad takved bytts och brunnslock renoverats. Vid samevistet har renovering av stolpbod genomförts. En takrenovering har genomförts vid *Åvike herrgård*s norra flygel och renovering av fönsterbågar har gjorts på herrgårdsbyggnaden. *Kyrkkrogens* murstock har renoverats till eldningsbart skick och det har gjorts en invändig ytskiktsrenovering.

Under december månad stod det klart att kulturmiljöutvecklare, byggnadsantikvarie och byggnadshantverkare kunnat nyrekryteras till *Västernorrlands museum*, vilket skapar goda förutsättningar för verksamhet och utveckling.

Arkeologi

Inom museets basuppdrag svarar arkeologerna på frågor från allmänhet och bistår kommunerna med yttranden inför bygg- och planärenden. Inom den arekologiska basverksamheten pågår också ett arbete med museets arkeologiska samlingar.
I det publika och kunskapsförmedlande uppdrag som ingår hålls föredrag för föreningar och intresserade. Ett exempel på ett sådant kunskapsförmedlande uppdrag som återkommer från år till år är sommarkursen som genomförs på Hola folkhögskola vid det medeltida fästet Styresholm i Torsåker. Drygt 20 personer i olika åldrar deltog i kursen. Fästet/borgen Styresholm grundlades enligt nuvarande forskning under 1390-talet av Vitalianerna som var lierade med kung Albreckt av Mecklenburg. 1398 övergick Styresholm till företrädare för unionsmonarkin. Hur länge Styresholm sedan användes är inte helt klarlagt. Spår finns av många olika aktiviteter under olika faser. Tecken finns även på att stridigheter förekommit. Undersökningen 2019 genomfördes främst på norra borgkullen där rester efter en nedbrunnen byggnad dokumenterades. Norra borgkullen är sedan länge utsatt för erosion och det är därför viktigt att lämningarna där dokumenteras innan de förstörs.
Bland de många fynden kan nämnas armborstpilspetsar, ett bultlås, nycklar, en hästsko, ämnesjärn, slagg, spikar, tegel, stora mängder ben, brynen och en ströning (dräktbeslag). På den nedre södra platån påträffades slagg m.m. som indikerar att en smedja legat där.

Större delen av den arekologiska verksamheten är bidrags- och externfinansierad.
Under oktober månad undersökte arkeologerna delar av en järnåldersboplats i Vinoret, invid sjön Marmen, söder om Sundsvall. Området är en rik järnåldersbygd med flera ortsnamn som indikerar central plats såsom nämnda Vinoret, Vivsta, Vi och Tuna. Flera arkeologiska undersökningar har tidigare år genomförts på platsen och då påträffades bland annat rester efter nedbrunna hus (varav ett 27 meter långt), samt ett grophus med vävtyngder, härdar och kokgropar. Boplatsen har dateringar från cirka 200 e. Kr. fram till tidig vikingatid. Intill finns ett 20-tal stora gravhögar, men ingen av dessa har undersökts. De indikerar dock närvaron av en betydelsefull gård. Vad beträffar fynd finns det inte så mycket att rapportera då platsen är relativt fyndfattig. Fragment av brända ben och lerklining påträffas i en del av anläggningarna. Ett bryne och ett degelfragment har också hittats, varav det senare pekar på att någon form av metallhantering har förekommit.

Under hösten har museets arkeologer genomfört en utredning på Stornäset ute på östra sidan av Alnön. Ytan som utreddes låg direkt väster om ett fossilt odlingslandskap, som museet tidigare karterat.
Marken bestod av morän och var svårrensad, men allteftersom framträdde några mindre anläggningar samt en kvadratisk nedgrävd husyta. I ena hörnet låg vad som tros vara ett spismursröse och detta, husets form samt avsaknad av yngre fynd indikerar att det rör sig om ett medeltida hus, vilket inte påträffats i Medelpad tidigare. Efter ännu lite mer rensning framkom ytterligare mörkfärgningar som utifrån sin placering under den kvadratiska husytan måste vara en äldre huslämning. Här påträffades många brända och obrända ben som har tagits in för C^{14}-dateringar och osteologisk analys (ben). En osteologisk analys kan ge svar på djurart, ålder, sjukdomar m.m.
Under oktober utfördes en arkeologisk utredning inför kommunens anläggande av ny avloppsledning i Fränsta, Ånge kommun. Syftet var att se om okända fornlämningar kommer att beröras, samt kontrollera status för två ev. fornlämningar som låg i ledningens sträckning. Den ena, Raä 317, ligger ca 250 meter nordväst om Torps kyrka. Efter bortplockande av jord och i sen tid pålagda stenar, framträdde rester efter det stenröse som täckt en grav från järnålder. Mest troligt är det den hög som prästen Johan Huss 1813 lät schakta ut på åkern för jordförbättring (inte helt ovanligt på den tiden – idag skulle det räknas som fornminnesbrott). I äldre beskrivningar av högen ska den ha varit ca 25 m i diameter, 5 meter hög och med en gravkammare som bland annat innehöll en urna med brända ben, svärd, pärlor, spelbrickor och "annat som fallit ur prostens minne". Det låg också "skelett vid skelett uti hela högen". Spelbrickorna beskrevs som "knappar" av elfenben och var så många att de fyllde "tvenne jungfrumått", dvs nästan 2 dl. Vart föremålen sedan tog vägen finns inga uppgifter om, men beskrivningen antyder onekligen att det rör sig om en högstatusgrav. Vid utredningen rensades stenarna fram för dokumentation och en sölja av järn hittades och togs tillvara. Därefter täcktes stenarna över igen, i väntan på beslut om resten av högen ska undersökas.

Under en vecka i november har arkeologerna på Västernorrlands museum tillsammans med arkeologen Mathias Bäck, Statens historiska museer, utfört en arkeologisk undersökning på Västermalm i centrala Sundsvall. På en parkering bakom Kyrkans hus (tidigare gamla flickskolan) vid Gustaf Adolfs kyrka ska det byggas bostäder och med anledning av detta har platsen undersökts. Här ligger Bünsowska tjärnen, tidigare kallad Västra tjärnen. Intill tjärnen låg Bünsowska villan, vars ägare träpatron Fredrik Bünsow var en av Sveriges rikaste män. Han var Sundsvalls första grosshandlare och ägde ett av Sveriges största sågverk. Hans storslagna villa brann olyckligtvis ner under den stora branden som härjade i Sundsvall år 1888.
Vid undersökningen fick arkeologerna fram strandkanten på den ursprungliga tjärnen. Här gjordes många fynd av bl.a. porslin, keramik, glas och tobakspipor från 1600- och 1700-talen. Man har sannolikt använt tjärnen som dumpningsplats, vilket arkeologerna är tacksamma för! Även fynd från 1800- och tidigt 1900-tal hittades, såsom mineralvattenkärl, ostronskal och champagneflaskor vilket tyder på att man levde ett gott liv vid tjärnen. Ostron började förekomma mer frekvent under 1700-talet i Sverige.
Även en del av en husgrund från 1800-talet framkom men det är oklart om den tillhört en byggnad på den Bünsowska gården. Ett lager sot och kol täckte golvet i grunden och glasflaskor och takpannor som smält av extrem hetta hittades inuti huset, vilket visar att huset sannolikt brann ner år 1888.

Konservering

Konserveringsverksamheten inom museets grunduppdrag beskrivs nedan under kapitlet Samlingar och samlingsförvaltning. Förutom detta uppdrag, har museet en uppdragsverksamhet inom konservering, som ska finansieras genom externa uppdrag. Verksamheten riktar sig mot kulturmiljöer i behov av bevarandeåtgärder i offentlig sektor och i kyrkoförsamlingar såväl inom som utom länet. Verksamheten riktar sig också till privatpersoner. Konserveringen erbjuder insatser inom en rad olika arbetsfält: konserveringsåtgärder med generalentreprenad för större uppdrag, stöldsäkring av värdefulla objekt, förberedande och utförande konservering, dokumentation och även materialanalyser.

Konserveringsinsatser utförs av museets konservatorer på plats ute i fält, eller om föremålen tillåter transport, i museets brand- och stöldsäkra konserveringsateljéer.
Museets konservatorer är utbildade och har kompetens inom olika materialkategorier såsom konservering av bemålade interiörer och föremål, stafflikonst och konstföremål, konservering av arkitekturbundet måleri på kalkputs samt konservering av sten och andra mineraliska material. Under 2019 påbörjades även etablering av konservering av arkeologiska föremål.

Under året utfördes konserveringsåtgärder till exempel av Hampe Svanbergs bemålade interiör i Hemsö församlingshem. I Ytterlännäs gamla kyrka nödsäkrades kalkputsen som bär medeltida kalkmålningar och på Jamtli rengjordes utomhusskulpturen Jämtbonden. Flera kyrkliga föremål togs emot för konservering från till exempel församlingar i Årsunda och Hanebo (Gävleborgs län) där stöldsäkringar utfördes i samarbete med museets tekniker. Konserveringsprogram skrevs för bland annat för Forsa kyrka. Länsmuseet Gävleborg har fått stafflikonst av Erik Hedberg och Arnold Plageman konserverad.

Konserveringens mikroskop och preparationsutrustning användes för att tillverka och undersöka tvärsnittsanalyser av Ramsele gamla kyrkas kalkputs från 1700-talet.
Ett forskningsprojekt utfördes med medel från Björkå fornminnesfond med inventering av schabloner på medeltida träskulpturer i Västernorrland.

Konserveringen har bidragit med aktiviteter och föredrag på bland annat Kulturtinget 2019, RAÄ färgforum, Sundsvalls och Murbergets byggnadsvårdsdagar. Den internationella Konserveringens dag firades med en veckas inlägg på sociala medier som kulminerade i en dag med retuschering och porslinsreparation för unga och äldre på museet den 13 oktober.

Samlingarna och samlingsförvaltningen – kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling

Samlingarna är centrala för länsmuseiverksamheten, och museets verksamhet ska baseras på museets samlingar. Västernorrlands museums samlingar uppskattas till 50 000 föremål och till en miljon fotografier. Samlingarna på Västernorrlands museum är relaterade till länet och är av lokal, regional och nationell betydelse.
De bevaras i Härnösand och i Sollefteå i klimatstyrda magasin och arkiv. Museet förvaltar även ett arkiv och en boksamling. Syftet med museets samlingar är att bevara dem till eftervärlden och göra dem tillgängliga för allmänheten. Genom att göra samlingarna tillgängliga så skapar museet förutsättningar för ett levande kulturarv med möjlighet till ökad kunskap och nya tolkningar. De representerar historia, vetenskap och kultur och är viktiga resurser för skola, forskning och livslångt lärande. Vi ser också ett intresse från näringslivet och kulturella och kreativa näringar.
Samlingarna är stora och unika, med samiska samlingar, folkminnessamlingar, musiksamlingar, berättar- och dialektsamlingar, geologiska samlingar samt flora- och faunasamlingar, vapensamlingar och raritetssamlingar från 1400-talet och framåt. Museet förvaltar ett stort antal depositioner med unika kyrkliga föremål, medeltida träskulpturer och mässhakar med broderier från 1500-talet, från kyrkor runt om i Västernorrlands län. Samlingarna består även av två stora donationer av konst, Bengt Lindströms och Arne Jones samlingar.
Under våren utvecklade Västernorrlands museum kurser i samlingsförvaltning och vård av föremål för länets hembygdsföreningar. Ett kurstillfälle hölls med tema *Att vårda textilier* och innehöll information om textiliers uppbyggnad, exempel på skador som kan uppstå på textilier och hur man förebygger att dessa skador uppstår. Vid kursen närvarade 30 representanter från olika hembygdsföreningar. Deltagarna kom från hela länet, från Anundsjö till Haverö. Kurser kommer att fortsätta erbjudas inom detta verksamhetsområde.
Vid insamling av föremål och fotografiskt material till museets samlingar agerar museets mycket restriktivt i nuläget p.g.a. mycket små resurser för samlingsförvaltning. Dessutom följs den 2018 beslutade insamlingspolicyn där rådet vid insamling ska betänka:
Har objektet samhällsrelevans idag och i framtiden, så kallad identitetsanpassning?
Kompletterar det de nuvarande samlingarna, till exempel saknas objekt från modern tid, 1900- och 2000-talen?
Innehåller det intressant information, en historia som ger liv till nya och gamla förvärv, nytolkning och angelägna material?
Har det regional anknytning till länets kulturarv, världen i länet? Kan den beredas plats i museets magasin?
Bland besluten för insamling 2019 finns en leksakssamling bestående av mekaniska leksaker från 1940-talet. Samlingen kompletterar våra samlingar med föremål från 1900-talet och berättar om vad en pojke kunde tänkas leka med i Västernorrland under 1940-talet.
Under våren genomförde vi byte av drivsystem i våra rullbara hyllsystem, i tre av våra magasin. Nu bytes drivningen ut till manuella vevar vilket förenklar arbetet för samlingsförvaltningens personal vid framtagande av föremål till bland annat utställningar och forskare.
I arbetet med museets strävan att göra våra samlingar digitalt tillgängliga har ett arbete med att uppdatera bilder på föremål i museets samlingsdatabas inletts under 2019. Tidigare befintliga bilder i museets samlingsdatabas har under hösten uppdaterats med bilder med högre upplösning. Detta arbete kommer att fortsätta under många år framöver, med kompletterande fotografering av föremål, digitalisering av fotografier och förstärkning av beskrivande texter för att göra materialet mer sökbart och tillgängligt.

Digitalisering ur samtliga utgångspunkter – insamling, bevarande, tillgängliggörande och delaktighet

I länsmuseets uppdragsdirektiv finns det övergripande målet att lyfta digitalisering ur samtliga aspekter. Detta görs genom att arbeta med digital insamling, digitalt bevarande och digitalt tillgängliggörande, men också med metodutveckling som stärker en "sömlös helhetsupplevelse av museet". Museet utvecklar också ett "digitalt först"-perspektiv där den digitala upplevelsen sätts i första rummet, med syfte att locka till fysiska besök, till dialog, medskapande och delaktighet.
Under 2019 har mycket förberedelsearbete gjorts för att kunna arbeta i riktning mot detta mål. För att lyckas med denna förändring har museet förstärkt med kompetens inom dessa områden, bl.a. med en antikvarietjänst för digital förmedling i slutet av 2019 samt under 2020 en antikvarietjänst inriktad på dokumentation och förmedling och en antikvarie/informationsspecialist. Under 2019 fattades också beslut om övergång till ett nytt samlingssystem; också en viktig förutsättning för utvecklingsarbetet. Under hösten 2019 påbörjades förberedelser tillsammans med *Kultur-IT*, som utvecklar *Primus* och *DigitaltMuseum*. Arbetet med

att migrera museets digitala samlingar är ett mycket krävande arbete som kommer att ta tid, men som också kommer att möjliggöra en stabilare lösning och möjligheten att nå en mångmiljonpublik via www.digitaltmuseum.se. Detta är en viktig förutsättning för att på sikt nå vårt mål om att lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter.

De kunskapsutvecklande insatserna är viktiga för att nå målen. Under 2019 fattades beslut om en digital strategi för länsmuseet som bland annat poängterar betydelsen av att kunskapsförmedla på webb och sociala medier likaväl som i museet. Strategin ska lägga grunden för ett mer konsekvent arbete med kunskapsförmedling i digitala kanaler. För att hitta bra former för detta arbete har en rad pilotinitiativ genomförts under året, här är två exempel:

Under en vecka i maj 2019 övertog länsmuseet det internationella museikontot *@52museums* på *Instagram*. Under veckan postade museet fem inslag per dag, de berättade om länets historia och museets verksamhet för en internationell publik.
En samlad kommunikation på tema julen sattes ihop för sociala medier under december. Varje dag postades kunskapsförmedlande inlägg på *Facebook* enligt ett schema, där tematiska inlägg speglade julfirande i äldre tider dag för dag. Som ett komplement sattes en museiblogg upp på webbplatsen på tema julfirande. Där anlitades journalisten Olof Wigren för att under december månad blogga om ämnet utifrån sina egna erfarenheter och traditioner, men också utifrån de som kom in till museet via vår insamling på sociala medier och webb.

Digital insamling är ytterligare en utgångspunkt som är viktig för museets digitala utveckling och samtidsuppdraget. Under hösten 2019 har museet tagit de första stegen för att påbörja digital insamling av berättelser och bilder. Anledningen är att en stor del av kulturarvet som produceras idag är digitalt från början. Det är angeläget för museet att bygga kompetens på området och att införskaffa de digitala infrastrukturer som krävs för en hållbar uppbyggnad av samtida kulturhistoriska samlingar.
Det första temat var kopplat till hållbarhet och tema klimatmanifestationer. Publiken uppmanades att bidra med bilder från klimatmanifestationer i Västernorrland.
Pilotinsamling nummer två genomfördes i december då museet frågade efter berättelser på tema julen. Eftersom museet under 2019 saknat en yta för att visa upp insamlat material startades en museiblogg för att publicera inkomna berättelser. Resultatet var över förväntan och museet ökade trafiken till hemsidan markant under december.
Kunskapsuppbyggnad i samverkan är viktig för museets uppdrag. Som ett led i samarbetet med nätverket *Kulturarv Västernorrland* arrangerade länsmuseet en utbildningsdag på tema digital utveckling och museer. Tre externa föreläsare bjöds in, som berättade om betydelsen av att använda berättelser i digitala kanaler, att nyttja andras arenor för bättre räckvidd så som *Wikipedia* och om insamling av bilder och berättelser i digitala kanaler. Under dagen deltog representanter från musei- och hembygdssektorn i hela länet. Som en uppföljning till utbildningsdagen i januari arrangerades en heldag specifikt om *Wikipedia*. Deltog gjorde bland annat representanter för *Kulturarv Västernorrland* (nätverket där Region Västernorrland är sammankallande), museer och hembygdsföreningar.

Under 2019 har vi i större utsträckning aktivt arbetat med att driva trafik till vår webb, för att stärka det digitala uppdraget. Insamling, blogg och ökad aktivitet på sociala medier via *Facebook* och *Instagram* har skapat betydande trafik till vår hemsida, vilket varit positivt. På våra sociala medier har vi ett stadigt ökande antal följare, vilket hänger ihop med vår ökade digitala närvaro. Även direkttrafiken till hemsidan har ökat markant. En målsättning under året har varit att engagera personalen i sociala medier och webb, för att själva aktivt dela med sig av projekt, händelser och små glimtar av arbetet inom museets alla verksamheter. Detta har gjorts med framgång och det är nu en stor del av personalen som gärna delar med sig av sina olika projekt och verksamheter.

Publik verksamhet – museet som mötesplats och kulturarvscentrum

Den publika verksamheten vid museet är omfattande och innehåller de delar som vi brukar benämna utställningar och program. Inom ovan beskrivna verksamhetsområden – inom samlingar, kulturmiljö, byggnadsvård, arkeologi och konservering har museet också ett publikt uppdrag, något vi brukar kalla publik kunskapsförmedling. En stor del av den publika verksamhet vi erbjuder utformas som utställningar, men också i form av programverksamhet. Ovan har vi också beskrivit det digitala, publika uppdraget. Året har varit framgångsrikt avseende antal besökare, även om antalet besökare i anläggningsstatistiken nått upp till 2018 års nivå. 2019 överensstämmer i besökarantal med åren dessförinnan. Se mer i bilaga 2.

Utställningar och tillhörande program

Året inleddes med utställningen *Alfhild Agrell – ständig rebell.* Utställningen och den största delen av programverksamheten relaterad till den beskrevs i verksamhetsberättelsen 2018. Även 2019 har präglats av samarbetet med Alfhild Agrellsällskapet: litteraturprofessor Annelie Bränström Öhmans föreläsning *Ett sår ska vara bra stort om det inte täckes af ett sidentyg*, om korsettkrig och klänningslycka och docenten i litteraturvetenskap Claudia Lindéns föreläsning *Författarkollegor och feminister.*

I årets första utställning *Couture och trasmattor* anordnades några kvällssamtal med inbjudna personer. Fler än 30 personer kom vid varje tillfälle för att lyssna på Lillian Gradin som gått klänningssömnadsutbildning på "Vanföreanstalten" i Härnösand. Ännu fler ville lyssna till Marika Ördell och *Minnet av en mor*. Besökarna framhöll vikten av att dessa kvällar "var på riktigt". Engagemanget var också stort under den kursdag som anordnades i samarbete med hemslöjdskonsulenterna och *Svensk form i Västernorrland* under ledning av Eva Karlsson, *Teda Art*, som lärde ut förberedelser för egna sömnadsprojekt. Utställningen *Couture och trasmottor* och den tillhörande programverksamheten var för museet en satsning kring betydelsen av kvalitet och återbruk.

Två utställningar i stora utställningshallen handlade om hantverkets och naturresursernas betydelse för hållbarhet. Dels *Från rot till barr*, en utställning där 25 utställare utforskar granens potential och tänjer dess gränser. Utställningen producerades av Magnus Eriksson och Knut Östgård, Hemslöjden i Kronoberg. Museet fullkomligen myllrade av besökare under *En dag om skog* som anordnades av hemslöjdskonsulenterna. Samma sak gällde *En dag om ull* som senare anordnades med anledning av utställningen *Ull för livet*. Föredrag som anordnades under dagen: *Ta hand om ullen*, om alpackans ull och dess egenskaper, *Yarns and barns* - om ett minispinneri med ambition att ta vara på den lokala ullen och spinna garn i världsklass, en workshop i nunotovning och en dag om att vårda sina ullplagg och textilier. Under dagen fanns interaktiva verksamheter för barn och vuxna samt försäljning av ull- och skinnprodukter.

Konsten har under året tagit plats i flera utställningar och program. I det så kallade Lindströmrummet visades *Konstinjektion II – med andra glasögon*, ett sextiotal verk från Region Västernorrlands konstsamling och senare *Den monumentala Lindström*, en utställning om Bengt Lindströms offentliga verk, modeller, skulpturer och textilier som bland annat finns i Bengt Lindströms donation på Västernorrlands museum. Ett stort lån från lindströmsamlaren Nicklas Nyberg, möjliggjorde utställningen.
I stora utställningshallen på övre plan presenterades under fyra dagar i maj *Pop up ljudkonst Hola folkhögskola*. Kursdeltagarna inom *Ljudkonst* på *Hola Folkhögskola* ställde ut och visade sina arbeten. Konstnärerna fanns till och från närvarande i utställningen under helgen.
Västernorrlands museum gästar också Ånge kommun med utställningen *Arne Jones värld*, på *Älsta folkhögskola*. Utställningen ger en inblick i Jones konstnärskap och visar några tankebubblor, skulpturer, samt en interiör inifrån hans ateljé. Dessutom visas en film om hans "Sinsemellor".
Många ansökningar kom in till utställningen *Y-salong*. Efter två dagar av intensivt juryarbete med 113 ansökningar valdes 41 konstnärer ut. Den 13 juni öppnade utställningen med 63 verk. Temat för Y-salong 2019 var "Gränslandskap". Årets jury bestod av Anders Jansson museiintendent från Bildmuseet i Umeå och Lena Ylipää bildkonstnär och tidigare konstkonsulent i *Region Norrbotten*.
I samband med utställningen ordnades babyvisning med måleri för 6–15 månader gamla barn tillsammans med en vuxen. Det gick att delta i personliga visningar av Y-salong med utställningsproducent Maria Sundström samt konstkonsulenten Sebastian Andersson, Region Västernorrland. Det erbjöds Yoga i konsten med Yogainstruktör Gudrun Sondell. Och under sommaren kunde barn delta i konstkollo med Anne Hagström. I samarbete med Region Västernorrland erbjöds *AIRY-Happening på museet* under utställningsperioden. Ett samtal och presentation av årets AIRY-stipendiater.
I samband med de förändringar och verksamhetsprioriteringar som genomförs på museet efter styrelsens beslut skapade konstnärerna en konstaktion i *Y-salong*. Här avsåg man framförallt att det beslutats om färre tillfälliga utställningar under en period. Syftet var att uppmärksamma det man anser vara en nedmontering av konstens möjligheter såväl på museet som i länet och nationellt. Aktionen innebar att konstnärerna täckte över sina egna konstverk med svart tyg, i protest under några dagar. Museet skrev i sin kommentar bl.a. att: "Ett av våra mål med förändringsarbetet är att kunna lägga resurser på angelägen omarbetning av basutställningar så att de blir mer relevanta för hela länet och tillgängliga för fler målgrupper. Ett av de viktigaste mål som museet har är att vara ett länsmuseum som är angeläget för hela länet. Precis som tidigare blir museet fortsatt en del av de arenor i länet, kommunala museer och konsthallar och konstföreningar, som prioriterar samarbeten med aktörer inom samtidskonsten."
Finissage för *Y-salong* hölls i september med *Durational performance Mimi Spirits* och samma dag hölls ett samtal om samtidskonstens betydelse för Västernorrland. Y-salong 2019 avslutas med ett performanceverk av konstnären Björn Ola Lind och butohdansaren KAI-EN.
Med anledning av omarbetningen av museets basutställningar hölls en delkonferens, i samarbete med Mittuniversitetet, Västernorrlands museum och Världskulturmuseerna under temat *I skuggan av Antropocen och museerna*, på museet. Sverker Sörlin, professor vid Historiska studier på KTH föreläste om *Antropocen och museerna: Begreppshistoriska reflektioner* och gruppen deltog i samtal och analyser kring utställningen *Möten mellan älvarna*.
Den 28 november hölls invigning av utställningen *Händers verk*. Utställningen hade, genom ett samarbete med Härnösands folkhögskolas synutbildning och kunnande inom teckenspråk, satsat på tillgänglighet. I utställningen finns både taktila föremål, tillverkade av slöjdare och punktskrift, samt VoiceOver i en särskild läsplatta för den som önskar. Vid invigningen skedde ett

uruppförande av Fanny Källströms minisvit *Tre rosor röda*, tillsammans med Patrik Källström. Ett sjuttiotal personer deltog.

Den sista utställningen för året var *Mellanplatser/Places in Between*. Vernissage hölls den 17 oktober och museichef Jenny Samuelsson invigde utställningen tillsammans med bildkonstnären och fotografen Linda Maria Thompson som introducerade utställningen och berättade om sin konstnärliga forskning. Den pågående konstnärliga forskningen handlar om representation och visualisering av migration utifrån både ett personligt och politiskt perspektiv, dåtid och nutid. Under julperioden kunde besökare delta i och lyssna till samtal där temat fördjupades, bland annat med Linda Frisk, konstintendent Härnösands konsthall och under ett annat tillfälle Elin Eriksson om hennes personliga erfarenheter.

Under kommande 3-4-årsperiod står revideringen av basutställningarna i fokus. I detta avseende satsar vi på att utveckla museet till en upplevelse i full skala. Under 2019 har inte annat än ett inledande arbete påbörjats för denna revidering, och där fokus tydliggjorts på hållbarhet, den demokratiska arenan, delaktighet samt barn och unga. En arbetsgrupp har formats och ett första beslutsunderlag hanterats.

Utställningar under året

Alfhild Agrell – ständig rebell 6 september – 10 februari
Konstinjektion II – med andra glasögon 4 oktober – 13 januari
Couture och trasmattor 22 november – 8 mars 2020
Tomtar på Murberget 2 december–13 januari
Från rot till barr 28 februari–19 maj
Ull för livet 4 april–19 maj 2019
Den monumentala Lindström 9 maj – 10 januari 2021
Pop up ljudkonst Hola folkhögskola 23–26 maj
Nyinvigning Prins Pompom 1 juni - tillsvidare
Y-salong 2019 13 juni – 15 september
Arne Jones värld 3 oktober 2019 – 4 oktober 2020 (Utställning i Fränsta).
Mellanplatser/Places in between 17oktober – 12 januari 2020
Händers verk 28 november – tillsvidare

Programverksamheten

Bland höjdpunkterna i årets programverksamhet kan nämnas uruppförandet av den nyskrivna barnoperaföreställning "Prins Pompom – eller en rolig historia om konsten att ha tråkigt" som Operastudion Kapellsberg vid Härnösands folkhögskola gav flera föreställningar av i utställningen *Pompom – en litterär lekutställning*. Det var i samverkan med länsmuseet som Kappelsbergs musikskola sökte medel från Kulturrådet för att skriva, komponera och framföra en barnopera.
Museet har också haft gästspel av Teater Västernorrland som under ett par sommarveckor spelade *Tartuffe* som utomhusteater på friluftsmuseet. Föreställningarna var mycket uppskattade och gav mersmak för fortsatt samarbete. Tartuffe-samarbetet inspirerade också sommarlovslediga barn och ungdomar att skapa egna teatermasker under ett par intensiva veckor i museet. Nämnas ska också höstens föreställning *Mio, min Mio* med Teater Pegasus, i samarbete med Härnösands Teaterförening – en interaktiv barnteater där barnen i publiken fick vara med på scenen och vara medskapande i föreställningen.

Barnen är en viktig målgrupp för museet. I samband med alla skollov har vi ordnat med kreativa aktiviteter. Barnen har bland annat fått barka timmerstockar på sportlovet, göra teatermasker på sommarlovet och skapat fantasidjur av återbrukat julklappspapper på jullovet. På Fritidsbåtsmuseet har det varit *Knep & knop-verkstad* under sportlovet och påsklovet. I museets hörsal har "Lovbio" blivit ett inarbetat begrepp med filmvisning kl 14 på vardagar under loven, i samarbete med *Sveriges Förenade Filmstudios.*

Länets litterära sällskap har bidragit med många programaktiviteter. Dels som föreläsningar i samband med utställningen *Alfhild Agrell - ständig rebell*, dels som temadagar på torsdagar under sommarsäsongen på friluftsmuseet och framförallt med den påkostade litteraturfestivalen *I gott litterärt sällskap* i oktober.

Museet har ett nära och återkommande samarbete med *Härnösands folkhögskola*. Elever och lärare på musiklinjen Kapellsberg erbjuder många musikupplevelser för museets besökare med konserter, folkmusik och operaföreställningar. En särskilt populär

konsertform är vandringskonserter där man alternerar mellan miljöerna på friluftsmuseet och i museets utställningar. Tillsammans med folkhögskolan arrangerar vi också *Filmstudio Murberget*. Vårens tema var *Älskade familj, hatade familj* och under hösten visades filmer på temat *Ålderdom*.

En stor del av programverksamheten sker i samverkan med andra aktörer.
Under 2019 har vi samarbetat med Alfhild Agrellsällskapet, Birger Normansällskapet, Byggnadsvård Mitt, Emil Hagströmsällskapet, Film Västernorrland, Folkdanslaget Öbackaringen, Friluftsfrämjandet Härnösand, Föreningen Härnösand och Havet, Föreningen Regnbågsfrukostar i Härnösand, Hemslöjdskonsulenternas slöjdklubbshandledarutbildning, Hola folkhögskola, Härnösands folkhögskola, Härnösands Hemslöjdsförening, Härnösands kommun, Härnösands Musiksällskap, Härnösands paradorkester, Härnösands Släktforskare, Härnösands spelmansgille, Härnösands Teaterförening, Härnösands Trädgårdsodlareförening, Härnösands Vävstugeförening, Internationella klubben 5i12, Janne Vängmansällskapet, Karl Östmansällskapet, KFUMs Scoutkår Härnösand, Lars Ahlinsällskapet, Laura Fitinghoffsällskapet, Ludvig Nordströmsällskapet, Medelpads folkmusikförbund, Medelpads hembygdsförbund, Murbergsgillet, Musik och kulturskolan i Härnösand, Musik Västernorrland, Norrdans, Orrestaare Saemien Sibrie – Örnsköldsviks sameförening, Pelle Molinsällskapet, St Olofs katolska församling i Sundsvall, Studieförbundet ABF, Studieförbundet Ibn Rushd, Sveriges Förenade Filmstudios, Teater Västernorrland, Ålsta folkhögskola, Ångermanlands hembygdsförbund, Ångermanlands spelmansförbund och Ångermanlands distrikt av Svenska Folkdansringen.

Murberget Friluftsmuseum

2019 var friluftsmuseet öppet från och med midsommarafton varje dag fram till mitten av augusti. Det var en kort och intensiv period, med många program. Friluftsmuseet premiäröppnade på Nationaldagen med Härnösands kommuns stora nationaldagsfirande. Årligt återkommande höjdpunkter är *Nationaldagen*, *Midsommarafton*, fr.o.m. 2018 *Barnens allsång*, *Murbergsstämman* med *Hembygdens dag*, *Internationella festen* och *Julmarknad på Murberget*.

Ett nytt inslag i årets midsommarfirande var en workshop med genomgång av de danslekar som sedan dansades kring stången, tillsammans med *Murbergsgillet*. Hur går egentligen texten och hur ser rörelserna ut som hör till? Ett populärt inslag som vi kommer att fortsätta med. Ett roligt och lustfyllt sätt att förvalta kulturarvet.

Samarbeten med föreningar och privatpersoner är avgörande när det kommer till genomförande av verksamheten och utvecklingen av *Murberget friluftsmuseum*. Härnösands trädgårdsodlareförening har stor betydelse för Prästgårdens trädgård och den har i år utvecklats ytterligare med deras värdefulla insatser. Trädgårdsodlareföreningen höll också i en populär plantmässa. Trädgårdarna har fått en upprustning med hjälp av landskapsarkitekt och trädgårdsmästare Mirjam Åkerblom, som har funnits med i planering och genomförande av förbättringar. Hon har arbetat med våra trädgårdsmiljöer som guide och inspiratör – bl.a. skolträdgården, flera publika aktiviteter om odling, bl.a. i skolträdgården och i Prästgårdens trädgård.

Ett av de större samarbetena med *Ångermanlands hembygdsförbund* och *Medelpads hembygdsförbund* är *Hembygdens dag*, som detta år samordnades med *Murbergsstämman* och lockade många besökare. *Härnösands spelmansgille* är, genom sina spelmansträffar varje fredag i Ångermanlandsgården, en annan betydelsefull samarbetspartner.
Museet bemannar och ansvarar för program i miljöerna – Skolan, Smedstorpet, Kyrkan, Prästgården, Ångermanlandsgården och Kägelbanan. Det fanns under 2019 nio får, fyra höns och två kaniner. P.g.a begränsade resurser ifråga om personal och infrastruktur måste djurhållningen i nuläget hållas i liten omfattning.
Under 2019 var Handelsboden stängd p.g.a. restaurering. Under 2018 hade Handelsboden 4.150 besökare, och vi märker av detta besökstapp i 2019 års statistik. Handelsboden nyöppnar 2020.
Under 2019 var *Murbergskyrkan* en populär miljö för besökarna. Det hölls medeltida bildverkstad i Kyrkkrogen, morgonstämning i kyrkan där besökarna fick prova att spela instrument och konserter på torsdagskvällar. I skolan hölls det gammaldags skollektioner och sång- och musikstunder på söndagar. Skolan är en mycket populär miljö för barn och barnfamiljer. Under sommaren intervjuades guiden Olle Burlin i P4 vilket väckte extra mycket intresse för lektionerna. I Prästgården hade sju olika författarsällskap från länet presentationer och i trädgården firades *Wendelas födelsedagskalas*. Där hölls också *Världsbroderidagen*, ett samarrangemang med *Härnösands hemslöjdsförening*. Tillsammans med *Härnösands Vävstugeförening* hölls flera publika aktiviteter i *Ångermanlandsgården*. Andra aktiviteter som hölls under 2019 var medeltidsdagen och 1700-talsdagen i Åvike herrgård.

Julmarknaden är årets sista stora arrangemang. Museet har inlett ett flerårigt utvecklingsprojekt av julmarknaden och de anknytande aktiviteterna i gårdarna på friluftsmuseet. Bland annat har vi sett över marknadsområdet och kriterierna för medverkande försäljare. Tyvärr hade vi sämsta tänkbara väder för ett stort utomhusarrangemang i december; det regnade. De som kom var mycket nöjda och många tog del av utbudet av sagor och jultraditioner från olika tidsperioden som erbjöds ute i gårdarna på friluftsmuseet.

Ulvö kapell

Länsmuseet äger och förvaltar Ulvö gamla kapell som ligger längs Hamngatan på Norra Ulvön i Örnsköldsviks kommun. Ulvö gamla kapell är ett av norrlandskustens äldsta fiskekapell uppfört av Gävlefiskare på 1600-talet. Takmålningarna från 1719 är utförda av Roland Johansson Öberg, en lokal bondson från Norra Ulvön.
Driften och guidning av besökare i kapellet görs av Ulvö kapellag för länsmuseets räkning - med lokala guider och sommararbetande ungdomar. Ulvö kapellag driver själva Ulvö museum, placerat på den gamla lotsplatsen. Museet bestående av ett kokhus, en sjöbod och en gistvall, Ulvö lotsplats på Lotsberget och Ulvö Gamla kapell som en sammanhängande helhet där olika delar av Ulvöhamns historia och kulturarv berättas. De olika delarna binder ihop tiden från 1600-tal till idag.

Under säsongen 2019 hade Ulvö gamla kapell öppet dagligen från den 1 juni till den 31 augusti. Under lågsäsong i maj, september och oktober bokades besök och guidning i kapellet genom kontakt med Ulvö museum.
Under 2019 var det två guider som mötte besökarna från maj till september och det är fantastiskt att under sommaren ha 14 ungdomar som sommarjobbat med att ta del av och sprida vidare ett lokalt kulturarv till över 10 000 besökare.
I början av säsongen, på nationaldagen, 6 juni mottog Ulvö kapellag *Arne Söderbergs Hembygdsstipendium* för sitt arbete med Ulvö museum där Ulvö gamla kapell har en stor betydelse.
Stipendiet delas ut årligen till *"enskild person, en grupp eller en förening som på ett förtjänstfullt sätt, genom forskning, dokumentation, förmedling eller annat bidragit till ökad kunskap om Örnsköldsviks kommuns lokalhistoria."*

Under året fick vi också svar på åldersdateringen av fiskekapellen längs Västernorrlandskusten som ingår i kulturarvsprojektet *Fiskarkapell i Medelpad och Ångermanland* och har drivits sedan 2017 av Härnösands stift. Arbetet utförs av experter från tre museer, länsmuseerna i Västernorrland och Gävleborg samt Hälsinglands museum i Hudiksvall. För Ulvö kapell har tidigaste byggår fastslagits till år 1626, några år senare än 1622 som står skrivet på insidan av dörren till kapellet.

Gammelgården i Myckelgensjö

Gammelgården i Myckelgensjö ägs av Västernorrlands museum. Den är ett omtyckt besöksmål trots att den ligger en bit ifrån de stora allfartsvägarna. Länsmuseet bemannar med en guide alla dagar i veckan under sommaren, med början på midsommardagen. Gammelgården är unik med de 30 gamla byggnaderna som ligger samlade i en gårdsgrupp med utsikt över sjön. På gården finns bevarade samlingar från den tid gården ägdes av familjen Genberg. Det inkluderar många vardagsföremål, kläder, samiska skinnarbeten (bl a fällar och skor), en skomakarutrustning, linberedningsverktyg med mera. Det finns också många berättelser, nedtecknade och inspelade av personer som kunde berätta om de som en gång bodde där, och hur de levde. Under sommaren 2019 har det städats och gallrats i byggnaderna. Museet har ett fint samarbete med Myckelgensjö byförening, vilka också driver sommarkaféet med hembakt bröd och lokala produkter.

Fritidsbåtsmuseet

2017 öppnade ett nationellt fritidsbåtsmuseum i Härnösand. Det tillkom genom ett samarbete mellan Statens maritima och transporthistoriska museer, Västernorrlands museum och Härnösands kommun. Att museet etablerades i Härnösand motiveras av att länet och staden har en stark maritim historia och en tydlig inriktning och kultur med fritidsbåtar. Dessutom är möjligheterna stora att samverka med både föreningar, företag och myndigheter med maritim anknytning. Etableringen har också en förklaring i att de statliga museerna ska utöka sin närvaro ute i landet.
2019 var Fritidsbåtsmuseets tredje verksamhetsår. Under sommarsäsongen bemannades museet med guider, och höll öppet alla dagar. Museet hade 1.215 besökare under året.

Bedömningen är att utvecklingspotentialen för museet är stor, särskilt i samarbete med andra aktörer och genom att utveckla befintlig utställning. Under året har arbetet med att vidareutveckla konceptet och potentialen för Fritidsbåtsmuseet som besöksmål stått i centrum. Eftersom museet etablerades hastigt under 2017, har mycket av projektledarens arbete under 2018 och 2019 gått åt till att skapa goda förutsättningar för verksamhet. Under våren 2019 avslutade projektledaren sin tjänst, och museet fick planera verksamheten på annat sätt. En ny projektledare har tillsatts, och i övergångsperioden har visst utvecklingsarbete av naturliga skäl tagit längre tid. Uppbyggnadsarbetet för verksamheten under 2019 har lett fram till förutsättningar för utveckling under 2020 och 2021.

Några resultat från 2019:
Museets samling av motorer kommer att utökas i samarbete med Västerås veteranbåtsmuseum. Det är planerat att motorerna kommer att utgöra en egen del i museet och ge besökaren en översikt av utombordsmotorns utveckling under 1900-talet. Det finns även planer på att komplettera utställningen med några båtar under det kommande året för att få en ännu bättre representation av båttyper.
Ett långsiktigt samarbete med Härnösands Segelsällskap har inletts kring den omfattande pokalsamling som länsmuseet har i sina samlingar. Tanken är att denna ska visas och presenteras på Fritidsbåtsmuseet. För att öka kunskapen kring de olika priserna kommer HSS i samverkan med Fritidsbåtsmuseet ta fram historik om de olika båtarna, tävlingarna, skepparna, konstruktörerna mm för att på så vis sätta prispokalerna i ett sammanhang.
2020 års temautställning på museet blir *Tro, hopp och kärlek*; en utställning om sjömanstatueringar och historiken bakom dessa. Utställningen är producerad av *Sjöhistoriska museet* och har starka kopplingar till maritimt liv, identitet och kroppskonst. Genom samarbete med Sjöhistoriska museet och Härnösands kommun så ska en fyr monteras utanför museet som markör för besökare. Under året som kommer ska denna högtidligen invigas.

Regional länshemslöjdverksamhet

Hemslöjdskonsulentverksamheten i Västernorrland är placerad på länsmuseet. Uppdraget att främja hemslöjd i länet bedrivs genom löpande verksamhet som till exempel kursverksamhet, slöjdhandledarutbildning, slöjdworkshops, utställningar och framtagande av pedagogiska material.

Hemslöjdskonsulenterna samarbetade under året med en mängd olika aktörer såsom kulturkonsulenter, museer, kulturskolor, skolor, studieförbund, föreningar, bibliotek, fritidsgårdar, privata slöjdare med flera, såväl i som utanför länet och ibland också i internationella projekt. Mest effektivt är arbetet när långsiktiga samarbeten fungerar väl med olika aktörer.

Barn och unga är en prioriterad målgrupp. 2019 gav goda möjligheter, bland annat via de båda slöjdutställningarna som erbjöd god miljö för programverksamhet för grundskolorna. Här följer några exempel från verksamheten under året.
Slöjd kommer lastad är ett projekt avsett som fortbildning och inspiration för grundskolans slöjdlärare, men det riktar sig också direkt till eleverna med inspiration och kunskap om hemslöjd. Projektet har finansierats av Region Västernorrland. Projektet når skolorna både i fysisk och i digital form. Projektet bygger dels på taktila slöjdlådor med inspiration till slöjd i traditionella tekniker och material men med utformning och funktion för ungas liv och behov idag, dels produceras en tillhörande hemsida med ytterligare inspiration, foton, filmer, DIY-texter, faktatexter och fördjupningar. Materialet har färdigställts under slutet av 2019 och kommer att lanseras under 2020.
Två externproducerade utställningar om slöjdmaterial, gran och ull, visades på Västernorrlands museum under våren 2019 (se ovan under kapitlet om utställningar). I samband med utställningarna presenterades lokala slöjdare/företagare/ullproducenter. Utställningarna följdes upp med varsin temadag samt en omfattande programverksamhet dit länets alla grundskolors mellan- och högstadieklasser bjöds in.
Förutom detta har det hållits arrangörsutbildning för ungdomar i samarbete med Scenkonstbolaget och *Riksteatern – Kultur Crew*. Under våren avslutades Kultur Crew-gruppen som utbildats under 2018. Nya pengar för 2019-2020 söktes och beviljades från regionen, denna gång med *Riksteatern* som projektägare. Under 2019 deltog ungdomar från Matfors, Sundsvall och Timrå, lite senare anslöt också Härnösands fritidsgård. Under hösten genomfördes första utbildningshelgen i Sundsvall.
Arrangörsutbildningen syftar till att ge ungdomar kompetens och självkänsla till att kunna göra egna kulturarrangemang i sina kommuner. Den innehåller bland annat ämnen som ekonomi, hantering av avtal och ansökningar, marknadsföring, ljud- och ljusteknik, arrangörskap, värdskap, presskontakter och deltagarkultur. Planen är att årligen genomföra arrangörsutbildning för unga i regionen.
I projekt *Arctic Wood NetWork* (finansierat av *Nordiska ministerrådet*) har hemslöjdskonsulenterna samarbetat med museer i Ryssland, Danmark, Finland och Norge. Projektets syfte är att bidra till ökat entreprenörskap bland trähantverkare i kulturarvsfältet (t.ex. byggnadsvård, slöjd) samtidigt som också museer, framförallt friluftsmuseer, också ökar sin entreprenörskompetens. Projektet drivs av *Midt-Troms museum*, Norge. I projektet har flera av de andra museerna besökts under 2019. Västernorrlands konsulenter besökte under året *Åbo hantverksmuseum* och *Stundars friluftsmuseum* i Korsholm, Finland, *Midt-Troms museum* i Bardufoss, Norge samt *Kizhi state museum* (Petrozavodsk) och *Malaye Korely* (Arkangelsk Oblast) i Ryssland. Under våren 2020 skrivs projektets slutrapport.
I Handmade-projektet *Birch Bark Revival* (finansierat av *Nordiska kulturfonden*) deltog konsulenterna tillsammans med *Midt-Troms museum* samt svenska och finska slöjdare. Projektet leds av *Design Stories* i Göteborg.
Under året hölls tio olika slöjdkurser i ämnen som slöjdcirkuspedagogik, tovade skor/stövlar, mönsterkonstruktion för sömnad och Biomimicry. 25 olika slöjdworkshops har hållits på olika orter i regionen, samt några utanför länet. Hemslöjdskonsulenterna genomför varje år en slöjdhandledarutbildning för slöjdare som vill leda fritidsverksamhet för barn och unga. Kursplanen består

av 54 studietimmar och fördelas under tre helgträffar. Under 2019 utbildades åtta nya slöjdhandledare. För fjärde året hölls *Slöjdbang – en dag om slöjd*, på länsmuseet. Konceptet bygger på tematiskt event öppet för alla, träffen bjuder på både lättsmält och fördjupning. Cirka hundratalet besökare brukar delta. Årets tema var *Slöjden ger dig vingar*. På *Urkult världskulturfestival* arrangerade hemslöjdskonsulenterna en stor slöjdverkstad öppen för alla åldrar. På friluftsmuseet hölls en byggnadsvårds- och hantverksdag med olika utställare inom byggnadsvård och slöjd. Detta var ett arrangemang i samarbete med projekt *Traditionellt hantverk och hållbart byggande* som drivs av *Byggnadsvård Mitt* och *Jamtli*.

Affärsverksamheter

Museet har ett uppdragsdirektiv från stiftelsebildarna där vikten av den externa finansieringen betonas. Affärsverksamheter ger ett stort mervärde till kärnverksamheten, och förstärker museet i sitt uppdrag. Affärsverksamheter genom butik, kafé, konferens och olika upplevelser är en del av att öka externfinansieringen. Generellt behöver kulturverksamheter, och inte minst de som inriktar sig mot kulturarv, stärka kopplingen till kulturarvsturismen. På sikt kommer museet utvecklas mer strategiskt vad gäller besöksnäring – och projekt söks kontinuerligt för att kunna förverkliga detta. Under 2019 har utvecklingssteg i ifråga om våra egna affärsverksamheter tagits.
Under året har Gårdshuset på friluftsmuseet renoverats invändigt till en konferensmiljö och även Handelsbodens restaurering har påbörjats. I Kyrkkrogen har skorsten m.m. restaurerats, vilket gör att byggnaden ska kunna användas för uthyrning och upplevelser.
Museibutikens inriktning är lokala/regionala varor med koppling till kulturarv. Under de senaste åren har den lokala profilen stärkts, bland annat genom att relationen med lokala hantverkare stärkts, exempelvis genom "Pop-up i museibutiken". Detta samarbete med regionala hantverkare och slöjdare, är populärt hos besökarna. Hantverkarna finns på plats för att visa, berätta och sälja sitt hantverk. Likaså hålls en minivernissage under några timmar första utställningsdagen där besökarna får träffa hantverkaren/slöjdaren. Exempel på lokala-regionala varumärken som säljs i butiken: Mitt Skafferi, Spikarö, Kulturverkstan, Uldorado, Charlotta Pemer, Jacob Baumann, Theresia Poniatovska, Kent Hammarström etc.
Butiken jobbar med hållbarhet och återbruk samt restprodukter, en inriktning som kommer att fortsätta utvecklas. Museibutiken arbetar också utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv – förstärker mångfald och jämställdhet. Museet är t.ex. Fairtradeanslutet och har arbetat med kampanjer under året, dels under våren *Fairtrade Challenge-fika* på Västernorrlands Museum, som syftar till att sprida Fairtrades budskap om social hållbarhet. Butiken sålde kaffe, te, choklad, godis, socker och bakverk som är Fairtrade. Under hösten genomfördes Fairtrade-kampanjen genom att ha rabatter på våra Fairtrade-varor i butiken och tävling för besökarna. Förutom detta så har butiken haft andra butikskvällar med rabatter, och erbjudanden.
Under 2019 har museet drivit ett kafé med hjälp av arbetsmarknadsåtgärder i form av extratjänster. Här har det serverats uppskattad vegetarisk soppa och hembakat bröd. Denna satsning avslutades under 2019, och museet stängde sin lunchservering. Under december månad hade *Freddes mat* pop-up-verksamhet i museets restaurang. Under februari 2020 öppnas kafé och restaurang i museibyggnaden i extern regi, *Lindas Mat & Kafé*.

Bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad

Att bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad är centralt i ett museums uppdrag, och är tydligt uttryckt i museilagen och uppdragsdirektivet. Detta gör vi genom att samverka med kunskapsinstitutioner, men också genom att utgå från våra samlingar. Ett professionellt arbetssätt är också grundläggande. Likaså är samverkan helt central, samverkan som i sin tur ska leda till kunskapsuppbyggnad.
Forskning och kunskapsuppbyggnad är, utöver i museets grunduppdrag, knutet till externfinansierade projekt, som vi också arbetar för att öka. Detta för att öka vår externfinansiering – vilket är ytterligare ett mål som museet ska nå enligt uppdragsdirektivet. Här följer några exempel.
I Norrland har museerna ett gemensamt kunskapsuppbyggande projekt *Museer i Norr – Nätverk för kunskap* som syftar till att stärka museernas förutsättningar att utvecklas utifrån krav på kunskapsuppbyggnad enligt Museilagen. Projektet initierades 2018 som ett treårigt interregionalt samarbete mellan fyra länsmuseer samt två specialmuseer i Norrland. Under 2019 genomfördes 17 webbseminarier. Seminarierna har vänt sig till olika yrkesgrupper i museerna med målsättningen att presentera och diskutera ny forskning, nya arbetsmetoder eller ett tätare samarbete mellan museerna. Teman har bland annat varit: *Forskningssamarbeten inom kulturarvsområdet, Insamling, Det digitaliserade museimaterialet, Affärsverksamheter och museibutiker*. Intresset att delta i webbseminarierna har varit stort så deltagare har funnits även från Länsstyrelserna och länsmuseer i södra delen av landet. Projektkoordinator vid Västernorrlands museum har inom projektet även utrett frågor om forskarutbildning för museipersonal och vidareutbildning till byggnadsantikvarie då behovet av utbildade byggnadsantikvarier är stort i Norrland. Projektet koordineras från Västernorrlands museum och delfinansieras av *Statens kulturråd* och *Region Västernorrland*.
Hembygdsförbunden driver tillsammans med länsmuseet sedan 2017 ett projekt för att överföra lokala äldre register och digitala data till ny och publik plattform. Projektet erhöll under året bidrag från Jordbruksverket/Länsstyrelsen för att fortsätta arbetet att på nätet bli synliga och tillgängliga för besöksnäring och turism.

Första delen av projektet *Landskapet för asylsökande* är ett samarbete med *Ångermanlands hembygdsförbund* och *Västernorrlands museum* under perioden juni 2018 till september 2019 (en fortsättning genomförs 2019 till 2020 tillsammans med *Internationella klubben/5i12*, Härnösand). Syftet med projektet är att främja vuxna asylsökandes kunskaper om det svenska samhället för en enklare och snabbare etablering efter asylprocessen. Hembygdsgårdar, kulturevenemang och kulturinstitutioner har potential att skapa förståelse för hur dagens samhälle vuxit fram. De förmedlar kunskap om kultur, traditioner, värderingar och normer om medborgarnas rättigheter och skyldigheter som är avgörande för asylsökande att veta och känna till om det svenska samhället. Aktiviteter har bedrivits i fyra kommuner; ca 900 personer, i ca 50 aktiviteter. Målsättningen var att engagera lika många kvinnor som män men det har av olika anledningar inte varit möjligt även om det ordnats särskilda aktiviteter för kvinnor och för kvinnor och barn. Vårt intryck är emellertid att deltagarna uppskattat aktiviteterna och att projektet uppfyllt sitt syfte.
Ett annat projekt som nu avslutas och som museet har varit involverad i under året är *I skuggan av Antropocen: Utveckling av ekokritisk museipedagogik vid kulturhistoriska museer*, ett projekt som drivits av *Riksantikvarieämbetet* och *Världskulturmuseerna* under projektledning av docent Carola Nordbäck. Projektet har arbetat med museernas kulturarvspedagogiska uppdrag, och utforskat metoder och infallsvinklar för att koppla verksamheten till *Agenda 2030* och ett ekokritiskt förhållningssätt. Det handlar om att utveckla museernas sätt att främja det som i Agenda 2030 kallas *lärande för hållbar utveckling.* Medarbetare på länsmuseet har varit delaktiga i detta arbete, och en konferensdag har hållits på Västernorrlands museum under hösten 2019 (läs mer under utställningsverksamheten ovan).
Under 2019 har länsmuseet också inlett samarbete med Mittuniversitetet och Timrå kommun kring forskningsprojektet *Ung i Timrå* som syftar till att undersöka hur unga kan göra sina röster hörda gentemot politiker kring samhällsfrågorna och vilken roll museet kan spela i medborgardialog. I projektet undersöks specifikt metoden Photovoice.

Västernorrlands museum har en viktig samverkansroll i länet, inte enbart genom projekt. Målet är att genom samverkan med besöksnäring och andra aktörer inom närings- och föreningsliv tillsammans bidra till ett attraktivt län och levande landsbygd. Som länsinstitution har vi också ett lärande uppdrag för att uppmana alla samhällssektorer till ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö. Inom kulturmiljöuppdraget har detta beskrivits under annan rubrik ovan.
Museet tar en aktiv roll i den samverkan som bedrivs inom nätverket *Kulturarv Västernorrland*, som har sin utgångspunkt i länets nya strategiska kulturarvsprogram och som samordnas av regionens kulturarvskonsulent. Fokus ligger på skapandet av mötesplatser och fortbildning för kulturarvssektorn, men även på omvärldsbevakning.

Det finns också ett regionalt museinätverk som samordnas av Västernorrlands museum, och nätverket har under det senaste året genomfört fortbildningsträffar och nätverksmöten, bl.a. för museichefer i länet men också kring digital utveckling. Fokus har legat på museernas samordningsuppdrag och på digital utveckling. Se mer om dessa fortbildningsträffar under beskrivningen av vår digitala utveckling ovan.

Under 2019 har länsmuseerna generellt stärkt sin position i samverkan genom Länsmuseernas samarbetsråd och projektet *Sveriges största museum.* Länsmuseerna har samlats nationellt och krävt ökade statliga anslag, utifrån slutsatsen att verksamheterna vid landets länsmuseer urholkas av rådande politik. Länsmuseerna står inför stora utmaningar vad gäller bevarande av kulturarv och kulturmiljöer i sina län, inte minst i form av samlingar och byggnader, men också utmaningar ifråga om att klara sina uppdrag inom samlingsförvaltning, kunskapsuppbyggnad och publik verksamhet genom Museilagen. Museilagen ställer höga krav på kunskapsuppbyggnad, samlingsförvaltning och publik verksamhet och är tydlig med kravet på att verksamheten ska vila på professionell grund och utgå från ett kvalitetsperspektiv. Detta kräver resurser, och dessutom inom många olika museala områden. Detta blir fortsatt en stor utmaning för länsmuseerna.
Regeringen har i januari 2020 givit *Riksantikvarieämbetet* i uppdrag att göra en genomlysning av museernas verksamheter, och granskningen ska innehålla en analys av hur förutsättningarna för verksamheten förändrats över tid, driftsformer, uppdrag och verksamheternas betydelse för den regionala infrastrukturen.
För länsmuseerna och för *Västernorrlands museum* är *Länsmuseernas samarbetsråd* och projektet *Sveriges största museum* ett fortsatt viktigt kunskapsuppbyggande och samverkande samarbete.

Stödfunktioner och genomförandekapacitet

Ett övergripande mål är god genomförandekapacitet och god måluppfyllelse. Detta ska museet skapa genom att arbeta systematiskt, skapa rätt förutsättningar för verksamhet och ha ändamålsenliga lokaler och infrastruktur och genom medvetet och effektivt resursutnyttjande. God genomförandekapacitet och måluppfyllelse ska också skapas genom att nyttja digital teknik och digitala metoder, stärka intern samverkan och museal kompetensutveckling. I detta kapitel beskrivs hur vi arbetat med genomförandekapacitet och att skapa god måluppfyllelse under året.

Ändamålsenliga lokaler är en viktig del. Museet har också som ett övergripande mål att vara ett högt värderat turistmål/besöksmål, och som ett specifikt resultatmål: att museets publika ytor och miljöer är välskötta och trygga. Detta bygger på välfungerande lokaler, för såväl publik verksamhet som arbetsytor.
Vad gäller ytorna i museibyggnaden har det genomförts flera viktiga renoveringar under 2019. Bl.a. har golven slipats och lackats i museibyggnaden och väggarna har målats, med gott resultat. En planering av de publika ytorna pågår, och under 2019 togs en plan för utställningsytorna fram som syftar till att möjliggöra den utveckling som vi kommer att se av bas- och tillfälliga utställningar under de närmaste åren. Flera tillgänglighetsanpassningar har gjorts i de publika lokalerna, utöver de grundläggande anpassningarna för att klara kraven på enkelt avhjälpta hinder.
Lokalstrategiska frågor gällande såväl friluftsmuseet som museibyggnadens interna och publika ytor är av största vikt, och resurser har tillskjutits för att arbeta med dessa frågor. Under många år har personalen varit utspridd i flera administrationsbyggnader, och nu är målet att så många som möjligt ska samlas i museibyggnaden samt i ett fåtal övriga byggnader på friluftsmuseet. Detta ger en bättre arbetsmiljö, minskade kostnader för uppvärmning och förutsättningar för att öka externfinansieringen, då de tomma husen på friluftsmuseet kan hyras ut. Under året har vi också i "biblioteksprojektet" gått igenom alla boksamlingar för tillgängliggörande, gallring och systematik, ett arbete som fortsätter under 2020. Likaså pågår en omfattande urstädning av byggnader, då material och rekvisita förvarats på olika håll. Stora städinsatser har utförts i lagerlokaler, magasin och på Gammelgården i Myckelgensjö samt i flera hus på friluftsmuseet.
Ytterligare förbättringsåtgärder är iordningsställande av verkstadens utomhusytor, nya vattenledningar och vattenutkastare samt el-central på området. Ett iordningställande av en ny besöksparkering, med ca 40 platser utanför vägbommen är genomförd. En utveckling av samarbetet med återvinning har gjorts tillsammans med *Hemab*.
Motsvarande strategiska arbete för magasinslokalerna har också påbörjats, liksom en översyn av klimatanläggning, ventilation, sprinklersystem och larm m.m. i huvudbyggnaden. Det är av största vikt för genomförandekapaciteten att ha ordning och reda i lokalerna, att de är välskötta och att de är ändamålsenliga.

Förutom arbetet med lokaler så har Västernorrlands museum under året haft ett omfattande arbete för god genomförandekapacitet och måluppfyllelse i arbetsprocesser och resultat. Det nya uppdragsdirektivets övergripande mål har börjat brytas ner till resultat- och aktivitetsmål, ett arbete som också kommer att pågå under 2020. Måldokument och treårsplaner för verksamhetsområden har tagits fram. De största insatserna vad gäller kompetensutveckling har gällt projekt och processtyrning, arbetsmiljöarbete och tillhörande policyer men också IT-kompetens, brand och HLR. Eftersom ett mål för Västernorrlands museum är digital utveckling inom alla områden, så behöver personalen vara IT-mogen. Utbildningsinsatser har framförallt genomförts i *Office 365*: *Teams* och *Outlook*. Dessa utbildningar fortsätter. Under de kommande åren fokuseras behov av museal kompetensutveckling än mer.
Inom IT har migrering av museets servrar till extern hosting genomförts, vilket sparar resurser. Den fasta telefonin har avvecklats, och bytts ut mot enbart mobil telefoni. Det har också skett en övergång från stationära datorer till laptops. Nätverket på museet har uppgraderats och moderniserats.
På kommunikationsområdet har utarbetandet av mallar och rutiner för funktion och form tagits fram. Bildbanksarbetet har påbörjats liksom ett fortsatt identitetsarbete. Den nya webben har varit online i drygt ett år. Under hela 2019 har en pågående utveckling skett av plattformens form och funktion.
Vad gäller processutveckling och processimplementering, så har ett fokus under hösten 2019 varit museiupplevelsen som process och metod.
En projektmodell har införts och alla projekt som startar vid museet följer en särskild agil struktur och process. Detta är viktigt för att kunna kontrollera och styra resurser och genomförande. För byggprojekt har en särskild byggprocess införts, som utgår från byggbranschens form och införlivandet av antikvarisk kompetens i processen.
På den tekniska sidan har lokalvårdens effektivitet setts över och uppdragen på den tekniska avdelningen tydliggjorts. Inom administrationen har en övergång till digital fakturahantering skett, och under 2020 följer en effektivisering av posthantering och diarium/registratur.
En slutsats vad gäller god genomförandekapacitet och måluppfyllelse under 2019 är att det tar tid att både forma och implementera organisationsövergripande strukturer och arbetssätt i en så verksamhetsbred organisation. Arbetet med detta är fortsatt nödvändigt för Västernorrlands museum, och kommer att vara avgörande för vår utveckling.

Ekonomisk analys

Resultatet för året visar 1 777 tkr, vilket är 2 175 tkr bättre än budget på -398 tkr. Den främsta förklaringen till det positiva resultatet är de finansiella posterna på 1 343 tkr, en avkastning som inte budgeterats då 2019 började med att stiftelsefonden visade på förlust. Stiftelsefonden har gått mycket bra under 2019 och kan komma att möjliggöra för viktiga investeringar i verksamheten nästkommande år.
De yrkande på återbetalning av moms för åren 2012-2018 som skickats in till Skatteverket är under utredning och har inte någon resultatpåverkan för 2019.

Rörelseresultatet är 434 tkr, vilket är 862 tkr bättre än budget. Som noterats i årets delårsrapporter beror den största delen av det positiva resultatet på att lönebidrag inte budgeterats, framförallt på tekniska avdelningen och under avdelningen Samlingar och Kulturmiljö. Samtidigt som det går att förklara överskottet med att alla lönebidrag inte räknats in i budget, noteras andra större avvikelser från budget. Arkeologiverksamheten redovisar ett överskott mot budget samtidigt som verksamheten inom uppdragskonserveringen redovisar ett negativt resultat mot budget. Konserveringsverksamheten ses vara i ett uppbyggnadsskede. Inom den byggnadsantikvariska verksamheten tog det tid att rekrytera kompetens, så här har avsaknaden av kostnader och intäkter skapat ett resultat i balans. Kostnaderna inom ledning har varit högre än budget, vilket främst beror på att externa tjänster köpts in för bland annat arbetsmiljöarbete, biblioteksprojekt och besöksnäringsutredning för friluftsmuseet.
Samlingsverksamheten har inte genomfört all planerad verksamhet under året. Framförallt har inte de kostnader som budgeterats för nytt samlingssystem och vevsystem upparbetats. På tekniska avdelningen redovisas lägre kostnader än budgeterat för externa uppdrag, snöröjning samt el och lokalvård. I samband med en chefs pensionsavgång för friluftsmuseet tillsattes inte den tjänsten och personalkostnaderna är därmed lägre än budgeterat. De förändringar i verksamheten som styrelsen beslutade om vid halvårsskiftet har påverkat prioriteringarna i verksamheten under senare delen av året. Samtidigt har verksamheten arbetat hårt för att anpassa verksamheten till de ekonomiska förutsättningarna, vilket skapar en god balans inför 2020 års budget. Beslutet har också gjort att vissa verksamhetsinsatser fått skjutas fram till kommande budgetår av planeringsskäl.

Med en uppräkning om 2 % på anslagen från Härnösands kommun och Region Västernorrland klaras i nuläget löne- och hyresuppräkningar under året som kommer. I budgeten för 2020 är lönebidragen inräknade.
Utmaningen för Västernorrlands museum ligger framförallt i den, jämfört med andra länsmuseer, omfattande infrastrukturen i omfattningen av det kulturarv som stiftelsen har att bevara och tillgängliggöra. Stiftelsen äger ett av de större friluftsmuseerna. Inför 2020 är budgeten i balans, men verksamheten ser ingen lösning för att långsiktigt klara av underhåll och drift på det omfattande friluftsmuseet, vilket är den största utmaningen framåt. Extern finansiering i form av projektbidrag etc. kan lösa en del av finansieringen, men kommer inte att vara tillräcklig till att rädda annat än delar av den. Att utveckla friluftsmuseet som en tillväxtskapande mötesplats och kompetenscentrum för näringslivet, särskilt inom kulturella och kreativa näringar, samt att utveckla den egna affärsverksamheten på friluftsmuseet är viktigt och är en nödvändig framgångsfaktor.
Andra allvarliga begränsningar är samlingsförvaltningen, som museilagen kräver ska vara god. Där är det framförallt insamling av fysiskt material som är satt till det yttersta minimum. Konsekvensen av det är att museet inte kan samla nutidens kulturarv och heller inte arbeta med komplettering av samlingarna.
Ytterligare en ekonomisk utmaning för verksamheten är ändamålsenliga lokaler. 1994 var Västernorrland det län som hade den mest moderna museibyggnaden, men idag krävs stora investeringar för att lokalerna ska kunna vara ändamålsenliga för utställningar, stora samlingar och publik- och affärsmässig verksamhet av olika slag. Inte heller finns det välfungerande administrativa ytor i form av personalrum, kontor och gemenskapsytor. Larmsystem måste bytas ut, liksom belysning och andra kostnader som faller på hyresgästen.
I 2019 års bokslut redovisas ett positivt resultat och en tryggad planering för de närmaste årens verksamhet, som bygger på utveckling av verksamheten så att uppdraget ska klaras av fullt ut, om än begränsat.

Överskottet kommer väl till pass i det omfattande och prioriterade arbetet med basutställningarna, friluftsmuseet, besöksmålsutvecklingen och investeringar i museibyggnaden under 2020-2023.

Utblick framåt

Basutställningarna kommer att byggas om med ett medvetet lågbudget- och hållbarhetsperspektiv, men med fokus på hållbarhet och mångfald av berättelser. Under 2020 och troligen början av 2021 utreds den skolpedagogiska verksamheten som en del i länsmuseiverksamheten som helhet. Programverksamheten kopplas tätt ihop med utställningsutvecklingen, både basutställningarna och de tillfälliga. Antalet tillfälliga utställningar minskas rejält, för att kunna prioritera basutställningarnas revidering. Kulturmiljöuppdraget utvecklas i länet och kommer att fylla en viktig funktion i kommunerna.
Uppdragsverksamheterna inom byggnadsvård och konservering säkras och utvecklas och den arkeologiska verksamheten fortsätter att utvecklas framgångsrikt. I nuläget är den svåraste delen av utvecklingen konserveringen, som är sårbar. Den digitala utvecklingen är omfattande och steg tas mot att arbeta med processer utifrån ett digitalt-först-perspektiv. Här ser vi goda möjligheter till framsteg.
Det hårda arbetet med att frigöra byggnader för uthyrning börjar ge resultat, och under slutet av 2020 kommer både Wulkanska huset och Hellströmska vara till huvuddelen tillgängliga för annan verksamhet. Bibliotekssamlingarna har vid samma tidpunkt setts över och placerats i bokmagasin. Under 2020 kommer också arkivutredningen att sättas igång, och ett omfattande arbete med tillgängliggörande av olika typer av arkivsamlingar kan ta vid.
En aktör har i början av 2020 etablerat sig i museets kafé och restaurang och vi kan utveckla paketupplevelser tillsammans. Under 2019 var museets butik uppskattad. Under 2020 och framåt ska vi stärka kopplingen mellan butik och övrig verksamhet, t.ex. utställningar och program.

Hemslöjdsverksamheten stärker museets roll som kulturarvsaktör och mötesplats, och samarbetet mellan hemslöjdskonsulenterna och museets verksamhet stärks – i kunskapsuppbyggnad, utställningar och program.
De utmaningar vi ser gäller framförallt, som ovan betonats, Murbergets friluftsmuseum, som förfaller. Med planeringen inför sommarsäsongen 2020 satsas på byggnadsvård och upprustning, något som det också finns ett stort publikt intresse för och som är viktigt utifrån ett hållbarhetsperspektiv. För Murbergets friluftsmuseum innebär byggnadsvårdsprioriteringen att mer resurser satsas på restaurering än på guider eller kostsamma program. Detta är fullständigt nödvändigt, men räcker inte på långa vägar till att trygga utvecklingen för friluftsmuseet, som består av ca 70 kulturhistoriska byggnader. Även Ulvö kapell och Gammelgården i Myckelgensjö är i behov av underhåll och restaurering. De kommande årens strategiska satsningar på projekt och extern finansiering kommer att bli avgörande för om friluftsmuseet och annan egendom i länet kan fortsätta driftas i nuvarande former. Den externa finansieringen bör handla om uthyrning och intäkter kopplat till evenemang, sponsring och projektbidrag.
Likaså har länsmuseet inte längre en tillräckligt stor verksamhet för att fylla museibyggnaden själv. Med en successiv utveckling som går mot ett större länsuppdrag blir resurserna på plats i Härnösand också mer begränsade. Detta kommer på sikt innebära att delar av museibyggnaden behöver hyras ut i andra hand eller att hyreskontraktet behöver omförhandlas. Det krävs också omfattande underhåll av museibyggnaden, som nu är 26 år gammal. Ventilation, klimatanläggningar för magasin och sprinklersystem samt larm är några av de delar som kräver omfattande underhåll eller utbyte. Här kommer en satsning från stiftelsebildare och en prioritering från stiftelsens styrelse att krävas.

Vi närmar oss ett regionalt uppdrag inom fler områden. Samarbeten med Timrå kommun och Mittuniversitetet kring Ung i Timrå och ett samarbete kring utställningsverksamhet i Sollefteå har påbörjats. Vi fokuserar på insamling av digitalt material och digital förmedling, vilka kommer stärka våra möjligheter att fungera som länsresurser och förutsättningarna för breddad delaktighet.
En viktig insats för museet är att starta insamlingsinitiativ under året för att öppna för dialog, delaktighet och medskapande i länet och för att bredda rösterna i museets samlingar. Det är ett nytt område för hela museisektorn, även internationellt och vi har redan fått frågor från andra länsmuseer som vill veta mer om vårt arbete.
I arbetet med utställningar fortsätter vi arbeta med produktionsprocesser för att stärka digitala frågor och för att säkra att vi kan nå ut till hela länet med hjälp av hybrida upplevelser och med digital teknik. Vi stärker kunskapsförmedlingen i digitala kanaler och öppnar för att publiken ska kunna interagera och bidra. Nya arbetsmetoder med ett barnperspektiv och för breddad delaktighet är med i arbetet med att revidera basutställningarna. Breddad delaktighet handlar också om att nå andra målgrupper än barn; t.ex. så har museet i sitt uppdrag att specifikt arbeta med kultur för äldre och nationella minoriteter, med asylsökande och nya svenskar.

Flerårsjämförelse*

Beloppen i flerårsjämförelse visas i tkr

	2019	2018	2017	2016	2015
Totala intäkter	45 207	47 950	44 705	46 898	45 425
Resultat	1 777	-60	-1 315	607	-979
Balansomslutning	32 916	34 403	31 749	43 960	45 185
Soliditet (%)	80	71	77	86	82
Antal årsarbetare	50	58	49	50	53

*Definitioner av nyckeltal, se noter

Förändringar i eget kapital

	2019-12-31	2018-12-31
Eget kapital vid årets ingång	24 491 421	24 551 118
Årets resultat	1 776 877	-59 697
	26 268 298	24 491 421

Stiftelsen Länsmuseet Västernorrland
Org.nr. 888000-3143

RESULTATRÄKNING

	Not	2019-01-01 2019-12-31	2018-01-01 2018-12-31
Verksamhetsintäkter			
Nettoomsättning		4 434 011	5 379 122
Bidrag och övriga verksamhetsintäkter	2	40 773 055	42 212 061
		45 207 066	47 591 183
Verksamhetskostnader			
Direkta kostnader		-2 761 492	-3 777 133
Övriga externa kostnader		-14 650 305	-14 062 804
Personalkostnader	3	-26 982 422	-29 311 246
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar		-378 998	-398 959
		-44 773 217	-47 550 142
Verksamhetsresultat		433 849	41 041
Resultat från finansiella poster			
Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar		1 347 771	-130 820
Ränteintäkter		164	47 725
Räntekostnader		-4 907	-17 643
		1 343 028	-100 738
Resultat efter finansiella poster		1 776 877	-59 697
Årets resultat		**1 776 877**	**-59 697**

Stiftelsen Länsmuseet Västernorrland
Org.nr. 888000-3143

BALANSRÄKNING

	Not	2019-12-31	2018-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	4	326 378	390 481
Inventarier, verktyg och installationer	5	782 597	913 561
Konst		18 168 000	18 168 000
		19 276 975	19 472 042
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	6	4 916 925	3 749 435
		4 916 925	3 749 435
Summa anläggningstillgångar		24 193 900	23 221 477
Omsättningstillgångar			
Varulager m.m.			
Handelsvaror		258 442	511 776
		258 442	511 776
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		701 422	4 105 674
Övriga fordringar		436 555	300 673
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		2 664 354	2 863 827
		3 802 331	7 270 174
Kassa och bank			
Kassa och bank		4 661 039	3 399 608
		4 661 039	3 399 608
Summa omsättningstillgångar		8 721 812	11 181 558
SUMMA TILLGÅNGAR		**32 915 712**	**34 403 035**

EGET KAPITAL OCH SKULDER

Eget kapital

Ökning av eget kapital	24 491 421	24 551 119
Årets resultat	1 776 877	-59 697
Eget kapital vid årets slut	26 268 298	24 491 422

Kortfristiga skulder

Leverantörsskulder	3 230 041	3 259 505
Aktuell skatteskuld	14 646	36 986
Övriga skulder	357 910	1 047 110
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	3 044 817	5 568 012
Summa kortfristiga skulder	6 647 414	9 911 613
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	**32 915 712**	**34 403 035**

Stiftelsen Länsmuseet Västernorrland
Org.nr. 888000-3143

NOTER

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Principerna är oförändrade jämfört med föregående år, förutom värderingen av finansiella tillgångar.

Fordringar
Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta.

Övriga tillgångar, avsättningar och skulder
Övriga tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärden om inget annat anges nedan.

Intäktsredovisning
Intäkter
Det inflöde av ekonomiska fördelar som företaget erhållit eller kommer att erhålla för egen räkning redovisas som intäkt. Intäkter värderas till verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas, med avdrag för rabatter. Vid försäljning av varor redovisas normalt inkomsten som intäkt när de väsentliga förmåner och risker som är förknippade med ägande av varan har överförts från företaget till köparen.

Offentliga bidrag
Ett offentligt bidrag som inte är förknippat med krav på framtida prestation redovisas som intäkt när villkoren för att få bidraget uppfyllts. Ett offentligt bidrag som är förenat med krav på framtida prestation redovisas som intäkt när prestationen utförs. Om bidraget har tagits emot innan villkoren för att redovisa det som intäkt har uppfyllts, redovisas bidraget som en skuld.

Materiella anläggningstillgångar
Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Tillgångarna skrivs av linjärt över tillgångarnas bedömda nyttjandeperiod förutom mark som inte skrivs av. Nyttjandeperioden omprövas per varje balansdag. Följande nyttjandeperioder tillämpas:

	Antal år
Byggnader	12
Inventarier, verktyg och maskiner	5-10

Finansiella instrument
Finansiella instrument värderas till verkligt värde efter marknadsvärdet.

Varulager
Varulagret är värderat till det lägsta av anskaffningsvärdet, beräknat enligt först-in-först-ut, och nettoförsäljningsvärde. Nettoförsäljningsvärdet har beräknats till försäljningsvärdet efter avdrag för beräknad försäljningskostnad, varmed hänsyn har tagits till inkurans.

UPPLYSNINGAR TILL ENSKILDA POSTER

Not 2 Bidrag och övriga verksamhetsintäkter	2019	2018
Region Västernorrland	21 822 000	21 394 000
Härnösands kommun	7 701 530	7 525 645
Projektmedel Region Västernorrland	244 779	297 201
Regionalt kulturanslag	5 940 000	5 858 479
Lönebidrag Arbetsförmedlingen	2 895 342	4 392 469
Övrigt	2 169 404	2 744 267
	40 773 055	42 212 061

Not 3 Medelantal anställda	2019	2018
Medelantal anställda		
Medelantalet anställda bygger på av stiftelsens betalda		
närvarotimmar relaterade till en normal arbetstid.		
Medelantal anställda har varit	50	58

Not 4 Byggnader och mark	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärde	815 155	815 155
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	815 155	815 155
Årets avskrivningar	-64 103	-69 900
Utgående redovisat värde	326 378	390 481
I ovanstående redovisat värde ingår		
Kulturhistoriska byggnader	1	1

Not 5 Inventarier, verktyg och installationer	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärde	2 300 359	4 938 960
Inköp	183 931	52 325
Försäljningar/utrangeringar	0	-2 690 926
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	2 484 290	2 300 359
Årets avskrivningar	-314 895	-329 059
Utgående redovisat värde	782 597	913 561
I ovanstående redovisat värde ingår		
kulturhistoriska samlingar	1	1

Not 6 Andra långfristiga värdepappersinnehav	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärde	4 500 000	4 576 474
Försäljningar/utrangeringar		-76 474
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	4 500 000	4 500 000
Årets uppskrivningar	416 925	0
Utgående ackumulerade uppskrivningar netto	416 925	
Ingående nedskrivningar	-750 565	-285 506
Återförd nedskrivning	750 565	0
Årets nedskrivningar		-465 059
Utgående ackumulerade nedskrivningar	0	-750 565
Utgående redovisat värde	4 916 925	3 749 435

Not 7 Definition av nyckeltal

Soliditet
Justerat eget kapital i procent av balansomslutning

Avkastning på eget kapital
Resultat efter finansiella poster i procent av genomsnittligt justerat eget kapital

Härnösand 2020-03-13

Thomas Näsholm
Styrelseledamot
Ordförande

Monica Fahlén
Styrelseledamot

Ingrid Nilsson
Styrelseledamot

Anders Bergqvist
Styrelseledamot

Anne-Li Sjölund
Styrelseledamot

Myriam Estrella-Näslund
tjänstgörande ersättare

Kerstin Svensson
Styrelseledamot

Vår revisionsberättelse har lämnats den

Anita Bdioui
Förtroendevald revisor

Ingrid Flodin
Förtroendevald revisor

Min revisionsberättelse har lämnats den 13/3-2010

Charlotte Bouvin
Auktoriserad revisor

Bilaga 1

Eftersom uppdragsdirektivet inte legat till grund för verksamhetsplaneringen 2019, går det inte att tillförlitligt mäta måluppfyllnad. Verksamhetsplanen 2019 svarar inte mot uppdragsdirektivet. Verksamheten har inte mer än delvis arbetat utifrån uppdragsdirektivets mål 2019; de har arbetats in allteftersom under året, framförallt på övergripande nivå. Först vid delårsredovisningen och helårsredovisningen 2020 kan aktivitetsmål och resultatmål börja mätas.

Uppdragsdirektivets mål och andra styrdokuments mål har i nuläget strukturerats om och ett antal olika nivåer av mål har skapats. Först en övergripande målbild, som all verksamhet utgår ifrån:

"Västernorrlands museum bidrar till samhällets uppbyggnad
Genom att:

- *vara en resurs för hållbar utveckling och hälsa*
- *skapa möjligheter för framtidens kulturarv och kommande generationers lärande*
- *vara en given, efterlängtad och älskad mötesplats och kulturarvsupplevelse*
- *främja och stärka kulturarvet som kunskapskälla, och människors historiska och kulturella medvetenhet"*

Dessa är inte mätbara i nuläget, men troligtvis går det att gruppera de övergripande målen (1-14) och utforma mätbarhet i resultatmålen på en övergripande nivå.

Aktivitetsmålen (Genom att…) skapar en inriktning för varje övergripande mål (1-14) och mätbarheten ska utformas i resultatmålen. De långsiktiga mätbara resultatmålen är inte satta ännu (Dvs det visionära svaret på när ett långsiktigt/övergripande mål är nått)

De övergripande målen och aktivitetsmålen mäts också per tertial och årligen genom aktiviteter i verksamhetsplanen. Detta blir det årliga, kortsiktiga sättet att mäta mot mål. Även kortsiktigt kan förstås kvantitativa och andra kvalitativa mål sättas upp (t.ex. 80% nöjda besökare 2022 osv)

OBS, Metoden för mätning behöver utvecklas och kvalitetssäkras under 2020, och i takt med att mätbarheten utvecklas kan uppföljningen bli tillförlitlig. Det kan också behöva formas fler/annorlunda aktivitetsmål och fler/annorlunda resultatmål.

OBS, uppföljningen nedan är pga det som beskrivits ovan alltså en kvalitativ uppskattning, inte en mätning.

ÖVERGRIPANDE MÅL	AKTIVITETSMÅL/PRESTATION	RESULTATMÅL (KVANTITATIVT/KVALITATIVT)
1. Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Genom: att arbeta systematiskt, skapa rätt förutsättningar för verksamhet och ha ändamålsenliga lokaler och infrastruktur Genom: medvetet och effektivt resursutnyttjande Genom: att nyttja digital teknik och digitala metoder Genom: att stärka intern samverkan Genom: museal kompetensutveckling	Måluppfyllnad utifrån årets fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, **65%** (medelvärde av arbeta systematiskt 100%, lokaler och infrastruktur 50%, medvetet och effektivt resursutnyttjande 80%, digital teknik och digitala metoder 80%, stärka intern samverkan 70%, museal kompetensutveckling 80% Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 30%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)
2. Museet har en stark/stärkt roll som aktör för tillväxt, ett attraktivt län och levande landsbygd i länet ifråga om besöksnäring, kulturturism	Genom: att lyfta innovativa och kreativa satsningar inom/för kulturarv och kulturmiljö Genom: att utveckla samverkan med besöksnäring, närings- och föreningsliv	Måluppfyllnad utifrån årets fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, **85%** (medelvärde av lyfta innovativa och kreativa satsningar 100% och utveckla samverkan 70%) Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 30%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)

3. Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Genom: att vårt museum utvecklas till en upplevelse i full skala Genom: att utveckla varumärket Västernorrlands Museum och Murberget friluftsmuseum Genom: att Museiverksamheten baseras på museets samlingar Genom: att museiverksamheten ska baseras på kunskap av hög kvalitet Genom: att arbeta med publik verksamhet, kunskapskommunikation och affärsverksamhet som håller hög kvalitet och lockar besökare/Användare. Genom: att museets publika ytor och miljöer är välskötta och trygga	Måluppfyllnad utifrån årets fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, **72%** (medelvärde av utvecklas till upplevelse i full skala, 60% utveckla varumärket 70%, basera museiverksamheten på samlingar 80%, arbeta med publik verksamhet etc 90%. och att museets publika ytor är… 60%) Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 40%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)
4. Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs	Genom: att ge information och kunskap till alla samhällsektorer (myndigheter, civilsamhälle och företag) Genom: att uppmana till ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö inom museets verksamhetsområden Genom: att Museiverksamheten baseras på museets samlingar Genom: att museiverksamheten ska baseras på kunskap av hög kvalitet	Måluppfyllnad utifrån årets fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, **80%** (medelvärde av ge information och kunskap…., 60% uppmuntra till ökat ansvar 70%, basera museiverksamheten på samlingar 90%, att museiverksamheten baseras på kunskap av hög kvalitet 100% Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 50%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)
5. Museet ökar graden av extern finansiering	Genom: att löpande söka externfinansierade projekt Genom: att arbeta med affärsutveckling och affärsverksamhet Genom: att bedriva uppdragsfinansierad verksamhet	*Vilket ska leda till att vi ökat externfinansieringen via projekt till 20% 2022 jämfört med 2018, att vi ökat externfinansieringen via affärsverksamhet till 10% 2022 jämfört med 2019 och att externfinansiering via uppdragsfinansiering ökat med 10% 2022 jämfört med 2018. Måluppfyllnad resultatmål: I nuläget är externfinansieringen generellt 12% av de totala intäkterna. Målet kan nås under de

		närmaste 3 åren, och om övergripande målet nås ska resultatmålet sättas högre under nästa period (nytt uppdragsdirektiv 2023). Det övergripande målet har inte mätts ännu.
6. Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030	Genom: att stärka arbetet med Hållbarhet/Agenda 2030 och medvetet integrera det i museets hela verksamhet Genom att kulturarvet ses som en resurs för hållbar regional utveckling	*Vilket ska leda till interna verksamhetsmål om hur vi jobbar hållbart externa verksamhetsmål, publikt/kunskapskommunicerande om hållbart. Dessa ska vara framtagna 2022, innan dess mäts resultatmålen utifrån aktiviteter i VP Måluppfyllnad utifrån årets fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, 65% (medelvärde av stärka arbetet med hållbarhet/agenda 2030… 60%, genom att kulturarvet ses som en resurs för hållbar regional utveckling 70%) Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 40%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)
7. Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	Genom: att arbeta för att stärka Statens närvaro med utveckling av fritidsbåtsmuseet Genom: att skildra berättelser om det maritima kulturarvet	*Vilket ska leda till 80% nöjda besökare på fritidsbåtsmuseet, mäts också: Måluppfyllnad utifrån årets fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, 50% (medelvärde av stärka statens närvaro med utveckling av fritidsbåtsmuseet, 50%, genom att skildra berättelser om det maritima kulturarvet 50%)

		Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 30%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)
8. Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	Genom: att arbeta utifrån barnkonventionen Genom: att bredda utbudet för och samverkan med barn och unga Genom: aktivt engagemangsskapande arbete som får fler att upptäcka museet och bidra till museets kunskapsuppbyggnad	*Ska leda till att alla publika aktiviteter har en medvetenhet gällande barnkonvention och för att nå barn och unga Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, **37%** (medelvärde av att arbeta utifrån barnkonventionen 10%, att bredda utbudet för och samverkan med barn och unga 20%, aktivt engagemangsskapande 80%) Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 30%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)
9. Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	Genom: att samverka med kunskapsinstitutioner: högskolor, universitet, folkbildningsinstitutioner och andra museer Genom: att Museiverksamheten baseras på museets samlingar Genom: att museiverksamheten ska baseras på kunskap av hög kvalitet	Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP Måluppfyllnad utifrån årets fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, **83%** (medelvärde av samverkan med kunskapsinstitutioner, 90%, att museiverksamheten baseras på museets samlingar, 80% och att museiverksamheten baseras på kunskap av hög kvalitet 80%) Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 50%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)

10. Museet ska lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter	Genom: att arbeta med digital insamling, digitalt bevarande och digitalt tillgängliggörande Genom: metodutveckling som stärker en sömlös helhetsupplevelse av museet	Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP, under 2020-2022 genom att strategiskt arbeta med ett "digitalt först"-perspektiv där den digitala besökaren sätts i första rummet, med syfte att locka till fyrsiska besök, till dialog och medskapande och delaktighet. Måluppfyllnad utifrån årets fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, 70% (medelvärde av arbeta med digital insamling…., 70% och metodutveckling 70%) Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 40%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)
11. Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper	Genom: att skildra en Mångfald av berättelser Genom: aktivt engagemangsskapande arbete som får fler att upptäcka museet och bidra till museets kunskapsuppbyggnad Genom: aktivt arbete med normkritik Genom: att den publika verksamheten ska vara tillgänglig och anpassad till användarnas olika förutsättningar Genom: att samverka med civilsamhället Genom: att samverka med professionella kulturskapare Genom: kultur för äldre Genom: att samverka med nationella minoriteter Genom: aktivt arbete med asylsökande och nya svenskar	*Enkelt avhjälpta hinder enl kulturrådet ska nås Måluppfyllnad utifrån årets fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, 63% (medelvärde av skildra en Mångfald av berättelser 60%, aktivt engagemangsskapande 60%, aktivt arbete med normkritik 90%, den publika verksamheten ska vara tillgänglig och anpassad till användarnas olika förutsättningar 70%, samverka med civilsamhället 90%, samverka med professionella 70%, kultur för äldre 30%, samverkan med nationella minoriteter 30% Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 30%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)

12. Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	Genom: hemslöjdsfrämjande verksamhet	Måluppfyllnad utifrån årets fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, 90% Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 70%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)
13. Museet ska fungera som en oberoende arena för demokrati	Genom: att ha en roll i samtidsdebatten Genom: att verka som en kanal för demokratins frågeställningar och utmaningar Genom: att snabbt fånga upp dagsaktuella frågor Genom: att alla delar av museiverksamheten arbetar publikt och pedagogiskt	Måluppfyllnad utifrån årets fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, 40% (medelvärde av att ha en roll i samtidsdebatten 30%, verka som en kanal för demokratins frågeställningar och utmaningar 30%, snabbt fånga upp dagsaktuella frågor 50%, alla delar av museiverksamheten arbetar publikt och pedagogiskt 50% Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 40%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)
14. Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	Genom: att en mångfald av berättelser skildras i länet och om länet, med olika perspektiv och olika teman Genom: att snabbt fånga upp dagsaktuella frågor Genom: att alla delar av museiverksamheten arbetar publikt och pedagogiskt	Måluppfyllnad utifrån årets fullgjorda aktiviteter i VP i förhållande till aktivitetsmål, 50 (medelvärde av mångfald av berättelser skildras i länet och om länet 50%, med olika perspektiv och olika teman 50%, att snabbt fånga upp dagsaktuella frågor 50%, att alla delar av museiverksamheten arbetar publikt och pedagogiskt 50% Måluppfyllnad övergripande och långsiktigt mål: 40%. Målet antas inte kunna nås under de närmaste 3 åren (nytt uppdragsdirektiv 2023)

Bilaga 2

Statistik

Anläggningsbesök, verksamhetsbesök och webbesök i siffror, helår med jämförelser

Anläggningsstatistik	2019	2018, helår	2017, helår	2016, helår	2015, helår	2014, helår
Museibyggnad	77 038	88 964	75 278	85 522	78 773	74 437
Friluftsmuseum	21 548	20 853	20 966	20 853	23 630	20 208
Fritidsbåtsmuseet	1 102	1 425	3 083	-	-	-
Myckelgensjö	1 712	1 710	2 065	1 707	1 500	1 560
Ulvö Kapell	8 891	7 446	7 284	5 966	4 744	7 605
Textilarkivet	-	-	-	4 482	3 073	4 389
	110 791	120 398	108 676	118 530	111 720	108 199

I denna statistik har vi räknat anläggningsbesök, dvs de besökare som besökt våra anläggningar. Andel barn och unga har inte samlats in i anläggningsstatistiken, men stickprovskontroller kommer kunna göras under 2020 för att mäta detta.
Verksamhetsstatistiken, i den del av de program där andel barn och unga räknats visar på ett deltagande av ca 45% barn och unga i verksamhetsstatistiken. Deltagare mellan 0-18 år är 11 435 st, deltagare 19 år och äldre är 13 894 st.
Hittills har vi inte fört statistik över ålder för besöken hos guide i husen på friluftsmuseet, inte heller vid besök i utställningarna och inte vid programstatistik för kulturmiljöområdet och samlingar eller deltagande i vissa projekt. Inte heller vid Ulvö Kapell eller i Myckelgensjö har andelen barn räknats. From 2020 utvecklas statistikinsamlingen så att vi åtminstone kan göra stickprovskontroller av både anläggnings- och verksamhetsstatistik för dessa olika typer, inkl. ålder. Detta gör att verksamhetsstatistiken inte kommer att kunna vara jämförbar mellan 2019 och 2020, men därefter.
Alla verksamhetsområden har heller inte samlat in statistik för arrangemang i de olika kommunerna. Det har vi ändrat från 2020. Hemslöjden och en del av programverksamheten har samlat in vilka som kommer från olika kommuner. I nuläget genomförs museiverksamheten nästan enbart i Härnösands kommun. Det antal programpunkter som hållits i Härnösand är 384 medan 12 hållits i andra kommuner – 3 i Örnsköldsvik, 1 i Timrå, 1 i Ånge, 1 i Sundsvall, 2 i Sollefteå och 4 i Kramfors.

Webbstatistiken från 2017 och 2018 är inte tillräknelig, men från 2019 har vi räknat antal unika webbesök. Under 2020 kommer vi att försöka mäta interaktion på sociala medier, antal inlägg etc.

2019:
Unika besök på webb: 45.503
Antal följare på Facebook: 2.831
Antal följare på Instagram: 1.263, inlägg 113 st.
Antal följare på Youtube 12, inlägg 6 st.
Antal följare på Twitter: 370, inlägg 45 st.

Till styrelsen för stiftelsen

Länsmuseet Västernorrland

Org.nr 888000–3143

Av Region Västernorrland och Härnösands kommun utsedda förtroendevalda revisorers revisionsberättelse för Stiftelsen Länsmuseet 2019

Vi, av regionfullmäktige i Västernorrland och Härnösands kommun utsedda revisorer, har granskat stiftelsens räkenskaper, årsredovisning och styrelsens förvaltning 2019.

Vi har granskat hur verksamheten för håller sig till lag och stadgar, om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet, med den inriktning och omfattning som behövs för att ge grund för bedömning och prövning.

Vi har följt och tagit del av den auktoriserade revisorns granskning och revisionsberättelse och har inget att invända mot denna.

Vi bedömer att årsredovisningen är upprättad enligt årsredovisningslagen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen har utfört sitt uppdrag enligt stiftelsens stadgar, styrande dokument och gällande lag, att verksamheten har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig.

Härnösand den 13 mars 2020

Anita Bdioui

Av Region Västernorrland
utsedd revisor

Ingrid Flodin

Av Härnösands kommun
utsedd revisor

Till styrelsen för stiftelsen

Stiftelsen Björkå AB Fornminnesfond

Org.nr 888000–6401

Av Region Västernorrland och Härnösands kommun utsedda förtroendevalda revisorers revisionsberättelse för Stiftelsen Björkå AB Fornminnesfond 2019

Vi, av regionfullmäktige i Västernorrland och Härnösands kommun utsedda revisorer, har granskat stiftelsens räkenskaper, årsredovisning och styrelsens förvaltning 2019.

Vi har granskat hur verksamheten för håller sig till lag och stadgar, om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet, med den inriktning och omfattning som behövs för att ge grund för bedömning och prövning.

Vi har följt och tagit del av den auktoriserade revisorns granskning och revisionsberättelse och har inget att invända mot denna.

Vi bedömer att årsredovisningen är upprättad enligt årsredovisningslagen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen har utfört sitt uppdrag enligt stiftelsens stadgar, styrande dokument och gällande lag, att verksamheten har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig.

Härnösand den 13 mars 2020

Anita Bdioui

Av Region Västernorrland
utsedd revisor

Ingrid Flodin

Av Härnösands kommun
utsedd revisor

Building a better working world

Revisionsberättelse

Till styrelsen i Stiftelsen Länsmuseet Västernorrland, org.nr 888000-3143

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Jag har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Länsmuseet Västernorrland för år 2019 (räkenskapsåret 2019-01-01-2019-12-31).

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2019 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Det är styrelsen som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av bilaga 1 och bilaga 2 (men innefattar inte årsredovisningen och min revisionsberättelse avseende denna).

Mitt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och jag gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med min revision av årsredovisningen är det mitt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar jag även den kunskap jag i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om jag, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är jag skyldig att rapportera detta. Jag har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Building a better
working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver min revision av årsredovisningen har jag även utfört en revision av styrelsens förvaltning av Stiftelsen Länsmuseet Västernorrland för år 2019 (räkenskapsåret 2019-01-01-2019-12-31).

Jag har inte funnit att någon styrelseledamot företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Grund för uttalande

Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mitt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande.

Sundsvall den 13 mars 2020

Charlotte Bouvin

Charlotte Bouvin
Auktoriserad revisor

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Verksamhetsplan Västernorrlands museum 2020

Beslutas av ledningsgruppen 27/2, inför styrelsemötet 13 mars. Bilaga 10

Utgångspunkter för VP 2020: 3
Övergripande målbild: 4
Övergripande insatser 8
Ansvarig för uppföljning: Jenny 8
Stab & administration 17
Ansvarig för uppföljning: Ann 17
Ansvarig för uppföljning: Malin 18
Utställningsproduktioner och utställningsutveckling + tillhörande program 18
Ansvarig för uppföljning: Kajsa (där det inte står Mona) 18
Samlingar och kunskapstillgång 21
Ansvarig för uppföljning: Linnea (Kajsa på vissa) 21
Ansvarig för uppföljning: Kajsa 24
Ansvarig för uppföljning: Kajsa 25
Ansvarig för uppföljning: Kajsa 25
Ansvarig för uppföljning: Kajsa 25
Ansvarig för uppföljning: Kajsa 25
Digital tillgång 26
Ansvarig för uppföljning: Kajsa 26
IT 27

Ansvarig för uppföljning: Joakim 27
Konservering 29
Ansvarig för uppföljning: Anne 29
Arkeologi 33
Ansvarig för uppföljning: Ola 33
Kulturmiljö och byggnadsvård 39
Ansvarig för uppföljning: Johanna 39
Fritidsbåtsmuseet 45
Ansvarig för uppföljning: Robert 45
Kommunikation 50
Ansvarig för uppföljning: Robert 50
Webb och Sociala medier 52
Ansvarig för uppföljning: Elin 52
Butik & Handelsbod 54
Ansvarig för uppföljning: Kerstin 54
Konferens och event 56
Ansvarig för uppföljning: Louise 56
Murberget friluftsmuseum 58
Ansvarig för uppföljning: Paulin (där det inte står Jenny eller Johanna) 58
Ansvarig för uppföljning: Jenny 58
Tekniskt underhåll & fastighetsförvaltning 63
Ansvarig för uppföljning Johan M 63
Program & mötesplats 66
Ansvarig för uppföljning: Paulin (förutom där annan person är utskriven) 66

Ansvarig för uppföljning: Jenny 66
Ansvarig för uppföljning: Jenny 67
Hemslöjdskonsulentverksamheten 72
Ansvarig för uppföljning: Annso och Anna 72

Utgångspunkter för VP 2020:

- Avdelningarna, Samverkans- och arbetsmiljörådet och ledningsgruppen har varit delaktiga i VP-arbetet. Styrelsen beslutar VP.
- Måldokument med mått, 3-årsplaner, projektdokument/inkl rapporter, kompletterar VP.
- Museiupplevelsen som koncept och genomförandemetod (se övergripande 3-årsplan) genomsyrar alla utvecklingsprojekt from 2020.
- Samtliga insatser följer de horisontella målen där hållbarhet, barn och unga, hälsa/folkhälsa, jämställdhet och normkritik, allas delaktighet, tillgänglighet och digitalisering, nationella minoriteter osv. ska beaktas – för att verksamheten ska nå ökad delaktighet och nå nya målgrupper. I de fall ett horisontellt perspektiv särskilt ska fokuseras i en aktivitet i VP, så tas det upp i VP.
- Beviljade externa projekt finns med i denna VP.
- Verksamhetsplanen följs upp i procent relaterat till genomförandegrad av verksamhetsplanernas aktiviteter samt med vissa kvantitativa mått för årets aktivitetsmål. Detta görs vid tertialuppföljningarna (inför styrelsemöte 2, 3 och 4). Långsiktiga övergripande mål + övergripande målbild ska också mätas i procent. Ett övergripande mål är långsiktigt och nås inte på ett eller ett par år, utan det krävs många års arbete. Museet arbetar för att ta fram mätbara långsiktiga mål.
- De 14 övergripande målen samt den övergripande målbilden är hämtad ur uppdragsdirektiv och andra styrdokument.

Övergripande målbild:

Västernorrlands museum bidrar till samhällets uppbyggnad
Genom att

- *vara en resurs för hållbar utveckling och hälsa*
- *skapa möjligheter för framtidens kulturarv och kommande generationers lärande*
- *vara en given, efterlängtad och älskad mötesplats och kulturarvsupplevelse*
- *främja och stärka kulturarvet som kunskapskälla, och människors historiska och kulturella medvetenhet*

Övergripande mål:

ÖVERGRIPANDE MÅL	AKTIVITETSMÅL/PRESTATION	RESULTATMÅL (KVANTITATIVT/KVALITATIVT)
1. Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Genom: att arbeta systematiskt, skapa rätt förutsättningar för verksamhet och ha ändamålsenliga lokaler och infrastruktur, Genom: medvetet och effektivt resursutnyttjande Genom: att nyttja digital teknik och digitala metoder Genom: att stärka intern samverkan Genom: museal kompetensutveckling	Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP

2. Museet har en stark/stärkt roll som aktör för tillväxt, ett attraktivt län och levande landsbygd i länet ifråga om besöksnäring, kulturturism	Genom: att lyfta innovativa och kreativa satsningar inom/för kulturarv och kulturmiljö Genom: att utveckla samverkan med besöksnäring, närings- och föreningsliv	Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP
3. Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Genom: att vårt museum utvecklas till en upplevelse i full skala Genom: att utveckla varumärket Västernorrlands Museum och Murberget friluftsmuseum Genom: att Museiverksamheten baseras på museets samlingar Genom: att museiverksamheten ska baseras på kunskap av hög kvalitet Genom: att arbeta med publik verksamhet, kunskapskommunikation och affärsverksamhet som håller hög kvalitet och lockar besökare/Användare. Genom: att museets publika ytor och miljöer är välskötta och trygga	Vilket ska leda till att Museet har 80% nöjda besökare 2025 + genom genomförande av VP
4. Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs	Genom: att ge information och kunskap till alla samhällsektorer (myndigheter, civilsamhälle och företag) Genom: att uppmana till ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö inom museets verksamhetsområden Genom: att Museiverksamheten baseras på museets samlingar Genom: att museiverksamheten ska baseras på kunskap av hög kvalitet	Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP
5. Museet ökar graden av extern finansiering	Genom: att löpande söka externfinansierade projekt Genom: att arbeta med affärsutveckling och affärsverksamhet Genom: att bedriva uppdragsfinansierad verksamhet	Vilket ska leda till att vi ökat externfinansieringen via projekt med 20% 2022 jämfört med 2018, att vi ökat externfinansieringen via affärsverksamhet med 10% 2022 jämfört med 2019 och att externfinansiering via uppdragsfinansiering ökat med 10% 2022 jämfört med 2018.

6. Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030	Genom: att stärka arbetet med Hållbarhet/Agenda 2030 och medvetet integrera det i museets hela verksamhet Genom att kulturarvet ses som en resurs för hållbar regional utveckling	Vilket ska leda till interna verksamhetsmål om hur vi jobbar hållbart externa verksamhetsmål, publikt/kunskapskommunicerande om hållbart. Dessa ska vara framtagna 2022, innan dess aktiviteter i VP
7. Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	Genom: att arbeta för att stärka Statens närvaro med utveckling av fritidsbåtsmuseet Genom: att skildra berättelser om det maritima kulturarvet	Vilket ska leda till 80% nöjda besökare på fritidsbåtsmuseet
8. Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	Genom: att arbeta utifrån barnkonventionen Genom: att bredda utbudet för och samverkan med barn och unga Genom: aktivt engagemangsskapande arbete som får fler att upptäcka museet och bidra till museets kunskapsuppbyggnad	Ska leda till att alla publika aktiviteter har en medvetenhet gällande barnkonvention och för att nå barn och unga Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP
9. Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	Genom: att samverka med kunskapsinstitutioner: högskolor, universitet, folkbildningsinstitutioner och andra museer Genom: att Museiverksamheten baseras på museets samlingar Genom: att museiverksamheten ska baseras på kunskap av hög kvalitet	Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP
10. Museet ska lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter	Genom: att arbeta med digital insamling, digitalt bevarande och digitalt tillgängliggörande Genom: metodutveckling som stärker en sömlös helhetsupplevelse av museet	Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP, under 2020-2022 genom att strategiskt arbeta med ett "digitalt först"-perspektiv där den digitala besökaren sätts i första rummet, med syfte att locka till fyrsiska

		besök, till dialog och medskapande och delaktighet.
11. Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper	Genom: att skildra en Mångfald av berättelser Genom: aktivt engagemangsskapande arbete som får fler att upptäcka museet och bidra till museets kunskapsuppbyggnad Genom: aktivt arbete med normkritik Genom: att den publika verksamheten ska vara tillgänglig och anpassad till användarnas olika förutsättningar Genom: att samverka med civilsamhället Genom: att samverka med professionella kulturskapare Genom: kultur för äldre Genom: att samverka med nationella minoriteter Genom: aktivt arbete med asylsökande och nya svenskar	Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP Enkelt avhjälpta hinder enl kulturrådet ska nås
12. Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	Genom: hemslöjdsfrämjande verksamhet	Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP
13. Museet ska fungera som en oberoende arena för demokrati	Genom: att ha en roll i samtidsdebatten Genom: att verka som en kanal för demokratins frågeställningar och utmaningar Genom: att snabbt fånga upp dagsaktuella frågor Genom: att alla delar av museiverksamheten arbetar publikt och pedagogiskt	Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP

14. Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	Genom: att en mångfald av berättelser skildras i länet och om länet, med olika perspektiv och olika teman Genom: att snabbt fånga upp dagsaktuella frågor Genom: att alla delar av museiverksamheten arbetar publikt och pedagogiskt	Måluppfyllnad utifrån fullgjorda aktiviteter i VP

Övergripande insatser Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig)**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Jenny***
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	**Mål- och visionsarbete** Påbörjat 2019. Implementering och nedbrytning av mål i treårsplaner och styrdokument till verksamhetsmål i verksamhetsplaner och handlingsplaner inför 2021.Många av pågående projekt tar fram verksamhetsmål.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	**JS**, KH, RA, AK	Plan för arbetet tas fram i början av 2020,

			Strategisk plattform tas fram med personal och ledningsgrupp. Prel. Resurs: hela personalen, ledningsgrupp och styrelse ca 2-3 dagar				
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse *Mål: Systematiskt arbetsmiljöarbete, mål enligt arbetsmiljöpolicy*	2020, forts från 2019	I budget	**Arbetsmiljöarbete** Implementering av OSA-mål i verksamheten enligt plan, värdegrundsarbete Prel. Resurs: hela personalen under totalt ca 1-2 vecka fördelad under året. Extern resurs.	Mått: genomförda aktiviteter i handlingsplan	1	**JS**, MS, KL, skyddsombud	Utvärderas slutet 2020
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Tidplan saknas, beror på finansieringslösning	Investering krävs för Melinderska huset samt museibyggnad alt. hyreshöjning i budget för museibyggnad	**Lokaler kontor/gemenskapsytor-museibyggnad + friluftsmuseet** 2020 – lackning av golv/ny matta i bibliotekskorridor + önskar glasad kontorsmiljö personalytor maximeras. Projektplan ska tas fram när förutsättningar från regionen klarnat, alt att projektplan för vissa etapper kan tas fram ändå Melinderska ställs i ordning för att rymma fler samt kulturmiljöbibliotek. Plan tas fram för ev. renovering om det ska göras under 2021.	Mått: genomförda aktiviteter i handlingsplan	Prio 1, men beror på investering om det kan genomföras	**JS**, **KH**, LS, TH, PA den del som gäller museibyggnaden, JM/tekniska på friluftsmuseet Resurser för flyttning, tekniska + PA/HEH	Följs upp löpande i projekt. Följs upp löpande i lokalstyrgruppen

			utflytt ur Hellströmska och Vulkanska huset prel. under 2020.				
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020-2021	Extra arbetskraft behövs för städ, förutom gemensamma insatser hos personalen. Flytt av möbler tekniska/extra arbetskraft Rekvisitahantering planeras under 2020, för genomförande 2021	**Städ- och rekvisitaprojekt** Städa ur flera byggnader Rekvisita i Husen på torget och andra delar av friluftsmuseet samlas. Gallring och kategorisering Oklart om resurser finns under 2020, dock kan utredning göras	Mått: genomförda aktiviteter i VP	Prio 1-2	**JS**, KH, TH, JM/tekniska för friluftsmuseet, PA/HEH för museibyggnad	Följs upp löpande och efter projektets slut
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	2020	I budget	**Biblioteket** Ses över för förbättrad tillgänglighet: -inventering, viss gallring och tillgängliggörande, flytt	Mått: genomförda aktiviteter i VP	Prio 1	**JS**, KH, TH, AT, PA/HEH i museibyggnaden	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Ht 2019-vt 2020, sedan löpande insatser i verksamheten	I budget	**Museiupplevelsen** 2019: Implementering av koncept och arbetsmetod för alla publika museiupplevelser inkl kunskapskommunikation. Resurs: 2020 del av löpande publikt uppdrag, metod	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	JS, **KH**, arbetsgrupper	Följs upp löpande och efter första arbetsgruppsinsats

Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Ht 2019 och sedan löpande insatser i verksamheten	I budget	**Projekt och process** Implementering av projektmodellen som arbetsmetod (grundläggande) Resurs: 2020 del av ett integrerat metodarbete	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	**JS**, KH, BW + arbetsgrupper	Följs upp löpande och efter första arbetsgruppsinsats
Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	2020	I budget	**Utredningsprojekt skolpedagogisk verksamhet** Museets skolpedagogiska verksamhet utreds med syfte att fastställa mål, länsuppdrag, resurssättning utifrån resultat i kulturmiljöutredning, arbetet med basutställningar, utveckling av programverksamheten etc	Mått: genomförd aktivitet i VP	Prio 1	**JS**, KH, ledningsgrupp, projektgrupp	Följs upp löpande och efter projektets slut
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och	2020	I budget, planeras som genomgående perspektiv och tema i verksamheterna.	**TEMAÅR hållbarhet genomförs utifrån styrdokument** Implementering av hållbarhetstemat i årets publika och kunskapskommunicerande verksamhet, och långsiktigt inför ”nationell förebild”.	Mått: Genomförda aktiviteter i VP	1	**JS, KH**, i alla arbetsgrupper	Löpande

kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030 Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad			Prel. Resurs: ingår som perspektiv i löpande arbetet				
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs	Klart t1 2020	I budget, planeras som genomgående perspektiv och tema i verksamheterna.	**TEMAÅR barn och barnkonventionen 2021 planeras** 2020: Framtagande av konceptdokument för temaåret. Pilotverksamhet kopplat till museiupplevelse och kunskapskommunikation. 2021: Genomförande av insatser och aktiviteter.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**JS, KH,** ledningsgrupp, arbetsgrupp	Följs upp vid redovisning

Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030 Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad			Pre. Resurs: framtagande av koncept, ½ dag ledningsgrupp, 2 timmar x hela personalen. I övrigt perspektiv/metod				
Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper	Planering slutet 2020, genomföranden under 2021 och 2022	I budget	**Kultur för äldre** 2020: Framtagande av konceptdokument för att integrera kultur för äldre och perspektivet ökad folkhälsa i kunskapsförmedlande och publikt uppdrag. Pilotverksamhet kopplat till museiupplevelse och kunskapskommunikation samt visningsutbud, också senare (2021-2022) i form av besök på äldreboenden (inom projektet för basutställningar) 2021: Genomförande av insatser och aktiviteter.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	2, ok med försening	**JS, KH**, MN, JB, PN mfl.	Följs upp efter genomförande 2021

			Prel. Resurs: projektledare x 2 veckor.				
Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper Museet ska fungera som en oberoende arena för demokrati Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	Klart t1 2021	I budget, planeras som genomgående perspektiv och tema i verksamheterna.	**TEMAÅR demokrati 2022 planeras** Framtagande av koncept för temaåret. Samma struktur för planering och insatser som föregående temaår. Prel. Resurs: framtagande av koncept, ½ dag ledningsgrupp I övrigt perspektiv/metod	Mått: genomförda aktiviteter i VP	2, under 2020	**JS, KH**, ledningsgrupp, arbetsgrupp	Följs upp efter genomförande 2022
Museet har en stark/stärkt roll som aktör för tillväxt, ett attraktivt län och levande landsbygd i länet ifråga om besöksnäring, kulturturism	Löpande	I budget	**Det maritima kulturarvet** 2020 T3: Framtagande av konceptdokument för hur museet lyfter fram det maritima kulturarvet i verksamheten.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	2, under 2020	JS, KH, RA, PA, arbetsgrupp	Följs upp vid redovisning

Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet			2023 är temat för museiverksamheten det maritima kulturarvet. Prel. Resurs: framtagande av koncept, ½ dag ledningsgrupp + styrgrupp frbmuseet + projektledare				
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	2019-2020	Externfinansiera t Kulturrådet, gemensamma insatser hos personalen att delta i seminarier etc.	**Museer i norr** Nätverkande, inspiration och kompetensutveckling med ökad samverkan mellan museerna som mål Prel. Resurs: kompetensutvecklande insatser, några timmar per medarbetare/genomsnitt.	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	Prio 1	JS, **BW** projektgrupp museerna (bl.a. Jamtli, Västerbotten, Norrbotten, Dalarna m.fl.)	Följs upp löpande samt vid projektets slut
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	Löpande	I budget	**Regionala museinätverket** Nätverkande, inspiration och kompetensutveckling inom de områden som nätverket prioriterat • Chefsutbyte • Digital utveckling, särskilt publik verksamhet • Barn och unga, barnkonventionen • Samtidsutmaningar för museer	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	Prio 1	**JS**, KH, BW och museerna	Följs upp löpande och efter varje år.

			Prel. Resurs: samordning och planering motsvarande 1 veckas arbete,				
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	2020, löpande	I budget	**Kulturarv Västernorrland** Nätverk och kompetensutveckling inom kulturarv tillsammans med nätverket Kulturarv Västernorrland tillsammans med arkiv, bibliotek, museum			Sammankallande **Sofia Lundin** RVN, JS, KH, BW	
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	2020, löpande	I budget	**Samverkan kritisk kulturarvsforskning – MIUN** Ingå som part i den centrumverksamhet som byggs upp på MIUN gällande kritisk kulturarvsforskning Deltagande i planering och utbyte, motsvarande 1 veckas arbete	Mått: genomförda aktiviteter i VP	Prio 2	JS, KH, BW	Följs upp löpande i ledningsgrupp
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	2020-2023	Projekt vid Kulturrådet och Länsmuseernas samarbetsråd, del i budget	**Sveriges största Museum** Ingå som aktiv part i projektarbetet med att lyfta och synliggöra länsmuseerna som Sveriges största Museum Deltagande i planering, ca 1 veckas arbete Inför 2021 ska mer genomföras: VNM är en av 3 ansvariga inst. På Folk och kultur	Mått: genomförda aktiviteter i VP	Prio 1	JS, KH, utställningsgrupp, landsantikvarieföreningen, Länsmuseernas samarbetsråd	Följs upp löpande i ledningsgrupp under året

Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper	2020	I budget	**Tillgänglighetsarbete internt** Löpande arbete och utvecklingsarbete gällande tillgänglighet, Motsvarande 5 medarbetare x ca 10 timmar.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	Prio 1	JS, LiS, PN, ET,PA museibyggnaden, TH/JM friluftsmuseet	Följs upp löpande i tillgänglighetsgrupp och ledningsgrupp
Stab & administration Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig):**	**Uppföljning % av årligt mål**
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020, fortsätter från ht 2019	I budget	**Ekonomi** Se över rutiner för ekonomi Framtagande av rutinhandbok för anställda, samt plan för implementering i verksamheten Internkontrollplan Prel resurser: löpande under året, motsvarande ett par veckors arbete – controller, ekonomiföretag		Prio 1	JS, **AK**, Revidacta	Följs upp löpande samt när arbetet är genomfört. ***Ansvarig för uppföljning: Ann***

Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	**Se över återstående policydokument** Inom alla områden	Mått: genomförda aktiviteter i handlingsplan		JS, **MS**, ansvarig chef och SAR	***Ansvarig för uppföljning: Malin***

Utställningsproduktioner och utställningsutveckling + tillhörande program Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig)**	**Uppföljning % årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Kajsa (där det inte står Mona)***
Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet Museet ska lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare,	Dec 2019 till 2023 Etapp 1 2020: Fokus på Forntid + medeltid	I budget	Revidering av basutställningarna enligt projektplaner Initiera och fortsätta samverkan med universitet kopplat till basutställningarna Implementering av nya projektprocessen Barnråd ska initieras		1	JS, **KH** + PA, MN, LiS, PN OG, ML, MAN, JB, ET, JK, CS, RA, HH, AG, AZ, m.fl.	

samt ökad delaktighet från alla målgrupper Museet ska fungera som en oberoende arena för demokrati Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet							
Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	2020	I budget	**Utställning –** Studio Supersju	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	**KH** + Extern producent, MN, PA,HH, LiS (30), JB, CS, ET, m.fl.	
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020	Externfinansierat, vissa kostnader för museet ev för anpassning	**Utställning-** Tro, Hopp & Kärlek på Fritidsbåtsmuseet (Se FBM:s VP)	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	KH, RA + PN/JB, ET, MN, CS, PA, HH	

Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030 Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet Museet ska lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	2020	I budget, externt bidrag på 200 000	**Utställningsproduktion – Rosenströmska**	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	KH + PA + M.N + L.iS (40) + CS, JB, ET, JK, HH, BW, DJ, m.fl.	
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Q1 2020	I budget	**Couture och trasmattor,** Nedplock 9/3.	Mått: Genomförda aktiviteter i VP	1	LiS (40), PA, HH	
Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	-okt 2020	I budget	**Utställning i länet – Arne Jones**	Mått: Genomförda aktiviteter i VP	1	Utställningsgruppen, PA, LiS (10)	
Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	2020	I budget, delvis externfinansietat (Samverkansedel MiUn/Timrå kommun)	**Utställning i länet** Engagemangsskapande aktiviteter kopplat till dokumentation och insamling	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	KH + JK, PA, MN, CS, ET	

			med syfte att öka delaktighet hos en breddad målgrupp, särskilt barn **Ung i Timrå** – liten vandringsutställning med fotografier från projektet Påbörja planering för samverkan utställningslokal **Sollefteå**				
Samlingar och kunskapstillgång Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig):**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Linnea (Kajsa på vissa)***
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020-ff	I budget	Mottagningsmagasinet, genomgång och frysning av material från lådor, från Textilvinden, allt märkt med YAT-nummer och finns i liggaren men inte i CA, viss gallring behövs, fotografera, lägga på plats i magasinet	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**LiS (10),** MA (80)	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020 (innan sista feb)	I budget	Uppordning av konserveringens kemikalieskåp	Mått: Genomförda aktiviteter i VP	1	**LiS** (2), extern resurs tas in	

Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Löpande	I budget	Arbete med klimat- och skadedjurskontroll	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**LiS** (60)	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Juni 2020	I budget	Katastrofberedskap och restvärdesräddning, ta fram en plan	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**KH**, LiS (40), OG, JU, PA, **TH**	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse Museet är ett högt värderat turist/besöksmål	2020-ff	I budget	Städning av friluftmuseimiljöer, framtagning av rutiner	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**LiS (40),** KH, JU, EA, JM/MiNo	
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	Löpande	I budget	Kunskapsförmedling webb och sociala medier – med ett länsperspektiv, med en särskild fokus på kulturmiljö och med tydlig koppling till museets övergripande VP	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**KH**, LiS (40), ET	
Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Löpande	I budget	Kontroll av utställningsmiljöerna, inköp av loggrar för kontroll av klimat, tillståndsbedömning	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**LiS** (60)	

Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020 – tidigast juni	I budget	Inventering av föremål i basutställningarna i samband med revidering av dessa, Möten mellan älvarna (inlån, några egna föremål, här krävs översyn av inlån). Syn för sägen (inventering av föremål) Moderna tider (inventering av föremål).	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**LiS** (160), **OG**, MN PA	
Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	Löpande	I budget	Samlingsråd	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**KH** LiS (60), BW	
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	Löpande	I budget	Förvärv av föremål	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**KH**, LiS (80), BW	
Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Löpande	I budget	Hantering av inlån och utlån samt översyn av dessa, förnyelse av avtal	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**LiS** (170)	
Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	Utrymning av AJ-magasin	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**LiS** (160)**,** PA, HH, MA, KH	

Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Löpande	I budget	Samlingsförvaltning, föremålslogistik, uppordnande, prio 1 genomgång av TE	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**LiS** (300) samt DJ (fotosamling arna) MA	
Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	Byte av vevsystem i magasinen, kyrkliga magasinet (4) samt arkivet (?)	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**LiS** (24), PA, AB (8)	
Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020-ff	I budget	Ta fram policies i enlighet med Spectrum, genomgång av vad som finns	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**LiS (40)**, KH (40), OG	
Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse		I budget	Primus/DiMU – migrering och uppstart, ta fram riktlinjer osv.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**KH (200),** LS (160)	
Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Löpande samt särskild insats våren 2020	I budget	Föremålsfotografering	Mått: genomförda aktiviteter i VP		LS (80)/DJ (200)	
Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	Utbildning av personal/studiebesök	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KH, LiS (60)	***Ansvarig för uppföljning: Kajsa***

Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Löpande	I budget	Digitalisering av fotosamlingarna	Mått: genomförda aktiviteter i VP		DJ	***Ansvarig för uppföljning: Kajsa***
Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	2020	I budget	Digital insamling: Mitt Västernorrland, med syfte att bredda representationen av besökare och invånare, särskilt barn, och ökad delaktighet Insamlingen blir publika aktiviteter kopplade till utställningar och programverksamhet,	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**KH**, MoNi, RA, ET, JB m.fl.	***Ansvarig för uppföljning: Kajsa***
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	Löpande	I budget	Forskarbesök och förfrågningar	Mått: genomförda aktiviteter i VP		BW/DJ/LiS (40) m.fl.	***Ansvarig för uppföljning: Kajsa***
God genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	Digital arkivering och informationshantering	Mått: genomförda aktiviteter i VP		AB, **KH**	***Ansvarig för uppföljning: Kajsa***
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	Digital informationshantering – migrering till Primus, rapporter, digital långtidslagring av diverse filformat, med mera	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	**KH**, ML, MAN	

Digital tillgång Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig):**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Kajsa***
Museet ska lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter	2020-ff	I budget	**Migrering Primus/Digitalt Museum** Migrering av museets digitala samlingar från CA till Primus/DigitaltMuseum enligt beslut 2019. Framtagande av nya rutiner för registrering. Löpande förädling av metadata.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KH, JK, BW, ET, LiS (Se ovan), OG, JU	
Museet ska lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter	2020	I budget	**Förvaltning av nuvarande samlingssystem**	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JK	
Museet ska lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter	2020	I budget	**Digital strategigrupp** "Digitala utställningar", webbutveckling, användande av QR-koder, NFC, AR m.m. – digital förmedling. Utgår ifrån museets digitala strategi.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KH, JK, ET, BW	
Museet ska lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter	2020	I budget	**Kunskapskommunikation** Strategisk kunskapskommunikation i digitala kanaler, kiosker m.m. på webb, i sociala medier och i	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KH, ET, MN, m.fl.	

			museet/friluftsmuseet (se även ovan). Koordinering av redaktionellt material internt.				
Museet ska lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter	Q2	I budget	**Utrustning och rutiner livestreaming** Ta fram utrustning och rutiner för livestreaming i hörsal och andra lokaler	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JK, ET, KH	
I RVNS VP/Samverkan från vår sida.	2020- 2021	Översyn i budget, export av material ur portalen bör bekostas gemensamt av länsmuseet, Regionbiblioteket och Landsarkivet, och export hanteras separat enl RVN 2021.	**Kulturarvsportalen** Utredning och genomförande av avvecklingen av Kulturarvsportal Västernorrland i samverkan med Kulturarv Västernorrland, projektgrupp har formats, projektplan tas fram Q1, 2020. Projektet ska vara helt genomfört 2021 Arbetsinsatser: Översyn, avveckling, nya förslag på lösningar för föreningarna	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KH, JK, BW	
IT Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig):**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Joakim***
Museet ska lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter	Löpande	I budget	Hosting VMAR	Mått: genomförda		JK	

				aktiviteter i VP			
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Q1	I budget	Skrivare – se över avtalet med Koneo	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JK	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Q2	I budget	IT -ansvar mot externa parter (Hembygdsförbundet). Ta fram rapport och beslutsunderlag.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JK	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	Arkivering/hantering av data: Styra museets filhantering mot molnet: A) Personliga lagringsutrymmen, samt gemensamma mappar, B) Arkivlagring	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JK	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Q2	I budget	Intranät, ta fram förslag till vidareutveckling.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JK / ET	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Q2	I budget	Mätning av kundnöjdhet – enkät-iPad i entrén samt i Supersju, samt på Friluftsmuseet och Fritidsbåtsmuseet	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JK/ET /KH	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	Utbildningsplan – IT: Genomföra utbildningar för att öka IT-mognaden på	Mått: genomförda		JK / ET	

Museet ska lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter			arbetsplatsen, OneDrive, Teams, Windows m.m.	aktiviteter i VP			
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse Museet ska lyfta digitalisering ur samtliga utgångspunkter	Q2	I budget	Studiebesök	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JK / ET	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Q2	I budget	Uppgradering av Klara	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JK	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Q2	I budget	Uppgradering av W3D3	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JK	100%
Konservering Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig):**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Anne***
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och	Löpande	I budget	Publik verksamhet: Kunskapskommunikation webb och sociala medier	Mått: genomförda aktiviteter i VP		AB	

vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ökar graden av extern finansiering Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet							
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ökar graden av extern finansiering Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	Löpande	I budget	Uppdragsverksamhet (genomförande av projekt, projektplanering och utvecklingsarbete)	Mått: genomförda aktiviteter i VP		AB LiS (120)	

Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet							
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	2020 (ev. 2021)	Externfinan-sierat, LST	Ulvö kapell – konservering	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JU/AB	
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs	2020	I budget	Marknadsföringsinsatser och nätverkande	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**AB**, RA, ET	

Museet ökar graden av extern finansiering Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet							
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	Studiebesök – Sörmlands museum	Mått: genomförda aktiviteter i VP		AB	
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ökar graden av extern finansiering Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad	2020	Externfinan-sierat	Björkåbrukprojekt: Ramsele	Mått: genomförda aktiviteter i VP		AB	

genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet							
Arkeologi Mål Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig)**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Ola***
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ökar graden av extern finansiering Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	2020	Externfinan-sierat	Uppdragsarkeologisk verksamhet	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	OG, ML, MAN	

Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet							
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	2020	Externfinan-sierat	Arkeologikurs Hola Folkhögskola	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	OG, MAN	
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs	2020	I budget	Svara på remisser	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	OG	

Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet							
Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	2020	I budget	Samlingsförvaltning	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	OG, ML, MAN	
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och	2020	I budget	Föredrag	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	OG, ML, MAN	

vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet							
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	2020	I budget	Ta mot praktikanter från universiteten	Mått: genomförda aktiviteter i VP	2	OG, ML, MAN	
Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	Externfinan-sierat	Styresholm, översyn av gångbroar	Mått: genomförda	1	OG, MAN, JU, KH	

				aktiviteter i VP			
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	2020	I budget	Vidareutbildning/studiebesök Sandbyborg samt seminarier	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	OG, ML, MAN, AB	
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ökar graden av extern finansiering	2020	I budget samt externfinansierat (medel söks via Länsstyrelsen)	Kunskapskommunikation, webb, sociala medier, podd m.m. ”Time team” olösta frågor, skicka in. Skrivstugor. Maland. Rysshärjningarnas uppmärksammande 2021. Slagfältsarkeologi. Tema 1700-tal.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	2	OG, ML, MAN	
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	2020	Externfinan-sierat, medel söks från LST	Rysshärjningarna – kort insats kring slagfältsarkeologi	Mått: genomförda aktiviteter i VP	2	OG, PN m.fl.	

Museet ökar graden av extern finansiering							
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad Museet ökar graden av extern finansiering	2020-ff	Externfinan-sierat, medel söks från LST	Ras- och skredprojektet	Mått: genomförda aktiviteter i VP	2	OG, ML, MAN	
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	2020	Medel sökta från Björkå bruk	Rapportskrivning Leif Grundbergs material	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	PH	
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	2020	Medel sökta från Björkå bruk	Sammanställning av kokgropar	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	MAN	

Kulturmiljö och byggnadsvård Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig):**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Johanna***
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030 Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad	2020-	I budget	Restaureringsarbete Murbergets friluftsmuseum (ink. program osv.) Se punkt under ***friluftsmuseet***	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JU, JF, PN (guider) JU	

						JU, JF, EM JU	
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030 Museet ska bidra till forskning och	2020-	Delvis i budget	Program och kurser inom byggnadsvård (och konservering) Samarbete med Träakademien utbildning	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JU, EA, JF, PN (guider) JU, EA	

kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen							
Museet ökar graden av externfinansiering Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	Löpande	Externfinan-siering	Uppdrag och remisser	Mått: genomförda aktiviteter i VP Maland TRV		JU	
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	Löpande	I budget	Kunskapsförmedling webb och sociala medier, Hållbarhet och kulturhistoria, fäbodkultur	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JU, ET	

Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs	Löpande	Delvis i budget, delvis externfinansierat (seminarier)	Kommunstödsprojekt, nätverkande, kunskapsförmedling (utbildning och seminarier). Samverkan med LST.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JU,	
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	Löpande	Externfinan-sierat	Stärka intern samverkan inom kulturmiljöområdet, pilot Maland och Medeltid i länet – Bidragsansökan inför 2021 Medeltida bebyggelse i länet. – Bidragsansökan inför 2021, 1700-tals måleri	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JU, AB	
Kunskapskommunikation i länet	2020	I budget / delvis externfinansierat	Föredrag, vandringar, delvis i samband med andra externa ex. Sundsvalls museum (Maland, Bommenvandring i Njurunda, Byggnadsvårdsföredrag).	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JU	

Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	2020	Externfinansierat LST	Seminarieserie riktad mot kulturmiljöbranschen (spela in och sända) – viktigt med långsiktighet och kontinuitet (se fg punkt om kommunstöd)	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JU	
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet Museet ska öka graden av externfinansiering	2020	Externfinansierat LST	Ulvön – renoveringsinsatser, jfr under konservering	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JU, AB, JF m.fl.	
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och	2020	I budget	Skyltar i länet – skapa en grundläggande översikt samt plan för inventering. Utreda hur museets uppdrag bör se ut. Samråd med LST.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	3	JU, TH	

kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet							
Ökad genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	Katastrofberedskap och restvärdesräddning, ta fram en plan byggnader friluftsmuseet (se ovan)	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JU, EA; LS, KH, OG, TH	
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	2020	I budget	Samverkan med LST kring fäboden som kulturmiljö (deltagande i program)	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JU	
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse	2020	I budget	Samverkansråd med LST byggnadsminnesinventering, delta i planering	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	JU	

för hållbar utveckling beskrivs Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet							
Fritidsbåtsmuseet Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	Tidplan	Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)	Aktivitet och resurs	Mått	Prio	Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig)	Uppföljning % av årligt mål ***Ansvarig för uppföljning: Robert***
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020	Inom befintlig ram 2020	Färdigställa basutbudet genom att komplettera befintlig "basutställning" med rekvisita/utställningsföremål, berättelser och fördjupad kunskapskommunikation • Texter till de objekt som idag saknar information • Se över information på engelska • Produktion av skyltar som saknas • Tydliggöra proveniensen till befintliga båtar genom att kolla upp historik och ägarlängd. I bästa fall få tillgång till äldre bildmaterial mm	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**RA + KH**, utställningsgruppen samt ET/JK	

			• Se över Audioguiderna så att alla fungerar.				
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020	Bekostas av Sjöhistoriska	**FYR** placeras utanför fritidsbåtsmuseet Planering och genomförande av invigning	Mått: genomförda aktiviteter i VP		Henrik + Hans-Lennart + RA	
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020	I budget	**Digital insamling** Digital insamling av bilder inom länsmuseets arbete med Mitt Västernorrland, undertema Fritidsbåtar.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KH, ET, antikvarie dokumentation, RA,	
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020-2022 Löpande	Finansierat i budget	**Väletablerade samarbeten med regionalt och lokalt föreningsliv** Projektledare söker upp och fångar upp intressen.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		RA	
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020-2022	Förberedelser Finansierat i budget	Arbeta för temat Maritimt Kulturarv på länsmuseet/fritidsbåtsmuseet 2023 Förberedelser för hur temaåret ska genomföras, jfr med annat temaarbete på museet. Koncepttext tas fram, ev projekt söks.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		Ledningsgrupp+RA	

Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	säsongen 2020	Ingen kostnad för fritidsbåtsmuseet	**Tillfällig utställning från Sjöhistoriska** Tatueringsutställning	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KH, RA + utställningsgruppen, PA särskilt	
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020-2021	Genomförande	**NY del av basutställning-motorhörna** Ny Motorhörna – på övre planet innanför dörren till höger ska en motorhörna visas. Företrädesvis ska det vara utombordsmotorer, men även några inombordare. Tanken är att ha en exposé över utombordarens historia under 1900-talet, en vidareutveckling som kommer att ske under 2021.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		RA + utställningsgruppen, PA särskilt	
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020	200 tkr Härnösands kommun	**Öka externfinansieringen med projektmedel** Söka större projekt	Mått: genomförda aktiviteter i VP		Härnösands kommun	
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020	Enbart gratis arr.	**Programutbud** Utveckla ett programutbud för föreningsliv och allmänintresserade vår, höst och vinter Vi har idag kontakt med de SBU-anslutna klubbarna som finns i länet. Förstärka samverkan med föreningsliv + sjöhistoriska (+	Mått: genomförda aktiviteter i VP		RA, PN, JB, PA	

			om budget finns kan man ta in externa) för föredragskvällar Exempel: Ester, Anders Vaerneus, Lars Andersson, HSS, Sundin/dockstavarvet, Sjöhistoriska, Sjöräddningssällskapet De flesta klubbarna har ungdomssektioner som vi skulle kunna bjuda in och erbjuda möteslokaler, utbildningslokal etc				
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020	Finns i budget under sommarsäsong, ej utanför	**Program och lovprogram** Utveckla ett programutbud för föreningsliv och allmänintresserade vår, höst och vinter Program och lovprogram för barn och unga - knopar, makramé etc som såväl yngre som äldre kan göra.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		RA, PN, JB	
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020	Finns i budget	**Sommarbemanning/Guider** Guidepärmar: Fortsätta utveckla dessa med information och instruktioner. Se till att alla rutiner är på plats i dessa pärmar Genomföra “utbildningsdag” för den personal som ska arbeta på museet.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		RA	

			Profilkläder: Det är angeläget att museet köper in kläder som både profilerar personalen men även är varma då lokalen är sval. Även på sommaren.				
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020 + löpande	Små resurser finns för löpande uppgradering	**Webben** utvecklas på www.vnmuseum.se, Fylla på information på webben	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**ET**	
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	Senare del av 2020, inleder med FYR	-	**Skyltning till museet** måste förbättras, saknas skyltning på många platser. Inleder med FYR-placering	Mått: genomförda aktiviteter i VP		Henrik+RA	
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet	2020-2022	Investering i mindre lager krävs.	**Butik och försäljning** "merchandise-produkter" av olika slag. Ta fram en betalningslösning som fungerar och inte kräver så mkt administration	Mått: genomförda aktiviteter i VP		RA, CS	
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet			**Lokalen:** städningen på museet – publika ytorna Genomgång av tillgängligheten och ev märkning av lokalen Underhåll och genomgång av lampor och teknik i lokalen	Mått: genomförda aktiviteter i VP		Henrik/kommunen + RA,	

Kommunikation Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering**	**Aktivitet**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig):**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Robert***
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	**Media / PR** Mynewsdesk Ökad exponering Arbeta aktivt med tjänsten Mynewsdesk för att öka närvaron i media (eter och print)	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1.	RA	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	**Mediehantering** Arbeta med kontakterna med lokala mediekanaler som TV, Radio och tidningar Få media att rapportera en KORREKT bild av museet och vårt uppdrag	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1.	RA	Löpande stämma av med media och internt.
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	**Bildbank -** Bygga en bildbank för museet Bra bilder med bredd och djup för att täcka museets behov av bilder under året	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1.	**RA**, ET, CS	Avstämningar löpande på kommunikations möten under året
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	**Mallar** Ev komplettera med mallar för internt bruk Utöka musets mallar och underlätta för olika produktioner	Mått: genomförda aktiviteter i VP	3.	**RA**	

Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020 -	I budget	**Identitetsarbete** Löpande utveckla museets identitet och exponering	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1.	**RA**	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Q1 2020	I budget	**Kommunikations-strategi** Revidera och formulera museets kommunikationsstrategi Formulerat en genomtänkt strategi för kommunikationen	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1.	**RA**	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Q1 2020	I budget	**Komm-plan:** Övergripande Museet i länet Friluftsmuseet Formulera en översiktlig plan för kommunikationen gällande museet, museet i länet samt Friluftsmuseet	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1.	**RA**	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	**Annonsering** Att nå så många som möjligt i företrädesvis länet Annonsering i print, digitalt. Denna annonsering omfattar även mindre kanaler och sammanhang som infartsskyltar, medlemstidningar mm	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1.	RA	Avstämningar löpande på kommunikations möten under året

Webb och Sociala medier Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering**	**Aktivitet**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig):**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Elin***
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020 - löpande	I budget	Löpande avstämning med Innocode att säkerställa funktion och form på hemsidan efter att sidan flyttats till nya servrar. Funktionen ska inte belasta avtalet utan är ngt som Innocode ska säkerställa som hostingleverantör. Löpande utvecklingsarbete webb. Löpande utveckla hemsidans funktionalitet och form	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	**ET**, RA, JK, KH	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	VT 2020	I budget	**Statistik för sociala medier och webb** Skapa en form för att kunna följa statistiken på sociala medier och hemsida, använda oss av Google Analytics på ett bättre sätt. Att utvärdera aktivitet, vad är det som lockar, vilka poster skapar mest intresse och på vis utvärdera vad våra besökare vill ha och uppskattar.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	3	ET	Följs upp löpande, månadsvis.
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Hela året	I budget	**Se över vår webb så att den följer Webbdirektivet** Gå igenom Webbdirektivet, vad gäller? Vad behöver vi ändra på hemsidan, och vad fungerar? Ha en dialog med Innocode.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	ET, Digital tillgång	Löpande på webbmöten, förslagsvis en gång/mån.

			Att vår webb ska uppfylla kraven utifrån Webbdirektivet 2020.				
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Hela året	I budget	**Utveckla webben, med särskild inriktning på Utställningar.** Hemsidan behöver utvecklas, särskilt Utställningar. Vi behöver komma fram till en bra lösning och en form som håller. Få en överskådlig, lättnavigerad hemsida där besökarna lätt kan hitta information om utställningar.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	Digital tillgång	Löpande på webbmöten, förslagsvis en gång/mån.
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	VT 2020	I budget	**Presentera material i form av berättelser om friluftsmuseet** Det finns ett stort material om t.ex. Mickels-Johanna och Friluftsmuseet som måste förpackas om och läggas på hemsidan. Få ut informationen på hemsidan väl förpackat och lättöverskådligt. Det ska finnas där för våra besökare att ta del av.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	2	ET, redaktionsgrupp m.fl.	
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Hela året	I budget	**Kunskapskommunikation** Kunskapskommunikationen måste utvecklas med en tydlig planering över hela året. Färdigställd plan årsvis alt. Kvartalsvis för hur kunskapskommunikationen ska se ut från museet. Det ska finnas utrymme för såväl planerade insatser som spontana.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	**KH,** ET	Löpande under året

Butik & Handelsbod Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering**	**Aktivitet**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig)**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Kerstin***
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Q1 & Q3	I budget	**Formex** Inköp av varor både till butik och handelsbod. Formex januari + Formex augusti Utförare: Kerstin.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KU	Januari avklarad.
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	2020	I budget, oklart personresurser under 2020	**Nytt kassasystem** Införande av Nytt kassasystem se under adm	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KU, AK	
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Q2	I budget	**Fair Trade challenge fika** Kerstin skickar material till Elin för hemsida och Facebook/Instagram. Tipsar Lindas Mat & kafé angående detta	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KU	
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Q3-Q4	I budget	**Fair Trade kampanj** Kerstin skickar material till Elin för hemsida och Facebook/Instagram.	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KU	

Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Q1-Q4	I budget	**Pop up** Pop-up försäljare i butiken, utveckla konceptet tillsammans med hemslöjdskonsulenterna	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KU, BB	Löpande
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Q1-Q2	I budget	Planera och skriva schema för reception och Handelsbodspersonal	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KU	
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Q4	I budget	Butikskväll med kvällsöppet och rabatter i butiken, Glögg och pepparkakor mm	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KU, BB	
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Q4	I budget	Göra en adventskalender, erbjuda rabatt på en vara varje advent	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KU, BB + ET	
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Q4	I budget	Inventering butik och handelsbod	Mått: genomförda aktiviteter i VP		KU, BB	
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	2020 Q2	I budget	**Invigning av Handelsboden efter renovering.** Invigning 6 juni – Jippo! Av vår del av handelsboden efter renoveringen. Utförare: Louise och Kerstin och Paulin	Mått: genomförda aktiviteter i VP		LoS, **KU**, PN, ET,	

Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Q4 2019	I budget	**Om Extern aktör sköter kaféet** Kontrakt, samarbete, utveckling	Mått: genomförda aktiviteter i VP		JS, KU	
Konferens och event Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering**	**Aktivitet**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig):**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Louise***
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	2020 löpande	I budget	**Konferenskoncept – Hörsal och Gårdshus** Se över hur det fungerar samt förbättringsåtgärder och marknadsföring	Mått: genomförda aktiviteter i VP		LoS, RA/ET,	
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	Våren 2020	I budget	**+Paket uthyrning** Standardmall för +paket med visning (Prästgård, skola, smedstorp) till konferenser och affärsbokningar på friluftsmuseet,	Mått: genomförda aktiviteter i VP		LoS i samverkan med JS	
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	2020 Q1-Q2	I budget	**Uthyrning av lokaler på friluftsmuseet** **Kyrkkrogen**, utreda kostnad och koncept	Mått: genomförda aktiviteter i VP		LoS, ledningsgrup p samverkan med JU, JM/lokalvår d, TH	

Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	2020 Q1-Q4	I budget	Utveckla samverkan med LIndas Mat & Kafé			LoS, KU, JS	
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	2020, 11 juli	I budget	**Wendelas kalas** Planering och genomförande	Mått: genomförda aktiviteter i VP		Ansvarig LoS, PN	
Museet ökar graden av extern finansiering Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	under våren 2020	I budget	**Utveckla barn- och ungdomspaket** Ev. Barnkalas med kulturarvstema, ett koncept på förslag att ta ställning till	Mått: genomförda aktiviteter i VP		Ansvarig LoS i samverkan med PN och ledningsgrup p samt JM/lokalvår d	

Murberget friluftsmuseum Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Övergripande mål, verksamhetsmål**	**Prio**	**Ansvariga**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Paulin (där det inte står Jenny eller Johanna)***
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030 Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	2020, löpande		**Besöksmålsutveckling friluftsmuseet** Ta fram fortsatta underlag till externfinansierade projekt Utifrån förstudie Kairos Future söka externa projekt och samarbeten samt riktat anslag för att utveckla friluftsmuseet som kulturarvsbesöksmål och tillväxtskapande arena, möjliggöra investeringar i utveckling Resurssätts efter styrelsens beslut om ev. investeringar, december 2019	Mått: genomförda aktiviteter i VP	Prio 1-2 beroende på insats	Ledningsgrupp, extern samverkan RVN, Härnösand Kommun, HK Dest, TH, **BW**	***Ansvarig för uppföljning: Jenny***

			Uppdatering: Strukturfondsmedel söks våren 2020, med fokus på regional utveckling och tillväxt				
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030 Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	Sommarsäson gen 2020	Finansierat i budget,	**Trädgårdsaktiviteter** Sommarkurser via Härnösands folkhögskola Iordningsställande av utomhusmiljöer kring gårdarna på friluftsmuseet.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	Prio 1	**PN**, PA/HEH	Efter avslutad insats
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och	Sommarsäson gen 2020	Finansierat i budget	**Djurhållning** Uppdatera tillstånd etc för djurhållning. Kontakt med djurskötare	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**PN**, JM för teknisk del, PA/HEH för publik teknisk del	

kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030 Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet							
sMuseet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030 Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	Sommarsäson gen 2020	I budget	**Museivärdar sommar** Påbörja rekrytering i januari Göra schema Introduktion Arbetskläder och rekvisita Berättelser för guider	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**PN**, JS, JU/JF	

Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.			**Friluftsmuseets miljöer inför sommaren** Iordningsställande, städ + avslut	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**PN**, LiS, JU LoS, AKE/ MN Tekniska? PA/HEH?	
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs			**Myckelgensjö** Förbereda sommaren 2020: inventera behov av åtgärder + förbereda publika insatser Rekrytering guide + samverkan byaföreningen Avtal teknisk tjänst, omförhandlas	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**PN**, JU, JM	
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030			**Ulvö Kapellag** Samverkan med Ulvö Kapellag, publikt och vad gäller underhåll. Nytt avtal behöver skrivas	Mått: genomförda aktiviteter i VP		PN, i samverkan med **JU** och JM	

Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.			**Vävstugan** Skriva nytt hyresavtal + verksamhetsavtal med Vävstugan+ planera aktiviteter	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**PN**, JS, TH	
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.			**Trädgårdsföreningen** Skriva nytt avtal med Trädgårdsföreningen + planera aktiviteter Jord beställs och körs ut av tekniska	Mått: genomförda aktiviteter i VP		**PN**, JS i samverkan med JM	
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.			**Kommunikation** Informations- och kommunikationsmaterial inför säsongen	Mått: genomförda aktiviteter i VP		PN, RA, ET, CS	
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.			Invigning av Handelsboden 6 juni Oklart om invigning kan vara 6 juni pga problem med vatten på området	Mått: genomförda aktiviteter i VP		PN, KU, LoS	
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.			Samarbete Wendelas födelsedag	Mått: genomförda aktiviteter i VP		PN, KU, LoS	
Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse			Statistikinsamlingen för friluftsmuseet	Mått: genomförda aktiviteter i VP		Ansvarig: PN (ansvar för att det görs) JK/ET (digital form)	

Tekniskt underhåll & fastighetsförvaltning Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Mått**	**Prio**	**Ansvariga**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning Johan M***
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Hela året	I budget	**Fastighetsförvaltning mark** Framtagande av förvaltningsplan för mark/väg/park i syfte att skapa underlag för förvaltning av parkmiljö gällande tidsåtgång samt behov av externt arbete Mål: Att tydliggöra tekniskas åtaganden för mark/väg/park. Effektivisera insatser och kostnader.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	KK/JM/**TH**	Löpande, slutbesiktning februari-Dec
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse Mål arbetsmiljöpolicy	HT 2020 Sept.-okt	I budget	**Hållbara verksamhetslokaler** Lokalanpassning, invändig renovering av verkstadsmiljö Mål: Skapa en god arbetsmiljö i verkstadsmiljö	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	JM, FN,	Löpande vid byggmöten, slutbesiktning mars okt

Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse Mål arbetsmiljöpolicy	HT 2020	I budget, externt	**Hållbara verksamhetslokaler** kontor ska tekniska ha i Melinderska tillsammans med kulturmiljöpersonal Mål: Skapa kontorsmiljö för tekniska med en god arbetsmiljö.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	2	JM	Löpande i lokalstyrgruppe n
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Hela året	I budget	**Fastighetsförvaltning mark** Underhåll av mark/väg/park enl plan Mål: Behålla god tillgänglighet för friluftsmuseet	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	Ansvarig: JM Genomföran de: FN, KK,	Löpande
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Hela året	I budget	**Fastighetsförvaltning fastighet (förvaltar, underhåller, ej nybygg eller nyrenov)** Åtgärda felanmälningar i friluftsmuseets lokaler Mål: Behålla en god arbetsmiljö och tillgänglighet	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	Ansvarig: JM, Genomföran de: FN, KK, TH	Löpande under året
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Hela året	I budget	**Fordon** Service och underhåll av museets vagnpark samt utvärdera behov av framtida fordon Mål: Behålla en god arbetsmiljö och tillgänglighet	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	FN	Löpande
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Hela året	I budget	**Lokalvård**	Mått: genomförda	1	JM/MiN	Löpande

			lokalvård i museets samtliga lokaler samt utvärderar sedan arbetet. Dels en tjänst internt + köper in lokalvård externt. Skapa ett hållbart och kostnadseffektivt arbetssätt	aktiviteter i VP			
Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse	Sommar 2020, *eventuellt* om tid finns över	I budget	**Återvinning** Nybyggnation av större återvinningsbod på museets baksida Mål: Skapa bättre förutsättningar för återvinning	Mått: genomförda aktiviteter i VP	2, oklart om det kan genomföras. Prio att klara sommarsäsongens löpande arbete och restaureringsprojekt	JM	Löpande och i lokalstyrgrupp

Program & mötesplats Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig):**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Paulin (förutom där annan person är utskriven)***
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper	2020	I budget	Museivärdar – utveckla värdskapet • Utveckla bemanningen med värdar och funktionärer • Kompetensutveckla inom värdskapet	Mått: genomförda aktiviteter i VP	**1**	Ansvariga: **JS**/KH/ Genomförande: PN/KU/BB/LoS	***Ansvarig för uppföljning: Jenny***
God genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	God Struktur för programverksamhet • Rutin och form för samverkan med externa aktörer. • Implementera fungerande arbetssätt.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	**1**	Ansvariga: PN, JB	

			• Lokaler för programverksamhet				
God genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	Form och rutin för bokning av visningar • Fungerande Guidematerial • Rutin och form för bokning • Visningsutbud • Lista med utförare	Mått: genomförda aktiviteter i VP	**1**	Ansvariga och genomförande: JS, PN, JB, i samverkan med utställningsgruppen	***Ansvarig för uppföljning: Jenny***
God genomförandekapacitet och måluppfyllelse Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper	2020-2023	I budget	**Nationaldagen** Planering och genomförande av nationaldagsfirandet i samarbete med Härnösands kommun. Invigning av nyrenoverade handelsboden samma dag.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	**1**	**PN**, JB, JM + teknisk resurs för genomförande	
God genomförandekapacitet och måluppfyllelse	2020	I budget	**Midsommarafton** Planering och genomförande • Vidareutveckla samarbetet med	Mått: genomförda aktiviteter i VP	**1**	**PN**, JB, JM + teknisk resurs	

			Murbergsgillet, Öbackaringen. • Samverkan med kommunen. • Samordningen med Birka				
God genomförandekapacitet och måluppfyllelse Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	2020	I budget	**Murbergsstämman** och **Hembygdens dag** • Utveckla samarbetet • Bra scenprogram och aktiviteter • Tydliga roller mellan föreningar/museet	Mått: genomförda aktiviteter i VP	**1**	**PN**, JB, JM + teknisk resurs	
God genomförandekapacitet och måluppfyllelse Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper	2020	I budget	**Internationella festen** • Utveckla samarbetet med 5i12. • Tydliggöra syftet med dagen och hur matsäljarna anmäler sig. • Det finns plats för max 25 matstånd. För att bereda plats för så många olika nationaliteter som möjligt behöver det sättas en gräns för hur många deltagare som kan komma från samma land.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	**1**	**PN**, JB, + teknisk resurs	
God genomförandekapacitet och måluppfyllelse Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål.	2020-2023	I budget	**Julmarknad** på 3:e advent Marknad på torget, aktiviteter och öppet i gårdarna på friluftsmuseet. Utvecklingsprojektet "Julmarknad 2019ff" fortsätter.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	**1**	**PN,** JB, JM + tekniska resurser Alla på museet	

Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper							
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs	2020	I budget	**Konserveringens dag**	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	**1**	**Ansvariga:** PN, **AB**, KH Genomförande: KH, AB, LiS, ET, PA/HEH	
Museet är ett högt värderat turistmål/besöksmål. Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö: länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse	2020	I budget	Byggnadsvårdsdag	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	**1**	Ansvarig: PN, JU Genomförande: PN, KH, AB, LiS, ET, JF, JU, HEH/PA	

för hållbar utveckling beskrivs							
Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper	2020	I budget	Samernas nationaldag	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	**1**	Ansvarig: **PN, KH** PN, JB, KH, AB, LiS, ET, PA/HEH	
Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper	2020	I budget	**Kulturschlaget** Sång, musik, konst, poesi, mm. Av och med ungdomar med funktionsvariation. Tillsammans med Kultur-Rycket, ABF och Härnösands kommun.	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	**1**	Ansvarig: **PN** Genomförande: PN, JB, PA/HEH	
Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	**2020**	I budget	**Sportlov** Aktiviteter för lovlediga barn och ungdomar. Filmvisning med Murbergets barn- och ungdomsfilmstudio med SFF	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	**1**	Ansvarig: **PN** Genomförande: PN, JB, AKE/Mia. PA/HEH	
Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	**2020**	I budget	**Påsklov** Aktiviteter för lovlediga barn och ungdomar. Filmvisning med Murbergets barn- och ungdomsfilmstudio med SFF	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	**1**	Ansvarig: **PN** Genomförande: PN, JB, AKE/Mia, PA/HEH	
Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	**2020**	I budget	**Sommarlov** Aktiviteter för lovlediga barn och ungdomar. Filmvisning med Murbergets barn- och ungdomsfilmstudio med SFF	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	**1**	Ansvarig: **PN** Genomförande: PN, JB, AKE/Mia, PA/HEH	

Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	**2020**	I budget	**Höstlov** Aktiviteter för lovlediga barn och ungdomar. Filmvisning med Murbergets barn- och ungdomsfilmstudio med SFF	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	**1**	Ansvarig: **PN** Genomförande: PN, JB, Mia, PA/HEH	
Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet	**2020**	I budget	**Jullov** Aktiviteter för lovlediga barn och ungdomar. Filmvisning med Murbergets barn- och ungdomsfilmstudio med SFF	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	**1**	Ansvarig: **PN** Genomförande: PN, JB, Mia, PA/HEH	
Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper	**2020**	I budget	Program på friluftsmuseet Aktiviteter för barn, Byggnadsvård – publikt Guidningar Vigsel – program Samverkan med föreningar och organisationer.	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	**1**	PN, JB, HEH/PA mfl inblandade från olika områden	
Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper	**2020**	I budget	Programverksamhet i huvudbyggnaden på torsdagskvällar och helger. Samverkan med föreningar och organisationer. Aktiviteter för barn Aktiviteter i anslutning till våra utställningar.	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	**1**	PN, JB, HEH/PA museivärdar	

God genomförandekapacitet och måluppfyllelse Museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, samt ökad delaktighet från alla målgrupper	**2020**	I budget	**Filmstudio Murberget** Filmvisning 8 ggr per år i samarbete med Härnösands folkhögskola.	Mått: genomförda aktiviteter i VP	**1**	Ansvarig **PN, JB**, Genomförande: museivärdar	
Hemslöjdskonsulentverksamheten Mål + procent uppföljt långsiktigt mål (markeras i kolumnen nedan)	**Tidplan**	**Finansiering (externt, i budget, ofinansierat)**	**Aktivitet och resurs**	**Mått**	**Prio**	**Ansvar för genomförande och delaktiga medarbetare (fetmarkera ansvarig)**	**Uppföljning % av årligt mål** ***Ansvarig för uppföljning: Annso och Anna***
Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	Hela året	I budget	Slöjd kommer lastad Hemsidan ska enligt plan kontinuerligt fyllas på samt korrigeras Mål: Att skolans slöjdundervisning innehåller större mått av ”hemslöjd”	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	Ansvariga och genomförande: AG, AZ Objektanställda på arvode	November varje år
Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	Under utställningsperiod feb-aug	I budget	Programverksamhet vävutställning/Supersju Mellanstadie- högstadieklasser från grundskolor, specialskola (Kristina) och särskolor bjuds in	Mått: genomförda aktiviteter i VP	1	Ansvariga och genomförande: AG, AZ	Sep 2020

			till guidning i utställning samt slöjdworkshop Mål: Ökad kunskap /inspiration kring vävteknik uråldrig grundläggande slöjdteknik samt modern, utvecklingsbar uttrycksform				
Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	Mars-okt	I budget + deltagar-avgifter	**Slöjdfolket handledarutbildning:** 6 dagars utbildning för blivande handledare inom slöjd för barn Mål: Skapa tillräckligt många länsaktörer redo för skapande skolaförfrågningar, slöjdkurser, slöjdverksamhet för barn mm	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	1	Ansvariga och genomförande: AG, AZ	oktober
Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	Jan-maj	I budget	**Kultur Crew** I samarr med Riksteatern o Scenkonstbol utbilda en grupp ungdomar i arrangörsskap Mål: Att fler ungdomar tar plats som arrangörer	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	1	Ansvariga och genomförande: AG, AZ	Nån gång efter avslut, gemensamt med Riksteatern och Scenkonstbolage t

	Hela året	I budget	**Skapande skola:** Deltar i utbudsdagar, underhåller kontakter med kommunernas Skapande skola- samordnare Mål: Att slöjden får större andel av skapande skola-uppdragen än i nuläget	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	1	Ansvariga och genomförande: AG, AZ	Efter varje engagemang
Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	Sommarhalvår et	I budget	**Efterdyning Arctic Wood NetWork:** Stolpverkskurs på Murberget, juli Näverseminarium, Norge, juni Mål: Att dra nytta av kontakter och samarbeten från proj. AWNW i fortsatta utvecklingsarbetet med materialet trä.	Mått: genomförd a aktiviteter i VP	1	Ansvarig:AG (Behöver hjälp av CS, HEH/PA - behöver definieras i omfattning)	Efter varje event
Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	Maj-dec	I budget	**Vävprojekt** Utbildningsdagar för vävstugor Mål: Kompetenshöjning i att tolka historiska vävar och själv kunna sätta upp kopia		2	Ansvarig och genomförande: AZ	Efter avslut

Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	Höst	I budget/deltagar avgift	Mönstergruppen Fortbildningsträff med nätverksgrupp Mål: Stärka entreprenörskap och nätverk		1	Ansvariga och genomförande: AG, AZ	Efter event
Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	Höst	I budget	Inventering verksamheter och lokaler Se över befintliga/obefintliga slöjdverksamheter o slöjdlokaler i länet Mål: På sikt öka regionala närvaron i form av slöjdverksamhet på fler orter		2	Ansvariga och genomförande: AG, AZ Ev 1 obj.anställd	Januari 2021
Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	Hela året	I budget/deltagar avgifter	Kurser, slöjdkvällar, workshops, SLÖJDBANG Löpande verksamhet Inspirera till och erbjuda möjlighet att själv få slöjda för alla intresserade		1	Ansvariga och genomförande: AG, AZ Genomförande: PN, PA, CS, HEH	Efter varje event
Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	Maj-juni	I budget/deltagar avgifter	VÄVkurs avancerad, i Åvike Herrgård	Kompetens höjning, utveckling av immateriell t kulturarv	1	Ansvarig och genomförande: AZ Genomförande: Objektan-	I augusti

						ställd 1 pers Tekniska, CS	

Härnösand 2020-01-27
Dnr. 2020/34

Redogörelse för mark och ägarförhållanden inför eventuell avstyckning av fastigheten Hov 1:26 i Prästmon, Kramfors kommun

Den lagfarne ägaren till fastigheten **Prästbäckstorpet 1:2** vill köpa ett stycke tomtmark (drygt 4 100 m$^{2)}$ från **Hov 1:26** vilken ägs av stiftelsen Länsmuseet Västernorrland.

I den intilliggande fastigheten **Prästbäckstorpet 1:2** bor Margareta Björner som är syster till ägaren av **Prästbäckstorpet 1:2**. Fastighetsgränsen mot **Hov 1:26** går längs östra långsidan av Margareta Björners hus.

Hov 1:26, som omfattar 55 226 m^2, inköptes av museet den 5/6 1992 för 19 000 kr (0:34 kr per m^2). Nedan finns förslag på ett pris på 40 kr x 4 100 m^2= 164 000 kr. En sådan prissättning skulle försvåra om vi i framtiden exempelvis vill köpa delar av Prästbäckstorpet 1:1 för att underlätta skötseln i området. 4100 m^2 utgör 7,4% av fastigheten **Hov 1:26**.

De rättigheter som belastar Hov 1:26 är:

Den brygga (förmån) som är belägen i norra delen av området. Till bryggan finns det dessutom ett nyttjanderättsavtal mellan museet och Kramfors kommun som löper fram till 31 december 2024.

Drivningsväg till Hov 1:26.

Trädsäkring längs järnvägen.

VÄSTER
NORRLANDS
MUSEUM

Box 34, 871 21 Härnösand. Tel 0611–886 00. Orgnr: 888000-3143. vnmuseum.se

Det är emellertid inte helt lätt att bilda en fastighet med de nya gränserna och det är inte säkert att Lantmäteriet går med på upplägget.

Efter diskussioner med handläggare på Kramfors kommun har flera olika lösningar framförts:

”Lite svar på den fråga du hade kring försäljning av del av Hov 1:26 och en del råd:

Ett tomtpris (obebyggd tomtmark, ej råtomt, delvis anlagd) borde ligga på ca 40 kr/m² på detta område, kanske något högre med tanke på direktkontakt med älven.

Problemet är dock att lantmäterimyndigheten inte skulle kunna stycka av delen av fastigheten och tillföra den Prästbäckstorpet 1:2. Orsaken är strandskyddet, inga byggnader skulle få uppföras och tomten skulle inte (juridiskt sett enl. Plan- och Bygglagen) få användas för bostadstomt eller industritomt. Skulle man kunna få och uppvisa ett intyg från Kramfors kommuns Miljö- och Byggavdelning att marken är ianspråktagen för privata ändamål av Prästbäckstorpet 1:2, så skulle eventuellt lantmäteriet kunna genomföra avstyckningen från Hov 1:26 och sammanslagningen till Prästbäckstorpet 1:2.

Jag skulle alltså inte råda till att försöka sälja tomten och försöka få till en lantmäteriförrättning men jag har bifogat en karta på den fastighetsbildning jag skulle anse vara bäst, där den röda linjen avser gränsen på lotten. Notera att ***vägen som går in på er fastighet (och till bryggan) fortsätter att ligga kvar på er fastighet även efter ev. avstyckning****. Som du kanske också ser på min karta (figur 3) så går inte er fastighet ända ut till älven utan stannar en bit in. Detta beror nog på att det skett en uppgrundning över åren. Strandområdet och området ut i älven föreligger vara ett s.k. outrett område. Man vet alltså inte med säkerhet vem som är ägare.*

Rådet som jag dock helst ger är att det röda området på kartan upplåtes som ett lägenhetsarrende med en årlig avgift på 500 kr som arrendatorn erlägger er som fastighetsägare. Arrendeplatsen kan tecknas med en upplåtelsetid på 1-50 år, det avgör ni själva, man kan ha automatisk förlängning om ingen säger upp avtalet och uppsägningstiden bör vara på förslagsvis 6 månader. Gällande det gula området, som verkar vara en infart och parkering samt del av byggnaden, så bör ett avtalsservitut upprättas mellan er fastighet Hov 1:26, som tjänande fastighet, och Prästbäckstorpet 1:2, som härskande fastighet. Detta kan ni två parter själva teckna och sedan skicka till inskrivningsmyndigheten med tillhörande blankett ”Övrigt inskrivningsärende” för inskrivning i fastigheten. Då kommer den rättigheten gälla för all framtid. Ersättningen för denna upplåtelse bestämmer ni själva men jag anser att den bör ligga på ca 20-40 kr/m2. Detta är en engångsersättning som erläggs i samband med avtalstecknandet.”

Mvh

Andreas Renström

Figur 1. Det skrafferade området motsvarar ungefär den yta som ägaren till Prästbäckstorpet (markerat med röd punkt) vill köpa.

Figur 2. Ortofoto över området med fastighetsbeteckningar.

Figur 3. Karta med föreslagna gränser för avstyckningen. Den södra gränsen vid bryggan behöver dock justeras så att den inte inkräktar på området vid bryggan. Problemet med gränsdragningen mot östra långsidan på fastigheten på Prästbäckstorpet 1:1 kvarstår men skulle å andra sidan inte heller vara löst om ytan hamnade på Prästbäckstorpet 1:2.

Härnösands kommun

PROTOKOLL

Sammanträdesdatum
2019-12-10

HÄRNÖSANDS KOMMUN
2020 -03- 10
Dnr. KS19-578

Kommunala pensionärsrådet

Plats och tid	Rådhuset, KS-salen, 09.00
Beslutande	Ledamöter Ingemar Ljunggren Curt Andersson Yngve Nilsson Siv Holmberg Karin Lundblad Hans Fernlund Elise Lilja Bengt Nilsson Birgitta Näätsaari Karl-Åke Engström Thyra Lindström Britt-Inger Häggkvist Leif Carlsson Margit Bäckman
Ersättare	Ersättare Ulla Manhem Gun-Britt Rodling Laila Jäderblom Bertil Bylund Mona Rönnkvist Monica Rönnbäck
Övriga närvarande	Teckentolkar Camilla Markström och Linda-Marie Sundbom Henrik Petré, utredare Lars Liljedahl, kommundirektör Mats Collin, socialchef Göran Albertsson, VD Härnösandshus Petra Norberg, t.f kanslichef
Justerare	Karl-Åke Engström
Justeringens plats och tid	191217
Underskrifter	

Sekreterare
Sonja Hedenberg

Paragrafer
36-42

Ordförande
Ingrid Nilsson

Justerare
Karl-Åke Engström

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Organ	Kommunala pensionärsrådet
Sammanträdesdatum	2019-12-10
Datum då anslaget sätts upp	Datum då anslaget tas ned
Förvaringsplats för protokollet	Kommunstyrelseförvaltningen
Underskrift	Sonja Hedenberg

Justerandes sign
KÅE

Utdragsbestyrkande

Ärendelista

§ 36 Val av justerare
§ 37 Fastställande av dagordning
§ 38 Föregående protokoll
§ 39 Informationspunkter
§ 40 Information från organisationerna
§ 41 Övriga frågor

§ 36

Dagens justerare

Karl-Åke Engström står på tur att justera dagens protokoll

---

§ 37

Fastställande av dagordning

Med tillägg under punkten övriga frågor godkännes dagordningen

---

§ 38

Föregående protokoll

Läses igenom och läggs till handlingarna.

---

§ 39

Informationspunkter

Till dagen sammanträde är flera gäster inbjudna.

Henrik Petré, utredare Kommunstyrelseförvaltningen presenterar sin rapport från 2018 om Behov av boenden för äldre, dementa och personer med psykisk funktionsnedsättning. Rapporten är utskickad till KPR tillsammans med kallelsen.

Lars Liljedahl, kommundirektör och Mats Collin, socialchef tar emot ett tidigare förslag från KPR om Friskvård för 90-plussare och diskuterar vikten av motion, rörelse och social samvaro för äldre. Äldreombudsman i Härnösands kommun är en punkt som många gånger kommit upp på dagordningen och nu får vi äntligen klarhet i vart tjänsten som Äldreombudsmannen tagit vägen, tjänsten drogs in i ett tidigare budgetbeslut. I dagsläget är det inte aktuellt att återbesätta den tjänsten.

Göran Albertsson, VD Härnösandshus och Mats Collin berättar om hur bostadssituationen ser ut för närvarande och Härnösandshus planer på Äldre-Plus och Trygghetsboenden i framtiden

Göran Albertsson berättar om att man planerar att bygga 70 nya lägenheter i dagsläget, demokratin tar tid, det behövs detaljplaneändring för att göra om parkmark till bostadsmark, som snabbast kan det ta ett år. Trygghetsboende i Hälledals planeras.

Göran förklarar också skillnaden och de olika reglerna som gäller för parkering vid Torsvik där Härnösadshus äger en parkering med deras regler och Drakstaden äger den andra parkeringen med helt andra regler – en lösning på detta kommer.

Petra Norberg, t.f kanslichef presenterar det nya reglementet som ligger som förslag. KPR har 2019-05-23 lämnat synpunkter på förslag till vissa ändringar i det första förslaget. Petra förklarar processen med reglementet och att rådens reglementen bör vara lika i kommunen. Petra tar med sig de synpunkter som framkommer och kontrollerar med andra kommuner hur det ser ut.

§ 40

Information från organisationerna

Då ingen information från organisationerna fanns att tillgå utgår den punkten.

§ 41

Övriga frågor

-Bänkar (året runt) vid busshållplatser, Ordförande har diskuterat frågan med Samhällsnämndens ordförande Britta Thyr, det är Samhällsnämnden som äger frågan om bänkar. Befintliga uppvärmda bänkar är inte speciellt hållbara.

-Leif Carlsson berättar om en information som han fått om benskörhet.

-Bengt Nilsson tar upp frågan om vad idéburna föreningar/organisationer kan göra konkret för att öka fysiska och sociala aktiviteter.

-Leif Carlsson föreslår att kommunens telefonsystem borde vara som regionens där man får en tid när man blir uppringd.

-Ersättare vid nästa beredning den 10 januari blir Bengt Nilsson.

§ 42

Avslutning

Kalender för kommande möten under 2020.
Beredning den 10 januari kl 09.00
Sammanträde den 25 februari, 21 april och 16 juni.

Ordförande Ingrid Nilsson tackar för dagens möte och förklarar det avslutat.

Härnösands kommun

PROTOKOLL

Sammanträdesdatum
2020-03-05

HÄRNÖSANDS KOMMUN
2020 -03- 16
Dnr. KS20-142

Plats och tid	Olof Högbergssalen Sambiblioteket, 13.00-15.55
Beslutande	Ledamöter Eva-Clara Viklund (M), ordförande Kerstin Nilsson, ersättare, istället för Mikael Fröberg, Reumatikerföreningen Louise Solin, Ledamot, Gå och bada Birgitta Janzon, ledamot, RSMH Stefan Morell, ledamot, FUB Inger Viberg, ledamot, Autism- och Aspergerföreningen Anna-Sofia Såthe, ledamot, Härnösands dövas förening Ingrid Nordin, ledamot, Synskadades Riksförbund Önne Norberg, ledamot, Diabetesföreningen Elisabeth Bylund, ledamot, Neuroförbundet Rolf Andersson, ledamot, HSO
Närvarande ej tjänstgörande ersättare	Ersättare Kristofer Peterson, ersättare, Härnösands dövas förening Pia Niclasson, ersättare, HSO
Övriga närvarande	Jeanette George, sekreterare
Justerare	Inger Viberg
Justeringens plats och tid	Rådhuset, 12 mars 2020 kl. 10.00

Underskrifter

Sekreterare	Jeanette George	Paragrafer 1-7
Ordförande	Eva-Clara Viklund	Eva-Clara Viklund
Justerare	Inger Viberg	Inger Viberg

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Organ			
Sammanträdesdatum	2020-03-05		
Datum då anslaget sätts upp	-	Datum då anslaget tas ned	-
Förvaringsplats för protokollet	Kommunstyrelseförvaltningen		
Underskrift	Jeanette George		

Justerandes sign | | | | Utdragsbestyrkande

Ärendelista

§ 1 Dnr
Godkännande av dagordning 3

§ 2 Dnr
Genomgång av föregående protokoll/minnesanteckningar 4

§ 3 Dnr
Val av justerare samt tid för justering 5

§ 4 Dnr
Informationsärenden 6

§ 5 Dnr
Lars Liljedahl, kommundirektör 8

§ 6 Dnr
Föreningar informerar 9

§ 7 Dnr
Kommande möte 10

§ 1

Dnr

Godkännande av dagordning

Tillgänglighetsrådets beslut

Tillgänglighetsrådet beslutar

att dagordningen för dagens sammanträde fastställs.

---

§ 2

Dnr

Genomgång av föregående protokoll/minnesanteckningar

Tillgänglighetsrådets beslut

Tillgänglighetsrådet beslutar

att protokollet från föregående läggs till handlingarna, samt

att en rättelse från föregående protokoll punkt 5.7 med ett förtydligande att det bara handlar om en organisation.

---

§ 3

Dnr

Val av justerare samt tid för justering

Tillgänglighetsrådets beslut

Tillgänglighetsrådet beslutar

att utse Inger Viberg, Autism och Asperberger föreningen, att justera dagens protokoll, samt

att justeringen sker den 12 mars 2020, kl.10.00

---

§ 4 Dnr

Informationsärenden

Tillgänglighetsrådet har fått information/föredragningar enligt följande:

- Tillgänglighetspolicy - Petra Norberg, t.f. kanslichef, informerar och går igenom inkomna svar till tillgänglighetspolicyn som skickades ut på remiss till kommunens nämnder och handikapporganisationer. Alla nämnder har svarat samt Hörselskadades förening. Alla inkomna synpunkter kommer att vara med som underlag till beslut. En policy styr vilket politiskt förhållningssätt kommunen ska ha till olika frågor.

  Tillgänglighetspolicyn kommer upp till beslut i kommunstyrelsen den 7 april och slutligen i fullmäktige den 27 april. Petra Norberg föreslår att Tillgänglighetsrådens protokoll ska gå för kännedom till kommunstyrelsen vilket också beslutas på mötet.

  Inger Viberg vill väcka ett ärende till nästa möte gällande brist på syn- och hörsel instruktörer. Föreslår även att man bör kunna boka taxi digitalt via en hemsida eller sms. Man bör även ha en egen policy för kognitiv tillgänglighet och en handlingsplan för gruppen Autism- och Asperger, en handlingsplan som täcker in arbete, boende, bidrag, skolor, koordinatorer, konsulenter m.m. Noteras att det är viktigt att få vara delaktig redan vid planeringen och arbeten som har med Tillgänglighet att göra. Stor kunskap finns i rådet.

- Teckenspråk på hemsidan - Jeanette George informerar om svaret från kommunikationsavdelningen gällande teckenspråk på hemsidan. Man skulle kunna teckentolka grundläggande information om hur kommunen fungerar, information som är statisk och håller länge, samt nyheter. Rådet vill att Thomas Wahlund, kommunikationschef, utreder frågan och gör en omvärldsanalys om hur det ser ut i andra kommuner. Anna-Sofia Såthe vill tillägga att hon får kontaktas om man har frågor kring arbetet med det. Inger Viberg vill att det ska finnas teckenspråkig personal i Servicecenter på Sambiblioteket, till exempel två dagar i veckan.
- Tillgänglighetspris - Information om hur nominering till tillgänglighetspriset går tillväga ligger ute på kommunens hemsida. Nomineringen är förlängd till sista juni 2020.

- Information inför beredningen - Eva-Clara Viklund informerar om att föreningarna kan skicka frågor till sin representant som sitter med i beredningen. Frågor som man vill ska tas upp på sammanträdet.
- Information Reglemente för Tillgänglighetsrådet - Eva-Clara Viklund informerar om hemställan om revidering av Reglemente för Tillgänglighetsrådet.

  Pia Niclasson, kommun HSO, framför att hon önskar bli ledamot istället för ersättare i HSO.
- Information Hjälpsamme SAM - Jeanette George informerar om att alla pensionärer över 65 år kan få hjälp med diverse vardagssysslor. SAM kan hjälpa till med vissa enklare sysslor och tjänsten är gratis. Det gäller även för de pensionärer som bor utanför centrala Härnösand.
- Information Dialogdagen - På mötet informeras det om en inbjudan från Kristdemokraternas, Härnösands partiavdelning. En inbjudan till intresseorganisationer inom funktionshinderområdet i Härnösand. Dialogträffen äger rum den 9 mars 2020 kl. 15.00, Sambiblioteket i Olof Högbergssalen.

§ 5

Dnr

Lars Liljedahl, kommundirektör

Tillgänglighetsrådets beslut

Tillgänglighetsrådet beslutar

att lägga informationen till handlingarna, samt

att bildspelet skickas till alla i Tillgänglighetsrådet.

Bakgrund

Lars Liljedahl, kommundirektör presenterar sig själv och berättar om sina framtidsvisioner för Härnösands kommun. Lars informerar också att om man har frågor kan man mejla honom.

§ 6

Dnr

Föreningar informerar

Tillgänglighetsrådets beslut

Tillgänglighetsrådet beslutar

att lägga informationen till handlingarna.

Bakgrund

- Kristofer Peterson, Härnösands dövas förening har en fråga om Coronaviruset, finns beredskap i Härnösands kommun vid ett stort antal insjuknande medborgare? Finns det information som nås ut till syn- och hörselskadade.
- Anna-Sofia Såthe, Härnösands dövas förening, hur får döva veta om epedemin eller vid tex brand etc, en plan behövs. Ett exempel, blinkande lampor i varuhus som indikerar om fara.
- Stefan Morell. FUB, informerar om en Allsångskväll på Teaterfoajén den 31 mars 2020. Vill man köpa en biljett kan man sms till nummer 070-2085354.
- Stefan informerar även om ett evenemang, bildvisning från en safariresa i Sydafrika och äger rum den 26 mars kl. 18.00, i HSO-lokalen. Fri entré.
- Louise Solin, Gå och bada, informerar om ett informationsmöte om Mannaminne och dess tillgänglighet, att göra det mer tillgängligt.
- Pia Niclasson, HSO, tar upp frågan om att det inte fungerar att åka buss om man tex sitter i rullstol.
- Rolf Andersson, HSO, Informerar om en tjänst som hörselskadade kan ta del av nu när föreningen ingår numera i HSO och där finns kanslist som man ta få hjälp av.
- Ronny Valter, IFRycket, informerar om Länsdansen och att de fortfarande sköter skjutsningarna till dansen och det tills kommunen kommer med ett avtal. Informerar även om en bussresa till Finland som avgår på måndag.

§ 7

Dnr

Kommande möte

Tillgänglighetsrådets beslut

Tillgänglighetsrådet beslutar

att nästa sammanträde äger rum den 14 maj 2020 kl. 13.00-16.00 i Olof Högbergssalen Sambiblioteket.

§ 28 Dnr 2019-000320 1.1.3.0

Revisionsrapport - Grundläggande granskning

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar

att anta förvaltningens yttrande som sitt eget angående revisionsrapporten Grundläggande granskning,

att delge kommunstyrelsen nämndens yttrande avseende behov av grundläggande politikerutbildning, samt

att översända yttrandet i sin helhet till de förtroendevalda revisorerna.

Bakgrund

En granskning har genomförts av KPMG på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna för att bedöma om nämnden har skapa förutsättningar för tillräcklig styrning och kontroll av verksamheten. Granskningen har genomförts genom en enkät till nämnden, genom att revisionen har träffat presidiet och genom dokumentstudier. Rapporten berör områdena utbildning, målstyrning, ekonomistyrning samt uppföljning av intern kontroll. Revisionsrapporten beskriver utförligare tillvägagångssätt och bakgrund till de rekommendationer som lämnats till nämnden.

Revisionen önskar att nämnden lämnar synpunkter på de slutsatser som revisionen redovisat, senast den 27 februari.

Revisionen lämnar följande rekommendationer efter genomförd granskning:

- Att nämnden i samverkan med kommunstyrelsen och övriga nämnder genomför en grundläggande politikerutbildning.
- Att se över styrning och uppföljning mot fullmäktiges mål, samt
- Att se över arbetet med internkontroll.

Förvaltningens synpunkter på revisionens slutsatser.

Nämnden i samverkan med kommunstyrelsen och övriga nämnder genomför en grundläggande politikerutbildning
Förvaltningen instämmer i vikten av att nya ledamöter erbjuds en grundläggande politikerutbildning. Utöver de exempel på innehåll i en utbildning som lyfts fram i revisionsrapporten, bör även tas upp nämndens roll som arbetsgivare och därmed följande arbetsmiljöansvar. En

grundläggande politikerutbildning bör vara gemensam för kommunens nämnder, och därmed genomföras under kommunstyrelsens ansvar.

Se över styrning och uppföljning mot kommunfullmäktiges mål
Förvaltningen ser att det behöver göras ett utvecklingsarbete kring mål och uppföljning av mål. De mål som kommunfullmäktige antagit och som har relevans för nämnden skall naturligtvis ”brytas ned” och anpassas utifrån vad nämnden ser behöver målsättas för en tillfredställande styrning. De måltal som förvaltningen föreslår skall vara i överensstämmelse med kommunfullmäktiges mål, alternativt finnas redovisat varför förvaltningen anser att ett från fullmäktige avvikande måltal är befogat.

Eventuellt egna mål som nämnden finner befogat att fastställa skall på samma sätt följas upp. Det är också rimligt att målen följs upp några gånger per år, för att nämnden skall ha möjlighet att vidta åtgärder om sådant behov uppstår. Förvaltningen anser att en sådan uppföljning lämpligen kan ske i anslutning till tertial och årsbokslut.

Arbetet med översyn av målen kommer att ske inför framtagande av mål för 2021, för årets mål avses uppföljning ske tertialsvis.

Se över arbetet med internkontroll
Förvaltningen instämmer i att förvaltningens och nämndens arbete med uppföljning av internkontrollen behöver utvecklas. Ett viktigt steg i detta, som nämnden redan efterfrågat, är att genomföra en utbildning kring internkontroll. Nämndens avsikt är att ge ett sådant uppdrag till KPMG, med avsikten att genomföra utbildningen före sommaren.

Förvaltningens arbete med KaMel bör ge stöd till att se vart det inom förvaltningens myndighetsprocesser kan behövas internkontroll. KaMel står för ett arbete med Kvalitetssäkring av myndighetsprocesser enligt lagstiftning.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningen, tjänsteskrivelse 2020-02-12 med bilaga.

_____

Härnösands kommun

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2020-02-12

Diarienummer

Socialförvaltningen
Mats Collin
mats.kollin@harnosand.se

Socialnämnden

Angående revisionsrapport ”Grundläggande granskning”

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslås besluta

att anta förvaltningens yttrande som sitt eget angående revisionsrapporten Grundläggande granskning,

att delge kommunstyrelsen nämndens yttrande avseende behovet av grundläggande politikerutbildning, samt

att översända yttrandet i sin helhet till de förtroendevalda revisorerna.

Beskrivning av ärendet

En granskning har genomförts av KPMG på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna för att bedöma om nämnden har skapa förutsättningar för tillräcklig styrning och kontroll av verksamheten. Granskningen har genomförts genom en enkät till nämnden, genom att revisionen har träffat presidiet och genom dokumentstudier. Rapporten berör områdena utbildning, målstyrning, ekonomistyrning samt uppföljning av intern kontroll. Revisionsrapporten beskriver utförligare tillvägagångssätt och bakgrund till de rekommendationer som lämnats till nämnden.

Revisionen önskar att nämnden lämnar synpunkter på de slutsatser som revisionen redovisat, senast den 27 februari.

Revisionen lämnar följande rekommendationer efter genomförd granskning:

- Att nämnden i samverkan med kommunstyrelsen och övriga nämnder genomför en grundläggande politikerutbildning.
- Att se över styrning och uppföljning mot fullmäktiges mål, samt
- Att se över arbetet med internkontroll.

Förvaltningens synpunkter på revisionens slutsatser.

Nämnden i samverkan med kommunstyrelsen och övriga nämnder genomför en grundläggande politikerutbildning

Förvaltningen instämmer i vikten av att nya ledamöter erbjuds en grundläggande politikerutbildning. Utöver de exempel på innehåll i en utbildning som lyfts fram i revisionsrapporten, bör även tas upp nämndens roll som arbetsgivare och därmed följande arbetsmiljöansvar. En grundläggande politikerutbildning bör vara gemensam för kommunens nämnder, och därmed genomföras under kommunstyrelsens ansvar.

Se över styrning och uppföljning mot kommunfullmäktiges mål

Förvaltningen ser att det behöver göras ett utvecklingsarbete kring mål och uppföljning av mål. De mål som kommunfullmäktige antagit och som har relevans för nämnden skall naturligtvis ”brytas ned” och anpassas utifrån vad nämnden ser behöver målsättas för en tillfredställande styrning. De måltal som förvaltningen föreslår skall vara i överensstämmelse med kommunfullmäktiges mål, alternativt finnas redovisat varför förvaltningen anser att ett från fullmäktige avvikande måltal är befogat.

Eventuellt egna mål som nämnden finner befogat att fastställa skall på samma sätt följas upp. Det är också rimligt att målen följs upp några gånger per år, för att nämnden skall ha möjlighet att vidta åtgärder om sådant behov uppstår. Förvaltningen anser att en sådan uppföljning lämpligen kan ske i anslutning till tertial och årsbokslut.

Arbetet med översyn av målen kommer att ske inför framtagande av mål för 2021, för årets mål avses uppföljning ske tertialsvis.

Se över arbetet med internkontroll

Förvaltningen instämmer i att förvaltningens och nämndens arbete med uppföljning av internkontrollen behöver utvecklas. Ett viktigt steg i detta, som nämnden redan efterfrågat, är att genomföra en utbildning kring internkontroll. Nämndens avsikt är att ge ett sådant uppdrag till KPMG, med avsikten att genomföra utbildningen före sommaren.

Förvaltningens arbete med KaMel bör ge stöd till att se vart det inom förvaltningens myndighetsprocesser kan behövas internkontroll. KaMel står för ett arbete med Kvalitetssäkring av myndighetsprocesser enligt lagstiftning.

Mats Collin
Förvaltningschef

Bilaga Revisionsrapport ”Grundläggande granskning - Socialnämnden

Projektslutrapport

eSamverkan etapp 2

Projekt:	**eSamverkan**	ID-nr/dnr:	Siffror.
Huvudprojekt	**Huvudprojektnamn.**	ID-nr/dnr:	Siffror.
Delprojekt:	**Delprojektnamn.**	ID-nr/dnr:	Siffror.
Beställare:	**Kommunförbundet Västernorrland**		
Version:	**1.0**		
Skriven av:	**Niklas Rahm/Anna Jacobsson Lund**	Datum:	2020-01-17
Godkänd av:	**Styrgrupp**	Datum:	2020-01-31
Projektwebbplats:	**www.esamverkan.nu**		

Innehållsförteckning

1 Inledning ... 5
1.1 BAKGRUND ... 5
1.2 VERKSAMHETENS MÅL OCH STRATEGIER ... 5
1.2.1 SKL:s strategi för e-samhället ... 5
1.2.2 Regional digital agenda ... 6
1.2.3 Övriga relaterade mål och strategier ... 7
2 Mål ... 7
2.1 EFFEKTMÅL ... 7
2.2 PROJEKTMÅL ... 7
3 Projektresultat jämfört med projektmål ... 8
3.1 UTFALL PROJEKTMÅL ... 8
3.1.1 Delprojekt 1 – Välkommen hit ... 9
3.1.2 Delprojekt 2 – Automatisering och digitalisering av ärendeflöden ... 9
3.1.3 Delprojekt 3 – Verktygslåda ... 10
3.1.4 Delprojekt 4 – Samverkan och samverkansstrukturer ... 11
3.1.5 Delprojekt 5 – Digital karta ... 11
3.1.6 Delprojekt 6 – Utvecklingsstöd och digital förvaltning ... 12
3.2 INDIKATION EFFEKTMÅL ... 13
3.3 UTFALL TIDSPLAN ... 15
3.4 UTFALL RESURSER ... 15
4 Överlämning/leverans av projektet ... 16
5 Restlista ... 18
6 Erfarenhet och förbättringar ... 18
7 Kommentarer från projektet ... 20

Förändringshistorik

Version	Datum	Status och eventuell förändringsorsak	Utfärdare
0.1	2019-10-07	Skapades	Niklas Rahm
0.8	2019-12-02	Version skapad	Anna Jacobsson Lund
0.9	2019-12-12	Presentation för styrgrupp	Niklas Rahm
1.0	2020-01-20	Slutlig version till SG för beslut	Niklas Rahm

Relaterade dokument

Version	Datum	Benämning	Beslutsinstans
1.0	2017-11-28	Lärande utvärderingsrapport nr 1	Tillväxtverket
1.0	2018-05-31	Lärande utvärderingsrapport nr 2	Tillväxtverket
1.0	2018-06-13	Lärande utvärderingsrapport nr 3	Tillväxtverket
1.0	2018-10-17	Lärande utvärderingsrapport nr 4	Tillväxtverket
1.0	2019-02-13	Lärande utvärderingsrapport nr 5	Tillväxtverket
1.0	2019-06-12	Lärande utvärderingsrapport nr 6	Tillväxtverket
1.0	2019-10-23	Lärande utvärderingsrapport nr 7	Tillväxtverket
1.0	2019-12-05	Slutrapport utvärdering	Tillväxtverket

1 Inledning

Denna interna projektavslutsrapport beskriver arbetet inom projektet eSamverkan som pågick mellan 1 oktober 2016 – 31 januari 2020. Utöver denna rapport lämnas även en separat extern slutrapport till Tillväxtverket för granskning. Vidare har det under projektperioden lämnats 7 löpande utvärderingsrapporter från den externa utvärderaren som även har lämnat i en slutrapport för granskning av Tillväxtverket. Detta tillsammans med att projektet varje kvartal lämnat en lägesrapport (kvartal och årsrapport) tillsammans med rekvisitioner för granskning och godkännande av handläggare på Tillväxtverket, dessa har lämnats vid 13 tillfällen. I redovisningen till Tillväxtverket finns detaljerade beskrivningar av genomförda aktiviteter och händelser.

1.1 Bakgrund

Projektet eSamverkan drevs av Kommunförbundet Västernorrland. I eSamverkan deltog samtliga kommuner i Västernorrland, samt kommunerna Hudiksvall och Nordanstig. Projektet byggde på ett arbete som startades i och med Interreg-projektet PIKE, och sedan intensifierades 2011, i och med starten av projektet RIGES. Det var ett strukturfondsprojekt som drevs av kommunerna Härnösand, Sundsvall, Timrå, Kramfors och Örnsköldsvik i syfte att utveckla plattformar och e-tjänster för företag och allmänhet att söka bygglov på nätet, lättare hitta information samt använda kommunens kartverktyg.

Efter RIGES startades eSamverkan etapp 1, där kommunerna förvaltade och utvecklade användningen av det som RIGES levererat. Utanför eSamverkan skedde, och sker fortsatt, en nationell utveckling särskilt kring erfarenheterna av standardisering och tillgängliggörandet av detaljplaneinformation och av e-tjänsteplattformen Open ePlatform. Idag har regeringen utfärdat mål om att all ny detaljplaneinformation ska tillgängliggöras digitalt och Open ePlatform har vuxit till ett verktyg som används av ett stort antal kommuner i hela Sverige. I den nyligen formaliserade nationella användarföreningen finns 125 kommuner. Föreningen samverkar kring och samordnar utvecklingen av plattformen, samt är speaking partner till myndigheter, konsulter och andra systemleverantörer.

1.2 Verksamhetens mål och strategier

1.2.1 SKL:s strategi för e-samhället

Strategi för eSamhället antogs av SKL:s styrelse i april 2011. Syftet med strategin är att förbättra kommunal sektors förutsättningar för utveckling av e-förvaltning genom att peka ut gemensamma mål och insatsområden. Strategin visar inriktningen på det arbete som behöver göras gemensamt inom sektorn oavsett verksamhetsområde.

”Strategi för eSamhället ska stödja utvecklingen inom kommunala sektorn. E samhället handlar om att använda informationsteknik (IT) i ett socialt, samhällsekonomiskt och legalt perspektiv. Det förenklar för privatpersoner och företag, stödjer effektivitet, kvalitet och samverkan. Det bidrar till att utveckla demokrati, organisationer och arbetssätt.”

Strategin pekar ut tre övergripande mål för kommunal sektors utveckling av e-förvaltning som bidrag till e-samhället:

- Enklare vardag för privatpersoner och företag
- Smartare och öppnare förvaltning stödjer innovation och delaktighet
- Högre kvalitet och effektivitet i verksamheten

I strategin konstateras att en ökad kommunal samverkan är nödvändig eftersom det är få kommuner, landsting och regioner som själva har kompetens eller resurser att driva den angelägna verksamhetsutveckling som e-förvaltning innebär och skapa lösningar för etjänster. Skillnaderna i olika förutsättningar kan överbryggas med gemensam kraftsamling och ökad kommunal samverkan.

1.2.2 Regional digital agenda

EU-kommissionen presenterade år 2010 en övergripande strategi för tillväxt under åren 2010-2020 under namnet "Europa 2020: En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla". I strategin beskrivs planerna att lägga fram sju huvudinitiativ som konkretiserar kommissionens planer. Det första initiativet som presenterades var ”En Digital agenda för Europa”.

Med utgångspunkt från den europeiska digital agendan presenterade regeringen den 6 oktober 2011 en digital agenda för Sverige. Målet i denna är att ”Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter”. För att skapa motivation och kraftsamling konstateras att det behövs ett övergripande mål som stakar ut en önskvärd riktning där alla aktörer såväl enskilda, näringsliv och organisationer som kommuner, landsting, samverkansorgan och statliga myndigheter kan bidra till Sveriges samlade digitala agenda.

Utifrån den nationella Digitala agendan har varje län uppmanats att skapa en egen regional digital agenda. En Regional digital agenda för Västernorrland togs fram under 2014. Visionen i denna är att länet ska vara ”Ett internationellt föredöme för hur en region kan skapa hållbar tillväxt genom att dra fördel av digitaliseringens möjligheter.”.

I den digitala agendan för Västernorrland finns sju vägledande principer:

- Vi ska attrahera, förstärka och förädla resurser, styrkor och fördelar i och utanför regionen.
- Vi ska skapa värden i och utanför regionen – resultat ska kunna nyttiggöras för människor, företag och organisationer i regionen, nationellt och internationellt. Värden kan återfinnas i form av produkter och tjänster våra företag säljer och exporterar, men också i form av teknik och kunskap som skapar nytta och mervärde för våra medborgare i deras dagliga liv.
- Vi ska knyta an till andra utvecklingsstrategier, pågående insatser och bygga vidare på tidigare resultat.
- Vi ska i arbetet med den digitala agendan 2014-2020 satsa på aktiviteter som vi vet ger konkreta resultat, men också vara modiga nog att satsa på aktiviteter som har potentialen att vara banbrytande och som kan innebära en viss risk.

- Vi ska arbeta integrerat utifrån ett hållbarhetsperspektiv med människors behov idag och i framtiden i fokus, samt vara lärande – Lärdomar från genomförandet ska påverka de aktiviteter vi genomför.
- Vi ska ha människors behov idag och i framtiden i fokus.
- Vi ska hela tiden ha utgångspunkten att vi inte vet allt om framtiden och därför säkerställa att det finns resurser för de aktiviteter vi inte känner till idag men som kommer vara självklara imorgon.

1.2.3 Övriga relaterade mål och strategier

- EU-kommissionen ”En Digital agenda för Europa”, 2010
- Regeringens ”Digital agenda för Sverige”, 2011
- Med medborgaren i centrum. Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning, 2012
- SKL: s handlingsplan ”Gemensamma förutsättningar för digital utveckling i kommuner, landsting och regioner”, 2016 (SKR har under 2019 uppdaterat handlingsplanen)

2 Mål

2.1 Effektmål

Projektet eSamverkan hade som syfte att utveckla och öka tillgången till digitala tjänster för medborgare och företag, och därigenom öka regionens tillväxt, attraktivitet och tillgänglighet.

Projektets övergripande mål var att utveckla digitala tjänster för att

- Öka attraktiviteten för företag och kvinnor och män, flickor och pojkar att bo och verka i regionen
- Erbjuda företag och kvinnor och män, flickor och pojkar fler digitaliserade lösningar
- Bidra till en snabbare och mer omfattande e-utveckling och digitalisering inom samtliga kommuner och ökade möjligheter till en effektiv, likvärdig och förbättrad service till medborgare och näringsliv, oavsett kommun
- Öka möjligheterna för medverkande kommuner att kontinuerligt arbeta med förbättringar och effektiviseringar med hjälp av digitaliseringens möjligheter (digitalt där det är möjligt, personligt där det behövs)

På lång sikt var förhoppningen att se positiva effekter av att nio kommuner arbetar tillsammans och inkluderar medborgare och näringsliv. Samverkan förväntades höja kompetensen och skapa eller förstärka strategiska nätverk. Kommunerna skulle kunna få stöd i sin verksamhetsutveckling och ges möjligheter att på lika villkor dra nytta av digitaliseringens möjligheter.

2.2 Projektmål

Projektet var indelat i följande sex delprojekt:

1. Välkommen hit.
2. Automatiserade och digitaliserade ärendeflöden.

3. Verktygslåda för digitalisering.
4. Samverkan och samverkansstrukturer.
5. Behovs- och tillgänglighetsanpassad karta.
6. Utvecklingsstöd e-förvaltning och digitalisering.

Projektets mål var att under projekttiden:

- Införa digitala lösningar som ger vägledning och information för att stimulera inflyttning till kommunen
- Införa helt eller delvis automatiserade och digitaliserade ärendeflöden
- Ta fram en verktygslåda för digitalisering
- Etablera en interkommunal organisation för fortsatt förvaltning och utveckling inom digitaliseringsområdet
- Ta fram en behov- och tillgänglighetsanpassad kartplattform som är responsiv till användning av medborgare, företag och kommuner
- Öka tillgången till digitala tjänster och utveckla regionala och nationella plattformar

3 Projektresultat jämfört med projektmål

3.1 Utfall projektmål

Under projekttiden har produktionstakten varit hög i projektet. Alla delprojekt har levererat i enlighet med (eller i flera fall långt över) sina mål.

När projektet avslutas har detta levererats:

- Sveriges första digitala inflyttningslots som totalt sex av projektets kommuner samt fem övriga kommuner har anslutit sig till. Tjänsten “Välkommen hit” har använts stora rekryteringar i regionen, bland annat när DIGG startade sin verksamhet.
- 10st RPA-robotar som helt eller delvis automatiserat ärendeflöden för 6 processer i 6 kommuner. Mallar, checklistor och vägledning för hur man driver ett RPA-projekt. Ett ramavtal för utveckling, drift och förvaltning av RPA som kommunerna kan använda i sitt fortsatta utvecklingsarbete.
- En betaversion av en digitaliseringsguide för ledare och andra som vill verksamhetsutveckla med hjälp av digitalisering. Guiden anpassar det material som visas utifrån användarens behov och ny information i tjänsten kan skapas genom crowdsourcing av kunskap. Guiden förvaltas vid projektslut av Kommunförbundet.
- Ett förslag till ny samverkansorganisation som kommuncheferna i Västernorrland valt att gå vidare och arbeta med att förverkliga. (Kommuncheferna i Nordanstig och Hudiksvall fick frågan om att delta i en eventuell samverkansorganisation men har valt att utöka samverkan med närliggande kommuner i Hälsingland.) Rekrytering av en digitaliseringssamordnare som ska arbeta under Kommunförbundet har skett under hösten 2019.
- En utvecklad version av den digitala kartplattformen, som är responsiv och håller en högre kvalitet än tidigare, och som också finns i en förvaltningslösning som innebär samverkan med andra kommuner.

- 434 stycken e-tjänster finns nu tillgängliga för projektets kommuner samt alla kommuner som använder sig av Open ePlatform. Eftersom en tjänst kan användas av flera kommuner har totalt 434 e-tjänster tillgängliggjorts för medborgare och företag i de nio deltagande kommunerna. De e-tjänster som är framtagna täcker in alla kommunala förvaltningar och kan röra verksamhetsområden som till exempel: “Dispens för tung transport på enskild väg”, “Ansökan till Kulturskolan”, “Ansökan om specialkost”. En lärdom på vägen har varit att varje kommun måste utveckla e-tjänster för den egna kommunens processflöden.

3.1.1 Delprojekt 1 – Välkommen hit

Förväntat resultat efter delprojektets genomförande var:

- En samordnad tjänst för potentiella inflyttare med visualisering genom en karta finns framtagen

Produkten Välkommen hit är Sveriges första digitala inflyttningslots. Arbetet med projektet genomfördes med en referensgrupp bestående av inflyttningslotsar

Framtagandet av produkten Välkommen hit har skett tillsammans med en privat aktör enligt en innovativ affärsmodell. Produkten ägs inte av projektet, utan det är upp till den privata aktören att förvalta och också marknadsföra produkten, främst till övriga kommuner i Sverige. När fler kommuner börjar använda tjänsten sänks kostnaden för tjänsten för de ursprungliga (dvs. projektets) kommunerna.

3.1.2 Delprojekt 2 – Automatisering och digitalisering av ärendeflöden

Förväntat resultat efter delprojektets genomförande var:

- Två kommunala ärendeflöden är helt automatiserade och digitala

Under projektets först fas bjöds samtliga kommuner in till ett antal workshops med syfte att identifiera processer och ärendeflödens som är lämpliga att automatisera. Kriterierna för urvalet var ärendevolymer, handläggningstider och möjlighet att automatisera. Utifrån dessa togs en bruttolista med processer fram som därefter prioriterades och två stycken valdes ut för att automatiseras.

Efter en analys och omvärldsbevakning kring standarder och ramverk inom automatisering föll valet av teknisk lösning naturligt på Robot Process Automation (RPA). RPA var och är en av de absolut hetaste trenderna inom området. För att förstå konceptet och tekniken med RPA valdes i första läget en enklare process, ansökan till kulturskolan, ut och genomfördes som en Pilot/Proof of Concept (PoC). Erfarenheterna från pilotprojektet ledde till en vägledning och checklistor för införande av RPA. Dessa har utvecklats allt eftersom flera RPA-projekt har genomförts.

Till de två processer som skulle automatiseras valdes Ekonomiskt bistånd och ”Medgivande till vaccination” ut. En av utgångspunkterna i projektet var att inte automatisera ”nuvarande” process, som till stora delar troligtvis är utvecklad från ett flöde med pappersblanketter. Ett helt igenom digitalt flöde ger helt nya möjligheter att utveckla process och arbetssätt. För de

processer som valdes ut krävdes det också att e-tjänster utvecklades eftersom båda dessa vid tillfället var pappersbaserade. Vi valde också att använda oss av tjänstedesign för att få med brukarna i utvecklingen, förstå deras situation, behov och drivkrafter. Utifrån insikter från tjänstedesignsprocessen utvecklades därefter e-tjänster och processer, slutligen automatiserades de nya processerna med hjälp av RPA.

En viktig byggsten för ett helt igenom digitalt flöde är att kunna integrera e-tjänsteplattformen med aktuellt verksamhetssystem. Projektet har därför också utvecklat integrationsmodulen i open ePlatform. Med TEIS (kommunernas integrationsmotor) har vi därefter utvecklat integrationer med Lex, EDP och Castor. I de fall, där verksamhetssystemen saknar möjlighet till integrationer med API: er, har vi använt RPA som ”integrationsmotor”.

Under våren 2019 såg vi att det fanns möjlighet att fortsätta att automatisera fler processer samt sprida de vi redan utvecklat till fler kommuner. Vid projektets avslut hade vi tagit fram 10st RPA-robotar som helt eller delvis automatiserat ärendeflöden för sex processer i sex kommuner.

3.1.3 Delprojekt 3 – Verktygslåda

Förväntat resultat efter delprojektets genomförande var:

- En digital verktygslåda för digitalisering finns tillgänglig för kommunsektorn

Arbetet med verktygslådan kom igång relativt sent i projektet, vilket är förväntat då det handlar om att ta tillvara erfarenheter som uppkommit under projektarbetet. När arbetet startades var det i stort sätt öppet hur denna ”verktygslåda” skulle se ut. Under den då genomförda projekttiden hade de nationella kontakterna blivit fler än förväntat, och behovet av en guide för ledare hade blivit tydligt.

Verktygslådan genomfördes därför i form av en Digitaliseringsguide riktad till ledare som är intresserade av att verksamhetsutveckla med hjälp av digitalisering. För att tjänsten skulle bli så funktionell som möjligt, gällande både innehåll och användarvänlighet, sattes en referensgrupp ihop. Intresset för Digitaliseringsguiden var då mycket stort bland de aktörer som projektet samverkat med och till referensgruppen kunde personer med mycket hög kompetens kopplas. (I referensgruppen har suttit personer från SKL, RISE, eHälsomyndigheten, Göteborgs universitet, Sundsvalls och Skellefteå kommuner.)

Arbetet med att ta fram den faktiska produkten genomfördes agilt, i korta sprintar med täta visningar för och respons från olika typer av gruppen. Guiden bygger idag på ett stort antal ”utmaningar” och ”lösningar” inom olika områden aktuella för främst kommuner, men i många fall även för övrig offentlig sektor eller större privata företag. Den som behöver stöd kan dels låta sig inspireras av vad andra har gjort, dels söka på en egen specifik utmaning och få tips på sätt på vilka digitala verktyg kan vara en del av lösningen.

Parallellt med framtagandet genomfördes ett arbete med att säkerställa att det fanns en mottagare till produkten när den var färdig. Från starten av arbetet i delprojektet har det varit tydligt att den här typen av produkt bör förvaltas av en nationell aktör och samla erfarenheter

och kunskap från kommunala och icke-kommunala aktörer både nationellt och internationellt. I projektets slutfas har beslut fattats om att Kommunförbundet Västernorrland ska driva arbetet med Digitaliseringsguiden vidare.

Betaversionen har vid projektets avslut 101 registrerade användare. Digitaliseringsguiden släpps som en öppen plattform där företag och offentlig verksamhet kan mötas. Det som kräver inloggning och som endast offentlig sektor har tillgång till är funktionerna som att publicera, spara och kommentera.

3.1.4 Delprojekt 4 – Samverkan och samverkansstrukturer

Förväntat resultat efter delprojektets genomförande var:

- En interkommunal organisation är etablerad för drivande av digitaliseringen

Detta projekt genomfördes i nära samverkan med kommuncheferna i Västernorrland, som identifierades som mottagare av den samverkan inom ramen för ordinarie verksamhet som var delprojektets mål. Delprojektledaren tog fram förslag på samverkansorganisationer kring digitalisering och kommuncheferna kom med synpunkter. Det skedde också ett främjande arbete i kommunchefsgruppen för att förbereda för samverkan. När projektet inleddes var inte mellankommunal samverkan högt prioriterat hos kommunchefsgruppen och det krävdes ett arbete för att skapa förutsättningar för samverkan. Detta arbete leddes främst av projektägaren, tillika direktören på Kommunförbundet, tillsammans med kommuncheferna.

Efter flera planerade omarbetningar presenterades en slutversion av samverkansorganisation för kommuncheferna under våren 2018. Det medgav gott om tid för kommuncheferna att förankra organisationen i sina egna kommuner. Under 2019 har rekryteringsarbete genomförts för den digitaliseringssamordnare som kommer att fungera som spindeln i nätet för digitaliseringsarbetet. Tjänsten är placerad vid Kommunförbundet Västernorrland och kommer att underlätta fortsatt samverkan mellan kommunerna. ÖK?

3.1.5 Delprojekt 5 – Digital karta

Förväntat resultat efter delprojektets genomförande var att:

- En responsiv webbkarta är framtagen

Delprojektet har haft till syfte att förnya det kartgränssnitt som projekt Riges levererade 2014. Detta avser främst att skapa responsivitet, dvs. flexibilitet för visning av kartan även på små skärmar, och även i delar en kvalitetshöjning av gränssnittet för ökad tillgänglighet och nytta för kommunerna. En målbild har också varit att stärka förutsättningar för en långsiktigt effektiv förvaltning av den öppna källkoden.

För det sistnämnda undersöktes inledningsvis möjliga samarbeten och beslut togs om att inleda samarbete med det Mälardalsbaserade samarbetet Origo Map. Detta beslut har varit tongivande för hela delprojektgenomförandet då all utveckling gjorts inom ramen för Origo Map och Origo-samarbetet. Vi har genom detta beslut vunnit effektivitet genom att kunna återanvända redan befintlig utveckling samt att vi nu ingår i ett kollektiv på i dagsläget 16

kommuner som genom sina respektive satsningar bygger och förvaltar värde gemensamt. Samtidigt har samma beslut också inneburit att detta delprojekt till en stor del handlat om att utveckla samarbetsformer och utvecklingsmetodik för samordnad öppen-källkods-utveckling (med många interna parter hos de olika kommunerna samt upphandlade konsultbaserade utvecklare).

Det nya kartgränssnittet är överlämnat till den gemensamma GIS-plattformen och den tidigare Bygg- och exploateringskartan är sedan 2018 tillgänglig i det nya gränssnittet. GIS-plattformen är därmed framtidssäkrad och står redo för framtagande av ytterligare kartprodukter för eSamverkans nio kommuner. Fortsatt utveckling sker redan hos några av eSamverkans kommuner men framför allt pågår flera utvecklingsinitiativ inom Origo-samverkan vilket löpande ger oss utökade och bättre möjligheter för nya kartprodukter, både externt och internt.

3.1.6 Delprojekt 6 – Utvecklingsstöd och digital förvaltning

Förväntat resultat efter delprojektets genomförande var:

- 100 e-tjänster finns tillgängliga för medborgare och företag

Tidigt visade det sig att viljan att ta fram e-tjänster var relativt stark i kommunerna, även om förutsättningar att arbeta med det varierat. Nyckelaktörer i delprojektet har varit de så kallade eKoordinatorerna. Dessa är en representant per kommun som arbetat med att skapa e-tjänster i hemkommunen samt varit bryggan mellan kommun och behovsutveckling. eKoordinatorerna har träffats regelbundet, främst via webben men även fysiskt i kommunerna. Det har då funnits möjlighet att utbyta erfarenheter och behov och möjlighet att dra upp riktlinjer för det fortsatta arbetet. Vid behov samordnade även delprojekten sina aktiviteter.

Tack vare delprojektets teamarbete att prioritera och kravställa samt utveckla funktionalitet som efterfrågas av kommunernas verksamheter, (via de konsulter som upphandlats inom ramen för eSamverkan) har vi ökat möjligheterna att nyttja digitaliseringens möjligheter. Vid varje beställning av ny funktionalitet har målet varit att ha så flexibla lösningar som möjligt för att utvecklingen ska kunna appliceras på fler än en typ av kommunal process. Vi har på så sätt ökat möjligheten till en kommunövergripande verksamhetsutveckling som kan bidra till snabbare utveckling av de kommunala processerna och på sätt möjliggöra en effektivare verksamhet. I vissa fall har även utveckling skett efter nationella samarbeten. Detta har kompletterats med kompetenshöjande insatser såsom utbildning och workshops i kommunerna.

Några av de utvecklingar som levererats som även uppskattats nationellt är: GPDR-anpassningsstöd, utökad statistikfunktion, ekonomiskt transaktionsstöd, automatisk tilldelning av ärenden/handläggarbehörighet och process-/beslutsstöd.

Allt eftersom funktionaliteten förbättrats och verksamheterna blivit mer självgående i sin egen digitaliseringsresa har fokus i slutet av eSamverkansprojektet skiftat till att vidareutveckla själva e-tjänstebyggarverktyget. Detta för att kunna påskynda processen med att ta fram nya

och mer avancerade e-tjänster genom bland annat ökad användarvänlighet för e-tjänsteutvecklaren. Detta är en insats som främjar fortsatt implementering efter projekttiden då ett enklare verktyg ökar sannolikheten att kommunerna fortsätter att ta fram e-tjänster.

Delprojektets mål var att utveckla 100 nya e-tjänster. Till en början var målsättningen att det också skulle utvecklas 10 helt gemensamma e-tjänster. Men på grund av att alla kommuner har olika mottagande handläggningssystem som kräver olika data samt olika interna handläggningsprocesser och erbjudanden till medborgaren gick det inte komma framåt. Interna processer är möjliga att ändra på men det tar tid. För att komma vidare valde vi att frångå kraven på gemensamma processer och satsa på att öka funktionaliteten och antalet e-tjänster i stället som i sin tur kan ändras utifrån den specifika kommunens behov efter delning i nationella e-tjänstekatalogen.

Tack vare vårt samarbete och drivna utveckling har vi kunnat leverera 434 stycken e-tjänster som bidrar till att öka attraktiviteten för företag och medborgare att bo och verka i regionen. E-tjänsterna har tillgängliggjorts för alla kommuner inom projektet samt på en nationell nivå. Eftersom vi delar all utveckling och e-tjänster gratis och utan krav (även nationellt inom användarföreningen) innebär det att alla kommuner med Open ePlatform, stora som små, nu har potential att leverera en likvärdig service till alla som lever och verkar i kommunen.

3.2 Indikation effektmål

I ansökan anges dessa mål som de övergripande, själva kärnan till varför projektet behövs:

- Öka attraktiviteten för företag och kvinnor och män, flickor och pojkar att bo och verka i regionen
- Erbjuda företag och kvinnor och män, flickor och pojkar fler digitaliserade lösningar
- Bidra till en snabbare och mer omfattande e-utveckling och digitalisering inom samtliga kommuner och ökade möjligheter till en effektiv, likvärdig och förbättrad service till medborgare och näringsliv, oavsett kommun
- Öka möjligheterna för medverkande kommuner att kontinuerligt arbeta med förbättringar och effektiviseringar med hjälp av digitaliseringens möjligheter (digitalt där det är möjligt, personligt där det behövs)

Målen förväntas självfallet inte uppfyllas under projekttiden, men det går ändå att resonera kring huruvida projektet har skapat bättre förutsättningar för dem att uppfyllas på sikt.

I den lärande utvärderingens slutrapport slår utvärderaren Demokratikonsult fast att:

> *... projektet har lett till avsedd effekt att utveckla och öka tillgången till digitala tjänster för medborgare och företag, och därigenom öka regionens tillväxt, attraktivitet och tillgänglighet.*

Utvärderingen menar att trots att inte alla effektmål uppnåtts till fullo har de flesta mål uppnåtts och några överträffats i mycket hög grad. Från projektets sida kan vi också se att ett antal viktiga sidoeffekter ha uppnåtts som gör projektet till synnerligen lyckat.

Projektet eSamverkan kan i mycket hög grad sägas ha medverkat till att kommunerna ökat sin digitaliseringstakt. De aktiviteter som projektet genomfört har underlättat arbetet i kommunerna, det har funnits stöd vid särskilda hinder och tillsammans har kommunerna satt digitaliseringen på kartan som en möjlig lösning på en större mängd problem.

Efter projektslut finns det en stor mängd digitala lösningar, i form av de olika delprojektens leverans, som kan göra det enklare för kommunerna att arbeta med förbättringar och effektiviseringar med hjälp av digitaliseringens möjligheter. Det i sin tur innebär att företag och medborgare får fler digitala lösningar vilket kan bidra till att öka deras lust att bo och verka i kommunerna.

En viktig faktor i detta är att arbetet inte avslutas i och med eSamverkans slut. I kommunerna kommer eKoordinatorerna att fortsätta att arbeta med att ta fram e-tjänster som passar verksamheten, nu med ett mer användarvänligt verktyg. Många kommuner har höjt sin kompetens inom automatiserade flöden och har skaffat en tjänst för att fortsätta skapa fler sådana. Framtagna större verktyg och tjänster (kartlösningen, Välkommen hit och Digitaliseringsguiden) finns i förvaltningsorganisationer och kan därmed fortsätta att utvecklas. Projektets framåtsyftande grundsyn speglas i att ett helt delprojekt ägnats åt förankrings- och implementeringsarbete. Arbetet med det har stärkt samverkan, och när projektet avslutas finns en funktion på Kommunförbundet som fortsätter att agera som spindeln i nätet och motor för samverkan vid behov.

Vi kan därför med ett rejält mått av stolthet slå fast att projektet har skapat goda förutsättningar för att uppnå sina övergripande mål.

Horisontella kriterier

Inom projektet har jämställdhet, integration och miljö varit integrerade grundstenar. Särskilda aktiviteter har inte genomförts i så stor utsträckning, men det har varit en självklarhet att arbetet genomförs med dessa tre kriterier nära till hands. Till exempel har tjänster och verktyg klarspråks- och tillgänglighetsgranskats och det har förts diskussioner om hur språket i nya tjänster ska göras mer tillgängligt. Projektets arbete utgår från kompetens, vilket har gjort att det inte funnits några tydliga skillnader i hur män och kvinnor bemöts och ges utrymme. Många verksamheter som fått ta del av digitalisering är också generellt kvinnodominerade, vilket gör att tekniska förbättringar inte bara ges till den del av medarbetarna som stereotypt anses ”mer intresserade av teknik”. Miljöhänsyn har ofta tagits i projektet eftersom många möten genomförts på distans. Själva arbetet har ju också inneburit stora miljövinster i och med till exempel minskat behov av att skriva ut och frakta pappersansökningar.

Vi har haft gott stöd i vårt arbete med främst jämställdhet av Demokratikonsult, som i februari 2018 genomförde en genomlysning av projektet utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

I utvärderarens slutrapport menar Demokratikonsult:

> *På många sätt har projektet förmått att integrera jämställdhetskriteriet. Flera av de punkter som Demokratikonsult har rekommenderat i exempelvis Lärande*

utvärderingsrapport nr 4 har tillgodosetts. Utvärderingen visar att arbetet med de horisontella kriterierna hade kunnat bli ännu bättre om projektet även hade tagit fram och analyserat vilka kommunernas jämställdhetsmål var, för att på detta sätt jämställdhetsgranska e-tjänsterna. Även en checklista med korta och enkla frågor på vad, hur och varför hade kunnat ge ännu större effekter för implementeringen av jämställdhetsinsatser och jämställdhetsanalyser.

Hur de horisontella kriterierna har integrerats i arbetet med projektet ser Demokratikonsult som en av fyra framgångsfaktorer för projektet. Enligt utvärderaren har det varit viktigt att arbetet med de horisontella kriterierna skett strategiskt i projektgruppen. Det är också när dessa kriterier integreras och blir en naturlig del av ett arbetssätt snarare än något som ska läggas till ”vid sidan av” som de kan ge effekter på projektarbetet. Från projektets sida menar vi att detta har skett kontinuerligt under projekttiden.

3.3 Utfall tidsplan

Sammantaget har projektet genomförts inom de av Tillväxtverkets beslutade tidsramar. Inom eSamverkans projektets olika delprojekt har dock justering av start- och stoppdatum gjorts med hänsyn till bl.a. flertalet upphandlingsprocesser och tillgång till kompetens. Med anledning av detta ansökte och beviljades projektet om en tidsmässig förlängning av projektet med 4 månader för perioden 1 oktober 2019 – 31 januari 2020 för att hinna avsluta delprojekten.

3.4 Utfall resurser

Den bemanning som projektet har haft är projektanställda kompetenser från Kommunförbundet, Sundsvalls kommun, Örnsköldsviks kommun och Härnösands kommun, därutöver har varje medverkande kommun i eSamverkan bidragit med varsin eKoordinator. Utöver detta har projektet haft tillgång till ramavtalsupphandlade leverantörer för genomförande och utveckling av de tjänster och produkter som projektet levererat.

I projektansökan till Tillväxtverket gjordes en budget för respektive av projektets 10 olika aktiviteter och sammantaget uppgick enligt beslutet till 23 985 026 kr. Det som enligt beslutet skulle finansieras via EU-medel uppgick till 12 657 970 kr.

Kostnadsslag	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**						**Totalt**
Personal	402 060	1 640 404	1 828 025	1 369 548						**5 240 037**
Extern sakkunskap och externa tjänster	1 358 288	6 042 671	4 431 953	2 804 157						**14 637 069**
Resor och logi	40 000	100 000	150 000	210 000						**500 000**
Investeringar materiel och externa lokaler	20 000	30 000	50 000	150 000						**250 000**
Schablonkostnader	257 648	1 051 203	1 171 435	877 634						**3 357 920**
Summa kostnader	**2 077 996**	**8 864 278**	**7 631 413**	**5 411 339**						**23 985 026**

I projektet har kostnadsslagen löpande följs upp och även prognosticerats framåt. Det har löpande funnits en eftersläpning i resultatredovisningen som bygger dels att inmatningen inte

kunnat göras i tid av ekonomerna eftersom leverantörer fått komplettera sina underlag eller haft en försenad fakturering dels att kostnader slutligen ska granskas och godkännas av Tillväxtverket. Det utfall som lämnas här utgår från den interna ekonomiuppföljningen som löpande gjorts i projektet. Den slutgiltiga redovisningen av projektet görs till Tillväxtverket och ska därefter granskas och godkännas.

2016-2019	Personal	Externa tjänste	Resor och logi	Utrustning	Summa
Projektledning	3 230 850	2 635 214	186 860	9 681	**6 062 605**
Kommunikation	317 262	648 129	0	0	**965 392**
Utvärdering	0	512 000	0	0	**512 000**
Avslutningsarbete	0	0	0	0	**0**
DP1 -Välkommen hit	0	1 972 365	0	0	**1 972 365**
DP2-Automatisering	0	5 136 111	0	0	**5 136 111**
DP3-Verktygslåda	0	1 113 725	0	0	**1 113 725**
DP4-Samverkan	265 003	950	0	0	**265 953**
DP5-Karta	218 222	1 409 365	0	0	**1 627 587**
DP6-Utvecklingsstöd	1 409 344	1 578 021	0	0	**2 987 364**
Summa Totalt	**5 440 682**	**15 005 879**	**186 860**	**9 681**	**20 643 102**
Budget Totalt	**5 240 037**	**14 637 069**	**500 000**	**250 000**	**20 627 106**
Diff mot budget	-200 645	-368 810	313 140	240 319	
TVV	5 240 037	14 637 000	500 000	250 000	
Schablon	3 357 920				
Utfall schablon	3 486 498				-144 574

Totalt sett uppvisar projektet ett negativt resultat med -144 574 kr. Denna post består av en differens på den summerade budgeten per kostnadsslag på -15 996 kr och en differens gällande schablonen på -128 578 kr.

4 Överlämning/leverans av projektet

Under projekttiden har respektive projektet successivt levererats för införande i respektive kommun. En central del i överlämningen och leverans av projektet är kommunikation som en central del för att sprida erfarenheter från arbetet, både internt och extern. Denna har syftat till att bidra till projektmålen genom att förankra, öka kunskap och inspirera. Precis som i det övriga arbetet har en stor del av arbetet handlat om att stödja kommunerna att själva kommunicera sina erfarenheter och goda exempel.

Projektets kommunikationsstrategi har kretsat kring att:

- Ha projektets övergripande syfte som grund i all kommunikation.
- Sprida lättbegriplig information för att visa projektets resultat.
- Målgruppsanpassa informationen.
- Ge en positiv målbild att engagera sig igenom att lyfta det som går bra.
- Tydliggöra förväntningar, till exempel från medborgare och andra externa aktörer, även från projektets sida.

- Motivera målgrupperna att frivilligt gå över till e-tjänster och digitaliserade flöden.
- Använd positiva ambassadörer och goda exempel.

Intern kunskap har löpande genererats i projektets genomförandeorganisation genom tydlig intern struktur och kontinuitet gällande exempelvis projektgruppsmöten, delprojektmöten, utvecklingssprintmöten samt e-förvaltningsråd (bestående av e-koordinatorer i resp. kommun).

På projektgruppsnivå har projektverktyget Trello.com använts för att kunna erbjuda en väl synlig överblick över projektets alla utvecklingsdelar och aktiviteter. Kommunikation var en återkommande punkt på projektgruppsmötena. E-samverkans projektgrupp har även arrangerat kunskapsdagar och workshops om projektets arbete och resultat för styrgrupp och ledare i deltagarkommunerna. Styrgruppen och kommunchefsnätverket informerades fortlöpande om eSamverkan. En workshop i förändringskommunikation har också genomförts med målgrupperna IT-chefer, kommunchefer, kommunikationschefer.

Att sprida projektets erfarenheter har varit av stor vikt för de inblandade i projektet och många tillfällen genomförts där externa parter fått möjlighet att ta del av det som genererats i projektet.

eSamverkan har under 2016–2018 samarbetat med det europeiska Interreg-projektet ERUDITE kring mätningar av effekten på införda e-tjänster i Örnsköldsviks kommun. Kommunförbundet Västernorrland är projektpartner i ERUDITE, där man också samarbetar med forskningsinstitutet RISE Acreo AB. Under ERUDITE-projektets gång har kunskap om e-Samverkan och dess resultat spridits till övriga deltagarländers medverkande parter som ett s.k. ”Good Practice” och resultatet av den genomförda undersökningen har sedan även spridits i olika kanaler och nätverk, främst i Sverige.

Vidare har man arbetat med kunskapsspridning om eSamverkan i flera nätverk, både regionala och nationella, under mer ostrukturerade former, till exempel det nationella nätverket för användare av e-tjänsteplattformen Open ePlatform. Där finns förutsättningar för kunskapsutbyte mellan 125 medlemskommuner, som alla får inbjudan till samverkansaktiviteter och tillgång till digitalt samarbetsrum. Träffar i användarnätverket har arrangerats under konferensen Offentliga Rummet.

Det har också genomförts projektsamverkan mellan eSamverkan och EU-projektet IMPROVE, som tagit fram digitala tjänster för landsbygd, samt med SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) inom e-tjänsteprojektet ”Serverat”, som utvecklat digitala tjänster för företagare.

Den externa kommunikationen och resultatspridningen har även inneburit deltagande på olika nationella branschmässor och konferenser. Vid några tillfällen som föreläsare och vid andra tillfällen som utställare. Exempel på några konferenser där eSamverkan deltagit:

- Offentliga rummet 2017, 750 besökare – föreläsning behovsdriven utveckling och innovationsvänlig upphandling ”Välkommen hit”. Seminarium för kommuner som

använder Open ePlatform, start av en användarförening, representanter från 50 kommuner deltog.
- Offentliga rummet 2018, 1 000 besökare – utställare. Genomfört en nätverksdag för användarföreningen Open ePlatform, 45 kommuner representerade.
- e-förvaltningsdagarna 2018 – Föreläsning om tjänsten ”Välkommen hit” – digital inflyttningsguide.
- Kommunförbundet Västernorrlands Välfärdskonferens 2018, 150 besökare – föreläsning om delprojekt 2 – Automatiserade ärendeflöden, utställning med presentation av hela projektet e-Samverkan.
- Kvalitetsmässan 2019

Vidare kommer delprojekt 3 som initialt kallades ”Digital verktygslåda”, numera ”Digitaliseringsguiden”, att ta fram en nationell digital plattform för extern kunskapsspridning. Planen är att utveckla en nationell webbplats för it-systemkartläggning. Syftet med digitaliseringsguiden (digitaliseringsguiden.se) är att öka takten och skala upp den digitala utvecklingen i offentlig sektor.

På många sätt är eSamverkan något mer än bara en angelägenhet för kommunerna som deltagit. Samarbeten har initierats och utvecklats under projekttiden på ett sätt som bidrar till att koppla projektets kommuner till viktig utveckling inom flera områden. Inte bara har projektets erfarenheter kunnat få spridning på detta sätt, utan samarbetena har också säkerställt att kommunerna även fortsättningsvis både kommer att kunna påverka utvecklingen och lättare ta del av dem.

5 Restlista

Projektet har en restlista kopplad till delprojekt 3 – Digitaliseringsguiden. Denna omhändertas inom det nya projektet som har beviljats medel från ERUF.

6 Erfarenhet och förbättringar

Även om en viss vana vid samverkan och projektmognad fanns sedan tiden med PIKE och RIGES innebar eSamverkansprojektet fler möjligheter till lärande. Förutsättningarna för att diskutera digitalisering, såväl som kommunernas utmaningar, har förändrats sedan arbetet startade.

eSamverkan är också ett långt mycket större och mer varierat projekt än de tidigare, vilket bjudit på utmaningar och lärdomar. Nedan tar vi upp fyra lärdomar som vi tycker har varit mycket viktiga under projekttiden och inför framtiden.

Pragmatiskt arbetssätt och lagom mycket struktur är givande.

Projektets resurser har använts effektivt, så till vida att initialt har ett relativt litet antal medarbetare från framförallt Sundsvall och Övik kunnat stötta en stor utveckling i kommunerna tillsammans med eKoordinatorerna från respektive kommun. Genom att träffas i projektgrupp, styrgrupp och eFörvaltningsråd regelbundet har projektets operativa och

styrande delar ändå ”haft koll på varandra” och det som görs. I projektets slutskede har det uppkommit funderingar kring vissa organisatoriska svagheter, vilka främst relaterar till att den centrala bemanningen hos projektägaren förändrades. Vid framtida projekt kan det tas i beaktande att det är viktigt att balansera pragmatism och struktur, och eventuellt lämna öppet för att strukturera om en bit in i projektet när det är tydligare vilken struktur som är viktig. Det som dock varit styrkan i projektet är att ett agilt arbetssätt används genomgående där utgångspunkten varit driven från de behov som slutanvändarna har.

Stort arbete har också lagts ner för att jämna ut de skillnader i förutsättningar som finns mellan kommunerna. För de kommuner som behövt extra stöd har särskilda insatser genomförts. Att utvecklingsarbetet skett med hjälp av utvecklingskommun och referenskommun har gjort att många rent praktiskt har varit involverade i att ta fram olika digitala tjänster. Dessa insatser i arbetstid har ofta gett mycket tillbaka både i form av en anpassad tjänst och i höjd medvetenhet om hur digitalisering fungerar. Både små och stora kommuner har deltagit i arbetet på samma sätt. I slutskedet av projektet har också resurser satsats på att göra det enklare för kommunerna själva att utveckla, dels genom en utveckling av användargränssnittet i Open-e Platform och dels genom att stötta de kommuner som vill att ta fram en automatiserad process. Med kunskap om metoden kan kommunerna sedan arbeta vidare och automatisera andra processer.

Det går att jämna ut förutsättningarna – i alla fall till viss del

Som tidigare nämnts har digitaliseringsmognaden höjts i alla kommuner. Stort arbete har också lagts ner för att jämna ut de skillnader i förutsättningar som finns mellan kommunerna. För de kommuner som behövt extra stöd har särskilda insatser genomförts. Detta kan vara att projektledningen träffar ledningsgruppen för en workshop eller diskussion om digitalisering och just denna kommuns behov. Efter dessa insatser har flera av de kommuner vars förutsättningar varit små påbörjat ett arbete mot ökad digitalisering.

Att utvecklingsarbetet skett med hjälp av utvecklingskommun och referenskommun har gjort att många rent praktiskt har varit involverade i att till exempel ta fram tjänster. Dessa insatser i arbetstid har ofta gett mycket tillbaka både i form av en anpassad tjänst och i höjd medvetenhet om hur digitalisering fungerar. Både små och stora kommuner har deltagit i arbetet på detta sätt. I slutskedet av projektet har också resurser satsats på att göra det enklare för kommunerna själva att utveckla, dels genom en utveckling av användargränssnittet i Open-e Platform och dels genom att stötta de kommuner som vill att ta fram en automatiserad process. Med kunskap om metoden kan kommunerna sedan arbeta vidare och automatisera andra processer.

Privat sektor är inte alltid redo för innovativa arbetssätt

Inom ramen för projektet har en del samarbeten med privat sektor varit av innovativ art, till exempel där affärsmodellen har inneburit att företaget äger den framtagna tjänsten, eller att företaget förväntas arbeta med öppen källkod. Det har inte alltid varit enkelt att få privat sektor att förstå eller engagera sig i dessa innovativa former. De har ju inte haft någon

utvecklingstid i projektet, utan förväntas intressera sig för detta för att det ger positiva effekter för dem. Att ändra gamla mönster är dock svårt, och ett vidare arbete med detta från både andra kommuner och nationellt, kan vara viktigt för att privat sektor ska se fördelarna med innovativa arbetssätt i förhållande till offentlig sektor som kund.

Alla måste vinna på samverkan

I arbetet med att hitta synergier mellan nio olika kommuner är det omöjligt att inte få med sig lärdomar om samverkan. Inledningsvis i projektet handlade lärdomarna om att hitta minsta gemensamma nämnare, se till att alla kunde delta utifrån sina förutsättningar, och snabbt ta tag i missnöje när något inte fungerade som det var tänkt.

I slutet av projekttiden, när samverkan har hunnit utvecklas, är det tydligt att ingen samverkan överlever om inte deltagarna upplever att de har nytta av den. Det kan betyda att samverkan behöver ske i mindre konstellationer kring särskilda frågor, där de kommuner som just nu har nytta av att arbeta tillsammans deltar.

Nyckelordet är nytta, och tryggheten att tillåta deltagarna i den större samverkan att söka nyttan tillsammans i mindre grupper, i hela gruppen eller i konstellationer med andra parter. Att hitta former för den typen av samverkan kommer att vara viktigt för att fortsätta dra stor nytta av varandra. Men projektet ser också att perspektiv och djupare förståelse för hur och var nytta finns i sig är en utvecklingsfråga där de deltagande parterna och deltagande individerna utgår ifrån olika insikter och gräver olika djupt i ett förnyelsearbete.

Lärdomen är allt samarbete börjar med goda relationer mellan individer och ett sånt samarbete alltid ger effekt. I eSamverkan har vi skapat turen att få det.

7 Kommentarer från projektet

Förutom de tjänster och produkter som tagits fram inom ramen för projektet har det under projekttiden skapats mycket i projektet som kan ses som

Förutom de tjänster och produkter som tagits fram inom ramen för eSamverkan, som uppmärksammats nationellt och av många andra kommuner, så ligger framgången snarare i att det under projekttiden skapats mycket som kan ses som bi- eller synergieffekter med att arbeta mot projektmålen. Detta kan ses om minst lika stora framgångar som de uppfyllda projektmålen. På lång sikt tror vi också att det är dessa tillgångar som kommer att bidra till utveckling i de deltagande kommunerna. Inget har dock kommit av sig själv, den kultur, arbetssätt och närhet som har byggt upp under de senaste åren kan snabbt och lätt nedmonteras. Tiden det tagit att bygga upp eSamverkan till vad det är idag är en grund för en fortsättning och en början på något nytt. Det kan skapas ett ännu starkare mellankommunalt samarbete i Västernorrland där kommuner tillsammans gör ännu mer ihop med andra kommuner och regioner.

Det är dock också där utmaningarna finns framåt. Nedan beskrivs fyra viktiga framgångar tillsammans med utmaningar som hör ihop med dessa, både under projekttiden och inför framtiden.

Ökad kontaktyta med andra aktörer

Genom projektet har kommunerna fått många nya kontakter med andra kommuner, universitet, nationella organisationer och statliga myndigheter. (SKL, Mittuniversitetet, Bron Innovation AB, eHälsomyndigheten samt flertalet kommuner såsom Gotland, Norrköping, Kalmar etc.) Inflödet av kompetens till kommunerna via dessa kontakter är mycket viktig för det vidare arbetet med digitalisering i området. Projektet förekom DIGGs etablering, och kan ses som en av anledningarna till att mångas blickar riktades mot projektets kommuner. Framåt blir det viktigt att vårda och använda dessa kontakter för att ytterligare utveckla den kommunala digitaliseringen.

Värdebaserat samarbete är den naturliga arbetsformen

När projektet startade fanns det en vana att samverka hos vissa av de medverkande kommunerna. Under projekttiden har dock ett helt annat, mer nära och värdebaserat samarbete, utvecklats som nu ses som ett naturligt verktyg i utvecklingen av den egna kommunen. Flera beskriver det som att ha ”fått nya och flera kollegor på andra orter”. På både hög chefsnivå och bland medarbetare i kommunen har samverkan burit frukt, och attityden hos många är att samverkan är grunden för utveckling. Att arbeta tillsammans med andra ses som naturligt för att få resultat.

Det är dock inte självklart att samverkan sker inom den geografiska regionen. Under projektets gång har det blivit tydligt att kommunerna ser ett behov av att samverka med organisationer som på ett ungefär matchar deras egen nivå, gärna med ett litet försprång. Möjligheten att få effekt av samverkan upplevs som störst vid denna typ av samverkan. Eftersom kommunerna i projektet har mycket olika förutsättningar är det inte alltid som denna typ av aktörer kan hittas inom ramen för den geografiska regionen. Det behöver därför i framtiden skapas strukturer som är främjande både för regionala samarbeten och för samverkan med kommuner och andra organisationer i resten av Sverige. Det är också viktigt att de kommuner som kommit längst ser fördelar med att samverka, åtminstone i vissa frågor, med de som inte kommit lika långt. Arbetsformer för att göra en sådan samverkan fruktbar behöver utvecklas.

Kraftigt ökad digitaliseringsmognad

Arbetet i projektet har gjort att många chefer och medarbetare höjt sina kunskaper om digitaliseringens möjligheter, och fått praktiska exempel på hur digitalisering kan användas i just deras verksamhet. Under projekttiden har intresset för digitalisering ökat i hela samhället, och de deltagande kommunerna har kunnat delta i denna utveckling på ett mer konstruktivt sätt, på grund av projektet. Förståelsen för digitaliseringens möjligheter och begränsningar har ökat.

Det har dock också blivit tydligt att digitaliseringsmognaden behöver öka ytterligare i kommunerna. Kompetenshöjande insatser har genomförts inom projektet och enskilt av kommunerna, men det finns fortfarande mycket kvar att göra. Att införa ny teknik är en sak, men att verksamhetsutveckla med hjälp av digitalisering är komplext och något som kräver både kompetens, rätt verktyg och stöd/erfarenhetsutbyte.

Efter projektet fortsätter det kompetenshöjande arbetet i kommunerna. Nya samverkansprojekt och stöd från funktionen som fortsätter att driva samverkansarbetet planeras.

Utjämnade förutsättningar mellan kommunerna

I arbetet med digitalisering, som vid många andra kommunala utvecklingsfrågor, har kommunerna olika förutsättningar. Möjligheten att anställa nyckelpersoner och attrahera rätt kompetens varierar, och det gör även kommunens sammansättning och behov. Arbetet med eSamverkan har gett kommunerna en jämnare spelplan. Oavsett storlek eller teknisk utveckling har kommunerna kunnat ta del av det gemensamma. För att göra detta har enbart personella resurser krävts. I många fall har stödet varit omfattande.

Ett fortsatt stort hinder i utvecklingen är dock att projektet bara tillfälligt har kompenserat för olikheter i förutsättningarna, inte helt tagit bort dessa. Dessa ojämlikheter är en del av nuvarande politiska och ekonomiska system, och dess effekter kommer att påverka kommunerna även fortsättningsvis. Arbetet med eSamverkan har belyst svårigheterna med att kommunerna har så olika förutsättningar. Det har även satt fokus på bristen på nationellt stöd eller nationella verktyg.

Att skapa tillsammans alternativt dela det som skapas är ett sätt att motverka de olika förutsättningarna, men digitalisering är en process som är långt mer komplicerad än att se till att befintliga tjänster och verktyg integreras med kommunens befintliga utbud. Det kräver en insats som flera kommuner kan ha svårt att allokera resurser för. I framtiden kan det därför behövas utjämnande insatser från nationellt håll, för att inte vidga de redan befintliga klyftor som finns mellan kommunerna när det gäller möjligheten att erbjuda medborgare och företag goda villkor för liv och verksamhet.

Härnösands kommun

Roland Bång 070-2496787
roland.bang@harnosand.se

DELEGATIONSBESLUT

Datum
2020-03-20

HÄRNÖSANDS KOMMUN
2020 -03- 23
Dnr SKN 20-67

Delegationsbeslut

Beslut

Undertecknad beslutar

att förordna 1. Eva Claesson, 2. Andreas Krasser och 3. Markus Nordenberg som tjänsteförrättande förvaltningschef skolförvaltningen i given nummerordning.

Från _____ till _____.

Beskrivning av ärendet

Ordinarie befattningshavare är frånvarande på grund av sjukdom.

Roland Bång
Förvaltningschef

Delges
Lars Liljedahl, kommundirektör

Personalärenden fattade enligt delegation:

2020-02-01---2020-02-29

Nämnd		Antal
Arbetslivsförvaltningen	TV/Tidsbegr	1+11 st
”	avgång från tjänst	0 st
Kommunstyrelseförv.	TV/Tidsbegr	0+3st
”	avgång från tjänst	0 st
Samhällsförvaltningen	TV/Tidsbegr	0+4st
”	avgång från tjänst	0 st
Skolförvaltningen	TV/Tidsbegr	3+17 st
”	avgång från tjänst	4 st
Socialförvaltningen	TV/Tidsbegr	5+5st
”	avgång från tjänst	5 st

Kompletta handlingar finns på den enskilda förvaltningen och HR-avdelningen.

Intygas

2020-03-26

Gudrun Pettersson

.....